

2019

Urząd Statystyczny
w Lublinie

Rocznik Statystyczny województwa Lubelskiego

Statistical Yearbook of Lubelskie Voivodship

Urząd Statystyczny w Lublinie Statistical Office in Lublin

Lublin 2019

Zespół Redakcyjny Urzędu Statystycznego w Lublinie

Editorial Board of Statistical Office in Lublin

Przewodniczący

President

Krzysztof Markowski

Członkowie

Members

Urszula Bronisz, Anna Cichosz, Elżbieta Duda, Waldemar Dymek, Sławomir Dziaduch, Jerzy Hasiec, Andrzej Jakubowski, Aleksandra Jangas-Kurzak, Renata Jończyk, Ewa Kuniewicz, Zofia Kurlej, Beata Kwiatkowska-Królikowska, Elżbieta Łoś, Andrzej Matacz, Marzena Mularczyk, Artur Myna, Anna Niemczyk, Agnieszka Nocko, Jarosław Plewik, Anna Powęska, Anna Puzio, Magdalena Rosołowska, Marek Tatarski, Grzegorz Zabiegły, (sekretarz secretary) Aneta Olszewska-Welman

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Lublinie

The team of employees of the Statistical Office in Lublin

pod kierunkiem

supervised by

Sławomira Dziaducha

Prace wydawnicze

Editorial works

Zespół pracowników Lubelskiego Ośrodka Badań Regionalnych

The team of employees of the Lublin Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Sławomira Dziaducha

Zdjęcie zamieszczone na okładce

Photograph on the cover

Lublin – Widok na Ratusz z Bramy Krakowskiej (fot. – Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin)

Druk

Printing

Zakład Wydawnictw Statystycznych, Zakład Poligraficzny Nr 2, 26-600 Radom, ul. Planty 39/45

PRZEDMOWA

Wiarygodna i pewna informacja jest niezbędnym czynnikiem do oceny zmian zachodzących w życiu społeczno-gospodarczym oraz pomaga w podejmowaniu decyzji i planowaniu dalszych kroków związanych z rozwojem regionu. Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom pracownicy Urzędu Statystycznego w Lublinie przygotowali kolejną, już czterdziestą czwartą edycję, „Rocznika Statystycznego Województwa Lubelskiego”.

Publikacja ta, to jedno z ważniejszych opracowań w ramach planu wydawniczego Urzędu Statystycznego w Lublinie. Informacje zawarte w Roczniku pozwalają na przeprowadzenie analiz i porównań retrospektywnych oraz na obserwację zmian i kierunków rozwoju województwa, a zachowanie jego układu podobnego do roczników wydawanych przez inne urzędy statystyczne ułatwia dokonywanie porównań międzywojewódzkich.

Szczegółowe dane statystyczne zgrupowano w 22 działach tematycznych poprzedzonych uwagami ogólnymi zawierającymi wyjaśnienia dotyczące terminologii, metodologii i zakresu informacji. Opracowanie rozpoczynają dwie tablice przeglądowe zawierające wybrane informacje o województwie na tle kraju w 2018 r. oraz ważniejsze dane o województwie w latach 2000, 2005, 2010 i 2012–2018. Zamieszczony materiał statystyczny wzbogacono ilustracją graficzną w formie wykresów i kartogramów.

W obecnej edycji Rocznika, w wyniku połączenia dwóch działów („Budżety gospodarstw domowych” oraz „Infrastruktura komunalna. Mieszkania”) powstał dział „Gospodarstwa domowe. Mieszkania”. Z działu „Infrastruktura komunalna. Mieszkania” tablice dotyczące odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych oraz terenów zieleni ogólnodostępnej, przeniesiono do działu „Stan i ochrona środowiska”.

Przy opracowywaniu poszczególnych działów korzystano z wyników badań statystycznych statystyki publicznej, jak również ze źródeł pozastatystycznych.

W celu pełnego przedstawienia i zobrazowania sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie lubelskim przygotowaliśmy także dla Państwa publikację „Województwo lubelskie 2019 – podregiony, powiaty, gminy”. Stanowi ona dopełnienie „Rocznika ...” prezentując dane w układzie terytorialnym. Zarówno Rocznik, jak i wspomniana wyżej publikacja, poza wydaniem książkowym, dostępne są także w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu <http://lublin.stat.gov.pl>. Szczegółowe informacje z poszczególnych dziedzin społeczno-gospodarczych dostępne są również w Urzędzie Statystycznym oraz na stronach internetowych GUS w Banku Danych Lokalnych.

Mam nadzieję, iż publikacja ta pozwoli Państwu zapoznać się z podstawowymi zjawiskami i faktami, jak również będzie przydatna dla wielu pogłębionych ocen, analiz i porównań dotyczących procesów społecznych, gospodarczych i kulturowych oraz zmian w środowisku przyrodniczym, jakie zaistniały w województwie lubelskim w ostatnim okresie. Korzystając z okazji pragnę także podziękować wszystkim osobom i instytucjom za cenne uwagi i wnioski, a przede wszystkim tym, którzy wzbogacili naszą publikację dostarczając dane z zakresu swojej działalności.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Lublinie
Krzysztof Markowski
dr Krzysztof Markowski

Lublin, grudzień 2019 r.

PREFACE

Credible and reliable information is essential to evaluate changes in the socio-economic life. It also helps with making decision and planning further steps for the needs of regional development. To meet these expectations, the employees of the Statistical Office in Lublin prepared the 44th edition of the “Statistical Yearbook of Lubelskie Voivodship”.

This publication is one of the most important papers within the publishing plan of the Statistical Office in Lublin. The Yearbook contains information allowing users to analyse, compare and observe changes and directions of the voivodship development. Its layout complies with the Yearbook editions issued by other statistical offices, which enables an easier comparison between voivodships.

Detailed statistical data on the voivodship were grouped in 22 thematic chapters, preceded by general notes explaining terminology, methodology and scope of information used in the publication. Two review tables containing selected data on the voivodship against the background of the country in 2018 and major data on the voivodship in 2000, 2005, 2010 and 2012–2018 are presented at the beginning of the publication.

In this Yearbook edition, a chapter entitled “Households. Dwellings” was created as a result of combining two other chapters (“Household budgets” and “Municipal infrastructure. Dwellings”). The tables regarding municipal waste and liquid waste as well as generally accessible green areas were transferred from the “Municipal infrastructure. Dwellings” chapter to the “Environmental protection” chapter.

Statistical survey results of official statistics as well as non-statistical sources of information were used while compiling particular chapters.

In order to fully present and depict the socio-economic situation in lubelskie voivodship, we also prepared a publication entitled “Lubelskie Voivodship 2019 – Subregions, Powiats, Gminas”. This publication is complementary to the Yearbook and presents data in the territorial arrangement. Both publications are available in a traditional book form and electronic version on the <http://lublin.stat.gov.pl> website. Detailed information on particular socio-economic fields is also available in the Statistical Office and on the GUS website in the Local Data Bank section.

I hope that this publication will introduce you to the basic facts and phenomena, and will be useful for conducting in-depth evaluations, analyses and comparisons of the social, economic or cultural processes and changes taking place in the natural environment in lubelskie voivodship in the recent years. Finally, I would like to thank for all the valuable contributions both from individuals and institutions who helped us with preparation of this publication by providing the data from the scope of their activity.

Director
Statistical Office
in Lublin

Krzysztof Markowski
Krzysztof Markowski, PhD

Lublin, December 2019

SPIS TREŚCI

Przedmowa
Spis tablic i wykresów
Objaśnienia znaków umownych. Skróty
Uwagi ogólne

TABLICE PRZEGLĄDOWE

I. Województwo na tle kraju w 2018 r.
II. Ważniejsze dane o województwie (2000, 2005, 2010, 2012–2018)

DZIAŁY

I. Geografia
II. Stan i ochrona środowiska
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości
V. Ludność
VI. Rynek pracy
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych
VIII. Gospodarstwa domowe. Mieszkania
IX. Edukacja i wychowanie
X. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna
XI. Kultura. Turystyka. Sport
XII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne
XIII. Ceny
XIV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo
XV. Przemysł i budownictwo
XVI. Transport. Telekomunikacja
XVII. Handel i gastronomia
XVIII. Finanse przedsiębiorstw
XIX. Finanse publiczne
XX. Inwestycje. Środki trwałe
XXI. Rachunki regionalne
XXII. Podmioty gospodarki narodowej

CONTENTS

Preface	Strona Page	3—4
List of tables and graphs		6—19
Symbols. Abbreviations		20—21
General notes		22—27

REVIEW TABLES

Voivodship on the background of the country in 2018	28— 33
Major data on the voivodship (2000, 2005, 2010, 2012–2018)	34— 51

CHAPTERS

Geography	52— 53
Environmental protection	54— 77
Administrative division and local government	78— 83
Public safety. Justice	84— 91
Population	92—121
Labour market	122—156
Wages and salaries. Social security benefits	157—171
Households. Dwellings	172—193
Education	194—222
Health care and social welfare	223—238
Culture. Tourism. Sport	239—258
Science and technology. Information society	259—274
Prices	275—278
Agriculture, hunting and forestry	279—307
Industry and construction	308—318
Transport. Telecommunications	319—326
Trade and catering	327—331
Finances of enterprises	332—344
Public finance	345—353
Investments. Fixed assets	354—362
Regional accounts	363—368
Entities of the national economy	369—374

SPIS TABLIC I WYKRESÓW

LIST OF TABLES AND GRAPHS

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ I. GEOGRAFIA	CHAPTER I. GEOGRAPHY	
Położenie geograficzne	Geographic location	1 52
Powierzchnia i granice	Area and borders	2 52
Układ pionowy powierzchni	Elevations	3 53
Temperatury powietrza (1971–2018)	Air temperatures (1971–2018)	4 53
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie (1971–2018) ...	Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation and cloudiness (1971–2018)	5 53
DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA	CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION	
Uwagi ogólne	General notes	x 54
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany wykorzystania powierzchni województwa (2010, 2015, 2019) .	Geodesic status, directions and changes of voivodship land use (2010, 2015, 2019)	1 (6) 62
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne (2010, 2015, 2017, 2018)	Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non- forest purposes (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (7) 63
Grunty zdewastowane i zdegradowane wyma- gające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane (2010, 2015, 2017, 2018)	Devastated and degraded land requiring recla- mation and management as well as reclaimed and managed land (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (8) 64
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	Water withdrawal for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (9) 64
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	Water consumption for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (10) 65
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Area and water withdrawal for irrigation in agri- culture and forestry as well as water for filling fish ponds (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (11) 65
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi (2010, 2015, 2017, 2018) .	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (12) 66
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczysz- czalnie ścieków (2010, 2015, 2017, 2018)	Plants discharging wastewater by place of dis- charge and wastewater treatment plants posses- sed (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (13) 66
Oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2017, 2018)	Wastewater treatment plants (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (14) 67
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z za- kładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2017, 2018)	Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (15) 68
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powie- trza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2017, 2018) .	Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (16) 69
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrod- niczych prawnie chroniona (2010, 2015, 2017, 2018)	Legally protected areas possessing unique environmental value (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (17) 70
Parki narodowe (2010, 2015, 2017, 2018)	National parks (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (18) 70
Rezerwaty przyrody (2010, 2015, 2017, 2018)	Nature reserves (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (19) 71
Parki krajobrazowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Landscape parks (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (20) 71
Pomniki przyrody (2010, 2015, 2017, 2018)	Monuments of nature (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (21) 72
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (2010, 2015, 2017, 2018)	Generally accessible green areas and green areas of housing estates (2010, 2015, 2017, 2018)	17 (22) 73
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania (2010, 2015, 2017, 2018)	Waste generated and landfilled up to now (ac- cumulated) as well as their storage yards ar- eas (2010, 2015, 2017, 2018)	18 (23) 73
Odpady komunalne (2010, 2015, 2017, 2018)	Municipal waste (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (24) 74
Nieczystości ciekłe (2010, 2015, 2017, 2018)	Liquid waste (2010, 2015, 2017, 2018)	20 (25) 74
Składowiska odpadów komunalnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Landfill sites with municipal waste (2010, 2015, 2017, 2018)	21 (26) 74

	Tablica Table	Strona Page
Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Outlays on fixed assets for environmental protection and water management (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	22 (27) 75
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2017, 2018)	Tangible effects of investments in environmental protection and water management (2010, 2015, 2017, 2018)	23 (28) 76
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (2010, 2015, 2017, 2018)	Financing directions of the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund Funds (2010, 2015, 2017, 2018)	24 (29) 77
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2017, 2018)	Receipts from fees and fines for environmental protection and water management funds (2010, 2015, 2017, 2018)	25 (30) 77
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT	
Uwagi ogólne	General notes	x 78
Jednostki administracyjne województwa (2010, 2015, 2017, 2018)	Administrative units of voivodship (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (31) 80
Gminy w 2018 r.	Gminas in 2018	2 (32) 80
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2018 r.	Powiats and cities with powiats status in 2018 .	3 (33) 81
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.	Councillors of organs of local government units in 2018	4 (34) 81
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej (2010, 2015, 2017, 2018)	Paid employment, wages and salaries in the public administration (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (35) 83
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE	
Uwagi ogólne	General notes	x 84
Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (2010, 2015, 2017, 2018)	Ascertained crimes by the police in completed preparatory proceedings (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (36) 87
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję (2010, 2015, 2017, 2018)	Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the police (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (37) 89
Wpływ spraw do sądów powszechnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Incoming cases in common courts (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (38) 89
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego (2010, 2015, 2017, 2018)	Adults sentenced by common courts for crimes prosecuted on the basis of an indictment (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (39) 90
Załatwione sprawy rodzinne (2010, 2015, 2017, 2018)	Resolved family cases (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (40) 91
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym (2010, 2015, 2017)	Entities of in the National Judicial Register (2010, 2015, 2017)	6 (41) 91
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ	CHAPTER V. POPULATION	
Uwagi ogólne	General notes	x 92
Ludność (2010, 2015, 2017, 2018)	Population (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (42) 96
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2017, 2018)	Working and non-working age population (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (43) 96
Ludność według płci i wieku (2010, 2015, 2017, 2018)	Population by sex and (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (44) 98
Miasta i ludność w miastach (2010, 2015, 2017, 2018)	Towns and urban population (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (45) 98
Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską (2010, 2015, 2017, 2018)	Gminas and rural population (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (46) 99
Mediana wieku ludności według płci (2010, 2015, 2017, 2018)	Median population age by sex (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (47) 99
Ruch naturalny ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	Vital statistics (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (48) 100

	Tablica Table	Strona Page
Małżeństwa zawarte i rozwiązane (2010, 2015, 2017, 2018)	Marriages contracted and dissolved (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (49) 101
Małżeństwa zawarte według wieku nowożeńców w 2018 r.	Marriages contracted by age of bridegrooms and brides in 2018	9 (50) 102
Małżeństwa zawarte według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców w 2018 r.	Marriages contracted by previous marital status of bridegrooms and brides in 2018	10 (51) 104
Małżeństwa zawarte wyznaniowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Church or religious marriages (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (52) 105
Separacje orzeczone według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2018 r.	Separations adjudicated by age of spouses at the moment of filing petition for a separation in 2018	12 (53) 105
Separacje orzeczone według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie (2010, 2015, 2017, 2018)	Separations adjudicated by the number of underage children in the marriage (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (54) 106
Rozwody według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2018 r.	Divorces by age of spouses at the moment of filing petition for divorce in 2018	14 (55) 107
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie (2010, 2015, 2017, 2018)	Divorces by the number of underage children in the marriage (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (56) 108
Urodzenia (2010, 2015, 2017, 2018)	Births (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (57) 109
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki (2010, 2015, 2017, 2018)	Live births by birth order and age of mother (2010, 2015, 2017, 2018)	17 (58) 109
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	Female fertility and reproduction rates of population (2010, 2015, 2017, 2018)	18 (59) 110
Zgony według płci i wieku zmarłych (2010, 2015, 2017, 2018)	Deaths by sex and age of deceased (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (60) 110
Zgony według wybranych przyczyn (2010, 2015, 2017)	Deaths by selected causes (2010, 2015, 2017)	20 (61) 111
Zgony niemowląt według płci i wieku (2010, 2015, 2017, 2018)	Infant deaths by sex and age (2010, 2015, 2017, 2018)	21 (62) 113
Zgony niemowląt według wybranych przyczyn (2010, 2015, 2017)	Infant deaths by selected causes (2010, 2015, 2017)	22 (63) 113
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję (2015, 2017, 2018)	Suicides registered by Police (2015, 2017, 2018)	23 (64) 114
Przeciętne dalsze trwanie życia (2010, 2015, 2017, 2018)	Life expectancy (2010, 2015, 2017, 2018)	24 (65) 114
Prognoza ludności do 2050 r.	Population projection until 2050	25 (66) 115
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2010, 2015, 2017, 2018)	Internal and international migration of population for permanent residence (2010, 2015, 2017, 2018)	26 (67) 116
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków (2010, 2015, 2017, 2018)	Internal migration of population for permanent residence by direction (2010, 2015, 2017, 2018)	27 (68) 117
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2015, 2017, 2018)	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2015, 2017, 2018)	28 (69) 118
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2017, 2018)	International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2017, 2018)	29 (70) 119
Rezydenci (2010, 2015, 2017, 2018)	Usual residence population (2010, 2015, 2017, 2018)	30 (71) 120
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2017, 2018)	Working and non-working age usual residence population (2010, 2015, 2017, 2018)	31 (72) 120
Kościół i związki wyznaniowe w 2018 r.	Churches and religious associations in 2018	32 (73) 121
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET	
Uwagi ogólne	General notes	x 122
Aktywność ekonomiczna ludności	Economic activity of the population	
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL (2010, 2017, 2018)	Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis (2010, 2017, 2018)	1 (74) 132
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2018 r. – na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2018 – on the LFS basis	2 (75) 133

	Tablica Table	Strona Page
Pracujący	Employment	
Pracujący (2010, 2015, 2017, 2018)	Employed persons (2010, 2015, 2017, 2018) ...	3 (76) 134
Pracujący według statusu zatrudnienia (2010, 2015, 2017, 2018)	Employed persons by employment status (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (77) 135
Przeciętne zatrudnienie (2010, 2015, 2017, 2018)	Average paid employment (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (78) 136
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni (2010, 2015, 2017, 2018)	Full- and part-time employment (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (79) 137
Przyjęcia do pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	Hires (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (80) 138
Zwolnienia z pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	Terminations (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (81) 139
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy (2010, 2015, 2017, 2018)	The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (82) 140
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2018 r.	Job vacancies, newly created and liquidated in 2018	10 (83) 141
Bezrobotnie	Unemployment	
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (84) 143
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani (2010, 2015, 2017, 2018)	Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (85) 144
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (86) 144
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu (2010, 2015, 2017, 2018)	Registered unemployed persons benefiting from labour market programme (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (87) 146
Wydatki Funduszu Pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	Labour Fund expenditures (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (88) 146
Warunki pracy	Work conditions	
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2017, 2018]	Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2017, 2018]	16 (89) 147
Wypadki i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2017, 2018]	Contact-modes of injuries and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2017, 2018]	17 (90) 149
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (2010, 2015, 2017, 2018)	Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture (2010, 2015, 2017, 2018)	18 (91) 151
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia (2010, 2015, 2017, 2018)	Exposure to risk factors at work (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (92) 152
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup czynników zagrożeń (2010, 2015, 2017, 2018)	Exposure to risk factors at work by groups of risk factors (2010, 2015, 2017, 2018)	20 (93) 153
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2018 r.	Persons working at workstations assessed for occupational risk in 2018	21 (94) 154
Choroby zawodowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Occupational diseases (2010, 2015, 2017, 2018)	22 (95) 155
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych (2010, 2015, 2017, 2018)	Persons receiving benefits for exposure to physical health risk factors at work (2010, 2015, 2017, 2018)	23 (96) 156
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS	
Uwagi ogólne	General notes	x 157
Wynagrodzenia	Wages and salaries	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly gross wages and salaries (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (97) 161

	Tablica Table	Strona Page
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według sektorów ekonomicznych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly gross wages and salaries by economic sectors (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (98) 162
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2018 r.	Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2018	3 (99) 163
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2018 r.	Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2018	4 (100) 165
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2018 r.	Average gross wages and salaries for October 2018	5 (101) 167
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylovych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2018 r.	Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) paid employment by great occupational groups for October 2018	6 (102) 169
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Social security benefits	
Emeryci i renciści (2010, 2015, 2017, 2018)	Retirees and pensioners (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (103) 170
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto (2010, 2015, 2017, 2018)	Gross retirement and other pension benefits (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (104) 171
Świadczenia z programu „Rodzina 500+” (2017, 2018).....	"Family 500+" programme (2017, 2018)	9 (105) 171
DZIAŁ VIII. GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA	CHAPTER VIII. HOUSEHOLDS. DWELLINGS	
Uwagi ogólne	General notes	x 172
Gospodarstwa domowe	Households	
Prognoza gospodarstw domowych do 2050 r.	Households projection until 2050	1 (106) 181
Budżety gospodarstw domowych	Households budgets	
Gospodarstwa domowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Households (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (107) 181
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly available income per capita in households (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (108) 182
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly expenditures per capita in households (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (109) 182
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly consumption of selected food-stuffs per capita in households (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (110) 183
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania (2010, 2015, 2017, 2018)	Households equipped with selected durable goods (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (111) 183
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018) ...	At-risk of poverty rates in households (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (112) 184
Mieszkania. Infrastruktura	Dwellings. Infrastructure	
Zasoby mieszkaniowe (2010, 2015, 2017, 2018).	Dwelling stocks (2010, 2015, 2017, 2018).....	8 (113) 185
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje (2010, 2015, 2017, 2018).....	Dwellings in dwelling stocks fitted with installations (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (114) 185
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2018 r.	Housing allowances paid out in 2018	10 (115) 186
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Administration of grounds for dwellings construction (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (116) 187
Mieszkania, których budowę rozpoczęto (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwellings in which construction has begun (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (117) 187
Mieszkania oddane do użytkowania (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwellings completed (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (118) 188

	Tablica Table	Strona Page
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwellings completed by number of rooms (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (119) 190
Zawarte transakcje kupna-sprzedaży lokali, nieruchomości gruntowych i zabudowanych w 2018 r.	Reached purchase-sale transactions of the premises, land real estates and built-up real estates in 2018	15 (120) 190
Wodociągi i kanalizacja (2010, 2015, 2017, 2018)	Water supply and sewage systems (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (121) 191
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Consumers and consumption of electricity in households (2010, 2015, 2017, 2018)	17 (122) 192
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households (2010, 2015, 2017, 2018)	18 (123) 192
Ogrzewnictwo (2010, 2015, 2017, 2018)	House-heating (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (124) 193
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (2010, 2015, 2017, 2018)	Population using water supply, sewage and gas supply systems (2010, 2015, 2017, 2018)	20 (125) 193
DZIAŁ IX. EDUKACJA I WYCHOWANIE	CHAPTER IX. EDUCATION	
Uwagi ogólne	General notes	x 194
Edukacja według szczebli kształcenia (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Education by levels (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	1 (126) 200
Szkoły według organów prowadzących (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Schools by school governing authority (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	2 (127) 201
Uczniowie według wieku (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Pupils and students by age (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	3 (128) 204
Wsłópczynnik skolaryzacji (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Enrolment rate (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	4 (129) 204
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Pupils and students learning foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	5 (130) 206
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Pupils and students learning foreign languages in schools for adults (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	6 (131) 207
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Education for people with special educational needs (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	7 (132) 208
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze (2010, 2015, 2017, 2018)	Special education care centres, youth education centres, youth sociotherapy centres and rehabilitation and education centres (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (133) 208
Wychowanie pozaszkolne (2010, 2015, 2017, 2018)	Extracurricular education (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (134) 209
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	Boarding-schools and dormitories for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	10 (135) 210
Domy i stołówki studenckie (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Student dormitories and canteens (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	11 (136) 210
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Students of higher education institutions receiving scholarships (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	12 (137) 211
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	Primary schools for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	13 (138) 211
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	14 (139) 212
Branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	Stage I sectoral vocational schools (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	15 (140) 213
Uczniowie branżowych szkół I stopnia i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia (2015/16, 2017/18, 2018/19)	Students of stage I sectoral vocational schools and graduates of basic vocational schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education (2015/16, 2017/18, 2018/19)	16 (141) 214

	Tablica Table	Strona Page
Uczniowie branżowych szkół I stopnia i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia (2015/16, 2017/18, 2018/19)	Students of stage I sectoral vocational schools and graduates of basic vocational schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education (2015/16, 2017/18, 2018/19)	16 (141) 214
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	General secondary schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	17 (142) 214
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	Technical secondary schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	18 (143) 215
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2015/16, 2017/18, 2018/19]	Students and graduates of technical secondary schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education [2015/16, 2017/18, 2018/19]	19 (144) 215
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Art schools for children and youth (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	20 (145) 216
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	Post-secondary schools (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	21 (146) 216
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2015/16, 2017/18, 2018/19]	Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by narrow fields of education [2015/16, 2017/18, 2018/19]	22 (147) 217
Uczelnie (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Higher education institutions (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	23 (148) 217
Studenci uczelni według systemów studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Students of higher education institutions by mode of study and type of schools (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	24 (149) 218
Absolwenci uczelni według systemów studiów i typów szkół (2010/11, 2014/15, 2015/16, 2017/18)	Graduates of higher education institutions by mode of study and type of schools (2010/11, 2014/15, 2015/16, 2017/18)	25 (150) 218
Nauczyciele akademicy na uczelniach (2010/11, 2014/15, 2015/16, 2017/18)	Academic teachers in higher education institutions (2010/11, 2014/15, 2015/16, 2017/18) ..	26 (151) 219
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Foreigners – students and graduates by mode of study and type of schools (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	27 (152) 219
Studia podyplomowe i studia doktoranckie (2015/16, 2017/18, 2018/19)	Postgraduate and doctoral programmes (2015/16, 2017/18, 2018/19)	28 (153) 220
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia (2017/18, 2018/19)	Postgraduate programmes by narrow fields of education (2017/18, 2018/19)	29 (154) 220
Szkoły dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Schools for adults (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	30 (155) 221
Wychowanie przedszkolne (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Pre-primary education (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	31 (156) 222
DZIAŁ X. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	CHAPTER X. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE	
Uwagi ogólne	General notes	x 223
Pracownicy medyczni (2015, 2017, 2018)	Medical personel (2015, 2017, 2018)	1 (157) 229
Lekarze specjaliści (2015, 2017, 2018)	Specialist doctors (2015, 2017, 2018)	2 (158) 229
Ambulatoryjna opieka zdrowotna (2015, 2017, 2018)	Out-patient health care (2015, 2017, 2018)	3 (159) 230
Stacjonarna opieka zdrowotna (2015, 2017, 2018)	In-patient health care (2015, 2017, 2018)	4 (160) 231
Szpitala ogólne (2015, 2017, 2018)	General hospitals (2015, 2017, 2018)	5 (161) 232
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna (2010, 2015, 2017, 2018)	Emergency medical services and first aid (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (162) 233
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne (2010, 2015, 2017, 2018)	Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (163) 233
Krwiodawstwo (2010, 2015, 2017, 2018)	Blood donation (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (164) 234

		Tablica Table	Strona Page
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia (2010, 2015, 2017, 2018)	Incidence of infectious diseases and poisonings (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (165)	234
Żłobki i kluby dziecięce (2010, 2015, 2017, 2018)	Nurseries and children's clubs (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (166)	235
Placówki wsparcia dziennego (2010, 2015, 2017, 2018)	Day-support centres (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (167)	235
Rodzina piecza zastępcza (2010, 2015, 2017, 2018)	Family foster care (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (168)	236
Institutionalna piecza zastępcza (2010, 2015, 2017, 2018)	Institutional foster care (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (169)	236
Pomoc społeczna stacjonarna (2010, 2015, 2017, 2018)	Stationary social welfare (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (170)	236
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców (2010, 2015, 2017, 2018) ...	Stationary social welfare facilities by groups of residents (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (171)	237
Świadczenia pomocy społecznej (2010, 2015, 2017, 2018)	Social welfare benefits (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (172)	238
DZIAŁ XI. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT	CHAPTER XI. CULTURE. TOURISM. SPORT		
Uwagi ogólne	General notes	x	239
Kultura	Culture		
Książki i broszury wydane (2010, 2015, 2017, 2018)	Books and pamphlets published (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (173)	243
Gazety i czasopisma wydane (2010, 2015, 2017, 2018)	Newspapers and magazines published (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (174)	243
Biblioteki publiczne (z filiami) [2010, 2015, 2017, 2018]	Public libraries (with branches) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (175)	244
Muzea (2010, 2015, 2017, 2018)	Museums (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (176)	244
Institucje paramuzealne (2010, 2015, 2017, 2018)	Museum-related institutions (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (177)	245
Galerie sztuki (2010, 2015, 2017, 2018)	Art galleries (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (178)	245
Teatry i instytucje muzyczne (2010, 2015, 2017, 2018)	Theatres and music institutions (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (179)	245
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice (2015, 2017, 2018)	Centres of culture, cultural centres and establishment, clubs, community centres (2015, 2017, 2018)	8 (180)	246
Kina stałe (2010, 2015, 2017, 2018)	Indoor cinemas (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (181)	247
Wybrane instytucje kultury dostępne dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich (2010, 2015, 2017, 2018)	Selected cultural institutions accessible to the disabled moving on wheelchairs (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (182)	247
Abonenci telewizji kablowej (2010, 2015, 2017, 2018)	Radio and television subscribers (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (183)	248
Abonenci radiowi i telewizyjni (2010, 2015, 2017, 2018)	Radio and television subscribers (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (184)	248
Turystyka	Tourism		
Baza noclegowa turystyki (2010, 2015, 2017, 2018)	Tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (185)	249
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2017, 2018)	Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (186)	252
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki według obywatelstwa (2010, 2015, 2017, 2018)	Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments by citizenship (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (187)	253
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2017, 2018)	Occupancy in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (188)	254
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki (2010, 2015, 2017, 2018)	Catering outlets in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018)	17 (189)	254
Hotele według kategorii (2010, 2015, 2017, 2018)	Hotels by category (2010, 2015, 2017, 2018) ...	18 (190)	255

	Tablica Table	Strona Page
Sport		
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe (2010, 2016, 2018)	19 (191)	256
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2018 r.	20 (192)	257
Wybrane obiekty sportowe w 2018 r.	21 (193)	258
DZIAŁ XII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZENSTWO INFORMACYJNE		
Uwagi ogólne	x	259
Nauka i technika		
Podmioty oraz pracujący w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (194)	265
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (195)	266
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (196)	267
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin B+R (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	4 (197)	268
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	5 (198)	268
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów badań (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	6 (199)	269
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (200)	269
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w 2018 r.	8 (201)	270
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2016-2018	9 (202)	271
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	10 (203)	272
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	11 (204)	273
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (205)	273
Spółczesność informacyjne		
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (206)	274
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (207)	274
DZIAŁ XIII. CENY		
Uwagi ogólne	x	275
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (208)	276
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (209)	276

		Tablica Table	Strona Page
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average procurement prices of major agricultural products (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (210)	278
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach (2010, 2015, 2017, 2018)	Average market-place prices received by farmers (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (211)	278
DZIAŁ XIV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO	CHAPTER XIV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY		
Uwagi ogólne	General notes	x	279
Rolnictwo	Agriculture		
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie (2010, 2015, 2017, 2018)	Trends and major economic and production results in agriculture (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (212)	285
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków (2010, 2015, 2017, 2018)	Agricultural land area by land type (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (213)	286
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych (2010, 2013, 2016)	Farms by area groups (2010, 2013, 2016)	3 (214)	286
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2015, 2016, 2017]	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	4 (215)	287
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2015, 2016, 2017]	Structure of gross and market agricultural output (constant prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (216)	287
Powierzchnia zasiewów (2010, 2015, 2017, 2018)	Sown area (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (217)	289
Zbiory i plony wybranych ziemiopłodów (2010, 2015, 2017, 2018)	Selected crop production and yields (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (218)	290
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Area, production and yields of ground vegetables (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (219)	291
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew (2010, 2015, 2017, 2018)	Area and production of fruit tree (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (220)	292
Powierzchnia i zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Area and production of fruit bushes and berry fruit (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (221)	293
Bydło, trzoda chlewna i owce (2010, 2015, 2017, 2018)	Cattle, pigs and sheep (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (222)	294
Drób (2010, 2015, 2017, 2018)	Poultry (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (223)	295
Produkcja żywca rzeźnego (2010, 2015, 2017, 2018)	Production of animals for slaughter (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (224)	295
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów (2010, 2015, 2017, 2018)	Production of meat, fats and pluck (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (225)	296
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych (2010, 2015, 2017, 2018)	Production of cows' milk and hen eggs (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (226)	296
Ciągniki rolnicze (2010, 2013, 2016)	Agricultural tractors (2010, 2013, 2016)	16 (227)	297
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik (2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18)	Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient (2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18)	17 (228)	297
Wartość skupu ważniejszych produktów rolnych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Value of major agricultural products procurement (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	18 (229)	298
Skup ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Procurement of major agricultural products (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (230)	299
Ekologiczne gospodarstwa rolne (2010, 2015, 2017, 2018)	Organic farms (2010, 2015, 2017, 2018)	20 (231)	300
Łowiectwo	Hunting		
Ważniejsze zwierzęta łowne (2010, 2015, 2017, 2018)	Major game species (2010, 2015, 2017, 2018)	21 (232)	300
Odstrzał ważniejszych zwierząt łownych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Shoot of main game species (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	22 (233)	301

	Tablica Table	Strona Page
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie (2010, 2015, 2017, 2018)	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts (2010, 2015, 2017, 2018)	23 (234) 301
Leśnictwo	Forestry	
Powierzchnia gruntów leśnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Forest land (2010, 2015, 2017, 2018)	24 (235) 302
Powierzchnia lasów	Forest area	25 (236) 303
Zasoby drzewne na pnju	Growing stock of standing wood	26 (237) 304
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane (2010, 2015, 2017, 2018)	Renewals, afforestations and other forest breeding work (2010, 2015, 2017, 2018)	27 (238) 305
Pozyskanie drewna (2010, 2015, 2017, 2018)	Removals (2010, 2015, 2017, 2018)	28 (239) 306
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień (2010, 2015, 2017, 2018)	Trees and shrubs outside the forest and removals (2010, 2015, 2017, 2018)	29 (240) 307
Pożary w lasach (2010, 2015, 2017, 2018)	Fores fires (2010, 2015, 2017, 2018)	30 (241) 307
DZIAŁ XV. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	CHAPTER XV. INDUSTRY AND CONSTRUCTION	
Uwagi ogólne	General notes	x 308
Przemysł	Industry	
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Sold production of industry (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	1 (242) 311
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	2 (243) 312
Produkcja ważniejszych wyrobów (2010, 2015, 2017, 2018)	Production of major products (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (244) 312
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (2010, 2015, 2017, 2018)	Average paid employment in industry (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (245) 313
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly gross wages and salaries in industry (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (246) 314
Budownictwo	Construction	
Produkcja budowlano-montażowa według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Construction and assembly production by groups (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	6 (247) 315
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Construction and assembly production by type of constructions (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	7 (248) 315
Budynki oddane do użytkowania (2010, 2015, 2017, 2018)	Buildings completed (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (249) 316
Przeciętne zatrudnienie i przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie (2010, 2015, 2017, 2018)	Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (250) 318
DZIAŁ XVI. TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA	CHAPTER XVI. TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS	
Uwagi ogólne	General notes	x 319
Transport	Transport	
Linie kolejowe eksploatowane (2010, 2015, 2017, 2018)	Railway lines operated (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (251) 322
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (2010, 2015, 2017, 2018)	Hard surface public roads (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (252) 322
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane (2010, 2015, 2017, 2018)	Registered road vehicles and tractors (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (253) 323

		Tablica Table	Strona Page
Linie regularnej komunikacji autobusowej (2010, 2015, 2017, 2018)	Regular bus transport lines (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (254)	323
Transport samochodowy zarobkowy (2010, 2015, 2017, 2018)	Hire or reward road transport (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (255)	324
Komunikacja miejska (2010, 2015, 2017, 2018) ..	Urban transport (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (256)	324
Wypadki drogowe i ich ofiary (2010, 2015, 2017, 2018)	Road accidents and their casualties (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (257)	325
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów (2015, 2017, 2018)	Road accidents by culprits, major causes and types of vehicles (2015, 2017, 2018)	8 (258)	325
Telekomunikacja	Telecommunications		
Łącza abonenckie, dostęp do sieci Internet (2010, 2015, 2017, 2018)	Subscriber lines, access to Internet network (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (259)	326
DZIAŁ XVII. HANDEL I GASTRONOMIA	CHAPTER XVII. TRADE AND CATERING		
Uwagi ogólne	General notes	x	327
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Retail sales (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	1 (260)	329
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Retail sales by groups (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	2 (261)	330
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Wholesale sales in trade enterprises (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (262)	330
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw (2010, 2015, 2017, 2018)	Shops by organizational forms and petrol stations (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (263)	330
Gastronomia (2010, 2015, 2017, 2018)	Catering (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (264)	331
Magazyny handlowe (2012, 2015)	Trade warehouses (2012, 2015)	6 (265)	331
Targowiska (2010, 2015, 2017, 2018)	Marketplaces (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (266)	331
DZIAŁ XVIII. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	CHAPTER XVIII. FINANCES OF ENTERPRISES		
Uwagi ogólne	General notes	x	332
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności (2010, 2015, 2017, 2018)	Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (267)	336
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według wybranych sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Revenues, costs and financial results of enterprises by selected sections (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (268)	337
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Enterprises by obtained financial results (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (269)	338
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2017, 2018)	Economic relations in enterprises (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (270)	339
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw (2010, 2015, 2017, 2018)	Current assets of enterprises (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (271)	340
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw (2010, 2015, 2017, 2018)	Share equity (funds) of enterprises (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (272)	342
Kapitał zakładowy spółek (2010, 2015, 2017, 2018)	Share capital of companies (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (273)	343
Zobowiązania przedsiębiorstw (2010, 2015, 2017, 2018)	Liabilities of enterprises (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (274)	344
DZIAŁ XIX. FINANSE PUBLICZNE	CHAPTER XIX. PUBLIC FINANCE		
Uwagi ogólne	General notes	x	345
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2017, 2018)	Revenue of local government units budgets by type (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (275)	348

		Tablica Table	Strona Page
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2018 r.	Revenue of local government units budgets by divisions in 2018	2 (276)	350
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2017, 2018)	Expenditure of local government units budgets by type (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (277)	351
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2018 r.	Expenditure of local government units budgets by divisions in 2018	4 (278)	352
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych (2015, 2017, 2018)	Revenue and costs of local government budgetary establishments (2015, 2017, 2018).....	5 (279)	353
DZIAŁ XXI. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XXI. INVESTMENTS. FIXED ASSETS		
Uwagi ogólne	General notes	x	354
Inwestycje	Investments		
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Investment outlays (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	1 (280)	358
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Investment outlays in enterprises (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	2 (281)	359
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Investment outlays in enterprises by groups (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (282)	360
Środki trwałe	Fixed assets		
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2017, 2018]	Gross value of fixed assets (current book-keeping prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	4 (283)	361
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2017, 2018]	Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	5 (284)	362
DZIAŁ XXII. RACHUNKI REGIONALNE	CHAPTER XXII. REGIONAL ACCOUNTS		
Uwagi ogólne	General notes	x	363
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) [2015, 2016, 2017]	Gross domestic product (current prices) [2015, 2016, 2017]	1 (285)	367
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące) [2015, 2016, 2017]	Basic elements of production account and generation of income account (current prices) [2015, 2016, 2017]	2 (286)	368
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych (2015, 2016, 2017)	Nominal income in the households sector (2015, 2016, 2017)	3 (287)	368
DZIAŁ XXIII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXIII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY		
Uwagi ogólne	General notes	x	369
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON (2010, 2015, 2017, 2018)	Entities of the national economy in the REGON register (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (288)	370
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Entities of the national economy in the REGON register by legal forms and sections (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (289)	371
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Commercial companies by legal status and sections (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (290)	372
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Entities of the national economy newly registered by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (291)	373
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Entities of the national economy removed by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (292)	374

SPIS WYKRESÓW

LIST OF GRAPHS

		Strona Page
Podział administracyjny województwa lubelskiego w 2018 r.	Administrative division of Lubelskie voivodship in 2018	80
Podział województwa lubelskiego według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS)	Division of the Lubelskie voivodship according to the nomenclature of territorial units for statistical purposes (NUTS).....	81
Ludność według płci i wieku w 2018 r.	Population by sex and age in 2018	96
Ruch naturalny ludności (2000–2018)	Vital statistics (2000–2018)	97
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat (2000–2018)	Life expectancy at 0 age (2000–2018).....	97
Struktura pracujących (2010, 2015, 2018)	Structure of employed persons (2010, 2015, 2018)	142
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku i poziomu wykształcenia (2010, 2015, 2018)	Structure of registered unemployed persons by age and educational level(2010, 2015, 2018)	142
Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń w sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (2010, 2015, 2018)	Relative deviations of average wages and salaries in sections from the average wages and salaries in the national economic (2010, 2015, 2018)	143
Mieszkania oddane do użytkowania (2010, 2015, 2018)	Dwellings completed (2010, 2015, 2018)	190
Mieszkania wyposażone w instalacje w 2018 r.	Dwellings fitted with installations in 2018	190
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2018/19.....	Education by educational level in the 2018/19 school year	191
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2018 r.	Land use in agricultural holdings in 2018	300
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2017 r. (ceny stałe 2016 r.)	Structure of market agricultural output in 2017 (constant prices 2016)	300
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) [2010, 2015, 2018]	Structure of construction and assembly production (current prices) [2010, 2015, 2018]	301
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca (2010, 2015, 2018)	Revenue and expenditure of local government units budgets per capita (2010, 2015, 2018)	362
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące) [2015, 2016, 2017]	Structure of gross value added by kinds of activities (current prices) [2015, 2016, 2017]	362
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2018 r.	Structure of entities of the national economy in 2018	363

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

Kreska (-)	-	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;
6 m (0,0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
Kropka (.)	-	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. data not available or not reliable.
Znak x	-	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
Znak Δ	-	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 16 na str. 26. categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 16 on page 26.
Znak *	-	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych. data revised.
Znak #	-	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.
„W tym” „Of which”	-	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Comma (,)	-	used in figures represents the decimal point.

SKRÓTY ABBREVIATIONS

tys.	=	tysiąc	mm	=	milimetr millimetre
mln	=	milion	cm	=	centymetr centimetre
zł	=	złoty	m	=	metr metre
PLN	=	złoty	km	=	kilometr kilometre
szt.	=	sztuka	m ²	=	metr kwadratowy square metre
pcs	=	piece	ha	=	hektar hectare
egz	=	egzemplarz	km ²	=	kilometr kwadratowy square kilometre
kpl	=	komplet	l	=	litr litre
wol.	=	wolumin	hl	=	hektolitr hectolitre
vol.	=	volume	dm ³	=	decymetr sześcienny cubic decimetre
mg	=	mikrogram microgram	m ³	=	metr sześcienny cubic metre
g	=	gram gram			
kg	=	kilogram kilogram			
dt	=	decytona deciton			
t	=	tona tonne			

dam ³	= dekametr sześcienny cubic decametre	pkt	= punkt
hm ³	= hektometr sześcienny cubic hectometre	tabl.	= tablica table
kWh	= kilowatogodzina kilowatt-hour	ust.	= ustęp
MWh	= megawatogodzina megawatt-hour	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
GWh	= gigawatogodzina gigawatt-hour	i in.	= i inni
GJ	= gigadžul gigajoule	itp.	= i tym podobne
TJ	= teradžul terajoule	etc.	= and the like
°C	= stopień Celsjusza centigrade	m.in.	= między innymi
h	= godzina hour	i.a.	= among others
d	= doba	np.	= na przykład
24h	= 24 hours	e.g.	= for example
r.	= rok	tj.	= to jest
t/r	= ton rocznie	i.e.	= that is
t/y	= tonnes per year	tzn.	= to znaczy
art.	= artykuł article	i.e.	= that is
cd.	= ciąg dalszy	tzw.	= tak zwany
cont.	= continued	ww.	= wyżej wymieniony
dok.	= dokończenie	PKP	= Polskie Koleje Państwowe
cont.	= continued	NUTS	= Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych
Lp.	= liczba porządkowa	NUTS	= Nomenclature of Territorial Units for Statistics
No.	= number	EKG	= Europejska Komisja Gospodarcza
Kk	= Kodeks karny	ECE	= Economic Commission for Europe
kl.	= klasa	Eurostat	= Urząd Statystyczny Unii Europejskiej Statistical Office of the European Union
nr (Nr)	= numer	ONZ	= Organizacja Narodów Zjednoczonych
No.	= number	UN	= United Nations
poz.	= pozycja	UE	= Unia Europejska = European Union

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności — PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej — Statistical Classification of Economic Activities in the European Community — NACE Rev. 2. PKD 2007, wprowadzona z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami.

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „**Przemysł**” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według **sektorów instytucjonalnych** — łącznie w zakresie rachunków regionalnych;

3) według **sektorów własności**:

— sektor publiczny — grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

— sektor prywatny — grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook, unless otherwise indicated, concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities — PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community — NACE Rev.2 PKD 2007 was introduced on 1st January 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24th December 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments.

The item “**Industry**” was introduced as an additional grouping, including sections “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

The item “**Other services**” was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” as well as “Activities of households as employers; undifferentiated goods-and services-producing activities of households for own use”;

2) according to **institutional sectors** — exclusively within the scope of regional accounts;

3) according to **ownership sectors**:

— public sector — grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), the ownership of local government units as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of public sector entities,

— private sector — grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

„Własność mieszana” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

3. Prezentowane informacje przedstawione zostały stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i — jeśli nie zaznaczono inaczej — obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9 osób,
- od 10 do 49 osób,
- 50 osób i więcej.

4. Dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

5. Dane w podziale według sekcji i działów PKD 2007 oraz według sektorów instytucjonalnych opracowano — jeśli nie zaznaczono inaczej — tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

7. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku — obok PKD 2007 — należy wymienić:

1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego oraz zatrudnionych i ich wynagrodzeń; klasyfikacja opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08) i wprowadzona z dniem 1 stycznia 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 grudnia 2014 r.;

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

3. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the **number of persons employed**, and (unless otherwise indicated) include entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

4. Data, unless otherwise indicated, are compiled in accordance with **the respective organizational status of units of the national economy**.

5. Data according to NACE Rev. 2 sections and divisions as well as by institutional sectors, are compiled, unless otherwise indicated, using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own-account in order to earn a profit.

7. Other than NACE Rev. 2, among the more important classifications, according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

1) the **Occupations and Specializations Classification (KZiS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units as well as paid employees and their wages and salaries are grouped; the classification compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08) was introduced on 1st January 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7th August 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227) replacing the classification valid until 31st December 2014

- 2) **Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług — PKWiU 2015**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2015, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2016 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 r. (Dz. U. poz. 1676) w miejsce PKWiU 2008 obowiązującej do 31 grudnia 2015 r.;
- 3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);
- 4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania produktów budownictwa; PKOB, opracowana na podstawie Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316) z późniejszymi zmianami;
- 5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT 2016 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2017 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 1864), w miejsce obowiązującej do 31 grudnia 2016 r.

8. Informacje o województwie oraz w podziale na miasta i wieś — jeśli nie zaznaczono inaczej — podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” — gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

9. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji i wartości dodanej brutto — jeśli nie zaznaczono inaczej — przyjęto kategorię **ceny bazowej**.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

- 2) the **Polish Classification of Goods and Services — PKWiU 2015**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of international classifications and nomenclatures, was introduced on 1st January 2016 by the decree of the Council of Ministers, dated 4th September 2015 (Journal of Laws item 1676) replacing the classification PKWiU 2008 valid until 31st December 2015;
- 3) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption expenditure of products (goods and services) in the households sector as well as expenditures on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;
- 4) the **Polish Classification of Types of Construction (PKOB)**, on the basis of which type of constructions are grouped; PKOB, compiled on the basis of the Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1st January 2000 by the decree of the Council of Ministers, dated 30th December 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316) with later amendments;
- 5) the **Classification of Fixed Assets (KŚT)**, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT 2016 was introduced on 1st January 2017 by the decree of the Council of Ministers, dated 3rd October 2016 (Journal of Laws 2016 item 1864) replacing the classification valid until 31st December 2016.

8. Information on voivodship as well as by urban and rural area, unless otherwise indicated, is presented according to administrative division in a given period. The term "urban areas" is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term "rural areas" is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

9. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditures or the value of products, services, etc. In tables in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production and gross value added, unless otherwise indicated, the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade entities included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług — VAT (od produktów krajowych i z importu), podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym) oraz inne podatki od produktów, jak podatek akcyzowy od produktów krajowych i podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych oraz do 2010 r. zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

10. Jako ceny stałe przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej — ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego,
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006—2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011—2015,
 - ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

11. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki — w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach — obliczono w warunkach porównywalnych. Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

12. Do przeliczeń danych według liczby ludności — jeśli nie zaznaczono inaczej — przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową.

Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja) — według stanu w dniu 30 czerwca.

Taxes on products include: the value added tax — VAT (on domestic products and on imports), taxes and customs duties on imports (including the excise tax) as well as other taxes on products, such as the excise tax on domestic products and taxes on selected types of services (e.g., on games of chance and mutual betting and until 2010 lump sum tax on goods and services from occasional transports of passengers in buses with foreign registration).

10. Constant prices were adopted as follows:

- 1) agricultural output — current prices from the year preceding the reference year with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in the case of which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year,
- 2) sold production of industry:
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006—2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011—2015,
 - 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016.

11. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

Indices — in the case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods are calculated in comparable conditions. Single base indices are calculated using the chain-base index method.

12. For the purpose of calculating data by population number, unless otherwise indicated, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted.

When computing per capita data (1000 population, etc.) as of the end of a year (e.g., beds in hospitals, fixed assets), the population as of 31st December was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., vital statistics, production) — as of 30th June.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną — jeśli nie zaznaczono inaczej — za lata 2000—2009 na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, z tym że dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2002 r., od 2010 r. — Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.

13. Niektóre informacje za ostatni rok zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

14. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

15. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami, przy przyjęciu zasady, że jako źródłodawcę podaje się instytucję przekazującą informacje prezentowane w tablicy za ostatni rok.

16. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

For calculations, it was assumed to use the number of population calculated, unless otherwise indicated, for the years 2000—2009 on the basis of the Population and Housing Census 2002, but for 2000 by the administrative division valid as of 31st December 2002, and since 2010 on the basis of Population and Housing Census 2011, but for 2010 by the administrative division valid as of 31st December 2011.

13. Selected information for the last year presented on the basis of preliminary data may change in subsequent publications of the Statistical Office.

14. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.

15. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note, with the institution providing the information presented in the table for the last year given as the source.

16. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA
CHOROŃ I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja)

INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION
OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD — 10 Revision)

Wady rozwojowe wrodzone
Congenital anomalies

Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe
Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities

Objawy i stany niedokładnie określone
Symptoms and ill-defined conditions

Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych, niesklasyfikowane gdzie indziej
Symptoms, sign and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI — PKD 2007
NOMENCLATURE DES ACTIVITÉS DE COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE — NACE rev. 2

sekcje
sections

Handel; naprawa pojazdów samochodowych
Trade; repair of motor vehicles

Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles

Zakwaterowanie i gastronomia
Accommodation and catering

Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Accommodation and food service activities

Obsługa rynku nieruchomości
X

Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Real estate activities

Administrowanie i działalność wspierająca
X

Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Administrative and support service activities

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI — PKD 2007	
NOMENCLATURE DES ACTIVITÉS DE COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE — NACE rev. 2	

działy
divisions

Produkcja skór i wyrobów skórzanych X	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych Manufacture of leather and related products
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
Produkcja wyrobów farmaceutycznych Manufacture of pharmaceutical products	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations
Produkcja wyrobów z metali Manufacture of metal products	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
Produkcja maszyn i urządzeń X	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana Manufacture of machinery and equipments n.e.c
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep X	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Budowa budynków X	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej X	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej Civil engineering

* *
*

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowywania danych liczbowych znajdują się w uwagach ogólnych do poszczególnych działów, a bardziej szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki — w publikacjach tematycznych oraz w serii „Metodologia badań statystycznych”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are in the general notes to individual chapters, while more detailed information on particular fields of statistics can be found in thematic publications as well as in the series “Statistical Research Methodology”.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R.

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
		ogółem total	Polska = 100 Poland = 100	

POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – stan w dniu 31 XII
 AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION – as of 31 XII

Powierzchnia w km ²	312695	25122	8,0	Area in km ²
Powiaty	314	20	6,4	Powiats
Miasta na prawach powiatu	66	4	6,1	Cities with powiat status
Gminy	2478	213	8,6	Gminas
Miasta	930	48	5,2	Towns
Miejscowości wiejskie	52497	4039	7,7	Rural localities
Sołectwa	40740	3735	9,2	Village administrator's offices

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA
 ENVIRONMENTAL PROTECTION

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thousand tonnes:
pyłowych	31,8	1,4	4,5	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla) ..	1299,5	20,4	1,6	gases (excluding carbon dioxide)
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII)	3257	284	8,7	Municipal waste water treatment plants ^a (as of 31 XII)
w tym: biologiczne	2439	255	10,5	of which: biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	810	28	3,5	with increased biogene removal (disposal)
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t	115338,7	7397,9	6,4	Waste (during the year; excluding municipal waste) generated in thousand tonnes
Odpady komunalne zebrane (w ciągu roku) w tys. t	12485,4	470,2	3,8	Municipal waste collected (during the year) by purification plants in thousand tonnes
Nakłady na środki trwałe służące (ceny bieżące):				Investment expenditures (current prices):
ochronie środowiska:				for environmental protection:
w mln zł	10392,1	755,5	7,3	in million PLN
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	3,4	6,6	x	in % of total investment outlays
gospodarce wodnej:				for water management:
w mln zł	2467,9	95,9	3,9	in million PLN
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	0,8	0,8	x	in % of total investment outlays

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE^b
 PUBLIC SAFETY^b

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:
w liczbach bezwzględnych	768049	34181	4,5	in absolute numbers
na 10 tys. ludności	200	161	x	per 10 thousand population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %	73,4	82,4	x	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

a Working on sewage network. b Excluding punishable acts committed by juveniles.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
LUDNOŚĆ POPULATION				
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	38411,1	2117,6	5,5	Population (as of 31 XII) in thousands
miasta	23067,2	983,8	4,3	urban areas
wieś	15343,9	1133,8	7,4	rural areas
w tym kobiety	19829,3	1091,4	5,5	of which females
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	84	x	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	65	65	x	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,68	-1,69	x	Natural increase per 1000 population
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,09	-2,53	x	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES				
Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	15614,9	854,7	5,5	Employed persons ^{ab} (as of 31 XII) in thousands
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	4589,91	4061,28	88,5	Average monthly gross wages and salaries in PLN
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	968,9	74,4	7,7	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousands
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 XII) ^p w %	5,8	8,0	x	Registered unemployment rate (as of 31 XII) ^p in %
GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA HOUSEHOLDS. DWELLINGS				
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				Network (as of 31 XII) in km:
wodociągowej rozdzielczej	307690,4	21496,1	7,0	water supply distribution
kanalizacyjnej rozdzielczej ^c	160671,4	6686,5	4,2	sewage distribution ^c
gazowej	154380,0	9300,7	6,0	gas supply
Zasoby mieszkaniowe ^d (stan w dniu 31 XII):				Dwellings stocks ^d (as of 31 XII):
mieszkania: w tys.	14615,1	781,1	5,3	dwellings: in thousands
na 1000 ludności	380,5	368,9	x	per 1000 population
izby: w tys.	55874,3	401,7	5,4	rooms: in thousands
na 1000 ludności	1454,6	1421,4	x	per 1000 population
powierzchnia użytkowa mieszkań:				useful floor area of dwellings:
w tys. m ²	1084166,5	379,4	5,6	in thousand m ²
na 1000 ludności w m ²	28225,3	28533,4	x	per 1000 population in m ²
Mieszkania oddane do użytkowania:				Dwellings completed:
w tys.	185,1	7,5	4,1	in thousands
na 1000 ludności:				per 1000 population:
mieszkania	4,8	3,5	x	dwellings
izby	18,6	14,7	x	rooms
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	435,0	336,2	x	useful floor area of dwellings in m ²

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z kolektorami. d Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Including collectors. d Based on balance of dwelling stocks.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		

EDUKACJA^a I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnego
EDUCATION^a – as of beginning of the school year

Uczniowie w szkołach ^b w tys.:				Pupils and students in schools ^b in thousands:
podstawowych	3039,8	162,1	5,3	primary
gimnazjach	350,6	20,1	5,7	lower secondary
branżowych I stopnia ^c	156,8	7,7	4,9	stage I sectoral vocational ^c
liceach ogólnokształcących	470,3	30,2	6,4	general secondary
technikach	505,6	30,8	6,1	technical secondary
ogólnokształcących artystycznych ^d	12,9	0,7	5,4	general art ^d
policealnych	218,9	13,7	6,3	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^e :				Children in pre-primary establishments ^e :
w tys.	1392,9	71,0	5,1	in thousands
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	895	860	x	per 1000 children aged 3–6 years

OCHRONA ZDROWIA^f I POMOC SPOŁECZNA – stan w dniu 31 XII
HEALTH CARE^f AND SOCIAL WELFARE – as of 31 XII

Pracownicy medyczni ^g :				Medical personnel ^g :
lekarze	89532	5239	5,9	doctors
lekarze dentyści	12927	844	6,5	dentists
pielęgniarki ^h	192964	12226	6,3	nurses ^h
Przychodnie	21881	1261	5,8	Out-patients departments
Szpitala ogólne	949	45	4,7	General hospitals
Łóżka w szpitalach ogólnych w tys.	181,7	11,0	6,0	Beds of general hospital in thousands
Apteki ogólnodostępne ⁱ	12899	812	6,3	Public pharmacies ⁱ

a Patrz uwagi ogólne działu "Edukacja i wychowanie", ust. 1-2 na str. 194. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c Łącznie z uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy. d Dających uprawnienia zawodowe. e Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. f Łącznie z danymi resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych i administracji. g Łącznie z odbywającymi staż; łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest indywidualna praktyka lekarska i pielęgniarska zarejestrowana w Izbach Lekarskich, pielęgniarskich, która realizuje świadczenia zdrowotne w ramach środków publicznych; bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, opieka społeczna, jednostka administracji publicznej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. h Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. i Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i opieka społeczna”, ust. 10 na str. 225.

a See general notes to the chapter "Education", item 1 and 2 on page 194. b Excluding schools for adult, excluding post-secondary schools. c Including students in special job-training schools. Leading to professional certification. e Including children staying during the whole school year in the units performing health care activities. f Data include health care: of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration. g Include inters; including persons for whom the main workplace are individual medical practice and nurses registered at Chamber of Physicians and Chambers of Nurses providing publicly funded medical services; excluding persons for whom the main workplace are university, social welfare, public administration or local government unit or National Health Fund. h Including master nurses. i See general notes to the chapter "Health care and social welfare", item 10 on page 225.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
KULTURA. TURYSTYKA CULTURE. TOURISM				
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	7925	578	7,3	Public libraries (including branches; as of 31 XII)
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	127493,7	6365,9	5,0	Public library collections (as of 31 XII) in thousand vol.
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	945	52	5,5	Museums with branches (as of 31 XII)
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	38124,4	1405,6	3,7	Museum and exhibition visitors in thousands
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	497	31	6,2	Indoor cinemas (as of 31 XII)
Widzowie w kinach stałych w tys. ...	59177,8	2107,5	3,6	Audience in fixed cinemas in thousands
Baza noclegowa turystyki ^a w tys.:				Tourist accommodation establishments ^a in thousands:
miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	798,7	26,6	3,3	bed places (as of 31 VII)
korzystający z noclegów	33895,9	1079,3	3,2	tourists accommodated
ROLNICTWO I LEŚNICTWO AGRICULTURE AND FORESTRY				
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej ^b (stan w czerwcu) w tys. ha	14539,6	1405,1	9,7	Agricultural land in good agricultural condition ^b (as of June) in thousand ha
pod zasiewami ^c	10829,3	1099,1	10,1	sown area ^c
grunty ugorowane	179,9	14,8	8,2	fallow land
uprawy trwałe	352,6	70,3	20,0	permanent crops
ogrody przydomowe	27,9	5,4	19,5	kitchen gardens
łąki i pastwiska	3149,9	215,5	6,8	meadows and pastures
Powierzchnia zasiewów ^c (stan w czerwcu w tys. ha:				Sown area ^c (as of June) in thousand ha:
zboża	7806,3	789,5	10,1	cereals
ziemniaki	291,0	16,1	5,5	potatoes
warzywa gruntowe ^d	176,1	15,9	9,0	field vegetables ^d
Zbiory w tys. t:				Production in thousand tonnes:
zboża	26779,8	3056,2	11,4	cereals
ziemniaki	7312,0	449,6	6,1	potatoes
warzywa gruntowe ^d	4109,0	439,7	10,7	field vegetables ^d
Plony z 1 ha w dt:				Yields per 1 ha in dt:
zboża	34,3	38,7	112,8	cereals
ziemniaki	251,3	279,9	111,4	potatoes
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9254,9	587,8	6,4	Forest areas (as of 31 XII) in thousand ha
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO INDUSTRY AND CONSTRUCTION				
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):				Sold production of industry (current prices):
w mln zł	1520836,1	39592,5	2,6	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	39592	18662	47,1	per capita in PLN
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^e (ceny bieżące):				Sales of construction and assembly production ^e (current prices):
w mln zł	218148,0	8335,9	3,8	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	5679	3929	69,2	per capita in PLN

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. c Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). d Łącznie z ogrodami przydomowymi, dane według szacunków. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót; patrz uwagi ogólne działu "Przemysł i budownictwo", ust. 3 na str. 310.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of up to 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. c Excluding permanent crops, and crop area intended for ploughing (green fertilizers). d Including kitchen gardens, data based on estimation. e Realized by construction units – by place of performing works; see general notes to the chapter "Industry and construction", item 3 on page 310.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km	303956,9	23516,6	7,7	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km
w tym o nawierzchni ulepszonej w %	92,7	95,1	x	of which improved in %
Samochody zarejestrowane ^a w tys. szt:				Registered cars ^a in thousand units:
osobowe	23429,0	1256,3	5,4	passenger cars
ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	3758,2	188,2	5,0	lorries and road tractors ^b
Łączna abonencka w tys.	4096,2	183,7	4,5	Subscriber lines in thousands
w tym na 1000 ludności	106,6	86,8	x	of which per 1000 population
Placówki pocztowe operatora wyznaczonego ^c	7602	469	6,2	Post offices of designated operator ^c
HANDEL – stan w dniu 31 XII TRADE – as of 31 XII				
Sklepy	339880	17779	5,2	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	113	119	x	Population per shop
Targowiska stałe	2156	181	8,4	Permanent marketplaces
FINANSE PUBLICZNE PUBLIC FINANCE				
Budżety gmin ^d				Budgets of gminas ^d
Dochody:				Revenue:
w mln zł	121425,6	7137,2	5,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	4702	4469	95,0	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w mln zł	127132,8	7445,4	5,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	4923	4662	94,7	per capita in PLN
Budżety powiatów				Budgets of cities with powiat status
Dochody:				Revenue:
w mln zł	27959,3	1739,7	6,2	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	1083	1089	100,6	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w mln zł	28656,6	1801,5	6,3	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	1110	1128	101,6	per capita in PLN
Budżety miast na prawach powiatu				Budgets of powiats
Dochody:				Revenue:
w mln zł	85507,8	3306,8	3,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	6791	6305	92,8	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w mln zł	87014,6	3426,7	3,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	6911	6534	94,6	per capita in PLN
Budżety województw:				Budgets of voivodships
Dochody:				Revenue:
w mln zł	16953,7	866,0	5,1	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	441	408	92,5	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w mln zł	16582,3	935,7	5,6	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	432	441	102,2	per capita in PLN

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Do 2012 r. operator publiczny. d Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including cars having temporary permissions given at the end of the year. b Including vans. c Up to 2012 public operator. d Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (dok.)**

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE INVESTMENTS. FIXED ASSETS				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				Investment outlays (current prices):
w mln zł	302675,2	11373,1	3,8	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	7879	5361	68,0	per capita in PLN
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):
w mln zł	4029716,5	171485,8	4,3	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	104910	80980	77,2	per capita in PLN
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY				
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^a (stan w dniu 31 XII)	4365375	180805	4,1	Entities of the national economy ^a in the REGON register (as of 31 XII)
sektor publiczny	113019	5233	4,6	public sector
sektor prywatny	4188932	173424	4,1	private sector
RACHUNKI REGIONALNE W 2017 R. REGIONAL ACCOUNTS IN 2017				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				Gross domestic product (current prices):
w mln zł	1989351	76039	3,8	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	51776	35712	69,0	per capita in PLN
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				Gross value added (current prices):
w mln zł	1747080	66779	3,8	in million PLN
na 1 pracującego w zł	118027	85591	72,5	per 1 employed person in PLN
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				Gross nominal disposable income in the households sector:
w mln zł	1179975	56694	4,8	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	30711	26626	86,7	per capita in PLN

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; w podziale według sektorów własności nie uwzględniono podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture; the division by the ownership sectors does not include entities, which have not registered the form of ownership in the REGON register.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2012	2013
POWIERZCHNIA						
1	Powierzchnia w km ² (stan w dniu 31 XII)	25114	25122	25122	25122	25122
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA						
Pobór wody - w % poboru ogółem – na cele:						
2	produkcyjne ^a (poza rolnictwem, łowiectwem, leśnictwem oraz rybołówstwem i rybactwem) .	34,1	32,3	30,6	31,6	32,7
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	25,8	24,2	24,1	24,0	23,9
4	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	13,5	13,6	13,9	13,5	14,1
5	w tym do produkcji przemysłowej	4,8	4,5	4,4	4,4	4,8
Ścieki przemysłowe i komunalne ^c odprowadzone do wód lub do ziemi:						
6	oczyszczane w % wymagających oczyszczenia	96,9	97,6	99,3	99,6	99,6
7	nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^d	48,4	51,0	53,0	54,9	55,5
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza na tys. t:						
9	pyłowych	8,0	6,7	2,8	2,1	2,1
10	gazowych (bez dwutlenku węgla)	40,9	38,3	33,0	32,6	26,1
Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych:						
11	pyłowych	97,7	98,2	98,5	98,4	98,4
12	gazowych (bez dwutlenku węgla)	41,5	84,7	81,6	86,0	87,6
13	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłącze- niem odpadów komunalnych) ^e na 1 km ² w t	168,9	205,2	193,5	249,7	271,8
14	Odpady komunalne zebrane ^f (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg	256	155	155	160	161
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) – w % nakładów inwestycyjnych ogółem służące:						
15	ochronie środowiska	4,6	5,2	4,9	5,4	4,0
16	gospodarce wodnej	1,5	1,3	1,8	1,2	1,3
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodni- czych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII):						
17	w % powierzchni ogólnej	22,7	22,8	22,7	22,7	22,7
18	na 1 mieszkańca w m ²	2584	2625	2616	2633	2644
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE						
Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^g w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:						
19	w liczbach bezwzględnych	54673	61358	47783	48921	44689
20	na 10 tys. ludności	248	281	219	226	207
21	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^g w %	61,9	66,6	72,5	73,1	70,9

a Z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed włączeniem do sieci. c Od 2010 r. dane nieporównywalne – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów. e Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska”, nieporównywalne z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę katalogu odpadów. g Do 2012 r. łącznie z prokuraturą;

a From own intakes. b Water withdrawal by intakes before entering the water network. c Since 2010 data are not to – estimated data, the total population – based on balances. e See general notes to the chapter “Environmental not comparable with data for previous years due to a change in the catalogue of waste. g Until 2012 including prosecutor’s

2014	2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
AREA						
25122	25122	25122	25122	25122	Area in km ² (as of 31 XII)	1
ENVIRONMENTAL PROTECTION						
					Water withdrawal - in % of total withdrawal - for purposes of:	
32,1	33,8	34,2	34,1	33,7	production ^a (excluding agriculture, hunting and forestry and fishing)	2
25,0	27,1	27,1	28,1	30,2	exploitation of water supply network ^b	3
13,2	12,6	12,5	12,1	11,6	Consumption of water for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³	4
4,4	4,4	4,5	4,4	4,2	of which for industrial production	5
					Industrial and municipal ^e wastewater discharged into waters or into the ground:	
99,4	99,4	99,7	99,7	99,2	treated in % of requiring treatment	6
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	untreated per 1 km ² in dam ³	7
56,4	57,2	57,0	57,0	57,3	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^d	8
					Emission of air pollutants by plants of significant nuisance to air quality in thousand tonnes:	
1,9	2,0	1,7	1,7	1,4	particulates	9
26,5	21,5	19,9	20,5	20,4	gases (excluding carbon dioxide)	10
					Reduction of air pollutants by plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:	
98,4	97,8	97,8	98,1	98,4	particulates	11
87,4	89,1	89,4	89,9	89,9	gases (excluding carbon dioxide)	12
264,8	272,2	322,9	254,2	294,5	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) ^e per 1 km ² in t	13
177	180	196	207	222	Municipal waste collected ^f (during the year) per capita in kg	14
					Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	
6,7	4,7	1,9	1,9	6,6	in environmental protection	15
1,2	0,9	0,5	0,8	0,8	in water management	16
					Area of special nature value under legal protection (as of 31 XII):	
22,7	22,7	22,8	22,7	22,7	in % of total area	17
2655	2671	2679	2684	2691	per capita in m ²	18
PUBLIC SAFETY						
					Ascertained crimes by the Police ^g in completed preparatory proceedings:	
36886	32981	31221	31076	34181	in absolute numbers	19
171	154	146	146	161	per 10 thousand population	20
72,2	71,0	72,9	77,5	82,4	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^g in %	21

z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę metodologii badania ścieków komunalnych. d Ludność korzystająca ust. 7 na str. 59. f Do 2013 r. dane szacunkowe; w 2000 r. określane jako odpady stałe wywiezione; od 2003 r. dane od 2014 r. bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

comparable with data for previous years due to change in the methodology of municipal wastewater. d Population connected protection", item 7 on page 59. f Until 2013 estimated data; in 2000 defined as solid waste removed; since 2003 data are office; since 2014 excluding punishable acts committed by juveniles.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2012	2013
LUDNOŚĆ^a						
1	Ludność (stan w dniu 31 XII)	2206200	2179611	2178611	2165651	2156150
2	miasta	1028876	1016865	1013036	1005207	997219
3	wieś	1177324	1162746	1165575	1160444	1158931
4	w tym kobiety	1133397	1121605	1122260	1115849	1110800
5	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	106	106	106	106	106
6	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	88	87	87	86	86
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):						
7	przedprodukcyjnym	564437	470935	419121	402493	395257
8	produkcyjnym	1287529	1348586	1377527	1364563	1352470
9	poprodukcyjnym	354234	360090	381963	398595	408423
10	Małżeństwa na 1000 ludności	5,67	5,93	6,10	5,43	4,80
11	Rozwozy na 1000 ludności	0,77	1,29	1,14	1,43	1,91
12	Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,42	9,75	10,38	9,78	9,14
13	Zgony ^b na 1000 ludności	10,48	10,58	10,56	10,40	10,58
14	Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,05	-0,84	-0,18	-0,62	-1,44
15	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	8,00	7,31	4,68	4,29	4,56
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:						
16	mężczyźni	69,1	69,9	71,2	72,4	72,7
17	kobiety	78,5	79,9	81,0	81,5	81,6
18	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,39	-2,24	-2,25	-2,38	-2,60
RYNEK PRACY						
Pracujący ^d (stan w dniu 31 XII):						
19	w tys.	979,1	729,6	794,1	793,2	799,8
20	w tym kobiety	485,2	347,1	384,7	386,5	392,4
21	na 1000 ludności	443,8	334,7	364,5	366,3	370,9
22	w sektorze prywatnym w %	77,6	74,0	77,3	78,5	78,9
według rodzajów działalności w %:						
23	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo ; rybactwo	38,2	38,8	38,8	38,5
24	przemysł i budownictwo	18,2	17,5	17,4	17,2
25	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^e , transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia ^e , informacja i komunikacja	17,9	17,9	17,6	17,7
26	działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^e oraz pozostałe usługi ^e	25,7	25,8	26,2	26,6
Przeciętne zatrudnienie:						
w przemyśle:						
27	w tys.	90,6	99,5	97,4	96,3
28	na 1000 ludności	41,5	45,6	44,9	44,6
w budownictwie:						
29	w tys.	18,6	26,4	28,1	25,5
30	na 1000 ludności	8,5	12,1	12,9	11,8

a Patrz uwagi ogólne działu „Ludność. Wyznania religijne”, ust. 2 na str. 92. b Łącznie ze zgonami niemowląt. d Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.). Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących Spisu Rolnego 1996, w latach 2005–2009 – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnych rozumień następujące sekcje PKD: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Administrowanie i działalność zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” oraz „Pozostała działalność usługowa”.

a See general notes to the chapter “Population. Religious denominations”, item 2 on page 92. b Including infant deaths. d By actual workplace and kind of activity (since 2004). Data are compiled considering employed persons on private farms Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. e The term support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and

2014	2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
POPULATION^a						
2147746	2139726	2133340	2126317	2117619	Population (as of 31 XII)	1
992787	988035	989469	988365	983840	urban areas	2
1154959	1151692	1143871	1137952	1133779	rural areas	3
1106756	1102674	1099600	1095864	1091394	of which females	4
106	106	106	106	106	Females per 100 males (as of 31 XII)	5
85	85	85	85	84	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	6
Population of age (as of 31 XII):						
388607	382720	378515	376198	373498	pre-working	7
1340617	1328014	1314738	1299079	1282768	working	8
418522	428992	440087	451040	461353	postworking	9
5,07	5,02	4,99	4,96	4,95	Marriages per 1000 population	10
1,47	1,60	1,47	1,57	1,47	Divorces per 1000 population	11
9,21	9,20	9,21	9,81	9,47	Live births per 1000 population	12
10,27	10,65	10,43	11,00	11,16	Deaths ^b per 1000 population	13
-1,06	-1,45	-1,23	-1,19	-1,69	Natural increase per 1000 population	14
4,19	3,75	3,51	4,64	4,23	Infant deaths per 1000 live births	15
Life expectancy at the moment of birth:						
73,2	73,3	73,6	73,6	73,5	males	16
82,2	82,4	82,7	82,2	82,3	females	17
-2,68	-2,54 ^c	-1,90	-2,22	-2,53	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	18
LABOUR MARKET						
Employed persons ^d (as of 31 XII):						
809,3	817,2	829,2	842,6	854,7	in thousands	19
397,0	400,8	405,6	409,5	414,1	of which women	20
376,8	381,9	388,7	396,3	403,6	per 1000 population	21
79,3	79,8	79,8	80,1	80,1	in private sector in %	22
by kind of activities in %:						
38,1	37,7	37,2	36,6	36,1	agriculture, hunting and forestry	23
17,2	17,2	17,5	17,9	18,1	industry and construction	24
trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transport and storage, accommodation and catering ^Δ ; information and communication						
17,9	18,1	18,4	18,6	18,6	financial and insurance activities; real estate activities and other services ^e	26
Average paid employment:						
in industry:						
97,5	97,8	101,6	103,6	107,0	in thousands	27
45,3	45,6	47,6	48,7	50,4	per 1000 population	28
in construction:						
24,5	22,9	23,8	24,1	25,7	in thousands	29
11,4	10,7	11,2	11,3	12,1	per 1000 population	30

c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. e Pod pojęciem „pozostałe usługi” należy wspierająca^Δ, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”; „Edukacja”, „Opieka

c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used, in agriculture estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005–2009 – of the Population and „Other services” refers to the NACE Rev. 2 sections: „Professional, scientific and technical activities”, „Administrative and social work activities”, „Arts, entertainment and recreation” and “Other service activities”.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2012	2013
RYNEK PRACY (dok.)						
1	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	159,7	156,8	119,7	131,1	134,0
2	2000 = 100	100,0	98,2	75,0	82,1	83,9
3	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):					
4	kobiety	52,4	50,0	49,6	49,1	48,4
5	w wieku do 25 lat	34,6	26,7	24,7	22,4	21,1
6	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	48,7	51,5	32,2	41,2	44,2
7	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy	501	293	166	140	119
8	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (stan w dniu 31 XII) w %	14,0	17,0	13,1	14,2	14,4
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH						
9	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto zł	1678,50	2076,81	2922,60	3203,67	3306,12
10	2000 = 100	100,0	123,7	174,1	190,9	197,0
11	w tym: w przemyśle	2067,01	3068,17	3396,50	3511,14
12	w budownictwie	1740,54	2356,25	2701,85	2786,26
13	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	601,9	564,5	543,9	523,3	516,2
14	pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	353,1	344,9	360,3	352,3	350,7
15	rolników indywidualnych	248,8	219,6	183,6	170,9	165,4
16	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:					
16	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	726,42	988,02	1404,45	1562,15	1653,80
17	rolników indywidualnych ^b	596,42	749,45	947,04	1049,00	1116,04
GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA						
18	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:					
18	wodociągowej	14813,7	17484,7	19402,8	20325,4	20583,0
19	kanalizacyjnej (łącznie z kolektorami)	2380,4	3366,4	4432,1	5323,9	5538,1
Zużycie w gospodarstwach domowych:						
wody z wodociągów:						
20	w hm ³	60,0	57,2	57,2	58,1	57,8
21	na 1 mieszkańca w m ³	27,2	26,2	26,2	26,8	26,8
energii elektrycznej ^c w miastach:						
22	w GWh	594,7	647,9	687,0	668,8	661,5
23	na 1 mieszkańca w kWh	577,9	636,2	676,6	663,9	660,2
Zasoby mieszkaniowe ^d (w 2000 r. – zamieszkane, stan w dniu 31 XII):						
24	mieszkania: w tys.	674,3	700,8	732,8	744,9	751,1
25	na 1000 ludności	305,6	321,5	336,4	343,9	348,3
26	izby na 1000 ludności	1039,5	1197,2	1283,6	1316,6	1335,2
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :						
27	na 1000 ludności	19232,6	23620,8	25508,1	26236,5	26634,6
28	przeciętna 1 mieszkania	62,9	73,5	75,8	76,3	76,5

a Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących uwzględniającą pracujących w gospodarstwach indywidualnych 2005–2009 – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. d Na podstawie bilansów.

a The number of employed persons, including estimated data of employed persons on private farms in agriculture was Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census this system and to benefits from the Pension Fund. c In 2000 excluding households, whose the main source of

2014	2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
LABOUR MARKET (cont.)						
116,9	107,9	95,6	81,2	74,4	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousands	1
73,2	67,6	59,9	50,8	46,6	2000 = 100	2
					In % of registered unemployed (as of 31 XII):	3
48,2	48,7	49,4	51,0	51,9	women	4
19,4	17,8	16,0	14,6	14,6	up to age 25	5
46,4	43,6	45,4	44,0	43,5	out of work for longer than 1 year	6
73	71	54	43	46	Registered unemployed persons (as of 31 XII) per a job offer	7
12,6	11,7	10,3	8,8	8,0	Registered unemployment rate ^a (as of 31 XII) in %	8
WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS						
3412,78	3497,98	3625,04	3824,28	4061,28	Average monthly gross wages and salaries in PLN	9
203,3	208,4	216,0	227,8	242,0	2000 = 100	10
3650,55	3760,83	3846,90	4102,95	4323,06	of which: in industry	11
2896,18	2817,88	2954,05	3190,33	3403,20	in construction	12
508,7	507,6	508,4	508,9	521,2	Average number of retirees and pensioners in thousands	13
348,4	349,7	352,7	356,1	371,7	receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution	14
160,4	157,9	155,7	152,8	149,5	farmers	15
1719,53	1776,99	1812,13	1870,57	1953,74	Average monthly gross retirement pay and pension in PLN:	16
1139,76	1175,20	1182,01	1201,47	1229,02	paid by the Social Insurance Institution	17
					farmers ^b	17
HOUSEHOLDS. DWELLINGS						
20863,8	21023,5	21134,2	21233,0	21496,1	Distribution network (as of 31 XII) in km:	
5918,0	6278,9	6459,9	6442,9	6686,5	water supply	18
					sewage (including collectors)	19
57,4	61,1	59,8	59,1	61,0	Consumption in households: water from water supply systems:	20
26,7	28,5	28,0	27,8	28,8	in hm ³	21
					per capita in m ³	21
649,8	639,5	635,1	639,6	652,9	electricity ^c in urban areas:	22
652,1	645,4	640,5	646,2	661,5	in GWh	23
					per capita in kWh	23
756,0	761,5	767,8	774,4	781,1	Dwellings stocks ^d (in 2000 – inhabited; as of 31 XII):	
352,0	355,9	359,9	364,2	368,9	dwellings: in thousands	24
1351,2	1367,9	1384,9	1402,6	1421,4	per 1000 population	25
					rooms per 1000 population	26
26989,6	27358,3	27734,1	28121,9	28533,4	useful floor area of dwellings in m ² :	
76,7	76,9	77,1	77,2	77,4	per 1000 population	27
					average per dwelling	28

w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w latach 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, Rentowego. c W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego

used for calculation, estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005–2009 – of the 2010. b Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from maintenance was income from a private farm in agriculture. d Based on balances.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2012	2013
GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA (dok.)						
	Mieszkania oddane do użytkowania:					
1	mieszkania: w tys.	3,0	5,3	5,7	7,2	7,0
2	na 1000 ludności	1,4	2,4	2,6	3,3	3,2
3	izby na 1000 ludności	5,7	11,4	12,1	15,0	14,5
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :					
4	na 1000 ludności	116,1	255,4	279,9	339,9	323,8
5	przeciętna 1 mieszkania	85,1	105,7	107,7	102,5	100,5
EDUKACJA^a I WYCHOWANIE						
	Uczniowie w szkołach ^b (stan na początku roku szkolnego) w tys.:					
6	podstawowych ^c	195,7	156,1	127,8	123,1	121,1
7	gimnazjach	72,2	97,9	75,3	69,1	66,4
8	branżowych I stopnia ^{de}	29,1	11,2	11,6	10,2	9,5
9	liceach ogólnokształcących ^f	65,1	52,1	46,2	41,4	38,2
10	liceach profilowanych	x	13,0	3,1	1,3	0,5
11	technikach ^g	60,2	31,5	31,5	30,0	30,4
12	artystycznych ogólnokształcących ^h	x	0,9	0,8	0,7	0,7
13	policealnych	11,8	19,8	20,8	24,7	20,5
	Absolwenci szkół ^{bi} w tys.:					
14	podstawowych	73,7 ^k	30,9	23,9	21,3	21,2
15	gimnazjów	x	32,9	27,0	24,3	23,5
16	zasadniczych zawodowych ^e	11,1	3,7	3,9	3,4	3,4
17	liceach ogólnokształcących ^f	13,1	16,9	16,2	15,0	14,9
18	liceach profilowanych	x	4,6	1,6	0,9	0,7
19	technikach ^g	11,6	7,5	7,2	7,2	6,6
20	artystycznych ogólnokształcących ^h	x	0,2	0,2	0,1	0,1
21	policealnych	4,1	6,1	5,8	6,3	7,8
22	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ⁱⁱ (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności.....	16,2	16,2	13,5	12,2	11,9
23	Studenci szkół wyższych ^m (stan w dniu 30 XI) w tys.	87,1	104,2	97,6	91,7	80,7
24	Absolwenci szkół wyższych ^{mm} w tys.	14,5	21,4	28,6	28,0	26,2
25	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	12,2	8,0	10,9	11,8	10,7
26	Absolwenci szkół dla dorosłych ⁿ w tys.	3,8	4,0	1,9	2,9	3,0
	Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego):					
27	miejsca w przedszkolach w tys.	31,8	31,2	39,2	44,4	46,9
	dzieci ^o w tys.:					
28	w przedszkolach	32,0	30,1	38,7	42,5	44,9
29	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	16,2	13,8	15,0	19,2	21,5
30	Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat ^p	304	340	442	458	483

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 194. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół f – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (w latach szkolnych 2004/05-2012/13 uczniowie, 2005/06-2012/13 – absolwenci). h Dających uprawnienia zawodowe. i Z poprzedniego roku szkolnego. k Dane obejmują absolwentów klasy profilowanymi. m Łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi cudzoziemców. n Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 0 Od 2008 r. łącznie z – nieuwzględnionymi w podziale według rodzaju placówek – zespołami wychowania przedszkolnego (do 2011 r. określanymi jako zakłady opieki zdrowotnej). p W 2014 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 194. b Excluding schools for adults, except school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. (in the 2004/05-2012/13 school years – students, 2005/06-2012/13 – graduates), g – supplementary technical secondary certification. i From the previous school year. k Data include graduates of grades 6 and 7. l Including special job-training organizational units in another location as well as teaching centres in another location, until 2010 excluding academies of education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018; 2005-2017 – from the previous academic year, listed in division by type of establishments; since 2007, excluding pre-primary education in the units performing health care 3-6 in the population aged 3-5 and in half of the 6-year old population, and in 2015 – aged 3-5.

2014	2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
HOUSEHOLDS. DWELLINGS (cont.)						
5,7	6,2	7,0	7,4	7,5	Dwellings completed:	1
2,6	2,9	3,3	3,5	3,5	dwellings: in thousands	2
12,5	13,3	14,6	14,8	14,7	per 1000 population	3
					rooms per 1000 population	
290,2	306,3	334,4	335,1	336,2	useful floor area of dwellings in m ² :	4
109,7	105,4	101,7	96,9	94,9	per 1000 population	5
					average per dwelling	
EDUCATION ^a						
					Pupils and students in schools ^b (as of beginning of the school year) in thousands:	
128,0	135,2	122,9	142,3	162,1	primary ^c	6
64,1	62,1	60,9	40,0	20,1	lower secondary	7
9,3	8,8	8,3	8,1	7,1	stage I sectoral vocational ^{de}	8
36,2	34,0	32,4	31,2	30,2	general secondary ^f	9
–	–	–	–	–	specialised secondary	10
30,7	31,1	31,2	30,8	30,8	technical secondary ^g	11
0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	general art ^h	12
18,4	17,4	17,0	15,9	13,7	post-secondary	13
					Graduates in schools ^{bi} in thousands:	
20,5	19,6	19,9	x	x	primary	14
22,2	21,3	20,9	20,1	19,5	lower secondary	15
2,4	2,7	2,7	2,4	2,4	basic vocational ^e	16
13,4	12,3	11,4	10,8	10,3	general secondary ^f	17
0,4	–	–	–	–	specialised secondary	18
6,4	6,3	6,7	7,1	6,8	technical secondary ^g	19
0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	general art ^h	20
6,3	6,0	5,4	4,9	5,0	post-secondary	21
					Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ⁱⁱ (excluding schools for adults) per 1000 population	22
10,6	10,0	9,7	9,6	9,2	Students of higher education institutions ^m (as of 30 XI) in thousands	23
75,6	71,0	66,8	64,6	61,8	Graduates of higher education institutions ^{mn} in thousands	24
23,5	21,7	20,4	19,6	17,2	Students of schools for adults (as of beginning of the school year) in thousands	25
9,5	8,1	7,2	6,2	5,3	Graduates of schools for adults ⁿ in thousands	26
3,0	2,7	2,5	2,3	2,0	Pre-primary education (as of beginning of the school year):	
47,7	47,7	51,2	52,4	54,8	places in nursery schools in thousands	27
44,4	42,8	47,7	48,4	49,4	children ^o in thousands:	
					in nursery schools	28
18,1	14,8	19,1	19,7	19,5	in pre-primary sections in primary schools	29
266	595	555	579	598	Children in nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3-6 ^p	30

szkół policealnych. c Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. d Do roku zawodowych. e-g Łącznie: e – od roku szkolnego 2004/05 ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, absolwenci), g – z uzupełniającymi technikami (w latach szkolnych 2004/05-2013/14 – uczniowie, 2006/07-2013/14 – VIII i VI. l Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy oraz w latach szkolnych 2004/05-2013/14 z liceami ośrodkami dydaktycznymi, do 2010 r. bez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych; bez 31 grudnia 2018 r.; w latach 2005-2017 – z poprzedniego roku akademickiego, a w 2000 r. – z roku kalendarzowego. i punktami przedszkolnymi; od 2007 r. bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą 3-6 lat w liczbie ludności w wieku 3-5 lat i połowie rocznika 6-latków, a w 2015 r. – w wieku 3-5 lat

post-secondary schools. c Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. d Until the 2016/17 e-f Including: e – since the 2004/05 school year, special job-training schools, f – supplementary general secondary schools (in the 2004/05-2013/14 school years – students, 2006/07-2013/14 – graduates). h Leading to professional schools and in the 2004/05-2013/14 school years, specialised secondary schools. m Including branch sections, basic the Ministry of National Defence and the Ministry of Internal Affairs; excluding foreigners. n Persons who obtained higher and in 2000 – from the calendar year. o Since 2008, including pre-primary education groups and pre-primary points not activities (until 2011 defined as health care institution). p In 2014, the rate was calculated using the number of children aged

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2012	2013
OCHRONA ZDROWIA^a POMOC SPOŁECZNA						
	Pracownicy medyczni ^b (stan w dniu 31 XII):					
1	lekarze	5437	4622	5148	5270	5283
2	lekarze dentyści	935	915	976	1112	961
3	pielęgniarki ^c	13243	11423	11641	13389	13009
4	Łóżka w szpitalach ogólnych ^d (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	55,4	50,8	51,8	54,7	53,3
5	Leczeni w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności (bez międzyoddziałowego ruchu chorych)	1683	1873	2003	2202	2203
6	Przychodnie ^e (stan w dniu 31 XII)	626	747	973	1103	1113
7	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	642	759	793	805	810
8	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 aptekę	3436	2872	2747	2690	2662
	Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:					
9	lekarские	5,5	5,9	6,6	7,0	7,2
10	stomatologiczne	0,7	0,8	1,1	1,2	1,2
11	Dzieci w żłobkach ^f i klubach dziecięcych ^g (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3 ...	13,7	13,8	18,3	25,8	32,5
KULTURA. TURYSTYKA						
12	Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	642	610	597	590	585
13	Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3404	3170	2902	2835	2846
14	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych w wol.:	203	198	175	177	177
15	na 1000 ludności	3800	3761	3430	3470	3484
16	na 1 czytelnika	18,7	19,0	19,6	19,6	19,7
17	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	0,8	0,9	0,8	0,9	0,8
18	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^h na 1000 ludności	125	111	107	103	87
19	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII) ...	39	39	45	43	44
20	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności ..	361	455	435	386	469
21	Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	37	30	29	28	29
22	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	5,0	3,9	4,5	4,4	4,9
23	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	293	247	507	533	524
	Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:					
24	radiowi	221	221	156	155	157
25	telewizyjni	214	212	150	149	151
26	Baza noclegowa turystyki ⁱ (stan w dniu 31 VII)	359	331	322	336	343
27	w tym hotele	32	30	49	71	76
28	Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	106	89	93	90	91
29	Korzystający z noclegów na 1000 ludności	232	249	305	319	337

a Od 2012 r. dane resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych. b Od 2005 pracujący bezpośrednio z pacjentem; z magistrami pielęgniarstwa. d Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; od 2008 r. łącznie z łózkami i inkubatorami łami żłobkowymi. g Do 2010 r. bez klubów dziecięcych. h Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, noclegowych.

a Since 2012 data include health care: of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior. b Since 2005 practice. c Including master nurses. d Excluding day places in hospital wards; since 2008 including beds and incubators for wards. g Until 2010 excluding children's clubs. h Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor

2014	2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
HEALTH CARE ^a AND SOCIAL WELFARE						
5196	5319	5387	5288	5239	Medical personnel ^b (as of 31 XII):	
1001	882	907	827	844	doctors	1
12400	12785	12473	12383	12226	dentists	2
					nurses ^c	3
52,9	52,8	52,8	52,6	51,9	Beds in general hospitals ^d (as of 31 XII) per 10 thousand population	4
2178	2162	2176	1933	2143	In-patients in general hospitals per 10 thousand population (excluding inter-ward patient transfers)	5
1180	1186	1227	1288	1261	Out-patients departments ^e (as of 31 XII)	6
813	819	833	831	812	Generally available pharmacies (as of 31 XII)	7
2642	2613	2561	2559	2608	Population (as of 31 XII) per 1 generally available pharmacy	8
					Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:	
7,3	7,5	7,5	7,7	7,7	medical	9
1,3	1,4	1,2	1,1	1,1	dental	10
38,3	45,3	52,5	61,0	77,2	Children in nurseries ^f and children's clubs ^g (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3	11
CULTURE. TOURISM						
585	583	582	583	578	Public libraries (including branches; as of 31 XII)	12
2906	2916	2951	2986	3006	Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population in vol.	13
176	177	174	170	168	Public library borrowers per 1000 population	14
					Public library loans in vol.:	
3370	3372	3323	3105	3021	per 1000 population	15
19,1	19,1	19,1	18,2	18,0	per borrower	16
0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII) per 1000 population	17
95	105	117	172	165	Audience in theatres and music institutions ^h per 1000 population	18
48	53	57	56	52	Museums with branches (as of 31 XII)	19
508	528	602	644	663	Museum and exhibition visitors per 1000 population	20
31	30	34	32	31	Indoor cinemas (as of 31 XII)	21
4,7	5,4	6,0	5,5	5,4	Seats in indoor cinemas (as of 31 XII) per 1000 population	22
677	726	844	947	993	Audience in indoor cinemas per 1000 population	23
					Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:	
158	157	158	158	156	radio	24
151	151	151	151	150	television	25
363	369	422	445	472	Tourist accommodation establishments ⁱ (as of 31 VII)	26
89	89	107	116	121	of which hotels	27
97	102	115	122	125	Bes places (as of 31 VII) per 10 thousand population	28
355	371	429	482	509	Tourists accommodated per 1000 population	29

od 2006 r. łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska i pielęgnarska. c łącznie dla noworodków. e Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i opieka społeczna” ust. 3 na str. 223. f łącznie z oddziałami łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze. i Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc

working directly with a patient; since 2006 including persons for whom the primary workplace is a medical and nurse newborns. e See general notes to the chapter “Health care and social welfare” item 3 on page 223. f Including nursery events. i Since 2011 concern establishments possessing 10 and more bed places.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2012	2013
ROLNICTWO^a I LEŚNICTWO						
1	Użytki rolne ^{bc} (stan w czerwcu) w tys. ha	1682,3	1494,3	1383,1	1407,0	1375,7
2	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	97,5	97,9	98,7
3	Powierzchnia zasiewów ^{cd} (stan w czerwcu) w tys. ha	1257,0	1117,8	1009,3	1027,4	1022,7
	w tym w % :					
4	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	70,8	73,2	75,1	74,6	71,8
5	w tym: pszenica	25,7	23,6	25,7	27,0	26,6
6	żyto	13,1	8,6	6,3	7,1	7,2
7	ziemniaki	10,9	4,6	2,7	3,0	2,6
8	buraki cukrowe	3,9	4,0	3,3	3,2	3,2
	Zbiory w tys. t:					
9	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	2185,7	2404,4	2405,0	2448,8	2311,3
10	w tym: pszenica	967,7	896,1	974,9	1001,8	994,9
11	żyto	308,7	229,5	150,5	184,1	181,4
12	ziemniaki ^e	2495,5	898,9	746,1	703,5	595,1
13	buraki cukrowe	1883,3	1738,5	1614,2	1732,7	1851,3
	Plony z 1 ha w dt:					
14	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	24,6	29,4	31,7	31,9	31,5
15	w tym: pszenica	29,9	33,9	37,6	36,1	36,6
16	żyto	18,7	23,8	23,7	25,3	24,6
17	ziemniaki ^e	182	174	277	231	225
18	buraki cukrowe	387	385	479	524	559
	Zwierzęta gospodarskie ^e (stan w czerwcu):					
	bydło:					
19	w tys. szt.	503,1	434,9	387,0	382,7	357,0
20	na 100 ha użytków rolnych ^b w szt.	29,9	29,1	28,0	27,2	25,9
	trzoda chlewna ^f :					
21	w tys. szt.	1197,3	1269,3	997,0	635,2	569,6
22	na 100 ha użytków rolnych ^b w szt.	71,0	84,9	72,1	45,1	41,4
	Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^b :					
23	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^g w kg	97,9	142,2	170,5	167,5	163,4
24	mleka krowiego w l	623,4	691,5	536,8	530,8	510,7
	Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^b :					
25	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg	289,4	385,6	340,0	402,7	329,9
26	ziemniaki w kg	20,3	16,2	18,3	21,3	17,1
27	buraki cukrowe w kg	1117,5	1163,4	1166,4	1236,5	1345,7
28	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^g w kg	68,7	101,7	128,3	124,8	127,8
29	mleko krowie w l	321,6	410,8	366,9	393,7	377,9

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowa o małej skali; patrz uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 na str. 279. c W 2010 r. dane na przyoranie (nawozy zielone). e Od 2010 r. bez ogrodów przydomowych. f W latach 2000-2009 oraz 2011-2013 – stan i dziczyny; w wadze poubojowej cieplej. Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę

a Data are presented according to the official residence of land user. b Since 2010 excluding land of owners of agricultural activities on a small scale; see general notes to the chapter „Agriculture, hunting and forestry”, item 3 on area intended for ploughing (green fertilizers). e Since 2010 excluding kitchen gardens. f In years 2000-2009 and game; in post-slaughter warm weight. Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have changed; data

2014	2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE ^a AND FORESTRY						
1387,8	1444,0	1428,6	1455,9	1413,3	Agricultural land ^{bc} (as of June) in thousand ha	1
99,1	99,2	99,2	99,3	99,4	of which in good agricultural condition in %	2
1051,1	1103,7	1074,4	1113,9	1099,1	Sown area ^{cd} (as of June) in thousand ha	3
					of which in %:	
69,4	69,3	69,0	70,4	67,7	basic cereals (including cereal mixed)	4
26,8	28,1	28,9	28,9	29,1	of which: wheat	5
5,1	4,7	3,5	4,0	4,4	rye	6
1,9	1,9	1,9	1,9	1,5	potatoes	7
3,3	2,9	3,3	3,7	3,7	sugar beets	8
					Crop production in thousand tonnes:	
2824,5	2846,9	3031,5	3404,4	2834,8	basic cereals (including cereal mixed)	9
1282,9	1367,5	1547,4	1690,7	1507,1	of which: wheat	10
161,9	153,5	112,5	140,8	126,6	rye	11
548,4	456,0	607,8	615,8	449,6	potatoes ^e	12
2101,7	1674,6	2247,9	2407,2	2413,1	sugar beets	13
					Yields per 1 ha in dt:	
38,7	37,2	40,9	43,4	38,1	basic cereals (including cereal mixed)	14
45,6	44,1	49,8	52,4	47,1	of which: wheat	15
30,4	29,5	30,1	31,7	26,2	rye	16
282	214	300	289	280	potatoes ^e	17
610	518	629	588	587	sugar beets	18
					Livestock ^c (as of June):	
					cattle:	
362,7	366,3	361,8	374,2	373,4	in thousand heads	19
26,1	25,4	25,3	25,7	26,4	per 100 ha of agricultural land ^e in heads	20
					pigs ^f :	
616,7	574,6	558,4	616,2	553,9	in thousand heads	21
44,4	39,8	39,1	42,3	39,2	per 100 ha of agricultural land ^b in heads	22
					Production per 1 ha of agricultural land ^b :	
160,9	169,9	175,3	188,1	185,8	animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^g in kg	23
537,0	542,1	531,4	556,5	549,8	cows' milk in l	24
					Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land ^b :	
412,9	474,6	471,0	432,9	497,5	basic cereal grains (including cereal mixed) in kg	25
23,9	18,1	25,7	29,8	42,6	potatoes in kg	26
1504,7	1169,5	1573,5	1646,7	1717,1	sugar beets in kg	27
130,5	137,2	145,6	145,9	130,5	animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^g in kg	28
392,9	377,2	380,6	391,4	408,7	cows' milk in l	29

dzających działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą Powszechnego Spisu Rolnego. d Od 2010 r. bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw w końcu lipca. g Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego poubojową ciepłą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie.

agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct page 279. c In 2010 data of the Agricultural Census. d Since 2010 excluding permanent crops, kitchen gardens as well as and 2011-2013 – as of the end of July. g Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and are not incomparable with data for previous years.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2012	2013
ROLNICTWO^a I LEŚNICTWO (dok.)						
	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bcd} w kg:					
1	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	76,8	99,8	106,0	123,0	133,6
2	wapniowych	68,6	62,9	27,4	26,9	60,3
3	Ciągniki rolnicze na 100 ha użytków rolnych ^{bd} w szt.	8,7	11,3	12,1	.	12,5
4	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	559,7	572,0	585,8	588,5	587,9
	Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):					
5	w tys. ha	551,5	563,6	577,3	580,1	579,4
6	na 1 mieszkańca w ha	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
7	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	22,0	22,4	23,0	23,1	23,1
8	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	234,1	256,2	250,6	285,4	295,7
PRZEMYSŁ						
	Produkcja sprzedana przemysłu:					
9	w mln zł (ceny bieżące)	17848,0	24536,8	30456,7	31763,2
10	rok poprzedni = 100 (ceny stałe)	115,8	104,7	105,3
11	2005 = 100 (ceny stałe)	100,0	131,1	151,9	160,0
12	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	196872	246670	312771	329928
13	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	8179	11247	14044	14702
BUDOWNICTWO						
	Sprzedż produkcji budowlano-montażowej ^e (ceny bieżące):					
14	w mln zł	2483,9	5181,7	6941,2	5454,1
15	na 1 mieszkańca w zł	1138	2375	3201	2524
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII						
	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe ^f :					
16	w km	1043	1021	1039	1045	1027
17	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	4,2	4,1	4,1	4,2	4,1
	Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):					
18	w km	18154	18158	20217	20689	21223,9
19	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	72,3	72,3	80,5	82,4	84,5
	Samochody osobowe zarejestrowane ^g :					
20	w tys. szt.	534,3	642,6	905,6	988,2	1024,9
21	na 1000 ludności	242,2	294,8	415,7	456,3	475,3
	Placówki pocztowe operatora wyznaczonego ^h :					
22	w liczbach bezwzględnych	672	597	591	559	532
23	na 100 tys. ludności	30	27	27	26	25

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowa o małej skali; patrz uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 na str. 279. c W roku gospodarczym wykonywania robót; patrz uwagi ogólne działu „Przemysł i budownictwo”, ust. 3 na str. 310. f Dane dotyczą sieci kolejowej g Od 2011 r. łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. h Do 2012 r. operator publiczny; a Data are presented according to the official residence of land user. b Since 2010 excluding land of owners of agricultural activities on a small scale; see general notes to the chapter „Agriculture, hunting and forestry”, item 3 performing works; see general notes to the chapter “Industry and construction”, item 3 on page 310. f Data concern rail infrastructure. g Since 2011 including having temporary permission given at the end of the year. h Up to 2012 public operator;

2014	2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE ^a AND FORESTRY (cont.)						
140,4	127,3	132,0	165,8	163,3	Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bcd} in kg:	1
34,7	24,2	43,0	50,0	68,6	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	2
.	.	12,8	.	.	lime	3
591,4	592,4	594,1	594,6	596,2	Agricultural tractors per 100 ha of agricultural land ^{bd} in units	4
583,0	584,0	585,7	586,2	587,8	Forest land (as of 31 XII) in thousand ha	5
0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	Forest areas (as of 31 XII):	6
23,2	23,2	23,3	23,3	23,4	in thousand ha	7
298,0	315,4	333,0	329,1	327,4	per capita in ha	8
INDUSTRY						
32220,3	34176,3	36691,0	37837,1	39592,5	Sold production of industry:	9
102,9	109,0	111,4	102,1	104,0	in million PLN (current prices)	10
164,7	179,4	199,9*	204,2*	212,4	previous year = 100 (constant prices)	11
330532	349347	361082	365156	369975	2005 = 100 (constant prices)	12
14973	15946	17180	17770	18662	per employee in PLN (current prices)	13
CONSTRUCTION						
5962,3	6313,4	5807,2	6648,5	8335,9	Sales of construction and assembly production ^e (current prices):	14
2771	2946	2719	3122	3929	in million PLN	15
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII						
1041	1042	1046	1047	1048	Railway lines operated – standard gauge ^f :	16
4,1	4,1	4,2	4,2	4,2	in km	17
21627,1	21581,4	21949,8	22289,8	23516,6	per 100 km ² of total area in km	18
86,1	85,9	87,4	88,7	93,6	Hard surface public roads (urban and non-urban):	19
1059,9	1100,7	1156,1	1205,5	1256,3	in km	20
493,5	514,4	541,9	566,9	593,2	per 100 km ² of total area in km	21
499	461	464	466	469	Registered passenger cars ^g :	22
23	22	22	22	22	in thousand units	23
					per 1000 population	
					Post offices of appointed operator ^h :	
					in absolute numbers	
					per 100 thousand population	

dzających działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą d W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca Polskich Kolei Państwowych (PKP), od 2005 r. również innych podmiotów, będących zarządcami infrastruktury kolejowej. w 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyjnych.

agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct on page 279. c In farming year. d In 2010 data of the Agricultural Census. e Realized by construction units – by place of network of Polskie Koleje Państwowe (PKP), as well as since 2005 of other entities which are administrators of railway in 2000 post offices and telecommunication service offices.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2012	2013
HANDEL						
	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):					
1	w mln zł	17620,8	19188,7	21379,9	23991,5
2	na 1 mieszkańca w zł	8075	8796	9859	11105
3	Sklepy (stan w dniu 31 XII)	23088 ^a	22090	16496	18382	18746
4	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep	96 ^a	99	132	118	115
FINANSE PUBLICZNE						
	Budżety gmin ^b					
	Dochody:					
5	w mln zł	1785,6	2722,9	4341,5	4768,3	4789,0
6	na 1 mieszkańca w zł	1079	1667	2646	2924	2948
	Wydatki:					
7	w mln zł	1831,3	2676,4	4918,0	4724,6	4702,1
8	na 1 mieszkańca w zł	1107	1638	2998	2897	2894
	Budżety powiatów					
	Dochody:					
9	w mln zł	768,8	839,6	1441,8	1439,6	1394,0
10	na 1 mieszkańca w zł	465	514	879	883	858
	Wydatki:					
11	w mln zł	774,2	857,8	1522,6	1393,5	1382,1
12	na 1 mieszkańca w zł	468	525	928	855	851
	Budżety miast na prawach powiatu					
	Dochody:					
13	w mln zł	1008,6	1245,8	1949,4	2374,2	2562,2
14	na 1 mieszkańca w zł	1824	2271	3603	4414	4780
	Wydatki:					
15	w mln zł	1044,8	1265,9	2130,7	2437,2	2628,6
16	na 1 mieszkańca w zł	1889	2308	3938	4531	4904
	Budżet województwa					
	Dochody:					
17	w mln zł	235,0	302,6	752,5	776,8	1000,0
18	na 1 mieszkańca w zł	107	139	345	358	463
	Wydatki:					
19	w mln zł	234,9	365,6	767,2	840,8	1039,8
20	na 1 mieszkańca w zł	106	168	352	388	481

a Dane nieporównywalne w związku ze zmianą w 2004 r. metody badania sklepów. b Bez dochodów i wydatków gmin
 a Data are not comparable due to change in 2004 the method of shop survey. b Excluding revenue and expenditure of

2014	2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
TRADE						
22275,3	24382,5	23606,3	25585,1	24942,7	Retail sales (current prices): in million PLN	1
10352	11377	11053	12016	11756	per capita in PLN	2
19491	19372	18406	19446	17779	Shops (as of 31 XII)	3
110	110	116	109	119	Population (as of 31 XII) per shop	4
PUBLIC FINANCE						
Budgets of gminas ^b						
Revenue:						
5014,4	5150,1	5900,8	6414,4	7137,2	in million PLN	5
3094	3189	3668	4000	4469	per capita in PLN	6
Expenditure:						
5084,6	5135,8	5703,7	6424,3	7445,4	in million PLN	7
3137	3181	3545	4006	4662	per capita in PLN	8
Budgets of powiats						
Revenue:						
1452,9	1445,6	1449,1	1500,2	1739,7	in million PLN	9
896	895	901	935	1089	per capita in PLN	10
Expenditure:						
1473,1	1433,3	1420,7	1531,0	1801,5	in million PLN	11
909	888	883	955	1128	per capita in PLN	12
Budgets of cities with powiat status						
Revenue:						
2657,2	2520,6	2771,8	3035,8	3306,8	in million PLN	13
5003	4770	5261	5776	6305	per capita in PLN	14
Expenditure:						
2871,3	2615,3	2761,5	3096,1	3426,7	in million PLN	15
5406	4949	5242	5891	6534	per capita in PLN	16
Budget of voivodship						
Revenue:						
1331,5	1142,0	815,6	869,3	866,0	in million PLN	17
619	533	382	408	408	per capita in PLN	18
Expenditure:						
1485,2	1340,5	735,3	858,9	935,7	in million PLN	19
690	625	344	403	441	per capita in PLN	20

mających również status miasta na prawach powiatu.
gminas which are also cities with powiat status.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2012	2013
INWESTYCJE I ŚRODKI TRWAŁE^a						
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):						
1	w mln zł	4032,9	4347,2	8288,1	9851,7	9742,0
2	na 1 mieszkańca w zł	1827	1992	3799	4543	4509
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):						
3	w mln zł	69964,9	82403,3	108425,0	124563,3	131742,6
4	na 1 mieszkańca w zł	31713	37806	49768	57518	61101
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^b W REJESTRZE REGON – stan w dniu 31 XII						
5	Ogółem: w tys.	133,9	149,0	164,1	166,0	169,8
6	na 10 tys. ludności	600	684	753	767	787
Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:						
7	w tys.	28,7	33,2	36,6	39,5	40,9
8	1999 = 100	110,3	127,4	140,4	151,6	156,7
w tym:						
9	spółdzielnie	1,3	1,2	1,2	1,1	1,2
10	spółki handlowe	4,9	7,1	8,8	9,8	10,7
11	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	0,7	0,8	1,1	1,2	1,3
12	spółki cywilne	11,8	10,5	9,7	9,8	9,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:						
13	w tys.	105,1	115,7	127,5	126,5	128,9
14	1999 = 100	102,1	112,4	123,8	122,9	125,2
15	na 10 tys. ludności	471	531	585	584	598
RACHUNKI REGIONALNE^c						
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):						
16	w mln zł
17	na 1 mieszkańca w zł
18	Produkt krajowy brutto (ceny stałe) – rok poprzedni = 100
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):						
19	w mln zł
20	na 1 mieszkańca w zł
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:						
21	w mln zł
22	na 1 mieszkańca w zł
23	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100

a Dane za 2000 rok nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 roku ustawy o rachunkowości. b Bez osób pro
a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Excluding persons

2014	2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
INVESTMENTS AND FIXED ASSETS^a						
10515,6	10366,3	7511,4	8826,8	11373,1	Investment outlays (current prices): in million PLN	1
4887	4837	3517	4145	5361	per capita in PLN	2
140978,2	151490,8	158062,7	164786,2	171485,8	Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices): in million PLN	3
65640	70799	74029	77498	80980	per capita in PLN	4
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^b IN THE REGON REGISTER – as of 31 XII						
171,6	173,2	174,1	177,4	180,8	Total: in thousands	5
799	809	816	834	854	per 10 thousand population	6
42,3	43,7	45,5	46,4	44,6	Legal persons and organizational entities without legal personality : in thousands	7
162,2	167,6	174,6	177,9	171,0	1999 = 100	8
1,2	1,2	1,2	1,2	0,8	of which: cooperatives	9
11,4	12,4	13,8	14,8	13,2	commercial companies	10
1,5	1,6	1,8	2,0	1,7	of which with foreign capital participation	11
9,8	9,8	9,8	9,7	9,7	civil law partnerships	12
129,3	129,5	128,6	131,0	136,2	Natural persons conducting economic activity: in thousands	13
125,6	125,8	124,9	127,3	132,3	1999 = 100	14
602	605	603	616	643	per 10 thousand population	15
REGIONAL ACCOUNTS^c						
.	68749	71270	76039	.	Gross domestic product (current prices): in million PLN	16
.	32077	33371	35712	.	per capita in PLN	17
.	101,2	102,9	103,9	.	Gross domestic product (constant prices) – previous year = 100	18
.	60996	62952	66779	.	Gross value added (current prices): in million PLN	19
.	28460	29476	31362	.	per capita in PLN	20
.	50364	54032	56694	.	Gross nominal disposable income in the households sector: in million PLN	21
.	23499	25299	26626	.	per capita in PLN	22
.	102,5	108,3	102,6	.	Gross real disposable income in the households sector – previous year = 100	23

wadzających gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. c Patrz uwagi ogólne działu „Rachunki regionalne” na str. 363-366.
tending private farms in agricultural. c See general notes to the chapter “Regional accounts” on pages 363-366.

**DZIAŁ I
GEOGRAFIA**

**CHAPTER I
GEOGRAPHY**

TABL. 1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach i minutach In degrees and minutes	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				Furthest extended points of the voivodship border:
na północ (szerokość geograficzna północna)	Konstantynów	52° 17'	x	in the north (northern geographic latitude)
na południe (szerokość geograficzna północna)	Lubycza Królewska	50° 15'	x	in the south (northern geographic latitude)
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	Stężycza	21° 37'	x	in the west (eastern geographic longitude)
na wschód (długość geograficzna wschodnia).....	Horodło	24° 08'	x	in the east (eastern geographic longitude)
Rozciągłość:				Extent:
z południa na północ	x	20 02'	226	from south to north
z zachodu na wschód	x	20 31'	176	from west to east

Ź r ó d ł o: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie.

S o u r c e: data of Voivodship Documentation Centre of Geodesy and Cartography of the Marshal's Office of Lubelskie Voivodship in Lublin.

TABL. 2. POWIERZCHNIA I GRANICE
AREA AND BORDERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	25122	x	Area in km ²
Długość granica w km	1196	100,0	Length of borders in km
z Białorusią	170	14,2	with Belarus
z Ukrainą	296	24,7	with Ukraine
z województwami:			with voivodships:
mazowieckim	372	31,1	mazowieckie
podkarpackim	321	26,8	podkarpackie
podlaskim	4	0,3	podlaskie
świętokrzyskim	33	2,8	świętokrzyskie

a Systematyczna weryfikacja przebiegu granic (pozyskiwanie bardziej szczegółowych danych).

Ź r ó d ł o: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie.

a Systematic verification of borders (gathering of more detailed data).

S o u r c e: data of Voivodship Documentation Centre of Geodesy and Cartography of the Marshal's Office of Lubelskie Voivodship in Lublin.

TABL. 3. **UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI**
ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt – Krągły Goraj	Lubycza Królewska	388,7	Highest point – Krągły Goraj
Najniżej położony punkt (brak nazwy)	Stężycza	106,6	Lowest point (without a name)
Najwyżej położona miejscowość – Łuszczacz	Susiec	330 – 350	Highest located town – Łuszczacz
Najniżej położona miejscowość – Piotrowice ..	Stężycza	106,6 – 110,0	Lowest located town – Piotrowice

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie; na podstawie mapy topograficznej w skali 1:50000.

Source: data of the Marshal's Office of Lubelskie Voivodship in Lublin; on the basis of the topographic map to the scale of 1:50000.

TABL. 4. **TEMPERATURY POWIETRZA**
AIR TEMPERATURES

LATA YEARS STACJA METEORO- LOGICZNA METEORO- LOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C					Temperatures in °C		amplitudy temperatur skrajnych amplitudes of extreme temperatures
		średnie ^a				2018	skrajne	extreme	
		average ^a							
		1971–2000	2001–2005	2006–2010	2001–2010	2018	maksimum	minimum	
Lublin	238	7,4	7,9	8,3	8,1	9,3	35,3	-33,7	69,0
Terespol	133	7,5	8,1	8,4	8,2	9,3	36,2	-34,3	70,5

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

TABL. 5. **OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIENIE I ZACHMURZENIE**
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

LATA YEARS STACJA METEORO- LOGICZNA METEORO- LOGICAL STATION	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm				Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłonecznienie w h Insolation in h	Średnie zachmurzenie w oktantach ^b Average cloudiness in octants ^b	
	średnie ^a		average ^a					
	1971–2000	2001–2005	2006–2010	2001–2010	2018			
	Lublin	572	575	653	614	479	2,7	2143
Terespol	512	483	616	549	500	2,5	2161	5,0

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów. b Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami).

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods. b Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover).

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1034, z późniejszymi zmianami).

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1161). Wyłączenie użytków rolnych zaliczonych do klas bonitacyjnych I—III, a także klas bonitacyjnych IV—VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz gruntów leśnych wymaga decyzji zezwalających na takie wyłączenie. Od 2009 r. do 4 września 2014 r. przepisy ustawy nie miały zastosowania do użytków rolnych położonych w granicach administracyjnych miast.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI — najniższą.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz zbudowanie lub odbudowanie niezbędnych dróg.

Zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych polega na wykonaniu odpowiednich zabiegów umożliwiających wykorzystanie tych gruntów dla celów rolniczych, leśnych, komunalnych i innych.

General notes

1. Information regarding the **geodesic status and use of voivodship land** is classified according to ownership and register groups, according to a land register as a result of the decree of the Minister of the Regional Development and Construction from 29th March 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034, with later amendments).

Data regarding **agricultural and forest land designated for non-agricultural and non-forest purposes** concern land, for which payments and fees were collected, based on the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3rd February 1995 (unified text Journal of Laws 2017 item 1161). Designation of agricultural land included in quality classes I—III as well as quality classes IV—VI comprised of origin soils and designation of forest land for above purposes requires a decision to allow such designation. From 2009 to 4th September 2014 the provisions of the Law did not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

Quality classes of agricultural land describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land, the utility value of which has declined, due to a worsening in natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

Development of reclaimed land is based on undertaking appropriate measures, which enable to use that land for agricultural, forest, municipal and other purposes.

3. Informacje o poborze wody dotyczą:

- 1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem łowiectwem i rybactwem)” — jednostek organizacyjnych (włączając fermy przemysłowego chowu zwierząt oraz zakłady zajmujące się produkcją roślinną) wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;
- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” — jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” — wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

4. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczenia** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach cieplnych, do celów chłodzenia. Są one zwykle podgrzane i powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Za wody chłodnicze niewymagające oczyszczenia uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód oddzielnym systemem kanalizacji,
- ilości zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ilości zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich odpływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

3. Information regarding water withdrawal concerns:

- 1) in the item "for production purposes (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing)" — organisational entities (including industrial livestock farming and crop production plants) making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of wastewater annually;
- 2) in the item "irrigation in agriculture, forestry and fishing as well as filling and completing fishponds" — agricultural, forest and fishing organisational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fishponds of 10 ha or more in area;
- 3) in the item "exploitation of water supply network" — all entities supervising the work of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, water service plants, workplaces, etc.).

4. Data regarding **wastewater** concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, points 1) and 3). Data regarding **equipment of wastewater treatment plants** concerns the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of channel or open ditch systems directly into waters or into the ground or to sewage network from production entities (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants, for cooling purposes. This is usually hot water which causes so-called thermal pollution of water.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

- is discharged into waters by a separate sewerage,
- the quantity of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the amount of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C and into other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

Dane o **komunalnych oczyszczalniach ścieków** dotyczą oczyszczalni, które oczyszczają ścieki odprowadzone do oczyszczalni siecią kanalizacyjną, niezależnie od formy własności zarówno oczyszczalni jak i sieci kanalizacyjnej, na której oczyszczalnia pracuje. Dane nie dotyczą oczyszczalni przydomowych lub oczyszczających ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalni nie pracujących na sieci kanalizacyjnej).

Dane o **ludności miast i wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię pracującą na sieci kanalizacyjnej.

W przypadku gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

Data regarding **treated wastewater** concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically, and with increased biogen removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralisation processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogen removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A few steps treatment of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

Data on **municipal wastewater treatment plants** concern those of them, which are used to treat wastewater drained off to treatment plants by sewage systems, regardless of the form of ownership of the plants or sewage systems. Data do not include household sewage plants or treatment plants processing only transported wastewater (i.e., wastewater treatment plants not working within sewage network).

Data on **urban and rural population connected to wastewater treatment plants** are presented on the basis of a number of people served by wastewater treatment plants working on sewage network.

When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominate amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

5. Informacje o emisji i redukcji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 1986 r. w sprawie opłat za gospodarce korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późniejszymi zmianami.

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana corocznie, co zapewnia porównywalność wyników badań, może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą: pyłów ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, dwutlenku węgla, tlenków azotu, węglodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych.

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku, z hal produkcyjnych itp.).

Ze względu na to, że wielkość emisji **dwutlenku węgla** charakteryzuje się dużymi bezwzględnymi wartościami, **wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych** został wyliczony i przedstawiony **bez uwzględnienia emisji dwutlenku węgla**.

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

5. Information regarding emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality concerns organizational entities established by the Minister of the Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13th January 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40) with later amendments.

The established group of surveyed entities maintained annually, which i.a. assures comparability of data, may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high threshold of pollutant emission.

Data regarding **particulate emissions** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emissions** concern: sulphur dioxide, carbon monoxide, carbon dioxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants.

Data regarding particulate and gas emission include organised emission (from technological and heating facilities) and non-organised emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading, from production halls etc.).

Due to the high absolute values which characterise the emission of **carbon dioxide** the **indicator of reduction of gas pollutants** was calculated and presented **with exclusion of carbon dioxide emission**.

The emission volumes of different pollutant types from various sources were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance, based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

6. Nature protection consists of maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats); forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes, Natura 2000 areas, monuments of nature, plant animal and fungi species protection.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1614, z późniejszymi zmianami); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Parki narodowe obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Parki narodowe tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub grzybów.

Rezerwy przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania oraz popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, źródłone i źródłone oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, wychodnie skalne, skarpy itp.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16th April 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1614, with later amendments); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of the Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

National parks include protected areas distinguishing by particular natural, scientific, social, cultural and educational values, of the area of at least 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

National parks are created to: preserve biodiversity, resources, formations and elements of inanimate nature and landscape features, restore a proper state of resources and elements of nature, reconstruct distorted natural habitats of plants, animals or fungi.

Nature reserves include areas in natural or slightly changed state — ecosystems, refuges and natural sites. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature having essential value for the environmental, scientific, cultural and landscape reasons.

Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape areas include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are to be valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Documentation sites are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth protecting due to their scenic or aesthetic features.

Ecological areas are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, rock outcrops, scarps etc.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni z roślinnością wysoką i niską o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, aleje spacerowe, ławki, place zabaw itp.

Zieleńce są to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełniąc funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany.

Dane o odpadach od 2013 r. są opracowywane w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 701, z późniejszymi zmianami).

Informacje o odpadach opracowane zostały zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska 9 grudnia 2014 r. (Dz. U. poz. 1923).

Dane od 2014 roku dotyczące odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych obejmują odpady zagospodarowane przez wytwórcę we własnym zakresie. Dane za lata poprzednie dotyczą odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych zarówno we własnym zakresie, jak i przekazanych innym odbiorcom w celu odzysku lub unieszkodliwienia.

Informacje o ilości i rodzajach odpadów dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakkolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów. Pełna definicja odzysku odpadów zawarta jest w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien bushes, sources, waterfalls, exurgents, stones, ravines, erratic boulders and caves.

Strolling and recreational parks are green areas with high and low growing plants, at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, walkways, benches, playgrounds etc.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation, isolation and aesthetic visual appearance.

7. Waste shall mean any substance or object which the holder thereof discards or intends or is required to discard.

Data on waste since 2013 have been compiled on the basis of the Law on Waste, dated 14th December 2012 (uniform text Journal of Laws 2019 item 701, with later amendments).

Information regarding waste was compiled with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment dated 9th December 2014 (Journal of Laws item 1923).

From 2014 data on waste recovered and disposed included waste treated by waste producer on its own. Data on waste recovered and disposed for previous years included waste treated both by waste producer on its own and transferred to other recipient for recovery or disposal.

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thousand tonnes of waste in the course of the year or accumulated 1 million tonnes of waste and more (excluding municipal waste).

Recovery of waste shall mean any operation the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials. Full definition of waste recovery is included in the Law on Waste, dated 14th December 2012.

Disposal of waste shall mean any operation which is not recovery even when the operation has as a secondary consequence the reclamation of substances or energy.

Magazynowanie odpadów to czasowe przechowywanie odpadów, które obejmuje: wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę, tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów, magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady umieszczone na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym haldach i stawach osadowych) własnych i innych.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

8. Dane o odpadach komunalnych dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych (z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji), a także odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W wyniku zmian w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi (od 1 lipca 2013 r. gminy objęły systemem wszystkich właścicieli nieruchomości) od 2014 r. odpady komunalne zebrane obejmują odpady odebrane od wszystkich mieszkańców i uznawane są za odpady wytworzone.

9. Dane o nieczystościach ciekłych dotyczą nieczystości, wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych, pochodzących z gospodarstw domowych, budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą — w przypadku gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną

10. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są to fundusze tworzone m.in. z opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza, umieszczanie odpadów na składowisku oraz pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi), kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Dane dotyczące funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Narodowego i wojewódzkich) prezentuje się w układzie memoriałowym (z wyjątkiem kar za naruszenia wymagań w zakresie ochrony środowiska – w ujęciu kasowym).

Waste storage means a temporary waste accumulation, which includes: preliminary storage of waste by its producer, temporary storage of waste by the unit collecting waste, storage of waste by the unit processing waste.

Landfilled waste is understood as waste transferred to own and other landfill areas and facilities servicing the extractive industries (including heaps and settling ponds).

Data regarding **landfilled up to now (accumulated) waste** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result depositing it during the reporting and previous years.

8. Data on municipal waste concern waste generated by households (excluding discarded vehicles) as well as waste not containing hazardous waste originating from other producers of waste, which because of its character or composition is similar to waste from households.

As a result of changes in municipal waste management system (since 1st July 2013 gminas covered all real estate owners with the system) since 2014 municipal waste collected include waste received from all inhabitants and are considered to be waste generated.

9. Data on liquid waste concern waste, removed to wastewater treatment plants or dump stations, which comes from households, public buildings and buildings of units conducting economic activity — in case they are not discharged by sewage system.

10. Environmental protection and water management funds are funds created from income originating i.a. from payments for use of natural environment (i.e. payments collected i.a. for: emission of air pollutants, placement of waste in the landfill as well as withdrawal and use of water and releasing wastewater into water or the ground), the fines for violating environmental protection requirements, the repayments of loans granted for investors.

Data concerning environmental protection and water management funds (National and voivodship) are presented on accrual basis (excluding fines for violating environmental protection requirements – on cash basis).

11. Dane o nakładach na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

Prezentowane dane dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyłączeniem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą – prowadzących księgi przychodów i rozchodów), jednostek prowadzących działalność zaklasyfikowaną według PKD 2007 do sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, a także spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę pracujących

12. Podziału nakładów na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych według województw dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji inwestycji.

11. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2nd March 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as with European System for the collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

The presented data refer to: legal persons and organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing more than 9 persons (with the exception of private farms in agriculture as well as natural persons and civil land partnerships conducting economic activity – keeping the so-called revenues and expenses books), budgetary entities conducting economic activity classified according to NACE Rev. 2 to the section “Public administration and defence; compulsory social security” as well as water and sewage companies, regardless of the number of employees.

12. The division of outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management by voivodship is made on the basis of the actual location of the investment.

TABL. 1 (6). **STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY WYKORZYSTANIA POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA**
Stan w dniu 1 stycznia
GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE
As of 1st January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2019		2010	2019	SPECIFICATION
	w ha in ha			przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w sto- sunku do roku 2018 in- crease (+) or de- crease (-) in ha in rela- tion to 2018	na 1000 mieszkańców ^a w ha per 1000 population ^a in ha		
Powierzchnia ogólna^b	2512249	2512246	2512251	+5	1165	1186	Total area^b
Użytki rolne	1778331	1757368	1769979 ^c	-77	824	836	Agricultural land
w tym:							of which:
grunty orne	1334648	1315290	1307761	-2076	619	618	arable land
sady	32264	33285	33030	-669	15	16	orchards
łąki trwałe	253407	250021	248153	-521	117	117	permanent meadows
pastwiska trwałe	79050	74952	73654	-367	37	35	permanent pastures
grunty rolne zabudowane ...	58265	62545	63306	-227	27	30	agricultural built-up land
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	593977	608618	594272	-382	275	281	Forest land as well as woody and bushy land
lasy	572620	583447	586396	-234	265	277	forests
grunty zadrzewione i zakrzewione	21357	25171	7876	-148	10	4	woody and bushy land
Grunty pod wodami powierzchniowymi	19039	18938	19065	-21	9	9	Lands under surface waters
płynącymi	11123	12121	13066	+122	5	6	flowing
stojącymi	7916	6817	5999	-143	4	3	standing
Grunty zabudowane i zurbanizowane	89786	95796	98712	+697	42	47	Built-up and urbanized areas
tereny:							areas:
mieszaniowe	8633	10657	11589	+282	4	5	residential
przemysłowe	3774	4062	4268	+20	2	2	industrial
inne zabudowane	6238	8023	8480	+65	3	4	other built-up
zurbanizowane niezabudowane	1748	1631	2163	+537	1	1	urbanized non-built-up
rekreacji i wypoczynku	2379	2503	2629	+91	1	1	recreational and rest
komunikacyjne	66370	68214	68862	-289	31	33	transport
w tym:							of which:
drogi	59502	61050	61453	-262	28	29	roads
kolejowe	5925	5937	5808	-22	3	3	railway
użytki kopalne	644	706	721	-9	0	0	minerals
Użytki ekologiczne	4357	4567	4571	-165	2	2	Ecological areas
Nie użytki	22954	22349	22263	+2	11	11	Wasteland
Tereny różne ^d	3805	4610	3389	-49	2	2	Miscellaneous land ^d

a Stan ludności w dniu 31 grudnia, odpowiednio dla lat 2009 i 2018. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi). c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. d Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31st December for 2009 and 2018, respectively. b Land area (including inland waters). c Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the items "forest land as well as woody". d Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (7). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^a**
 AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES
 AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha				
OGÓŁEM	144	121	136	144	TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne	111	102	113	121	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: I-II	22	28	27	35	mineral: I-II
III	48	54	61	68	III
IV	41	20	14	18	IV
organiczne: IV-VI	1	–	11	–	organic: IV-VI
Inne grunty rolne	27	11	15	9	Other agricultural land
Grunty leśne	6	8	8	14	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	70	88	74	95	Residential areas
Na tereny przemysłowe	6	13	15	16	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne	35	2	5	4	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	7	7	6	8	Minerals
Pod zbiorniki wodne	–	–	–	1	Water reservoirs
Na inne cele	26	12	36	21	Other purposes

a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Źródło: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

a According to the existing regulations on the protection of agricultural and forest land.

Source: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural and forest land: agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land – data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (8). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**
 DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	3049	3183	3114	3087	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdewastowane	2846	3113	3045	2984	devastated
zdegradowane	203	70	69	103	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane	102	64	30	61	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	89	53	19	36	agricultural
leśne	13	10	10	25	forest
zagospodarowane	91	45	8	19	managed

Ź r ó ł Ń o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (9). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
 WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³			in hm ³		
OGÓŁEM	370,6	336,1	324,3	312,1	100,0	TOTAL
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, łowiectwem, leśnictwem oraz rybołówstwem i rybactwem) — z ujęć własnych	113,5	113,6	110,6	105,0	33,7	Production (excluding agriculture, hunting, forestry and fishing) — from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	95,6	95,5	89,1	82,7	26,5	surface
podziemne	16,2	16,8	18,1	18,5	5,9	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	168,0	131,4	122,4	112,9	36,2	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a	89,2	91,1	91,2	94,2	30,2	Exploitation of water supply network ^a
wody: powierzchniowe	0,1	—	—	—	—	waters: surface
podziemne	89,1	91,1	91,2	94,2	30,2	underground

a Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.

a Water withdrawal by intakes before entering the water system.

TABL. 5 (10). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach in per-cent		
O G Ó Ł E M	348,0	316,7	304,1	292,4	100,0	TOTAL
Przemysł	111,7	112,6	110,1	104,9	35,9	Industry
w tym na cele produkcyjne	109,2	110,0	107,5	102,6	35,1	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	168,0	131,4	122,4	112,9	38,6	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	68,3	72,7	71,5	74,6	25,5	Exploitation of water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (11). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIEN W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE
ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE
AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha	5789	4816	4929	4928	Area of irrigated agricultural land and forest land ^a in ha
Powierzchnia napełnianych stawów rybnych ^b w ha	7019	6842	6787	6574	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody ^c w dam ³	168003	131379	122480	112933	Water withdrawal ^c in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych	3011	5366	6279	6354	for irrigation of agricultural and forest lands
na 1 ha	0,5	1,1	1,3	1,3	per 1 ha
do napełniania i uzupełniania stawów rybnych	164992	126013	116201	106579	for filling and completing fish ponds
na 1 ha	23,5	18,4	17,1	16,2	per 1 ha

a O powierzchni co najmniej 20 ha. b O powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.
a Area of 20 ha and more. b Area of 10 ha and more. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7 (12). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZANE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS
OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach in percent		
OGÓŁEM	150,0	152,9	146,0	141,9	100,0	TOTAL
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	99,9	103,8	95,8	91,1	64,2	discharged directly by plants ^a
w tym wody chłodnicze	77,3	82,6	75,7	68,7	48,4	of which cooling water
odprowadzone siecią kanalizacyjną	50,2	49,1	50,2	50,8	35,8	discharged through sewerage system
W tym ścieki wymagające oczyszczania	72,7	70,3	70,3	73,2	51,6	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane	72,2	69,9	70,1	72,6	51,2	treated
mechanicznie	15,2	12,7	11,9	13,8	9,7	mechanically
chemicznie ^b	1,9	2,2	1,8	1,4	1,0	chemically ^b
biologicznie	14,0	15,8	17,2	17,0	12,0	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	41,2	39,1	39,1	40,4	28,5	with increased biogene removal (disposal)
nieoczyszczane	0,5	0,5	0,2	0,6	0,4	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów	0,5	0,5	0,2	0,6	0,4	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	–	–	–	–	–	discharged through sewerage system

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water. b Data concern only to industrial wastewater.

TABL. 8 (13). **ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 grudnia
PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED
As of 31st December

JEDNOSTKI	2010	2015	2017	2018	ENTITIES
OGÓŁEM	134	152	149	147	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	63	65	64	63	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków ..	59	60	59	61	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości	57	55	56	57	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości ...	2	5	3	4	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	4	5	5	2	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	71	87	85	84	Discharging wastewater into sewerage system (not possessing wastewaters treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (14). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 grudnia
WASTEWATER TREATMENT PLANTS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwan niem biogenów With increased biogene removal	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych	2010	67	18	3	44	2	Industrial wastewater treatment plants
	2015	66	15	4	45	2	
	2017	66	13	4	47	2	
	2018	66	13	4	47	2	
Przepustowość w dam ³ /d	2010	140	69	23	45	3	Capacity in dam ³ /24h
	2015	136	62	23	48	4	
	2017	136	61	23	48	4	
	2018	137	61	23	49	4	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a	2010	263	9	–	223	31	Municipal^a wastewater treatment plants
	2015	286	3	–	255	28	
	2017	282	1	–	254	27	
	2018	284	1	–	255	28	
Przepustowość w dam ³ /d	2010	349	0	–	77b	272	Capacity in dam ³ /24h
	2015	350	0	–	76	275	
	2017	347	0	–	83	263	
	2018	347	0	–	78	269	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	2010	53,0	0,1	–	12,7	40,1	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c
	2015	57,2	0,0	–	15,9	41,2	
	2017	57,0	0,0	–	16,5	40,6	
	2018	57,3	0,0	–	15,6	41,8	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a Treatment plants of urban and rural areas working on sewage system. b Refers to equipment for biological treatment. c Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

TABL. 10 (15). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII)	94	94	96	97	Plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 XII)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	59	57	61	59	particulates
gazowych	9	7	5	6	gases
w tym nieposiadające wyników pomiarów:					of which without the results of measurements of:
emisji:					emission:
pyłów	39	42	42	.	particulates
gazów	34	40	41	.	gases
emisji	91	90	92	.	emission
Emisja zanieczyszczeń na 1 km ² w t:					Emission of pollutants per km ² in t:
pyłowych	0,1	0,1	0,1	0,1	particulates
w tym pyły ze spalania paliw	0,1	0,0	0,0	0,0	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla)	1,3	0,9	0,8	0,8	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki	0,5	0,2	0,2	0,2	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla	0,3	0,2	0,3	0,2	carbon monoxide
tlenki azotu	0,3	0,3	0,3	0,2	nitrogen oxides
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tys. t:					in thousand tonnes:
pyłowe	181,6	87,0	86,3	88,5	particulates
gazowe	145,9	175,0	181,6	181,6	gases
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych	98,5	97,8	98,1	98,4	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla) ..	81,6	89,1	89,9	89,9	gases (excluding carbon dioxide)

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases.

TABL. 11 (16). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIĄŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Cyklony Cyclones	Multicyklony Multicy- clones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electro- filters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
URZĄDZENIA — stan w dniu 31 grudnia EQUIPMENT — as of 31st December							
OGÓŁEM	2010	162	71	137	16	54	33
TOTAL	2015	146	69	163	11	69	28
	2017	145	80	198	12	72	30
	2018	148	69	188	12	72	27
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	34	2	4	—	37	x
low	2015	33	2	5	—	54	x
	2017	33	3	5	1	54	x
	2018	37	3	5	1	54	x
średnia	2010	39	28	40	3	4	x
moderate	2015	26	19	53	2	2	x
	2017	21	15	66	2	2	x
	2018	17	14	65	2	2	x
wysoka	2010	89	41	93	13	13	x
high	2015	87	48	105	9	13	x
	2017	91	62	127	9	16	x
	2018	94	52	118	9	16	x
PRZEPIY W GAZÓW ODLOTOWYCH w dam³/h WASTE GAS FLOW in dam³/h							
OGÓŁEM	2010	3170	2633	4127	3004	3354	742
TOTAL	2015	3189	3276	5454	3035	3393	637
	2017	3380	2983	5860	2941	3406	653
	2018	3575	2980	6459	2920	3400	749
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	538	90	136	—	2821	x
low	2015	533	90	139	—	2910	x
	2017	533	94	139	26	2910	x
	2018	737	119	336	26	2910	x
średnia	2010	586	1273	619	462	124	x
moderate	2015	512	964	752	202	74	x
	2017	407	422	791	76	74	x
	2018	350	409	857	76	74	x
wysoka	2010	2046	1270	3372	2542	409	x
high	2015	2144	2222	4563	2833	409	x
	2017	2440	2467	4930	2839	422	x
	2018	2488	2452	5266	2818	416	x

TABL. 12 (17). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION	
	w ha in ha			w % powierzchni ogólnej województwa in % of total area of the voivodship	na 1 mieszkańca w m ² per capita in m ²		
OGÓŁEM	570006,1	571524,6	570741,2	569908,6	22,7	2691	TOTAL
Parki narodowe	18247,2	18243,1	18242,7	18242,7	0,7	86	National parks
Rezerваты przyrody	11549,6	11862,9	11862,9	11862,9	0,5	56	Nature reserves
Parki krajobrazowe ^b	233211,7	233218,4	232364,8	232218,8	9,2	1097	Landscape parks ^b
Obszary chronionego krajobrazu ^b	299152,7	300415,6	300536,6	299618,2	11,9	1415	Protected landscape areas ^b
Stanowiska dokumentacyjne	7,1	11,3	11,3	4,7	0,0	0	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	768,8	745,6	745,6	764,6	0,0	4	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne	7069,0	7027,8	6977,3	7196,7	0,3	34	Ecological areas

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 57. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.

a See general notes, item 6 on page 57. b Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

TABL. 13 (18). **PARKI NARODOWE**
Stan w dniu 31 grudnia
NATIONAL PARKS
As of 31st December

LATA YEARS PARKI NARODOWE NATIONAL PARKS	Powierzchnia w ha Area in ha					
	parków narodowych national parks					otuliny (strefy ochronnej) buffer (protective) zone
	ogółem grand total	w tym lasów of which forests	z liczby ogółem — pod ochroną ścisłą ^b of grand total number — strictly protected ^b			
			razem total	w tym lasów of which forests		
OGÓŁEM^a	2010	18247,2	12901,0	921,9	921,0	
TOTAL^a	2015	18243,1	12975,8	1145,8	1144,3	52137,8
	2017	18242,7	12975,6	1145,8	1143,3	51798,6
	2018	18242,7	12975,6	1145,8	1143,3	51798,6
Poleski		9759,9	4864,9	116,6	114,0	13702,8
Roztoczański		8482,8	8110,6	1029,2	1029,2	38095,9

a Powierzchnia parków w granicach województwa. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Area of parks on the area of voivodship. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14 (19). **REZERWATY PRZYRODY**
Stan w dniu 31 grudnia
NATURE RESERVES
As of 31st December

LATA REZERWATY PRZYRODY	Obiekty Number	Powierzchnia Area		YEARS NATURE RESERVES	
		ogółem total	w tym pod ochroną ściśle ^a of which strictly protected ^a		
		w ha	in ha		
OGÓŁEM	2010	85	11549,6	457,7	TOTAL
	2015	86	11862,9	457,7	
	2017	86	11862,9	457,7	
	2018	86	11862,9	457,7	
Faunistyczne		12	1399,7	–	Fauna
Krajobrazowe		6	636,7	67,9	Landscape
Leśne		35	6166,1	337,4	Forest
Torfowiskowe		15	3134,3	–	Peat-bog
Florystyczne		6	153,8	50,2	Flora
Wodne		1	203,0	–	Water
Przyrody nieożywionej		3	13,0	1,2	Inanimate nature
Stepowe		8	156,3	1,0	Steppe

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.
a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 15 (20). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
Stan w dniu 31 grudnia
LANDSCAPE PARKS
As of 31st December

LATA YEARS PARKI KRAJOBRAZOWE ^a LANDSCAPE PARKS ^a		Powierzchnia ^b Area ^b			
		ogółem total	w tym of which		
			lasów forest	użytków rolnych agricultural land	wód water
		w ha	in ha		
OGÓŁEM	2010	241182,0	114380,2	105647,6	4192,7
TOTAL	2015	241182,0	114380,2	105647,6	4192,7
	2017	240324,7	116138,6	103232,1	4598,7
	2018	240200,2	120594,2	98700,5	4613,4
Skierbieszowski		35363,5	9628,6	24684,4	74,8
Lasy Janowskie		35095,0	27812,0	6898,0	324,0
Puszczy Solskiej		21305,0	18884,0	2394,0	27,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody i innymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parków.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b Including nature reserves and other forms of nature protection located within parks.

TABL. 15 (20). **PARKI KRAJOBRAZOWE (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
LANDSCAPE PARKS (cont.)
As of 31st December

LATA YEARS PARKI KRAJOBRAZOWE ^a LANDSCAPE PARKS ^a	Powierzchnia ^b Area ^b			
	ogółem total	w tym of which		
		lasów forest	użytków rolnych agricultural land	wód water
	w ha		in ha	
Szczeczeszyński	19370,9	6527,2	12230,2	42,0
Chełmski	16457,0	8125,0	5358,0	160,6
Podlaski Przełom Bugu	15511,0	3874,2	5420,6	463,1
Kazimierski	14974,1	4462,8	9017,6	804,8
Krzczonowski	12421,0	3075,0	9169,0	9,0
Strzelecki	12026,0	7488,0	2053,0	40,0
Pojezierze Łęczyńskie	11816,0	3781,0	6014,0	1182,0
Sobiborski	10000,0	8500,0	700,0	245,0
Krasnobrodzki	9390,0	5693,0	3636,0	61,0
Nadwiślański	6228,7	2032,4	3667,6	127,2
Kozłowiecki	6121,0	5315,0	364,0	195,0
Poleski	5113,0	380,0	3500,0	765,0
Wrzeliwiecki	4989,0	1916,0	2867,0	41,0
Południoworostoczański	4019,0	3100,0	727,0	52,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody i innymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parków.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b Including nature reserves and other forms of nature protection located within parks.

TABL. 16 (21). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 grudnia
MONUMENTS OF NATURE
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1532	1514	1495	1467	TOTAL
Pojedyncze drzewa	1181	1173	1136	1126	Individual trees
Grupy drzew	185	180	202	194	Tree clusters
Głazy narzutowe	38	40	38	43	Erratic boulders
Aleje	51	49	47	39	Alleys
Skalki, grotty, jaskinie i inne	77	72	72	65	Stones, grottos, caves and others

TABL. 17 (22). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**
 Stan w dniu 31 grudnia
 GENERALLY ACCESSIBLE GREEN AREAS AND GREEN AREAS OF HOUSING ESTATES
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2017		2018		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym mia- sta of which urban areas	ogółem total	w tym mia- sta of which urban areas	ogółem total	w tym mia- sta of which urban areas	ogółem total	w tym mia- sta of which urban areas	
O G Ó Ł E M w ha	2743,3	2299,7	2784,9	2294,7	2799,8	2305,1	2830,8	2317,2	TOTAL in ha
w % powierzchni ogólnej województwa ^a	0,1	2,4	0,1	2,3	0,1	2,3	0,1	2,3	in % of total area space of the voivodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	12,5	22,7	13,0	23,2	13,2	23,3	13,4	23,6	per capita ^b in m ²
Tereny zieleni ogólnodostępnej:									Generally accessible green areas:
parki spacerowo- -wypoczynkowe	817,0	537,3	860,5	563,5	867,5	571,4	889,1	580,9	strolling-recreational parks
zieleńce	517,4	425,4	538,2	436,3	539,4	438,3	549,5	441,8	lawns
Tereny zieleni osiedlowej w ha	1408,9	1337,0	1386,2	1294,9	1392,9	1295,5	1392,2	1294,5	Green areas of housing estates in ha

a, b W przypadku miast obliczono: a – w % ogólnej powierzchni miast, b – na 1 mieszkańca miast.

a, b For urban areas calculated: a – in % total urban areas space, b – per capita in urban areas.

TABL. 18 (23). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE)
 ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**
 WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED)
 AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	90	85	77	78	Plants generating waste (as of 31 XII)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	4860,4	6837,8	6385,9	7397,9	Waste generated (during the year) in thousand tonnes
poddane odzyskowi ^b	3863,9	82,5	84,1	223,1	recovered ^b
unieszkodliwione ^b	956,8	2379,7	3030,7	3577,9	disposed ^b
w tym składowane ^c	936,8	2341,9	3028,3	3568,8	of which landfilled ^c
przekazane innym odbiorcom	4367,9	3260,8	3586,6	transferred to other recipients
magazynowane czasowo	39,7	7,7	10,3	10,3	temporarily stored
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^d ; stan w końcu roku) w tys. t	18429,7	31304,6	37826,4	41395,2	Waste landfilled up to now (accumulated ^d ; end of the year) in thousand tonnes
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t	317,9	–	–	–	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thousand tonnes
Tereny składowania odpadów w ha:					Area of storage yards in ha:
nie zrehabilitowane (stan w końcu roku)	104,3	136,4	143,3	143,3	non-reclaimed (end of year)
zrehabilitowane (w ciągu roku)	2,5	–	–	–	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 59. b We własnym zakresie przez wytwórcę.
 c Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych i innych. d Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych)
 własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 59. b By waste producer on its own. c On own and other
 landfills (heaps, settling ponds). d On own landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 19 (24). **ODPADY KOMUNALNE^a**
MUNICIPAL WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domowych	
					of which from house- holds	
w tys. t		in thousand tonnes				
Odpady komunalne zebrane	337,8	384,8	439,9	470,2	385,1	Municipal waste collected
zmieszane	306,7	297,6	314,1	316,7	245,3	mixed
miasta	246,9	212,6	219,1	219,4	162,9	urban areas
wieś	59,9	84,9	95,0	97,3	82,4	rural areas
zebrane selektywnie	31,0	87,2	125,8	153,5	139,8	collected separately
w tym:						of which:
papier i tektura	7,4	11,1	6,3	11,0	8,7	paper and cardboard
szkło	10,9	19,5	20,7	25,1	22,4	glass
tworzywa sztuczne	3,6	9,3	8,5	13,8	12,1	plastic
metale	0,4	1,5	0,9	1,6	1,2	metals
wielkogabarytowe	1,5	6,5	12,0	15,7	15,2	largesize
biodegradowalne	5,3	19,1	31,0	38,0	35,9	biodegradable

a Patrz uwagi ogólne do działu, ust. 8 na str. 60. b Dane szacunkowe.

a See general notes, item 8 on page 60. b Estimated data.

TABL. 20 (25). **NECZYSTOŚCI CIEKŁE^a**
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione w dam ³	1292,3	1299,0	1420,2	1647,3	Liquid waste ^b removed in dam ³
miasta	411,3	362,4	317,9	403,1	urban areas
wieś	880,9	936,6	1102,3	1244,2	rural areas
w tym z gospodarstw domowych ..	777,0	850,4	963,4	.	of which from households
miasta	287,9	249,4	208,9	.	urban areas
wieś	489,1	601,0	754,5	.	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	183	171	174	177	Septic tanks in thousands (as of 31 XII)
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	11	22	24	26	Household waste water treatment systems in thous. (as of 31 XII)

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 60. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych; dane dotyczą ścieków bytowych.

a See general notes, item 9 on page 60. b Sewage stored temporarily in septic tanks; data concern domestic sewage.

Tabl. 21 (26). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta	wieś	
					urban areas	rural areas	
Czynne składowiska kontro- lowane (stan w dniu 31 XII):							Controlled landfill sites in operation (as of 31 XII):
liczba	70	39	32	29	6	23	number
powierzchnia w ha	137,1	94,6	92,0	80,2	18,4	61,8	area in ha

TABL. 22 (27). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (ceny bieżące)**
 OUTLAYS ON FIXED ASSETS FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				
Ochrona środowiska	407091,5	483460,7	164195,1	755510,1	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	62258,7	158427,9	22115,2	363267,8	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni	3240,9	3766,7	7535,0	37371,0	of which outlays on modern fuel combustion technologies as well as the modernization of boiler and thermal energy plants
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	296818,9	266445,2	106094,3	263915,4	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	66820,9	133381,3	10710,5	67128,0	municipal wastewater treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe ...	180878,1	118006,9	79461,1	177033,0	sewage network discharging wastewater and precipitation water
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	23241,1	18459,9	9093,9	33172,2	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów ^b i ich transport	8607,4	7522,8	1997,0	3888,5	waste collection ^b and transportation
w tym selektywne zbieranie odpadów	90,9	3988,5	285,5	1002,3	of which selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	6301,4	7890,3	5089,6	25696,7	removal and treatment of waste ^b
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych	248,9	247,8	1320,4	709,2	reclamation of waste dumps, sludge tanks and waste landfills as well as of other devastated and degraded areas
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	74,3	369,9	296,9	5048,2	Protection of biodiversity and landscape
Zmniejszanie hałasu i wibracji	9576,1	2712,7	384,6	2538,3	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	144969,4	91008,6	68085,8	95945,4	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	87833,7	60722,3	34122,8	67281,4	Water intakes and systems
Budowę i modernizację stacji uzdatniania wody	9327,8	11775,6	20024,9	24124,0	Construction and modernisation of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne	6058,9	1021,5	240,3	4381,0	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków	2955,6	4062,0	14,8	–	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	38793,4	13427,2	13683,0	159,0	Flood embankments and pump stations

^a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej.

^a By investments locations; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy.

TABL. 23 (28). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:					Ability of completed systems to reduce pollutants in t/y:
pyłowych	13	1115	137	–	particulates
gazowych	–	1305	–	–	gases
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki	379,9	276,2	69,8	175,0	wastewater
wody opadowe	15,4	16,4	35,5	14,9	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	13	2	–	2	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	13	–	–	1	of which municipal
mechaniczne	2	–	–	–	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	11	2	–	2	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	–	–	–	–	with increased biogene removal ^a
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	2605	5300	310	1060	capacity of treatment plants in m ³ /24h
w tym oczyszczalnie komunalne	2605	1060	310	880	of which municipal
mechanicznych	475	–	–	–	mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	2130	5300	310	1060	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	–	–	–	–	with increased biogene removal ^a
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty	3126	1194	208	1201	facilities
przepustowość w m ³ /d	5457	1740	148	1175	capacity in m ³ /24h
Gospodarka odpadami					Wastes management
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty	–	–	–	1	facilities
powierzchnia w ha	–	2,2	–	1,6	area in ha
wydajność w t/r	–	15000	–	55000	capacity in t/y
GOSPODARKA WODNA WATER MANAGEMENT					
Wydajność ujęć wodnych ^b w m ³ /d ..	6898	3958	5605	1824	Capacity of water intakes ^b in m ³ /24h
Uzdatnianie wody w m ³ /d	1866	8405	1893	519	Water treatment in m ³ /24h
Sieć wodociągowa w km	589,6	202,2	104,9	219,2	Water supply network in km
Pojemność zbiorników wodnych w tys. m ³	29,9	–	–	–	Capacity of water reservoirs in thousand m ³
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km	0,0	2,2	–	–	Regulation and management of rivers and streams in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km	2,6	8,9	4,6	–	Flood embankments in km

a W tym chemiczne. b Bez ujęć w energetyce zawodowej.

a Of which chemical. b Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 24 (29). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	w odsetkach in per- cent	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN					
OGÓŁEM	74125,2	74160,3	53279,2	92994,3	100,0	TOTAL
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	15694,4	23545,1	20287,7	22449,2	24,1	Protection of ambient air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	39517,5	26695,7	19928,4	47926,4	51,5	Wastewater management and protection of waters
Gospodarka odpadami	7841,8	4813,2	4437,6	13759,8	14,8	Waste management
Pozostałe	11071,5	19106,3	8625,5	8858,9	9,5	Others

Źródło: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Source: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 25 (30). **WPŁYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				
Opłaty za korzystanie ze środowiska	67115,0	55475,5	45669,6	48337,7	Payments for use of natural environment
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	18105,7	21942,7	22804,3	24697,1	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	21678,2	19592,7	14634,4	15147,6	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	25591,5	12548,3	5584,1	6144,4	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	138,2	220,3	373,5	152,1	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	101,4	21,1	11,9	9,1	Norms of discharging wastewater into water or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza	2,2	58,7	240,5	3,9	Permissible emission of air pollutants

Źródło: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Source: with regard to fees – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines — data of the Inspectorate for Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 stycznia 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2018, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 października 2018 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 227).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

1) Do **administracji państwowej** zalicza się:

- a) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

General notes

1. On 1st January 1999 a new fundamental three-tier territorial division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24th July 1998) was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. The demographic and professional characteristic of councillors in local government units is based on reporting results for 2018, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21st October 2018 elections.

The grouping of councillors of organs of local government units by groups of occupations is made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, which was introduced by a decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7th August 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227).

4. Information presented concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

1) **State administration** comprises:

- a) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - principle and central institutions (e.g., Chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),

- terenowe organy administracji rządowej niezespalonej (np. izby administracji skarbowej, urzędy skarbowe i celno-skarbowe, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe);
 - b) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasienictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
 - c) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.
- 2) Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:
- a) gminy i miasta na prawach powiatu:
 - urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych, zarządy dróg),
 - urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej, zarządy dróg);
 - b) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
 - c) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urzędzeń wodnych, zarządy dróg).
- 5. Samorządowe kolegia odwoławcze** są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.
- 6. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach** w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.
- territorial organs of non-combined government administration (e.g., revenue administration, tax and tax control offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit);
 - b) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices);
 - c) some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development, Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.
- 2) **Local government administration** comprises:
- a) gminas and cities with powiat status:
 - gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities, public road boards),
 - offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres, public road boards);
 - b) powiats, i.e., powiat starosts offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);
 - c) voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship local government organisational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards, public road boards).
- 5. Local government appeal councils** are bodies competent for examining, i.a., appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of local government units.
- 6. Data concerning average wages and salaries** in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (31). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**
Stan w dniu 31 grudnia
ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Powiaty	20	20	20	20	Powiats
Miasta na prawach powiatu	4	4	4	4	Cities with powiat status
Gminy	213	213	213	213	Gminas
miejskie	20	20	20	20	urban
miejsko-wiejskie	22	23	27	28	urban-rural
wiejskie	171	170	166	165	rural
Miasta	42	43	47	48	Towns
Miejscowości wiejskie	4251	4047	4042	4039	Rural localities
Sołectwa	3713	3730	3736	3735	Village administrator's offices

Tabl. 2 (32). **GMINY W 2018 R.**
Stan w dniu 31 grudnia
GMINAS IN 2018
As of 31st December

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni ^a Area ^a							
		5,0— —19,9	20,0— —49,9	50,0— —99,9	100,0— —149,9	150,0— —199,9	200,0— —249,9	250,0— —299,9	300,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL	213	7	13	58	87	36	7	3	2
Poniżej 2500	6	—	—	3	3	—	—	—	—
Below									
2500— 4999	75	2	2	31	30	9	1	—	—
5000— 7499	69	1	—	14	37	12	5	—	—
7500— 9999	19	—	—	4	9	6	—	—	—
10000— 14999	21	1	—	4	6	5	1	3	1
15000— 19999	10	2	4	—	1	2	—	—	1
20000— 39999	8	1	4	1	—	2	—	—	—
40000— 99999	4	—	3	1	—	—	—	—	—
100000—199999	—	—	—	—	—	—	—	—	—
200000 i więcej	1	—	—	—	1	—	—	—	—
and more									

a Nie wystąpiły gminy o powierzchni poniżej 5,0 km².
a Gminas with area below 5,0 km² were not appear.

TABL. 3 (33). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2018 R.**
 Stan w dniu 31 grudnia
 POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2018
 As of 31st December

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area							
		poniżej below 50,0 km ²	50,0— —99,9	100,0— —299,9	300,0— —499,9	500,0— —999,9	1000,0— —1499,9	1500,0— —1999,9	2000,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM	24	3	—	1	1	7	7	4	1
TOTAL									
Poniżej 50000	3	—	—	—	—	2	1	—	—
Below									
50000— 74999	10	3	—	—	1	4	2	—	—
75000— 99999	4	—	—	—	—	—	3	1	—
100000— 149999	5	—	—	—	—	1	1	2	1
150000— 199999	1	—	—	—	—	—	—	1	—
200000 i więcej	1	—	—	1	—	—	—	—	—
and more									

TABL. 4 (34). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2018 R.**
 Stan w dniu 31 grudnia
 COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2018
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city coun- cils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	

OGÓŁEM

TOTAL

OGÓŁEM	3177	98	400	33	TOTAL
w tym kobiety	937	23	78	6	of which women

WEDŁUG WIEKU

BY AGE

18—29 lat	137	3	6	—	18—29 years
30—39	583	14	55	6	30—39
40—49	935	31	91	8	40—49
50—59	924	25	134	15	50—59
60 lat i więcej	598	25	114	4	60 and more

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.

a Excluding city council councillors in cities with powiat status.

TABL. 4 (34). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2018 R. (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2018 (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city coun- cils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe	1029	83	322	31	Tertiary
Policealne i średnie	1337	15	69	2	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe	713	–	7	–	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe.....	98	–	2	–	Lower secondary and primary

WEDŁUG GRUP ZAWODÓW^b
BY OCCUPATIONAL GROUPS^b

Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	211	31	185	4	Managers
Specjaliści	516	40	104	28	Professionals
Technicy i inny średni personel	280	2	21	–	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	234	12	24	–	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy ...	333	8	19	–	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	1136	–	36	1	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	159	–	1	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	118	–	4	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych	104	–	2	–	Elementary occupations
Siły zbrojne	30	1	–	–	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 78; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding city council councillors in cities with powiat status. b See general notes, item 3 on page 78; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (35). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE AVERAGE EMPLOYMENT					
OGÓŁEM	23469	23551	23583	23443	TOTAL
w tym:					of which:
Administracja państwowa	7906	7862	7643	7601	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	15515	15633	15886	15789	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	10125	10127	10161	10201	gminas and cities with powiat status
powiaty	3722	3656	3819	3863	powiats
województwo	1668	1850	1906	1725	voivodship

PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO^a w zł
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES^a in PLN

OGÓŁEM	3583,33	4198,12	4622,96	4855,05	TOTAL
w tym:					of which:
Administracja państwowa	4152,54	4535,73	5167,57	5281,86	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	3280,54	4019,87	4352,37	4640,61	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	3291,94	4041,51	4398,73	4680,56	gminas and cities with powiat status
powiaty	3062,86	3702,53	4004,16	4191,99	powiats
województwo	3695,09	4528,79	4803,18	5409,53	voivodship

a Patrz uwagi ogólne do działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych” ust. 3 na str. 158.
a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 158.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

Uwagi ogólne

1. Dane o przestępstwach stwierdzonych oraz o skazanych przez sądy podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 września 1998 r. (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 1950), Kodeksu karnego skarbowego, obowiązującego od 17 października 1999 r. (ustawa z dnia 10 września 1999 r., tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1958, z późniejszymi zmianami) lub innych ustaw szczególnych.

2. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo — zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. — jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym — jest to przestępstwo skarbowe.

Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2014 r. nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego jest to **przestępstwo wykryte**.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych pobrano z Krajowego Systemu Informacji Policji.

U w a g a. Do 2012 r. prezentowane dane zawierały informacje o przestępstwach stwierdzonych przez Policję, jak również stwierdzonych w śledztwach własnych prowadzonych w prokuraturach. Od 2013 r. dane dotyczą spraw prowadzonych przez Policję lub powierzonych przez prokuratora w całości do prowadzenia przez Policję.

3. **Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

General notes

1. Data concerning ascertained crimes as well as adults convicted are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1st September 1998 (the Law dated 6th June 1997, uniform text Journal of Laws 2019 item 1950), the Penal Fiscal Code, valid since 17th October 1999 (the Law dated 10th September 1999, uniform text Journal of Laws 2018 item 1958, with later amendments) or other specific laws.

2. **Ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. Under the Criminal Code of 1997 crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, under the Penal Fiscal Code — is a fiscal offence.

Data on ascertained crimes since 2014 do not include punishable acts committed by juveniles. In accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a **detected crime**.

Information on ascertained crimes comes from the National Police Information System.

N o t e. Until 2012 presented data contained information on crimes ascertained by the Police, as well as ascertained in investigations conducted by the prosecutor's offices. Since 2013 data concern cases conducted by the Police or entrusted by the prosecutor entirely to the Police conduction.

3. **The rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

4. Organizacja sądów powszechnych określona jest w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 52).

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

5. Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych, objętych obszarem jego właściwości.

6. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

Nie wszystkie sądy okręgowe rozpoznają sprawy gospodarcze.

7. Sprawą załatwioną jest:

- 1) w sądownictwie administracyjnym – sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie kończące postępowanie, połączono ją z inną sprawą do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, przekazano do innego sądu administracyjnego lub też zakreślono zgodnie z zasadami biurowości. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną z chwilą wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie, które dotyczy ostatniej z osób;
- 2) w sądownictwie powszechnym – sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Liczba spraw do załatwienia (w Sądzie Najwyższym – do rozstrzygnięcia) jest sumą spraw niezakończonych w latach poprzednich i spraw, które wpłynęły w danym roku. **Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone** w danym roku obejmują również sprawy niezakończony w latach poprzednich.

8. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:
 - a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13–16 lat,

4. The organisation of common courts is defined in the Law on Common Courts, dated 27th July 2001 (uniform text Journal of Laws 2019 item 52).

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

5. Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts within its jurisdiction.

6. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

Not all regional courts try commercial cases.

7. A resolved case is:

- 1) in administrative courts – a case in regard to which sentence or an order closing the proceedings has been issued, or combined with another case for joint examination and resolution, or which has been transferred to a different kind of administrative court or marked as resolved according to office administration rules. A case that involves a number of persons is considered resolved when an order closing the proceedings concerning the last of the persons in question is passed;
- 2) in common courts – a case in regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority. A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The **number of pending cases** (in the Supreme Court – cases waiting for decision) is the sum of all unresolved cases from previous years and cases that were brought in the given year. The **resolved cases and completed proceedings** in a given year also include the cases unresolved from previous year.

8. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law,
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons between the age of 13–16,

- c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach leczenia psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu wobec nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 969).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 stycznia 2014 r. zniósły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Przed zmianami sędzia, w momencie wpływu sprawy do sądu, mógł wszcząć postępowanie wyjaśniające wobec nieletniego, a następnie wobec tego samego nieletniego mógł wydać postanowienie o rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu lub rozprawie w postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym lub w postępowaniu poprawczym. Sprawy wszczęte przed dniem wejścia w życie nowych przepisów rozpatrywane były według dwuetapowej procedury. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

9. Dorośli skazani są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

10. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu.

c) execution of educative and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;

- 4) compulsory treatment of drug addicts;
- 5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26th October 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969).

Amendments to the law entered into force as of 2nd January 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. Before the amendments, the judge, at the time the case was brought into the court, could institute investigative proceedings against a juvenile and then, with regard to the same juvenile issue the decision on the examination of the case in the course of tutorial and educational proceedings or correctional proceedings. Cases instituted before the effective date of new regulations were examined according to two-stage procedure. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralization or commitment punishable act by a juvenile.

9. Adult convicts are persons who were over 17 years of age at the time of committing the crime.

10. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day.

TABL. 1 (36). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^a**
 ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
OGÓŁEM	47783	32981	31076	34181	21298	TOTAL
w tym:						of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162 kk	1458	882	1048	930	567	Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
w tym:						of which:
Zabójstwo – art. 148 kk	41	18	27	34	17	Homicide – Art. 148 Criminal Code
Uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk	610	398	593	509	310	Damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code
Udział w bójce lub pobiciu – art. 158 i 159 kk	696	332	305	287	187	Participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk	10207	5042	4502	4283	1731	Against public safety and safety in transport – Art. 163–180 Criminal Code
w tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a kk	9392	4082	3344	3163	1205	of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk	1606	1243	1273	1289	782	Against freedom, freedom of conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art. 197–205 kk	191	153	219	226	125	Against sexual freedom and morals – Art. 197–205 Criminal Code
w tym zgwałcenie – art. 197 kk	81	72	91	86	34	of which rape – Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk	3149	2210	2625	7056	3696	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk	1818	1258	1327	1416	594	of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej – art. 212–217 kk	130	89	142	151	109	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^b	1400	1384	1214	806	552	Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code^b
w tym:						of which:
Naruszenie nietykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk	217	256	230	185	132	Battery or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk	256	190	172	132	76	Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code

a W 2010 r. łącznie z prokuraturą. b łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a (korupcja na stanowisku kierowniczym) i 296b kk (korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

a In 2010 including prosecutor's office. b Including Art. 250a Criminal Code (corruption concerning elections) in the section “Against election and referendum” and Art. 296a (corruption on the managing post) and 296b Criminal Code (corruption in sport) in the section “Against economic activity”.

TABL. 1 (36). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^a (dok.)**
 ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym miastach of which urban areas	
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważanie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk	507	480	470	388	276	Insulting a public official or belittling or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code
Przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk	394	423	330	88	56	Corruption – Art. Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk	1983	1266	991	940	506	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code
Przeciwko porządkowi publicznemu – art. 252–264 kk	289	331	254	228	137	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk^b	1435	1102	1893	3168	2120	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code^b
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk^c w tym:	21394	15320	13191	11811	8736	Against property – Art. 278–295 Criminal Code^c of which:
Kradzież rzeczy – art. 275 § 1, 278 i 279 ^d kk	7533	4236	2945	2459	1703	Property theft – Art. 275 § 1, 278 and 279 ^d Criminal Code
w tym kradzież samochodu	167	191	119	83	61	of which automobile theft
Kradzież z włamaniem – art. 279 ^e kk ..	5419	3267	1975	1612	970	Burglary – Art. 279 ^e Criminal Code
Rozbój – art. 280 kk	686	254	178	157	129	Robbery – Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza – art. 281 kk	50	39	38	36	33	Theft with assault – Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk	108	24	23	24	19	Criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
Oszustwo – art. 286 i 287 kk	2460	4617	5515	5358	4417	Fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk	180	83	90	59	22	Wilful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk^f	441	361	277	263	165	Against economic activity – Art. 296–309 Criminal Code^f
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk	1031	654	615	406	402	Against money and securities trading – Art. 310–315 kk Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:						Crimes by specific laws:
o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. poz. 487)..	53	9	10	12	9	on Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2016 item 487)
o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst Dz.U. z 2016 r. poz. 666, z późn. zm.)	61	79	11	18	15	on Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2016 item 666, with later amendments)
o przeciwdziałaniu narkomanii – ustawy z dnia 24 IV 1997 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198, z późn. zm.) i z dnia 29 VII 2005 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 224, z późn. zm.)	1888	1723	1640	1336	906	on Counteracting Drug Addiction – laws dated 24 IV 1997 (unified text: Journal of Laws 2003 No. 24, item 198, with later amendments) and dated 29 VII 2005 (unified text: Journal of Laws 2016 item 224, with later amendments)
Przestępstwa skarbowe – kks	395	413	410	225	130	Treasury crimes – Penal Fiscal Code
w tym akcyza	370	328	357	183	93	of which excise

a W 2010 r. łącznie z prokuraturą. b Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). c łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”). d Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. e Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie. f Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a In 2010 including prosecutor's office. b Excluding theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code). c Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section "Against the reliability of documents"). d Exclusively in regard to automobile theft by burglary. e Excluding automobile theft by burglary. f Excluding corruption under Art. 296a and 296b Criminal Code.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 2 (37). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ^a**
 RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES
 BY THE POLICE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w %		in %		
O G Ó Ł E M	72,5	71,0	77,5	82,4	T O T A L
w tym przestępstw ^b :					of which of crimes ^b :
Przeciwko życiu i zdrowiu	89,6	84,5	86,4	87,1	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	99,4	98,8	98,5	98,9	Against public safety and safety of transport
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania	96,5	87,1	89,7	88,2	Against freedom, freedom conscience and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	89,0	83,0	88,6	83,3	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece	100,0	99,6	99,8	100,0	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i netykalności cielesnej	90,8	71,1	74,7	61,6	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu ^c	48,5	50,6	61,3	62,8	Against property ^c

a W 2010 r. łącznie z prokuraturą. b Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 87. c łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”).

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a In 2010 including prosecutor's office. b See Criminal Code articles table 1 on page 87. c Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section "Against the reliability of documents").

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 3 (38). **W P Ł Y W S P R A W D O S Á D Ó W P O W S Z E C H N Y C H**
 INCOMING CASES IN COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M	1262187	2999732	3107066	2925683	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	32238	22620	21297	23123	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	25945	61566	44607	32749	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	75675	85485	91582	89907	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	989970	2426060	2558789	2486323	Civil
w tym wieczysto-księgowo ^b	153002	177416	168191	165305	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	68169	65885	65686	34340	Family
Z zakresu prawa pracy	3023	3438	2910	61711	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	1222	2617	1664	1714	Related to social security law
Gospodarcze ^c	42866	332061	320531	195816	Commercial law ^c

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases.

TABL. 3 (38). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH (dok.)**
INCOMING CASES IN COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	39626	43213	44138	43821	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	598	595	604	626	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	18770	19523	20147	19564	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^b	10995	13633	15107	15040	Cyvil ^b
Z zakresu prawa pracy	638	611	571	439	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	6678	6387	4725	4595	Related to social security law
Gospodarcze	1752	2464	2984	3557	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including family cases (i. a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 4 (39). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
ADULTS SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PROSECUTED ON THE BASIS OF AN INDICTMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	26503	17669	14901	18249	T O T A L
w tym mężczyźni	24602	15828	13243	16456	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	2303	1684	1750	1497	Against life and health
w tym:					of which:
Zabójstwo	47	23	26	19	Homicide
Uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	1135	754	775	730	Damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	9150	3975	3345	3378	Against safety of transport
w tym za prowadzenie pojazdu na drodze w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	8659	3509	2691	2698	of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajowości	684	571	530	597	Against freedom, freedom conscience and religion, sexual freedom and morals
w tym zgwałcenie	63	60	56	55	of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	2423	1928	1377	4661	Against the family and custody
w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną	1183	1046	854	915	of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	5725	4584	3514	3641	Against property
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy	1517	1127	833	831	Property theft
Kradzież z włamaniem	851	823	566	477	Burglary
Rozbój	444	309	155	197	Robbery

a Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 87.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See Criminal Code articles table 1 on page 87.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (40). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	20815	13645	11606	11032	T O T A L
O rozwód	3959	4261	4219	3923	By divorce
O separację	343	220	181	152	By separation
O alimenty	7730	5387	4229	4021	By alimony
Nieletnich ^a :					Concerning juveniles ^a :
w postępowaniu wyjaśniającym					in investigation proceedings
w związku z:					involving:
demoralizacją	1790	x	x	x	demoralization
czynami karnymi	3780	x	x	x	punishable acts
na posiedzeniu lub rozprawie					at session or hearing involving:
w związku z:					demoralization
demoralizacją	1181	x	x	x	punishable acts
czynami karnymi	2032	x	x	x	in investigation of case in which
w postępowaniu w sprawach,					occur suspicion:
w których zachodziło podejrzenie:					of demoralization
demoralizacji	x	1828	1518	1574	of committing punishable acts
popelnienia czynu karnego	x	1949	1459	1362	

a Dane dotyczą osób; od 2014 r. zmieniła się procedura postępowania sądów wobec nieletnich, patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 85.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; since 2014 changed court proceedings against juveniles, see general notes, item 8 on page 85.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (41). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM^a**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców:				Register of Entrepreneurs:
Przedsiębiorstwa państwowe	9	3	2	State owned enterprises
Przedsiębiorstwa zagraniczne	1	1	1	Foreign enterprises
Spółeczno-zawodowe organizacje rolników ^b	91	85	80	Professional organizations of farmers ^b
Spółdzielnie	751	784	776	Cooperatives
Spółki jawne	1465	1592	1593	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	4473	7619	9702	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej^c:				Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^c:
Stowarzyszenia ^d	3738	4627	4866	Associations ^d
Związki zawodowe	363	368	379	Trade unions
Izby gospodarcze	8	7	7	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych	18752	30323	32385	Register of Insolvent Debtors

a Sądem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejestrowy w Lublinie.
b Prowadzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – „Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej”. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Register Court in Lublin is register court running National Court Register in lubelskie voivodship. b Conducting economic activity. c Until 2011 – „Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities”. d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also included other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

DZIAŁ V LUDNOŚĆ

CHAPTER V POPULATION

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
 - 1) wyników spisów powszechnych oraz wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 20 maja 2002 r. i 31 marca 2011 r.;
 - 2) bilansów stanu i struktury ludności na terenie gminy. Bilanse ludności sporządzane są dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego, przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych;
 - 3) rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały oraz czasowy;
 - 4) sprawozdawczości gmin – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy;
 - 5) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - 6) sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach.

2. Bilans ludności jest opracowywany dla dwóch kategorii zamieszkania – według **krajowej** oraz **międzynarodowej definicji zamieszkania**. Różnica dotyczy kryteriów w zakresie migracji czasowych uwzględnianych w każdym z bilansów – w przypadku:

- 1) **krajowej definicji zamieszkania** – uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące); do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali

General notes

1. Chapter tables were compiled on the basis of:
 - 1) the results of national censuses as well as the results of the Population and Housing Census as of 20th May 2002 and 31st March 2011;
 - 2) the balances of the size and structure of the population in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent as well as temporary residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division;
 - 3) the registers of the Ministry of Digital Affairs – on internal and international migration of population for permanent and temporary residence;
 - 4) documentation of gminas regarding internal and international migration of population for temporary stay;
 - 5) documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
 - 6) documentation of courts regarding legally valid decisions in actions for divorces and separations.

2. The balance of the population is being developed for the two categories of residence – according to **national** and **international definition of residence**. The difference concerns the criteria for the migration for temporary stay taken into account in each of the balance sheets – in the case of:

- 1) **national definition of residence** – includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants

mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności);

- 2) **międzynarodowej definicji zamieszkania** (rezydenci) – uwzględniane są długookresowe migracje czasowe zarówno wewnętrzne jak i zagraniczne, tj. różnica między liczbą osób, które wyjechały z gminy na co najmniej 12 miesięcy do innego miejsca w kraju lub za granicę a liczbą osób przybyłych do gminy z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (imi-granci bez karty stałego pobytu) na co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów gminy zalicza się zatem wszystkie osoby mieszkające lub zamierzające mieszkać na jej terenie nie krócej niż 1 rok. Rezydenci (ludność rezydująca) to kategoria stanu ludności opracowana na potrzeby statystyki międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii.

Prezentowane w dziale dane o ludności i w zakresie współczynników demograficznych opracowano zgodnie z krajową definicją zamieszkania – z wyjątkiem tabl. 31, 32, która dotyczy rezydentów.

3. Dane o ludności, a także współczynniki demograficzne oraz przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej:

- dla lat 2000–2009 – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 (dla lat 2000–2002 zastosowano podział administracyjny kraju obowiązujący według stanu w dniu 31 grudnia 2002 r.; dla pozostałych lat – każdorazowy podział administracyjny),
- od 2010 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (dla lat 2010 i 2011 zastosowano podział administracyjny z dnia 31 grudnia 2011 r.).

4. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18–44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence / absence);

- 2) **the international definition of residence** (residents) – includes long-term temporary migration both – internal and international, i.e. the difference between the number of persons who left the gmina for at least 12 months to another place in the country or abroad and the number of persons who arrived to the community from elsewhere in the country or from abroad (immigrants without residence card) for at least 12 months. For residents of the gmina, therefore, are included all persons living or intending to live in the area of gmina for not less than 1 year. Residents (resident population) are the category of the state population developed for international statistics in accordance with Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 1260/2013 of 20th November 2013 on European statistics on demography.

Presented in the section data on the population in terms of demographic rates are developed according to the national definition of residence – with the exception of table 31, 32, which relate to the residents.

3. Data about population as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 of population etc.) was prepared assuming the number of population balanced on:

- for 2000–2009 – the basis of results of the Population and Housing Census 2002 (for 2000–2002 there was applied the administrative division of the country obligatory as of 31st December 2002; for remaining years – on administrative division in force at a given moment),
- since 2010 – the basis of results of the Population and Housing Census 2011 (for 2010–2011 was applied the administrative division of the country obligatory as of 31st December 2011).

4. The working age population refers to males, aged 18–64, and females, aged 18–59. In this category the age groups of mobility (i.e. 18–44) and non-mobility (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The non-working age population is defined as the pre-working age population, i.e., up to the age of 17 and the post-working age population, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

5. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

6. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano:

- małżeństwa – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem;
- separacje i rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo;
- urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka;
- zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstotnością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

7. Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

8. **Przeciętne dalsze trwanie życia** wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

9. **Prognoza ludności** do 2050 r. opracowana została w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 grudnia 2013 r. oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.

5. Median age of population is a parameter determining border of age, which half of population has already exceeded and second half has not reached yet.

6. Data regarding the vital statistics according to territorial division were compiled as follows:

- marriages – according to the husband's place of permanent residence before the marriage;
- separations and divorces – according to the plaintiff's place of residence;
- births – according to the mother's place of permanent residence;
- deaths – according to the place of permanent residence of the deceased.

Reproduction rates:

- **total fertility rate** refers to the number of children which would be born to the average woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming age specific fertility rates for this period to be constant,
- **gross reproduction rate** refers to the number of daughters which would be born to the average woman assuming that a woman during her reproductive age will give births with an intensity which is characteristic for all women giving births in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

Natural increase of the population accounts for the difference between the number of live births and deaths in a given period.

7. **Infant** is a child under the age of 1.

8. **Life expectancy** is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

9. **Population projection** until 2050 calculated in 2014 on the basis of population number and structure as of 31st December 2013 as well as assumption concerning fertility, mortality and international migration .

10. Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i w przypadku migracji:

- na pobyt stały – zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały;
- na pobyt czasowy – zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. ponad 2 miesiące).

Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy, z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

11. Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania. Obowiązujące w Unii Europejskiej rozporządzenie (WE) nr 862/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. zawiera definicję migracji uwzględniającą zamierzony okres zamieszkiwania w innym kraju wynoszący co najmniej 12 miesięcy. W rozumieniu tej definicji:

- imigracja to przybycie do kraju osoby będącej uprzednio rezydentem innego kraju z zamiarem przebywania w nim przez co najmniej 12 miesięcy;
- emigracja to opuszczenie kraju przez jego rezydenta z zamiarem przebywania za granicą przez co najmniej 12 miesięcy.

Rezydentem kraju jest osoba, która przebywa lub zamierza przebywać w danym kraju przez co najmniej 12 miesięcy.

12. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

10. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country; presented data come from the PESEL register and in the case of migration:

- for permanent residence – was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for permanent residence;
- for temporary stay – was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for temporary stay above 3 months (for a period of more than 2 months until 2005).

This information does not include changes of address within the same gmina, with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

11. International migration of the population is understood as movements of persons related to the change of country of residence. Regulation (EC) 862/2007 of the European Parliament and the Council of 11th July 2011 contains definition of migration taking into account international period of residence in another country for at least 12 months. According to this definition:

- immigration means arrival in the country of person who previously was an usual resident of another country with intention to stay for at least 12 months;
- emigration means departure from the country by its usual resident with intention to stay abroad for at least 12 months.

Usual resident of the country is a person who resides or intends to reside in a given country for at least 12 months.

12. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population (as of 30th June).

TABL. 1 (42). **LUDNOŚĆ^a**
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Stan w dniu 30 VI As of 30 VI					
OGÓŁEM	2181608	2143221	2129260	2121613	TOTAL
mężczyźni	1057770	1038758	1031865	1028225	males
kobiety	1123838	1104463	1097395	1093388	females
Miasta	1015293	990832	989744	986960	Urban areas
Wieś	1166315	1152389	1139516	1134653	Rural areas
Stan w dniu 31 XII As of 31 XII					
OGÓŁEM	2178611	2139726	2126317	2117619	TOTAL
na 1 km ²	87	85	85	84	per 1 km ²
w miastach % ludności ogółem	46,5	46,2	46,5	46,5	in urban areas in % of total population
mężczyźni	1056351	1037052	1030453	1026225	males
kobiety	1122260	1102674	1095864	1091394	females
na 100 mężczyzn	106	106	106	106	per 100 males
Miasta	1013036	988034	988365	983840	Urban areas
Wieś	1165575	1151692	1137952	1133779	Rural areas

a Na podstawie bilansów.
a Based on balances.

TABL. 2 (43). **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 grudnia
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	2178611	2139726	2126317	2117619	TOTAL
W wieku przedprodukcyjnym ...	419121	382720	376198	373498	Pre-working age
mężczyźni	214608	195914	192363	190935	males
kobiety	204513	186806	183835	182563	females
Miasta	178284	166284	166315	165453	Urban areas
mężczyźni	91023	84952	84813	84390	males
kobiety	87261	81332	81502	81063	females
Wieś	240837	216436	209883	208045	Rural areas
mężczyźni	123585	110962	107550	106545	males
kobiety	117252	105474	102333	101500	females

TABL. 2 (43). **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM (dok.)**
 Stan w dniu 31 grudnia
 WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION (cont.)
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W wieku produkcyjnym	1377527	1328014	1299079	1282768	Working age
w tym w wieku mobilnym	864972	839133	820212	807698	of which of mobility age
mężczyźni	724858	708369	695622	687824	males
w tym w wieku mobilnym	443632	431420	422291	416299	of which of mobility age
kobiety	652669	619645	603457	594944	females
w tym w wieku mobilnym	421340	407713	397921	391399	of which of mobility age
Miasta	666491	615480	598925	588182	Urban areas
mężczyźni	337888	319074	312570	307629	males
kobiety	328603	296406	286355	280553	females
Wieś	711036	712534	700154	694586	Rural areas
mężczyźni	386970	389295	383052	380195	males
kobiety	324066	323239	317102	314391	females
W wieku poprodukcyjnym	381963	428992	451040	461353	Post-working age
mężczyźni	116885	132769	142468	147466	males
kobiety	265078	296223	308572	313887	females
Miasta	168261	206270	223125	230205	Urban areas
mężczyźni	49667	61883	68551	71545	males
kobiety	118594	144387	154574	158660	females
Wieś	213702	222722	227915	231148	Rural areas
mężczyźni	67218	70886	73917	75921	males
kobiety	146484	151836	153998	155227	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	58	61	64	65	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
mężczyźni	46	46	48	49	males
kobiety	72	78	82	83	females

TABL. 3 (44). **LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION BY SEX AND AGE
As of 31st December

WIEK AGE	2010	2015	2017	2018					
				ogółem grand total	w tym mę- czyźni of which males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym mę- czyźni of which males	razem total	w tym mę- czyźni of which males
OGÓŁEM ... TOTAL	2178611	2139726	2126317	2117619	1026225	983840	463564	1133779	562661
0— 2 lata years	69207	58131	59543	59841	30590	27673	14111	32168	16479
3— 6	84899	87105	80771	78940	40235	36062	18377	42878	21858
7—12	131105	127587	131746	132106	67469	57433	29250	74673	38219
13—15	76432	63876	60481	61097	31370	25631	13195	35466	18175
16—18	88534	70654	66153	63598	32737	28369	14457	35229	18280
19—24	198754	169599	154771	148205	75468	58171	29342	90034	46126
25—29	183703	160874	155459	151077	78289	64818	33007	86259	45282
30—34	167785	174157	168144	162204	84195	78658	39937	83546	44258
35—39	150309	162656	165736	168435	87112	82347	41717	86088	45395
40—44	133365	147214	153606	155693	79769	74383	37284	81310	42485
45—49	138153	130769	134372	137614	69282	62868	30665	74746	38617
50—54	160680	134595	130483	128624	64071	58193	27433	70431	36638
55—59	156737	154570	143003	137678	67018	65140	29355	72538	37663
60—64	125685	147892	151402	151166	71154	77398	33889	73768	37265
65—69	81680	115831	126693	130504	57821	68823	28924	61681	28897
70—74	77567	72995	82847	90370	36975	46345	18575	44025	18400
75—79	68621	65384	63307	61825	22989	29463	10952	32362	12037
80 lat i więcej... and more	85395	95837	97800	98642	29681	42065	13094	56577	16587

TABL. 4 (45). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**
Stan w dniu 31 grudnia
TOWNS AND URBAN POPULATION
As of 31st December

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta Towns	Ludność w miastach Urban population	
			w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM	2010	42	1013036	46,5
TOTAL	2015	43	988034	46,2
	2017	47	988365	46,5
	2018	48	983840	46,5
Poniżej 2000		5	6941	0,3
Below				
2000— 4999		17	49663	2,3
5000— 9999		6	44480	2,1
10000— 19999		10	159203	7,5
20000— 49999		6	200036	9,4
50000— 99999		3	183835	8,7
100000—199999		—	—	—
200000 i więcej		1	339682	16,0
and more				

TABL. 5 (46). **GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**
Stan w dniu 31 grudnia
GMINAS AND RURAL POPULATION
As of 31st December

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy ^a Gminas ^a	Ludność na wsi Rural population	
			w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM	2010	193	1165575	53,5
TOTAL	2015	193	1151692	53,8
	2017	193	1137952	53,5
	2018	193	1133779	53,5
Poniżej 2000		1	1634	0,1
Below				
2000— 4999		93	353581	16,7
5000— 6999		56	329750	15,6
7000— 9999		25	205435	9,7
10000 i więcej		18	243379	11,5
and more				

a Wiejskie i miejsko-wiejskie.
a Rural and urban-rural gminas.

TABL. 6 (47). **MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI**
MEDIAN POPULATION AGE BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	37,8	39,9	40,6	41,0	TOTAL
mężczyźni	35,7	37,9	38,7	39,2	males
kobiety	40,2	42,0	42,7	43,1	females
Miasta	38,2	40,8	41,7	42,1	Urban areas
mężczyźni	35,7	38,4	39,3	39,8	males
kobiety	40,9	43,3	44,2	44,6	females
Wieś	37,5	39,0	39,7	40,0	Rural areas
mężczyźni	35,6	37,5	38,2	38,6	males
kobiety	39,6	40,7	41,3	41,7	females

TABL. 7 (48). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separa- cje Separa- tions	Roz- wody Divor- ces	Urodze- nia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost natural- ny Natural increase
	ogółem total	w tym wyzna- niowe ^a of which reli- gious ^a				ogółem total	w tym niemowląt of which infants	

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM TOTAL	2010	13302	9872	150	2483	22635	23037	106	-402
	2015	10749	7382	77	3432	19715	22816	74	-3101
	2017	10568	7533	83	3347	20898	23427	97	-2529
	2018	10509	7441	58	3119	20101	23682	85	-3581
Miasta Urban areas	2010	6163	4317	87	1646	10279	8834	54	1445
	2015	4831	3054	40	2093	9300	9049	33	251
	2017	4783	3161	52	2047	9623	9667	40	-44
	2018	4848	3228	37	1882	9113	9989	42	-876
Wieś Rural areas	2010	7139	5555	63	837	12356	14203	52	-1847
	2015	5918	4328	37	1339	10415	13767	41	-3352
	2017	5785	4372	31	1300	11275	13760	57	-2485
	2018	5661	4213	21	1237	10988	13693	43	-2705

NA 1000 LUDNOŚCI^p
PER 1000 POPULATION^b

OGÓŁEM TOTAL	2010	6,10	4,53	6,88	1,14	10,38	10,56	4,68	-0,18
	2015	5,02	3,44	3,59	1,60	9,20	10,65	3,75	-1,45
	2017	4,96	3,54	3,90	1,57	9,81	11,00	4,64	-1,19
	2018	4,95	3,51	2,73	1,47	9,47	11,16	4,23	-1,69
Miasta Urban areas	2010	6,07	4,25	8,56	1,62	10,12	8,70	5,25	1,42
	2015	4,88	3,08	4,04	2,11	9,39	9,13	3,55	0,25
	2017	4,83	3,19	5,25	2,07	9,72	9,77	4,16	-0,04
	2018	4,91	3,27	3,75	1,91	9,23	10,12	4,61	-0,89
Wieś Rural areas	2010	6,12	4,76	5,40	0,73	10,59	12,18	4,21	-1,58
	2015	5,14	3,76	3,21	1,16	9,04	11,95	3,94	-2,91
	2017	5,08	3,84	2,72	1,14	9,89	12,08	5,06	-2,18
	2018	4,99	3,71	1,85	1,09	9,68	12,07	3,91	-2,38

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji — na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt — na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In case of: separations — data are presented per 100 thousand population; infant deaths — per 1000 live births.

TABL. 8 (49). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE**
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						Różnica między małżeństwami zawartymi a rozwiązanymi ^a Difference between contracted and dissolved marriages ^a	
		ogółem total	przez śmierć by deathof		przez rozwód ^b by divorce ^b	ogółem total	w tym przez rozwód of which by divorce		
			męża husband	żony wife					na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages
OGÓLEM .. TOTAL	2010	13302	11987	7213	2291	2483	23,2	4,8	-1102
	2015	10749	12281	6683	2166	3432	24,3	6,8	-3023
	2017	10568	12397	6733	2317	3347	24,8	6,7	-3173
	2018	10509	12357	6863	2375	3119	24,9	6,3	-3382
Miasta Urban areas	2010	6163	5567	2909	1012	1646	23,2	6,9	-852
	2015	4831	5829	2755	981	2093	25,1	9,0	-2176
	2017	4783	5943	2811	1085	2047	26,0	9,0	-2106
	2018	4848	6037	3055	1100	1882	26,7	8,3	-2447
Wieś Rural areas	2010	7139	6420	4304	1279	837	23,2	3,0	-250
	2015	5918	6452	3928	1185	1339	23,7	4,9	-846
	2017	5785	6454	3922	1232	1300	23,8	4,8	-1067
	2018	5661	6320	3808	1275	1237	23,4	4,6	-935

a Po uwzględnieniu salda migracji zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim. b W podziale na miasta i wieś nie uwzględniono rozwodów orzeczonych z powództwa osób zamieszkałych za granicą.

a After considering net international migration for permanent residence of married persons. b Data by urban and rural areas exclude divorces in which both spouses were living abroad at the moment of filing petition for divorce.

TABL. 9 (50). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW W 2018 R.
MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2018

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej and less	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i wię- cej and more
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM	10509	149	2777	4609	1559	622	520	172	101
GRAND TOTAL									
19 lat i mniej	30	19	11	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20—24	1305	80	987	223	9	5	1	—	—
25—29	4590	44	1452	2819	233	36	6	—	—
30—34	2486	5	274	1284	774	119	29	1	—
35—39	980	1	42	226	391	252	65	3	—
40—49	687	—	10	53	136	182	281	23	2
50—59	219	—	1	3	14	24	103	69	5
60 lat i więcej	212	—	—	1	2	4	35	76	94
and more									
W tym wyznaniowe^a	7441	58	2149	3783	1044	254	102	22	29
Of which church or religious marriages^a									
19 lat i mniej	12	4	8	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20—24	961	33	741	180	5	2	—	—	—
25—29	3817	18	1183	2434	166	16	—	—	—
30—34	1853	3	195	1010	573	64	8	—	—
35—39	527	—	19	139	241	108	20	—	—
40—49	196	—	3	19	56	59	57	2	—
50—59	37	—	—	1	3	5	13	14	1
60 lat i więcej	38	—	—	—	—	—	4	6	28
and more									
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM	4848	33	931	2160	879	354	304	117	70
TOTAL									
19 lat i mniej	8	2	6	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20—24	405	20	313	66	3	2	1	—	—
25—29	1902	11	482	1278	106	21	4	—	—
30—34	1299	—	106	648	456	69	20	—	—
35—39	556	—	18	137	228	137	35	1	—
40—49	404	—	6	27	82	110	166	11	2
50—59	127	—	—	3	3	13	58	47	3
60 lat i więcej	147	—	—	1	1	2	20	58	65
and more									

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 9 (50). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW W 2018 R. (dok.)**
MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2018 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej and less	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i więcej and more
MIASTA (dok.) URBAN AREAS (cont.)									
W tym wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	3228	14	674	1724	582	138	61	14	21
19 lat i mniej	6	—	6	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20—24	284	9	220	53	1	1	—	—	—
25—29	1526	5	369	1071	74	7	—	—	—
30—34	954	—	69	503	336	39	7	—	—
35—39	303	—	8	88	136	60	11	—	—
40—49	108	—	2	8	35	29	33	1	—
50—59	20	—	—	1	—	2	8	9	—
60 lat i więcej	27	—	—	—	—	—	2	4	21
and more									
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	5661	116	1846	2449	680	268	216	55	31
19 lat i mniej	22	17	5	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20—24	900	60	674	157	6	3	—	—	—
25—29	2688	33	970	1541	127	15	2	—	—
30—34	1187	5	168	636	318	50	9	1	—
35—39	424	1	24	89	163	115	30	2	—
40—49	283	—	4	26	54	72	115	12	—
50—59	92	—	1	—	11	11	45	22	2
60 lat i więcej	65	—	—	—	1	2	15	18	29
and more									
W tym wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	4213	44	1475	2059	462	116	41	8	8
19 lat i mniej	6	4	2	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20—24	677	24	521	127	4	1	—	—	—
25—29	2291	13	814	1363	92	9	—	—	—
30—34	899	3	126	507	237	25	1	—	—
35—39	224	—	11	51	105	48	9	—	—
40—49	88	—	1	11	21	30	24	1	—
50—59	17	—	—	—	3	3	5	5	1
60 lat i więcej	11	—	—	—	—	—	2	2	7
and more									

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 10 (51). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW W 2018 R.**MARRIAGES CONTRACTED BY PREVIOUS MARITAL STATUS
OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2018

POPZEDNI STAN CYWILNY MĘZCZYŃ PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Popzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwiedzione divorced

OGÓŁEM
TOTAL

OGÓŁEM	10509	9318	154	1037
GRAND TOTAL				
Kawalerowie	9404	8855	59	490
Single				
Wdowcy	121	22	42	57
Widowers				
Rozwiedzeni	984	441	53	490
Divorced				

MIASTA
URBAN AREAS

RAZEM	4848	4169	82	597
TOTAL				
Kawalerowie	4177	3890	24	263
Single				
Wdowcy	82	13	29	40
Widowers				
Rozwiedzeni	589	266	29	294
Divorced				

WIEŚ
RURAL AREAS

RAZEM	5661	5149	72	440
TOTAL				
Kawalerowie	5227	4965	35	227
Single				
Wdowcy	39	9	13	17
Widowers				
Rozwiedzeni	395	175	24	196
Divorced				

TABL. 11 (52). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WYZNANIOWE^a**
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

KOŚCIOŁY CHURCHES	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
OGÓŁEM2010	9872	4317	5555
TOTAL2015	7382	3054	4328
.....2017	7533	3161	4372
2018	7441	3228	4213
Kościół Katolicki	7407	3216	4191
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	15	3	12
Kościół Ewangelicko-Augsburski	3	2	1
Kościół Chrześcijań Baptystów	1	1	–
Kościół Polskokatolicki	5	1	4
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich	3	–	3
Kościół Starokatolicki Mariawitów	1	1	–
Kościół Zielonoświątkowy.....	6	4	2

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 12 (53). **SEPARACJE ORZECZONE WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA W 2018 R.**

SEPARATIONS ADJUDICATED BY AGE A OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILLING PETITION FOR A SEPARATION IN 2018

MĘŻCZYŻNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age					
		24 lat i mniej and less	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59

**OGÓŁEM
TOTAL**

OGÓŁEM	58	3	5	7	9	15	12	7
GRAND TOTAL								
24 i mniej and less	1	1	–	–	–	–	–	–
25—29	4	2	2	–	–	–	–	–
30—34	6	–	2	4	–	–	–	–
35—39	8	–	1	1	5	1	–	–
40—49	15	–	–	1	4	8	2	–
50—59	16	–	–	1	–	6	9	–
60 lat i więcej and more	8	–	–	–	–	–	1	7

TABL. 12 (53). **SEPARACJE ORZECZONE WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA W 2018 R. (dok.)**
 SEPARATIONS ADJUDICATED BY AGE A OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILING PETITION FOR A SEPARATION IN 2018 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age						
		24 lat i mniej and less	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i więcej and more
W TYM MIASTO OF WHICH URBAN AREAS								
RAZEM	37	1	1	4	7	9	9	6
TOTAL								
24 i mniej	1	1	—	—	—	—	—	—
and less								
25—29	—	—	—	—	—	—	—	—
30—34	2	—	—	2	—	—	—	—
35—39	6	—	1	1	4	—	—	—
40—49	8	—	—	—	3	4	1	—
50—59	13	—	—	1	—	5	7	—
60 lat i więcej	7	—	—	—	—	—	1	6
and more								

TABL. 13 (54). **SEPARACJE ORZECZONE WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
 SEPARATIONS ADJUDICATED BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	150	77	83	58	TOTAL
separacje małżeństw:					separations:
Bez dzieci	62	39	41	30	Marriages without children
Z dziećmi	88	38	42	28	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	43	20	22	15	1
2	31	15	14	10	2
3	10	1	6	3	3
4 i więcej	4	2	—	—	4 and more

a Poniżej 18 lat.
 a Below age 18.

TABL. 14 (55). **ROZWOODY WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA W 2018 R.**

DIVORCES BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILLING PETITION FOR DIVORCE IN 2018

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej and less	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM	3119	4	130	404	638	634	842	363	104
GRAND TOTAL									
19 lat i mniej and less	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20—24	44	3	37	4	—	—	—	—	—
25—29	239	—	68	143	23	2	2	—	1
30—34	561	1	18	195	293	49	5	—	—
35—39	636	—	7	47	242	286	51	3	—
40—49	1016	—	—	14	74	282	619	27	—
50—59	453	—	—	—	5	14	158	259	17
60 lat i więcej and more	170	—	—	1	1	1	7	74	86
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM	1882	2	46	220	386	389	518	240	81
TOTAL									
19 lat i mniej and less	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20—24	19	2	14	3	—	—	—	—	—
25—29	123	—	21	82	16	1	2	—	1
30—34	317	—	7	106	173	28	3	—	—
35—39	405	—	4	21	152	195	30	3	—
40—49	609	—	—	8	42	156	388	15	—
50—59	289	—	—	—	2	8	93	172	14
60 lat i więcej and more	120	—	—	—	1	1	2	50	66
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM	1237	2	84	184	252	245	324	123	23
TOTAL									
19 lat i mniej and less	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20—24	25	1	23	1	—	—	—	—	—
25—29	116	—	47	61	7	1	—	—	—
30—34	244	1	11	89	120	21	2	—	—
35—39	231	—	3	26	90	91	21	—	—
40—49	407	—	—	6	32	126	231	12	—
50—59	164	—	—	—	3	6	65	87	3
60 lat i więcej and more	50	—	—	1	—	—	5	24	20

TABL. 15 (56). **ROZWODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	2483	3432	3347	3119	TOTAL
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	944	1385	1330	1288	Marriages without children
Z dziećmi	1539	2047	2017	1831	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	999	1303	1203	1088	1
2	433	608	682	605	2
3	87	106	105	116	3
4 i więcej	20	30	27	22	4 and more
MIASTA	1646	2093	2047	1882	URBAN AREAS
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	658	900	848	820	Marriages without children
Z dziećmi	988	1193	1199	1062	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	676	781	748	660	1
2	254	350	379	332	2
3	51	50	62	61	3
4 i więcej	7	12	10	9	4 and more
WIEŚ	837	1339	1300	1237	RURAL AREAS
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	286	485	482	468	Marriages without children
Z dziećmi	551	854	818	769	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	323	522	455	428	1
2	179	258	303	273	2
3	36	56	43	55	3
4 i więcej	13	18	17	13	4 and more

a Poniżej 18 lat.

a Below the age 18.

TABL. 16 (57). **URODZENIA**
BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2017 ^a	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	22635	19715	20898	20101	9113	10988	Live births
chłopcy	11724	10127	10633	10416	4750	5666	males
dziewczęta	10911	9588	10265	9685	4363	5322	females
Małżeńskie	19484	16072	17300	16206	7175	9031	Legitimate
chłopcy	10099	8267	8815	8378	3743	4635	males
dziewczęta	9385	7805	8485	7828	3432	4396	females
Pozamałżeńskie	3151	3643	3598	3895	1938	1957	Illegitimate
chłopcy	1625	1860	1818	2038	1007	1031	males
dziewczęta	1526	1783	1780	1857	931	926	females
Urodzenia martwe	90	52	52	67	29	38	Live still births

a Dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie zostały oszacowane.
a Data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated, see general notes.

TABL. 17 (58). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order						
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over	
O G Ó Ł E M	2010	22635	10958	7980	2404	774	255	263
TOTAL	2015	19715	9187	7294	2211	645	212	153
	2017	20898	8683	8466	2711	643	234	161
	2018^b	20101
19 lat i mniej	Under 20 years	455
20—24		2658
25—29		6686
30—34		6610
35—39		3055
40—44		610
45 lat i więcej	and more	27

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.
b W 2018 r. brak informacji o urodzeniach żywych według kolejności urodzenia w związku ze zmianą kart urodzeń wprowadzonych przez Ministerstwo Zdrowia.

a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown. b In 2018 lack of information about live births by birth order due to new birth certificate templates introduced by the Ministry of Health.

TABL. 19 (60). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH (dok.)**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED (cont.)

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fema- les	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas			
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females	
NA 100 TYS. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU PER 100 THOUSAND POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP										
OGÓŁEM	2010	1056	1163	955	870	971	780	1218	1322	1115
TOTAL	2015	1065	1146	988	913	1002	834	1195	1264	1126
	2017	1100	1159	1045	977	1032	927	1208	1264	1152
	2018	1116	1196	1041	1012	1120	916	1207	1259	1156
0 ^a lat years		423	413	434	461	442	481	391	388	395
1—4		18	20	16	14	16	11	21	23	20
5—9		7	5	9	6	4	8	8	7	10
10—14		12	15	10	11	13	9	13	16	10
15—19		43	54	31	43	46	39	42	60	24
20—24		52	89	14	38	59	16	61	107	13
25—29		82	127	33	61	94	27	97	152	37
30—34		94	145	40	93	132	53	96	156	28
35—39		146	227	59	128	189	67	163	262	52
40—44		228	353	97	201	312	90	253	389	104
45—49		339	513	162	314	459	176	360	557	149
50—54		530	806	257	490	783	231	564	824	281
55—59		875	1323	451	782	1235	410	961	1394	494
60—64		1294	1964	701	1183	1809	697	1413	2108	705
65—69		1854	2831	1081	1578	2415	972	2159	3248	1212
70—74		2600	3900	1705	2549	3720	1763	2654	4083	1643
75—79		4085	6027	2933	4036	5708	3043	4129	6313	2834
80—84		6964	9525	5693	6414	8483	5340	7407	10408	5970
85 lat i więcej		15913	18200	15083	14643	17444	13582	16756	18728	16061
and more										

a Na 100 tys. urodzeń żywych.

a Per 100 thousand live births

TABL. 20 (61). **ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ^a**
DEATHS BY SELECTED CAUSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
		na 100 tys. ludności per 100 thousand population				
OGÓŁEM	2010	1056	1163	955	870	1218
TOTAL	2016	1043	1130	962	918	1152
	2017	1100	1159	1045	977	1208
w tym: of which:						
Choroby zakaźne i pasożytnicze		3	4	2	2	3
Infectious and parasitic diseases						
w tym gruźlica i następstwa gruźlicy		1	2	1	1	2
of which tuberculosis and sequelae of tuberculosis						

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD — 10 Revision)".

TABL. 20 (61). ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ^a (dok.)
DEATHS BY SELECTED CAUSES^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	na 100 tys. ludności per 100 thousand population				
Nowotwory	258	301	217	267	251
Neoplasms					
w tym nowotwory złośliwe	243	285	203	254	233
of which malignant neoplasms					
w tym:					
of which:					
nowotwór złośliwy żołądka	11	14	8	13	9
malignant neoplasm of stomach					
nowotwór złośliwy trzustki	12	12	12	13	11
malignant neoplasm of pancreas					
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca	60	88	33	62	58
malignant neoplasm of trachea, bronchus					
nowotwór złośliwy sutka u kobiet	15	-	29	17	14
malignant neoplasm of female breast					
nowotwór złośliwy szyjki macicy	4	-	8	4	3
malignant neoplasm of cervix uter					
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego	13	27	-	11	15
malignant neoplasm of prostate					
białaczka	6	7	5	6	6
leukemia					
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	20	19	22	19	22
Endocrine, nutritional and metabolic diseases					
w tym cukrzyca	19	18	21	18	20
of which diabetes mellitus					
Choroby układu nerwowego i narządów zmysłów.....	13	12	14	15	12
Diseases of the nervous system and sense organs					
Choroby układu krążenia	490	443	535	408	562
Diseases of the circulatory system					
w tym:					
of which:					
choroba nadciśnieniowa	14	12	16	12	16
hypertensive diseases					
choroba niedokrwienna serca	80	81	79	73	86
ischemic heart disease					
w tym ostry zawał serca	24	28	19	24	23
of which acute myocardial infarction					
choroby naczyń mózgowych	74	66	80	59	86
diseases of cerebrovascular					
miażdżycza	152	109	192	116	183
atherosclerosis					
Choroby układu oddechowego	52	58	46	47	56
Diseases of the respiratory system					
Choroby układu trawiennego	32	41	24	35	30
Diseases of the digestive system					
w tym choroby wątroby	18	27	9	21	15
of which liver diseases					
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym Conditions originating in the perinatal period	2	3	2	2	2
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ	3	3	3	2	3
Congenital anomalies ^Δ					
Objawy i stany niedokładnie określone ^Δ	164	176	153	132	193
Symptoms and ill-defined conditions ^Δ					
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny	55	90	22	41	67
Injuries and poisonings by external cause					
w tym:					
of which:					
wypadki komunikacyjne	11	18	4	7	14
transport accidents					
samobójstwa	15	26	4	11	17
intentional self-harm					

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD — 10 Revision)".

TABL. 21 (62). ZGONY NIEMOWŁĄT WEDŁUG PŁCI I WIEKU
INFANT DEATHS BY SEX AND AGE

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Total	Chłopcy Males	Dziew- częta Fema- les	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas			
				razem total	chłopcy males	dziew- częta females	razem total	chłopcy males	dziew- częta females	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
OGÓŁEM	2010	106	65	41	54	28	26	52	37	15
TOTAL	2015	74	46	28	33	19	14	41	27	14
	2017	97	53	44	40	24	16	57	29	28
	2018	85	43	42	42	21	21	43	22	21
0 dni / days		31	15	16	15	6	9	16	9	7
1 – 6.....		19	10	9	8	4	4	11	6	5
7 – 29 dni / days		12	4	8	5	3	2	7	1	6
1 – 11 miesięcy / months ..		23	14	9	14	8	6	9	6	3
NA 100 TYS. URODZEŃ ŻYWYCH PER 100 THOUSAND OF LIVE BIRTHS OF EACH SEX										
OGÓŁEM	2010	468	554	376	525	528	522	421	576	253
TOTAL	2015	375	454	292	355	403	306	394	499	280
	2017	464	498	429	416	494	336	506	502	509
	2018	423	413	434	461	442	481	391	388	395
0 dni / days		154	144	165	165	126	206	146	159	132
1 – 6.....		95	96	93	88	84	92	100	106	94
7–29 dni / days		60	38	83	55	63	46	64	18	113
1 – 11 miesięcy / months ..		114	134	93	154	168	138	82	106	56

TABL. 22 (63). ZGONY NIEMOWŁĄT WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ^a
INFANT DEATHS BY SELECTED CAUSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Chłopcy Males	Dziew- częta Females	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	
		w licz- bach bez- względ- nych in absolute numbers	na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thousand live births				
OGÓŁEM	2010	106	466	552	374	523	419
TOTAL	2016	69	351	461	238	372	332
	2017	97	464	498	429	416	506
w tym: of which:							
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodo- wym		47	225	263	185	229	222
Conditions originating in the preinatal period w tym zaburzenia związane z okresem trwania ciąży i rozwojem płodu		25	120	132	107	104	133
of which disorders related to length of gestation and fetal growth							
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ		44	211	197	224	145	266
Congenital anomalies ^Δ							
w tym wrodzone wady serca		19	91	113	68	62	115
of which congenital malformation of heart							

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD — 10 Revision)".

TABL. 23 (64). **ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ**
 SUICIDES^a REGISTERED BY POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	502	557	612	TOTAL
w tym dokonane	351	331	321	of which committed
Miasta	219	244	279	Urban areas
Wieś	283	313	333	Rural areas
Wiek samobójców:				Age of suicidal persons:
12 lat i mniej	1	4	3	12 and less
13—18	25	26	42	13—18
19—24	57	55	53	19—24
25—29	44	56	69	25—29
30—49	168	202	229	30—49
50—69	166	183	163	50—69
70 lat i więcej	38	31	53	70 and more

a Usiłowane i dokonane; w podziale według wieku nie uwzględniono samobójców o nieustalonym wieku.

Źródło: dane Krajowego Systemu Informacji Policji (KSIP).

a Attempted and committed; data by age of suicidal persons exclude cases for which age is unknown.

Source: data of the National Police Information System (KSIP).

TABL. 24 (65). **PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA**
 LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified					
	0	15	30	45	60	
MEŻCZYŻNI MALES						
OGÓŁEM	2010	71,2	56,9	42,7	29,3	18,0
TOTAL	2015	73,3	58,8	44,4	30,7	18,8
	2017	73,6	59,1	44,8	31,0	19,2
	2018	73,5	58,9	44,6	30,9	19,0
Miasta		74,6	60,1	45,6	31,8	19,7
Urban areas						
Wieś		72,5	58,0	43,7	30,1	18,3
Rural areas						
KOBIETY FEMALES						
OGÓŁEM	2010	81,0	66,5	51,7	37,2	23,7
TOTAL	2015	82,4	67,7	52,9	38,3	24,6
	2017	82,2	67,7	52,9	38,3	24,6
	2018	82,3	67,8	53,0	38,4	24,7
Miasta		82,6	68,1	53,4	38,8	25,1
Urban areas						
Wieś		82,0	67,5	52,7	38,1	24,4
Rural areas						

TABL. 25 (66). **PROGNOZA LUDNOŚCI DO 2050 R.**
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION PROJECTION UNTIL 2050
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2030	2040	2050	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	2096,5	1995,8	1862,5	1710,6	T O T A L in thousands
mężczyźni.....	1017,3	969,7	906,8	838,6	males
kobiety.....	1079,2	1026,1	955,6	872,0	females
Miasta	962,2	896,3	813,1	723,2	Urban areas
mężczyźni.....	452,5	419,8	381,1	341,9	males
kobiety.....	509,8	476,5	432,0	381,3	females
Wieś	1134,3	1099,4	1049,3	987,4	Rural areas
mężczyźni.....	564,8	549,8	525,7	496,7	males
kobiety.....	569,4	549,6	523,6	490,7	females
W wieku przedprodukcyjnym w tys.	360,8	305,8	259,1	227,0	Pre-working age in thousands
mężczyźni.....	184,8	157,1	133,2	116,7	males
kobiety.....	176,0	148,6	125,9	110,3	females
Miasta	154,4	126,7	104,7	91,0	Urban areas
mężczyźni.....	79,0	65,2	53,8	46,8	males
kobiety.....	75,4	61,5	50,8	44,2	females
Wieś	206,4	179,0	154,4	136,0	Rural areas
mężczyźni.....	105,8	91,9	79,3	69,9	males
kobiety.....	100,6	87,1	75,1	66,1	females
W wieku produkcyjnym w tys.	1253,5	1148,5	1009,3	822,6	Working age in thousands
mężczyźni.....	673,8	618,0	557,4	461,4	males
kobiety.....	579,7	530,5	451,8	361,2	females
Miasta	567,2	503,3	427,6	330,8	Urban areas
mężczyźni.....	296,6	263,4	230,5	180,6	males
kobiety.....	270,7	239,9	197,2	150,2	females
Wieś	686,3	645,2	581,6	491,8	Rural areas
mężczyźni.....	377,2	354,6	327,0	280,8	males
kobiety.....	309,0	290,6	254,6	211,0	females
W wieku poprodukcyjnym w tys.	482,2	541,5	594,1	661,0	Post-working age in thousands
mężczyźni.....	158,7	194,6	216,2	260,5	males
kobiety.....	323,5	347,0	377,9	400,5	females
Miasta	240,6	266,3	280,8	301,4	Urban areas
mężczyźni.....	76,9	91,2	96,8	114,5	males
kobiety.....	163,7	175,1	184,0	186,9	females
Wieś	241,6	275,2	313,3	359,6	Rural areas
mężczyźni.....	81,8	103,3	119,4	146,0	males
kobiety.....	159,8	171,9	193,9	213,6	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	67	74	85	108	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
mężczyźni.....	51	57	63	82	males
kobiety.....	86	93	112	141	females

TABL. 26 (67). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
 INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION
 FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę to abroad	

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2010	21071	10482	10168	421	25976	12782	12735	459	-4905
TOTAL	2015 ^c	18983	9248	9735	x	23797	12246	11551	x	-4814
	2017	19782	9338	9824	620	24513	12778	11456	279	-4731
	2018	22260	10783	10740	737	27619	14424	12903	292	-5359
Miasta	2010	8278	3214	4826	238	13306	5916	7062	328	-5028
Urban areas	2015 ^c	7818	2824	4994	x	11694	5306	6388	x	-3876
	2017	8548	2954	5223	371	11863	5358	6360	145	-3315
	2018	9563	3339	5775	449	13797	6163	7448	186	-4234
Wieś	2010	12793	7268	5342	183	12670	6866	5673	131	123
Rural areas	2015 ^c	11165	6424	4741	x	12103	6940	5163	x	-938
	2017	11234	6384	4601	249	12650	7420	5096	134	-1416
	2018	12697	7444	4965	288	13822	8261	5455	106	-1125

NA 1000 LUDNOŚCI
PER 1000 POPULATION

OGÓŁEM	2010	9,66	4,80	4,66	0,19	11,91	5,86	5,84	0,21	-2,25
TOTAL	2015 ^c	8,86	4,32	4,54	x	11,10	5,71	5,39	x	-2,25
	2017	9,29	4,39	4,61	0,29	11,51	6,00	5,38	0,13	-2,22
	2018	10,49	5,08	5,06	0,35	13,02	6,80	6,08	0,14	-2,53
Miasta	2010	8,15	3,17	4,75	0,23	13,11	5,83	6,96	0,32	-4,95
Urban areas	2015 ^c	7,89	2,85	5,04	x	11,80	5,36	6,45	x	-3,91
	2017	8,64	2,98	5,28	0,37	11,99	5,41	6,43	0,15	-3,35
	2018	9,69	3,38	5,85	0,45	13,98	6,24	7,55	0,19	-4,29
Wieś	2010	10,97	6,23	4,58	0,16	10,86	5,89	4,86	0,11	0,11
Rural areas	2015 ^c	9,69	5,57	4,11	x	10,50	6,02	4,48	x	-0,81
	2017	9,86	5,60	4,04	0,22	11,10	6,51	4,47	0,12	-1,24
	2018	11,19	6,56	4,38	0,25	12,18	7,28	4,81	0,09	-0,99

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Tylko migracje wewnętrzne.
 a Registrations. b Cancelled registrations. c Only internal migration.

TABL. 27 (68). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM	2010	20650	17218	3432	25517	17218	8299
TOTAL	2015	18983	16084	2899	23797	16084	7713
	2017	19162	16180	2982	24234	16180	8054
	2018	21523	18032	3491	27327	18032	9295
Miasta	2010	8040	6268	1772	12978	8167	4811
Urban areas	2015	7818	6213	1605	11694	7327	4367
	2017	8177	6561	1616	11718	7285	4433
	2018	9114	7192	1922	13611	8433	5178
Wieś	2010	12610	10950	1660	12539	9051	3488
Rural areas	2015	11165	9871	1294	12103	8757	3346
	2017	10985	9619	1366	12516	8895	3621
	2018	12409	10840	1569	13716	9599	4117
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION							
OGÓŁEM	2010	9,47	7,89	1,57	11,70	7,89	3,80
TOTAL	2015	8,86	7,50	1,35	11,10	7,50	3,60
	2017	9,00	7,60	1,40	11,38	7,60	3,78
	2018	10,14	8,50	1,65	12,88	8,50	4,38
Miasta	2010	7,92	6,17	1,75	12,78	8,04	4,74
Urban areas	2015	7,89	6,27	1,62	11,80	7,39	4,41
	2017	8,26	6,63	1,63	11,84	7,36	4,48
	2018	9,23	7,29	1,95	13,79	8,54	5,25
Wieś	2010	10,81	9,39	1,42	10,75	7,76	2,99
Rural areas	2015	9,69	8,57	1,12	10,50	7,60	2,90
	2017	9,64	8,44	1,20	10,98	7,81	3,18
	2018	10,94	9,55	1,38	12,09	8,46	3,63

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 28 (69). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
 INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE
 BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety Females
OGÓŁEM 2010	20650	9262	11388	25517	11246	14271	-4867	-1984	-2883
TOTAL 2015	18983	8746	10237	23797	10946	12851	-4814	-2200	-2614
2017	19162	8983	10179	24234	11254	12980	-5072	-2271	-2801
2018	21523	10067	11456	27327	12651	14676	-5804	-2584	-3220
0— 4 lata years	2160	1097	1063	2643	1328	1315	-483	-231	-252
5— 9	1704	874	830	1884	957	927	-180	-83	-97
10—14	945	482	463	1072	547	525	-127	-65	-62
15—19	752	384	368	825	417	408	-73	-33	-40
20—24	1385	464	921	1747	579	1168	-362	-115	-247
25—29	3356	1282	2074	5087	1960	3127	-1731	-678	-1053
30—34	3340	1557	1783	4907	2312	2595	-1567	-755	-812
35—39	2357	1206	1151	3001	1561	1440	-644	-355	-289
40—44	1433	758	675	1698	907	791	-265	-149	-116
45—49	871	453	418	958	489	469	-87	-36	-51
50—54	606	322	284	653	343	310	-47	-21	-26
55—59	605	317	288	632	312	320	-27	5	-32
60—64	683	324	359	763	360	403	-80	-36	-44
65 lat i więcej and more	1326	547	779	1457	579	878	-131	-32	-99

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 29 (70). **MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**

INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
OGÓŁEM 2010	421	289	132	459	221	238	-38	68	-106
TOTAL 2017	620	319	301	279	141	138	341	178	163
2018	737	382	355	292	151	141	445	231	214
0— 4 lata years	293	164	129	13	10	3	280	154	126
5— 9	76	38	38	21	11	10	55	27	28
10—14	20	8	12	15	8	7	5	—	5
15—19	9	5	4	28	21	7	-19	-16	-3
20—24	34	12	22	14	7	7	20	5	15
25—29	52	22	30	39	16	23	13	6	7
30—34	51	20	31	51	23	28	—	-3	3
35—39	45	26	19	36	17	19	9	9	—
40—44	41	23	18	25	14	11	16	9	7
45—49	30	11	19	16	8	8	14	3	11
50—54	21	13	8	8	4	4	13	9	4
55—59	16	9	7	11	5	6	5	4	1
60—64	19	9	10	8	4	4	11	5	6
65 lat i więcej and more	30	22	8	7	3	4	23	19	4

TABL. 30 (71). **REZYDENCI**
Stan w dniu 31 grudnia
USUAL RESIDENCE POPULATION
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	2156,6	2118,5	2105,4	2097,3	T O T A L in thousands
mężczyźni w tys.	1045,9	1027,0	1020,6	1016,6	males in thousands
kobiety: w tys.	1110,7	1091,6	1084,9	1080,6	female: in thousands
na 100 mężczyzn	106	106	106	106	per 100 males
Miasta: w tys.	999,5	978,1	978,7	974,9	Urban areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej	46,3	46,2	46,5	46,5	in % of total usual residence population
Wieś: w tys.	1157,1	1140,4	1126,8	1122,4	Rural areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej	53,7	53,8	53,6	53,5	in % of total usual residence population

TABL. 31 (72). **REZYDENCI W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 grudnia
WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. in thousands				
O G Ó Ł E M	2156,6	2118,5	2105,4	2097,3	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	415,9	379,8	373,8	371,4	Pre-working age
Miasta	176,2	163,0	163,3	162,7	Urban areas
mężczyźni	90,0	83,4	83,4	83,1	males
kobiety	86,2	79,6	79,9	79,6	females
Wieś	239,7	216,8	210,5	208,7	Rural areas
mężczyźni	123,0	111,0	107,8	106,8	males
kobiety	116,7	105,7	102,8	101,9	females
W wieku produkcyjnym	1359,2	1310,7	1281,9	1266,0	Working age
w tym w wieku mobilnym	849,9	826,1	807,9	796,0	of which of mobility age
Miasta	655,2	609,3	593,1	582,8	Urban areas
mężczyźni	332,6	315,6	309,2	304,4	males
w tym w wieku mobilnym	201,7	191,7	187,6	184,5	of which of mobility age
kobiety	322,7	293,7	283,9	278,4	females
w tym w wieku mobilnym	200,5	189,1	184,6	180,9	of which of mobility age
Wieś	703,9	701,3	688,8	683,2	Rural areas
mężczyźni	383,5	384,3	378,1	375,3	males
w tym w wieku mobilnym	234,8	233,6	228,9	226,3	of which of mobility age
kobiety	320,4	317,0	310,7	308,0	females
w tym w wieku mobilnym	212,8	211,8	206,9	204,3	of which of mobility age
W wieku poprodukcyjnym	381,5	428,1	449,8	459,9	Post-working age
Miasta	168,0	205,8	222,3	229,3	Urban areas
mężczyźni	49,6	61,8	68,3	71,3	males
kobiety	118,4	144,0	154,0	158,0	females
Wieś	213,5	222,3	227,5	230,6	Rural areas
mężczyźni	67,1	70,7	73,8	75,8	males
kobiety	146,3	151,6	153,6	154,8	females

TABL. 32 (73). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE W 2018 R.**
Stan w końcu roku
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS IN 2018
End of year

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	Wierni, wyznawcy Adherents, faithful	Duchowni Clergy	Jednostki kościelne ^a Church units ^a
Kościół Katolicki Catholic Church			
Kościół Rzymskokatolicki ^b	2172421	2350	705
Kościół Neounicki	131	2	1
Starokatolickie Old Catholic			
Kościół Polskokatolicki	3592	11	17
Kościół Starokatolicki Mariawitów ^c	77	1	3
Kościół Katolicki Mariawitów	106	1	2
Prawosławne Orthodox			
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^d	13000	43	32
Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition			
Kościół Ewangelicko-Augsburski	232	1	1
Kościół Chrześcijan Baptystów	236	2	4
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	468	3	8
Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej	226	14	14
Kościół Zielonoświątkowy	1259	20	15
Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego	302	29	8
Świecki Ruch Misyjny „Epifania”	125	17	6
Nowoapostolski Kościół w Polsce	132	–	3
Kościół Chrystusowy w RP	368	20	3
Kościół Wolnych Chrześcijan	33	3	1
Kościół Ewangelicznych Chrześcijan	234	6	6
Kościół Jezusa Chrystusa w Werbkowicach ^e	30	3	1
Kościół Boży w Polsce	54	9	2
Islamskie Muslim			
Muzułmański Związek Religijny	60	1	1
Islamskie Zgromadzenie AHL-UL-BAYT	251	–	–
Liga Muzułmańska w RP	2400	1	1
Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions			
Buddyjski Związek Diamentowej Drogi Linii Karma Kagyū ^f	82	–	3
Związek Buddyjski Bencien Karma Kamsang	96	–	–
Misja Buddyjska Trzy Schronienia w Polsce ^g	150	2	2
Instytut Wiedzy o Tożsamości „Misja Czaitanii”	90	8	–
Inne Other			
Świadkowie Jehowy w Polsce	8345	588	91
Rodzimy Kościół Polski	96	2	1
Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich ..	68	2	1
Zachodniosłowiański Związek Wyznaniowy Słowiańska Wiara	30	1	1

a Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. b Dane dotyczą diecezji: lubelskiej, siedleckiej i zamojsko-lubaczowskiej. c Dane dotyczą 2017 r. d Dane dotyczą diecezji lubelsko-chełmskiej. e Dane dotyczą 2010 r. f Dane dotyczą 2011 r. g Dane dotyczą 2008 r.

a Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. b Data concern dioceses: lubelska, siedlecka and zamojsko-lubaczowska c Data concern year 2017. d Data concern lubelsko-chełmska diocese. e Data concern year 2010. f Data concern year 2011. g Data concern year 2008.

DZIAŁ VI RYNEK PRACY

Uwagi ogólne

Aktywność ekonomiczna ludności

1. Dane zawarte w tabl. 1, 2 opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**, przeprowadzanego w cyklu kwartalnym metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Badaniem objęte są osoby **w wieku 15 lat i więcej**, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach, z wyjątkiem osób nieobecnych 12 miesięcy i więcej, jeżeli ich nieobecność nie wynikała z charakteru wykonywanej pracy. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowaconych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie. Badanie nie obejmuje gospodarstw domowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Dane BAEL od 2010 r. uogólniono na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Dane te nie są w pełni porównywalne z wynikami badań dla okresów wcześniejszych, publikowanymi w poprzednich edycjach Rocznika.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

- 1) **do pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:
 - wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,

CHAPTER VI LABOUR MARKET

General notes

Economic activity of the population

1. Data in tables 1, 2 were compiled on the basis of the **Labour Force Survey (LFS)**, a sample survey conducted on a quarterly basis using the continuous observation method, i.e., economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. The survey covers **persons aged 15 and more**, being members of households in dwellings selected on a random basis. The survey does not cover the members of households absent for 12 months and more except persons whose absence results from the type of their job. A household is a group of people living together in a dwelling and maintaining themselves jointly. The survey does not include institutional households.

The LFS data since 2010 were generalized on the basis of the population balances compiled with the use of the Population and Housing Census 2011. The data are not fully comparable to the surveys' results for the previous periods published in the previous edition of the Yearbook.

2. The main criterion in dividing the population into economically active and inactive is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

- 1) **employed** persons are persons, who during the reference week:
 - performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm in agriculture or family-owned business outside agriculture,

— formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych); jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące; ponadto w BAEL przyjmuje się, że jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

2) za **bezrobotne** uznaje się osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
- były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono również osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

4. Ze względu na zaokrąglenia dokonywane przy uogólnianiu wyników reprezentacyjnego badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL), w tabl. 1–2 sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

— formally had a work, but did not perform it (e.g., due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather) if the break in employment did not exceed 3 months; the additional criterion in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration.

2) **unemployed persons** are persons aged 15–74, who simultaneously fulfill three conditions:

- within the reference week were not employed,
- within a 4-week period (the last week being the reference week) actively sought work,
- were available for work within a 2-week period following the reference week.

The unemployed also include persons who found and were waiting to begin it within a 3-month period and were available for that work.

Economically inactive persons are persons who are not classified either as employed or unemployed.

3. The **activity rate** is calculated as the share of economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** calculated as the share of unemployed (total or in a given group) in the economically active population (total or in a given group).

4. Due to rounding-off results of the Labour Force Survey (LFS), sum of components in tables 1–2 can differ from the amount given in the item “total”.

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdawczości z badań prowadzonych poprzez przedsiębiorstwa i jednostki sfery budżetowej oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie).

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), z pewnymi wyłączeniami w latach 2005–2009; patrz ust. 5 na str. 125,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

3. **Pełnozatrudnieni** są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia; **niepełnozatrudnieni** są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports from enterprises and budgetary sphere entities as well as estimates (i.a. in regard to private farms in agriculture).

2. Data regarding **employment** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation);
- 2) employers and own-account workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers), with some exceptions in 2005–2009; see item 5 on page 125,
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity other than that related to private farms in agriculture,
 - c) other self-employed persons, e.g., persons practising learned professions;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. **Full-time paid employees** are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position, as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions, or a longer work-time period, e.g. property caretaker; **part-time paid employees** are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Dane dotyczące **pracujących według stanu** podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące **pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 grudnia** w latach 2005–2009 wyznaczono na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002 oraz od 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, przy czym:

- 1) w latach 2005–2009 nie zaliczono osób pracujących:
 - a) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha produkujących **wyłącznie** na własne potrzeby;
 - b) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych do 1,0 ha (łącznie z indywidualnymi właścicielami zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych) produkujących **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby;
- 2) od 2010 r. ujęto wszystkich pracujących w tych gospodarstwach niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby).

Dane o pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie od 2010 r. nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie.

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 grudnia** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych;
- 2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Dane grupowane według sekcji opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

8. W tabl. 3 dane prezentowane są według faktycznego miejsca pracy pracownika i rodzaju działalności, natomiast w pozostałych tablicach — według siedziby przedsiębiorstwa (jednostki).

4. Data concerning **employment on a given day** are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main job**.

5. Data concerning **employed persons on private farms in agriculture as of 31st December** in 2005–2009 were estimated on the basis of the results of the Population and Housing Census as well as the Agricultural Census 2002 as well as since 2010 on the basis of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, while:

- 1) in 2005–2009 are not included the following employed persons:
 - a) on farms with the area more than 1 ha of agricultural land producing **exclusively** for their own needs;
 - b) on farms with the area to 1 ha of agricultural land (including individual owners of livestock who do not possess agricultural land) producing **exclusively** or **mainly** for their own needs;
- 2) since 2010 are included the whole number of employed persons on those farms independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing **exclusively** or **mainly** for their own needs).

Data regarding employed persons on private farms in agriculture since 2010 are not strictly comparable to those for previous year.

6. Data regarding employees hired on the basis of employment contracts concern:

- 1) **the employment, on a given 31st December**, of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main job without converting them into full-time paid employees;
- 2) **the average paid employment** — full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. Data grouped according to sections were compiled using the **enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

8. In table 3 data are presented by actual workplace of employed person and type of activity, in other tables — by seat of enterprise (unit).

9. Prezentowane dane o pracujących, z wyjątkiem tabl. 3 nie obejmują: fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, rolników indywidualnych, duchownych oraz podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Dane o pracujących nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

10. Informacje o **ruchu zatrudnionych** obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo. Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy (łącznie ze zwolnieniami grupowymi), osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 grudnia z roku poprzedzającego rok badany.

11. **Wolne miejsca pracy** to miejsca powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone,
- 2) pracodawca czyni starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy,
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

12. **Nowo utworzone miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

9. Presented data on employed persons, excluding table 3, do not include: foundations, associations, political parties, trade unions, social organizations, employers organizations, economic and professional local government, individual farmers, clergy and economic entities employing up to 9 persons.

Data on employed persons do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

10. Information regarding **labour turnover** concerns full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary employees. These data concern **the number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time. Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons, who have retired or been granted a pension due to an inability to work, persons who have left work as well as – for record-keeping purposes – persons, who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of inter-entities agreements as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care and unpaid vacation and rehabilitation.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a survey year to the number of full-time paid employees as of 31st December from the year preceding the surveyed year.

11. **Vacancies job** are created due to labour turnover or newly established fulfilling simultaneously three criteria:

- 1) they are actually free to take on the reporting day,
- 2) employer made attempts to find persons willing to take the job,
- 3) in case of finding adequate persons, the employer would be ready to employ them immediately.

12. **Newly created jobs** are the jobs created in the course of organizational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Bezrobocie

1. Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1265, z późniejszymi zmianami), określone są jako bezrobotne.

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonywującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest osobą niepełnosprawną – zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

2. **Stopę bezrobocia rejestrowanego** obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopę bezrobocia rejestrowanego podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Dane od 2010 r. nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie.

3. Informacje o wydatkach Funduszu Pracy podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1265, z późniejszymi zmianami).

Unemployment

1. Data regarding **registered unemployed persons** include persons who, in accordance with the Law dated 20th April 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions, in force since 1st June 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1265, with later amendments), are classified as unemployed.

An **unemployed person** is understood as a person who is at least 18 years old and has not reached the retirement age, is not employed and not performing any other kind of paid work who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or in case he/she is a disabled person – capable and ready to take work comprising no less than a half of working time), not attending a school with the exception of schools for adults (or taking extra curriculum exam within the scope of this school programme exam) or tertiary schools in part-time programme, looking for employment or other kind of paid work and registered in a powiat labour office, appropriate for his/her permanent stay, with additional provisions concerning the sources of income, included in the mentioned law.

2. The **registered unemployment rate** is calculated as the relation of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e., excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

The registered unemployment rate is given considering employed persons on private farms in agriculture (as part of the economically active civilian population) estimated on the basis of the Agricultural Census 2010.

Data since 2010 are not strictly comparable to those for previous years.

3. Information concerning Labour Fund expenditures are given according to Law dated 20th April 2004, on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1st June 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1265, with later amendments).

Warunki pracy

1. Informacje o **wypadkach przy pracy** obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze „Statystycznej karty wypadku”.

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**.

3. Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnienia do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- w czasie podróży służbowej,
- podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony,
- przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za **wypadek przy pracy** uważa się również nagłe zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;

Work conditions

1. Information on **accidents at work** includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information on accidents at work in budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data on accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from “Statistical accident report”.

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to the accidents for which one-off compensations were granted in a given year.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.

2. Data according to sections and divisions of the PKD 2007/NACE Rev. 2 were compiled using the **local kind-of-activity unit method**.

3. **Accident at work** is understood as a sudden event, caused by external reason, leading to injury or death, which occurred in connection with work:

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employers, even without instructions;
- 2) when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to an accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases, if the employee had such an accident:

- during a business trip,
- during training within the scope of national self-defence,
- when performing tasks ordered by trade union organisations operating at the employer’s.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death, which happened within the term of accident insurance in the course of:

- 1) practising sports during competitions and training by a person receiving sport scholarship;

- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydane-go przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy-zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

4. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

5. Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

6. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy grupowane są zgodnie z zaleceniami EUROSTAT-u.

2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;

3) exercising a mandate by members of parliament or senate who receive salaries;

4) serving a mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;

5) doing – on the basis of appointment issued by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school leavers;

6) performance of work by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;

7) performance or cooperation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;

8) performance of usual activities related to running, or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;

9) performance of religious activities or activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;

10) serving supplementary forms of military service;

11) education of students receiving scholarship at the National School of Public Administration.

4. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e.: loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problem, which disrupts primary bodily functions or results in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

5. Fatal accident at work is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within 6 months of the accident.

6. Accidents at work are classified, i.a. according to **contact-modes of injury** (describing the type of contact of the victim with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material agents, organisation of work, employee's incorrect action). Each accident at work is the result of a single contact-mode, but most often of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Contact-modes of injuries have been grouped according to the EUROSTAT recommendations.

7. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących obliczoną jako średnia arytmetyczna dwóch stanów w dniu 31 grudnia, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

8. Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości; przy czym:

- 1) dane obejmują zatrudnionych w jednostkach zaliczanych do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (bez: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); „Górnictwo i wydobywanie”; „Przetwórstwo przemysłowe”; „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”; „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”; „Budownictwo” (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wzniesieniem budynków); „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”; „Transport i gospodarka magazynowa”; „Informacja i komunikacja” (bez: działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca” (w zakresie wynajmu i dzierżawy, działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanej oraz pozostałego sprzętania); „Edukacja” (w zakresie szkół wyższych); „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (w zakresie opieki zdrowotnej); „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);
- 2) dane dotyczą zatrudnionych w warunkach zagrożenia: związanego ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, pyły, hałas, wibracje (drżania mechaniczne), gorący lub zimny mikroklimat itp.), związanego z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;

7. Incidence rate is the number of persons injured per 1000 persons employed. To calculate the ratio, the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31st December, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

8. Information on persons exposed to physical health risk factors is compiled on the basis of reports, wherein:

- 1) data concern persons employed by entities included in the sections: "Agriculture, forestry and fishing" (excluding: private farms in agriculture, hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); "Mining and quarrying"; "Manufacturing"; "Electricity, gas, steam and air conditioning supply"; "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities"; "Construction" (excluding development of building projects); "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles"; "Transportation and storage"; "Information and communication" (excluding: motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); "Professional, scientific and technical activities" (in the scope of scientific research and development as well as veterinary activities); "Administrative and support service activities" (in the scope of rental and leasing activities; travel agency, tour operator as well as other reservation service and related activities and other cleaning activities); "Education" (only tertiary education); "Human health and social work activities" (in the scope of human health activities); "Other service activities" (in the scope of repair of computers and personal and household goods);
- 2) data concern persons exposed to factors arising from the work environment (chemicals, dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimate, etc.), strenuous work (awkward postures, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors associated with particularly dangerous machinery;

3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 grudnia z roku badanego.

9. Ocena ryzyka zawodowego to proces analizowania i wyznaczania dopuszczalności ryzyka w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy, związanego z zagrożeniami występującymi w miejscu pracy.

10. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 22(95) podaje się zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 1367).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 grudnia z roku poprzedzającego rok badany.

3) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31st December from the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 1000 paid employees.

9. Occupational risk assessment is the process of analysing and determining the acceptability of risk related to workplace hazards in the area of occupational health and safety.

10. Disease is deemed an **occupational disease** if it has been caused by the physical health risk factors occurring in the work environment or the nature of performed work.

Occupational diseases presented in table 22(95) have been reported pursuant to the decree of the Council of Ministers of 30th June 2009 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1367).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31st December from the year preceding the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 100 thousand employees.

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

TABL. 1 (74). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ**
– na podstawie BAELECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE
– on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2017	2018				SPECIFICATION	
	przeciętne w roku annual averages		kwartały		quarters			
			I	II	III	IV		
LUDNOŚĆ w tys.	1956	1701	1687	1690	1688	1686	1685	POPULATION in thousand
Mężczyźni	944	816	810	812	810	809	809	Men
Kobiety	1011	884	877	879	877	877	876	Women
Aktywni zawodowo	1093	934	934	931	936	951	918	Economically active persons
mężczyźni	599	522	516	511	525	523	507	men
kobiety	494	412	418	419	412	428	412	women
Pracujący	986	867	875	862	881	889	867	Employed persons
mężczyźni	538	483	484	476	495	488	479	men
kobiety	447	384	390	386	386	401	389	women
Bezrobotni ^a	108	67	59	69	55	61	51	Unemployed persons ^a
mężczyźni	61	39	32	35	30	35	28	men
kobiety	46	28	27	34	26	27	23	women
Bierni zawodowo	862	766	753	760	751	736	766	Economically inactive persons
Mężczyźni	345	294	294	300	286	286	302	Men
Kobiety	517	472	460	459	466	449	464	Women
WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ w %	55,9	54,9	55,4	55,1	55,5	56,4	54,5	ACTIVITY RATE in %
mężczyźni	63,5	64,0	63,7	62,9	64,8	64,6	62,7	men
kobiety	48,9	46,6	47,7	47,7	47,0	48,8	47,0	women
Miasta	54,9	54,8	55,8	54,1	56,5	57,3	55,3	Urban areas
Wieś	56,8	55,0	55,0	55,8	54,7	55,5	53,9	Rural areas
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w %	50,4	51,0	51,9	51,0	52,2	52,7	51,5	EMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	57,0	59,2	59,8	58,6	61,1	60,3	59,2	men
kobiety	44,2	43,4	44,5	43,9	44,0	45,7	44,4	women
Miasta	48,3	51,0	52,5	50,8	52,8	53,7	52,7	Urban areas
Wieś	52,4	51,1	51,3	51,2	51,6	51,9	50,5	Rural areas
STOPA BEZROBOCIA w %	9,9	7,2	6,3	7,4	5,9	6,4	5,6	UNEMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	10,2	7,5	6,2	6,8	5,7	6,7	5,5	men
kobiety	9,3	6,8	6,5	8,1	6,3	6,3	5,6	women
Miasta	12,1	7,3	5,8	6,2	6,2	6,3	4,7	Urban areas
Wieś	7,8	7,3	6,7	8,4	5,6	6,5	6,3	Rural areas

a Osoby w wieku 15—74 lata.

a Persons aged 15—74.

TABL. 2 (75). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2018 R. – na podstawie BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2018 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Popu- lation	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawo- dowo Econo- mically inactive persons	Współ- czynnik aktyw- ności zawodo- wej Activity rate	Wskaź- nik zatrud- nienia Employ- ment rate	Stopa bezro- bocia Unem- pLOY- ment rate
		ogółem total	pracu- jący em- ployed	bezro- botni ^a unem- ployed ^a				
	w tys. in thousand					w % in %		
OGÓŁEM TOTAL	1685	918	867	51	766	54,5	51,5	5,6
Według wieku: By age:								
w tym w wieku produkcyj- nym ^b	1177	884	834	50	293	75,1	70,9	5,7
of which of working age ^b								
15—24 lata	208	61	48	13	147	29,3	23,1	21,3
25—34	282	235	221	14	47	83,3	78,4	6,0
35—44	292	250	242	8	42	85,6	82,9	3,2
45—54	250	215	205	9	36	86,0	82,0	4,2
55 lat i więcej	653	158	152	6	495	24,2	23,3	3,8
and more								
Według poziomu wykształcenia: By educational level:								
Wyższe	380	300	295	6	80	78,9	77,6	2,0
Tertiary								
Policealne i średnie zawodo- we	403	252	238	13	151	62,5	59,1	5,2
Post-secondary and voca- tional secondary								
Średnie ogólnokształcące	170	81	76	6	88	47,6	44,7	7,4
General secondary								
Zasadnicze zawodowe	378	219	203	16	159	57,9	53,7	7,3
Basic vocational								
Gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe i bez wykształcenia szkolnego ...	354	65	56	10	288	18,4	15,8	15,4
Lower secondary, primary, in- complete primary and with- out school education								

a Osoby w wieku 15—74 lata. b Mężczyźni 18—64 lata, kobiety 18—59 lat.

a Persons aged 15—74. b Men aged 18—64, women aged 18—59.

Pracujący
 Employment

 TABL. 3 (76). **PRACUJĄCY^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 EMPLOYED PERSONS^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	
				ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM	794127	817161	842599	854663	414083
TOTAL					
sektor publiczny	180572	165201	167830	169752	111503
public sector					
sektor prywatny	613555	651960	674769	684911	302580
private sector					
Rolnictwo ^b , leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	308062	308163	308400	308156	149825
Agriculture ^b , forestry and fishing					
Przemysł	103710	107469	112925	114518	33697
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe	85521	88282	92965	94675	30748
of which manufacturing					
Budownictwo	35656	33183	37616	40185	3708
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	95966	97874	99705	99805	52390
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	31882	33910	38314	39959	7711
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	8092	8794	9545	9676	6316
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	6043	7540	9172	9809	3268
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	13474	14070	13354	13100	8934
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	7270	7486	7753	7872	3550
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	14166	17482	18636	19298	9968
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	9286	11224	11882	13248	5694
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	33965	35345	35833	36954	21967
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja	66407	66980	67557	67936	52179
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	45036	48962	51820	53344	42009
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	6313	6652	6943	7040	4354
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	8799	12027	13144	13763	8513
Other service activities					

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 125.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 125.

TABL. 4 (77). **PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA**
Stan w dniu 31 grudnia
EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an employment contract	właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers	
OGÓŁEM	2010	345994	31768	3107
TOTAL	2015	344510	340781	2789
	2017	359262	355974	2529
	2018	365986	362800	2474
sektor publiczny	156119	156119	–	–
public sector				
sektor prywatny	209867	206681	2474	2474
private sector				
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4124	3723	44	44
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	104442	103729	702	702
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe	78173	77487	675	675
of which manufacturing				
Budownictwo	17810	17467	675	675
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	46186	45354	700	700
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa	16354	16124	230	230
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	3923	3805	118	118
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	3045	3033	12	12
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6299	6074	13	13
Financial and insurance activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5660	5622	38	38
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	4961	4916	45	45
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	35058	35058	–	–
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja	65130	65036	94	94
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	41983	41872	111	111
Human health and social work activities				
Pozostała działalność usługowa	400	386	14	14
Other service activities				

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (78). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób ^a of which entities employing more than 9 persons ^a
OGÓŁEM	398413	390441	403908	412163	345673
TOTAL					
sektor publiczny	163966	148956	150153	150596	150595
public sector					
sektor prywatny	234447	241485	253755	261567	195078
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8776	8561	8898	8876	2785
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł	99472	97829	103619	107014	99658
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe	73823	72426	77999	81336	74524
of which manufacturing					
Budownictwo	26435	22860	24086	25724	16923
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	65180	61079	61702	62302	42720
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	15424	18493	20045	21379	15379
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	5133	4913	5211	5327	3168
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	2812	3080	3405	3656	2780
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10031	7798	7173	6805	5947
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	5722	5764	5861	5664	4405
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9158	8662	8959	9193	5306
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	4655	5032	5850	5783	4593
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	33559	33716	33567	33496	33495
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja	63212	62344	63142	63205	62585
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	39955	40135	41720	42846	40198
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5334	5254	5519	5638	5406
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	3555	4922	5151	5255	326
Other service activities					

a Bez zatrudnionych za granicą.

a Excluding persons employed abroad.

TABL. 6 (79). PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a
Stan w dniu 31 grudnia
FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYMENT^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Pełnozatrudnieni Full-time employees		Niepełnozatrudnieni Part-time employees	
		ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM	2010	316886	158586	24882	15401
TOTAL	2015	315340	162429	25441	16950
	2017	331071	169802	24903	16101
	2018	338597	172852	24203	15422
sektor publiczny		144500	98285	11619	7955
public sector					
sektor prywatny		194097	74567	12584	7467
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		2784	732	939	738
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł		100612	29757	3117	1341
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe		74894	26247	2593	1201
of which manufacturing					
Budownictwo		16526	1444	941	207
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		42685	24605	2669	1887
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		15465	2267	659	192
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2920	2100	885	556
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja		2829	1022	204	111
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		5888	4633	186	144
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		4250	1735	518	355
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		5223	2827	399	231
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		4289	1847	627	410
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		33892	20350	1166	542
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja		56475	44132	8561	6240
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		39540	32126	2332	1742
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		4890	3101	928	677
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa		329	174	57	41
Other service activities					

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Excluding economic entities employing up to 9 person.

TABL. 7 (80). PRZYJĘCIA DO PRACY^a
HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współ- czynnik przyjęć w % Hire rate in %	
		kobiety women	podej- mujący pierwszą pracę persons starting work for the first time	osoby, które poprzednio pracowały persons formerly employed	powraca- jący z urlopów wychowawczych persons returning from child- care leaves		
OGÓŁEM	2010	50706	20093	9299	38444	1055	15,7
TOTAL	2015	53190	24759	7766	32663	509	16,9
	2017	66977	30974	10309	41952	785	20,6
	2018	68401	31404	11964	40064	722	20,6
sektor publiczny		15735	10795	2448	10495	244	10,9
public sector							
sektor prywatny		52666	20609	9516	29569	478	27,9
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i ry- bactwo		486	107	54	320	#	19,5
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		19885	6250	3281	11189	186	19,8
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing		16697	5889	2921	8967	175	22,3
Budownictwo		6323	310	746	3726	9	39,6
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		14411	8843	3725	8120	206	34,4
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa . Transportation and storage		3732	450	524	2037	20	24,8
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		1012	627	114	551	7	35,8
Accommodation and catering ^Δ							
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa		777	611	101	528	22	12,7
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		524	205	65	335	6	12,2
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		1042	560	192	598	8	20,5
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ		3922	1642	532	1979	3	86,4
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona naro- dowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		4019	2363	768	2636	79	11,7
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja		5634	4573	577	3903	82	10,3
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.. Human health and social work activities		5108	4138	1018	3215	70	13,3
Działalność związana z kulturą, roz- rywką i rekreacją		645	371	124	352	14	13,3
Arts, entertainment and recreation							

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (81). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a**
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %	
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an em- ployment contract		przenie- sieni na emeryturę, rentę z tytułu niezdol- ności do pracy, rehabili- tacji retired or granted pension due to an inability to work or due to rehabilita- tion	korzysta- jący z urlopów wychow- awczych persons granted child- care		
			przez zakład pracy by em- ployer	przez pracow- nika by em- ployee				
OGÓŁEM	2010	50410	20260	7971	2929	2671	1272	15,5
TOTAL	2015	50466	21401	6646	3996	4587	677	16,0
	2017	59660	25650	5193	5470	6778	901	18,2
	2018	62428	28250	3322	6591	6553	996	18,7
sektor publiczny		14562	9392	605	796	4104	388	10,0
public sector								
sektor prywatny		47866	18858	2717	5795	2449	608	25,3
private sector								
w tym: of which:								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		459	83	17	30	68	#	18,4
Przemysł		18351	5890	1256	2252	1645	239	18,2
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe		15576	5507	986	1985	1020	221	20,8
of which manufacturing								
Budownictwo		5623	231	249	497	180	14	35,2
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		12955	7872	773	1922	327	226	30,8
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa		3153	408	95	203	185	15	21,0
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		882	552	61	136	27	7	31,1
Accommodation and catering ^Δ								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		1057	830	67	141	239	28	17,3
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		552	236	31	37	171	5	12,8
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		847	435	26	139	109	15	16,5
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		4167	1734	103	206	27	42	90,9
Administracja publiczna i obrona narodo- wa; obowiązkowe zabezpieczenia spo- łeczne		3823	2108	60	140	976	144	10,9
Public administration and defence; com- pulsory social security								
Edukacja		5059	3776	428	251	1360	103	9,2
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		4455	3580	117	420	1098	131	11,4
Human health and social work activities								
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		531	312	14	38	124	19	10,8
Arts, entertainment and recreation								

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (82). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a**
THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem — absolwenci szkół Of total number — school leavers				
			wyż- szych tertiary	policeal- nych i średnich zawodo- wych post- -secondary and secondary vocational	liceów ogólno- kształca- jących general second- ary	zasad- niczych zawodo- wych basic vocational	
OGÓŁEM	2010	6545	2953	2941	1503	860	1241
TOTAL	2015	5688	2833	2660	1306	752	970
	2017	5627	2656	2661	1354	683	929
	2018	5516	2679	2566	1315	676	959
sektor publiczny		1842	1264	1417	221	108	96
public sector							
sektor prywatny		3674	1415	1149	1094	568	863
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		44	14	34	#	–	#
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		1956	603	424	687	296	549
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		1678	557	349	575	265	489
of which manufacturing							
Budownictwo		353	42	103	94	29	127
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		856	452	245	239	213	159
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		102	21	34	31	10	27
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		40	26	17	10	8	5
Accommodation and catering ^Δ							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		88	68	74	#	10	#
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		26	14	18	4	#	#
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ..		130	86	114	11	#	#
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		43	12	16	13	7	7
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne		531	334	411	50	50	20
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja		334	259	290	21	10	13
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		852	669	672	117	25	38
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekre- acją		89	54	60	13	12	4
Arts, entertainment and recreation							

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 10 (83). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKwidOWANE W 2018 R.**
 JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy Jobs						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a newly created ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzo- ne of which newly created jobs	z liczby ogółem w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of total number in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
	w tys. in thousand						
OGÓŁEM..... TOTAL	2,7	0,3	1,7	28,2	12,9	13,2	5,4
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł	1,0	0,0	0,6	4,5	2,4	2,1	1,2
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe	1,0	0,0	0,6	4,2	2,2	2,0	1,1
of which manufacturing							
Budownictwo	0,4	0,0	0,2	6,5	1,2	2,4	0,2
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	0,2	0,0	0,1	4,7	2,5	4,1	1,3
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa	0,1	–	0,1	3,0	1,7	1,2	0,8
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ..	0,0	–	0,0	1,3	0,1	0,5	0,0
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja	0,1	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2	0,1
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1	0,1
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ ..	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0
Real estate activities							

a W ciągu roku.

a During the year.

TABL. 10 (83). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKwidOWANE W 2018 R. (dok.)**
 JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy Jobs						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a newly created ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzo- ne of which newly created jobs	z liczby ogółem w jedno- stka- ch o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of total number in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- jących powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- jących powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0,0	0,0	0,0	1,1	0,2	0,5	0,1
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	0,1	0,0	0,0	0,9	0,5	0,2	0,1
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,2	0,0	0,2	1,0	1,0	0,3	0,3
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja	0,1	0,0	0,1	2,6	2,0	1,1	1,0
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0,2	0,0	0,2	1,2	0,7	0,2	0,1
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa .	-	-	-	0,2	0,0	0,1	0,0
Other service activities							

a W ciągu roku.

a During the year.

Bezrobocie

Unemployment

TABL. 11 (84). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
Stan w dniu 31 grudnia
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL AS JOB OFFERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	119709	107895	81221	74449	Total registered unemployed persons
w tym kobiety	59385	52567	41455	38632	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	37500	26485	17372	15228	previously not employed
absolwenci ^a	8872	6141	3716	3461	school-leavers ^a
bez kwalifikacji zawodowych	29844	32493	25016	23279	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	3966	4023	2530	2186	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^b	61852	65635	48214	42962	long-term unemployed ^b
posiadający prawo do zasiłku ...	12669	9130	7572	7759	possessing benefit rights
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	17340	15377	14892	with at least one child under 6 years of age
niepełnosprawni	4149	4795	3651	3418	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^c w %	13,1	11,7	8,8	8,0	Registered unemployment rate ^c in %
Oferty pracy	722	1525	1896	1632	Job offers

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy. c Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 127.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training. c See general notes, item 2 on page 127.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 13 (86). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY (dok.)**

Stan w dniu 31 grudnia

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2017		2018	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA								
BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	16698	11008	16644	11108	12905	8808	11831	8076
Policealne oraz średnie za- wodowe Post-secondary as well as vocational secondary	29441	15854	26315	14093	19990	11192	18516	10637
Średnie ogólnokształcące General secondary	15117	9387	12596	7653	9792	6216	9232	5949
Zasadnicze (zawodowe) Basic vocational	29821	11988	26712	10173	19118	7636	17226	6937
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	28632	11148	25628	9540	19416	7603	17644	7033
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^{ab}								
BY DURATION OF UNEMPLOYMENT ^{ab}								
3 miesiące i mniej months and less	41599	18610	29943	12733	23412	10270	21339	9285
3— 6	20389	10677	15333	7800	11142	5782	10260	5411
6—12	19146	9502	15552	7339	10927	5493	10439	5406
12—24	19796	10049	16386	8194	12056	6652	10916	6119
Powyżej 24 miesiące More than 24 months	18779	10547	30681	16501	23684	13255	21495	12411
WEDŁUG STAŻU PRACY^b								
BY WORK SENIORITY ^b								
Bez stażu pracy No work seniority	37500	20760	26485	14516	17372	10097	15228	8994
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej and less	21607	11742	23810	12810	19823	11211	19079	10999
1— 5	23449	10646	22234	10284	17858	9062	16898	8718
5—10	12262	5715	12576	5761	9878	4705	8940	4281
10—20	13749	6411	12433	5491	9400	4098	8419	3660
20—30	8578	3307	7806	2938	5262	1868	4498	1603
powyżej 30 lat more than 30 years	2564	804	2551	767	1628	414	1387	377

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3—6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. wśród bezrobotnych było 17108 osób (w tym 5908 kobiet) w wieku 50 lat i więcej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3—6 persons remaining unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31st December 2018 among the unemployed were 17108 persons (of which 5908 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 14 (87). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU^a**
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITTING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy:					Unemployed persons who:
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	1901	2140	2685	2157	Undertaking employment in intervention works
w tym kobiety	1057	1173	1345	1168	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	3445	1353	1727	1440	Undertaking employment in public works
w tym kobiety	1099	503	653	608	of which women
Rozpoczęli szkolenie lub staż u pracodawcy	35819	18857	20060	14684	Started training or internship with the employer
w tym kobiety	21966	10943	11871	8608	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	1839	1423	1216	917	Started a social useful works
w tym kobiety	1074	876	709	538	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy	55016	56241	69209	59855	Number of submitted job offers

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (88). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a**
EXPENDITURES OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN			w odsetkach in percent		
OGÓŁEM	514,5	354,3	427,4	337,5	100,0	TOTAL
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych	122,6	104,8	86,6	80,1	23,7	Unemployment benefits
Szkolenia	16,9	8,6	11,4	9,4	2,8	Training
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy	138,1	75,9	76,8	60,3	17,9	Means for starting of economic activity and equipping of workseat
Roboty publiczne	25,0	9,9	16,7	12,4	3,7	Public works
Prace interwencyjne	9,4	10,9	14,2	12,7	3,8	Intervention works
Stypendia za okres stażu	153,6	101,2	100,3	76,3	22,6	Scholarships for intership period

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 127.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 3 on page 127.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki pracy

Work conditions

TABL. 16 (89). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a**
(poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a
 (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION
		śmier- tel- nych fatal	cięż- kich seri- ous	z in- nym skut- kiem with other effect	1-3 dni days	4-20	21 dni i wię- cej days and more	
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM2010	3772	10	21	3741	33	1066	2459	TOTAL
.....2015	3447	17	16	3414	38	1137	2140	
.....2017	3621	14	21	3586	46	1129	2333	
2018	3293	10	16	3267	36	996	2153	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	48	2	1	45	1	12	33	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	1121	1	9	1111	11	252	847	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe .	827	1	6	820	10	205	604	of which manufacturing
Budownictwo	199	3	4	192	–	28	165	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	410	–	–	410	4	136	255	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazyno- wa	218	3	–	215	1	63	149	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	16	–	–	16	–	10	6	Accommodation and ca- tering ^Δ
Informacja i komunikacja	7	–	–	7	1	4	2	Information and commu- nication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	32	–	–	32	2	15	15	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	49	–	–	49	–	9	39	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	32	–	–	32	–	11	20	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	52	–	–	52	1	25	24	Administrative and sup- port service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	257	–	1	256	4	103	147	Public administration and defence; com- pulsory social security
Edukacja	247	–	–	247	2	96	139	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	559	1	–	558	9	207	291	Human health and so- cial work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	41	–	1	40	–	23	18	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	5	–	–	5	–	2	3	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Bez osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych.

a Registered in a given year. b Excluding persons injured in fatal accidents.

TABL. 16 (89). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)**
 PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- tel- nych fatal	cięż- kich serious	z in- nym skut- kiem with other effect	1–3 dni days	4–20	21 dni i wię- cej days and more		
NA 1000 PRACUJĄCYCH ^c (wskaźnik wypadkowości) PER 1000 EMPLOYED PERSONS ^c (incidence rate)									
OGÓŁEM	2010	7,88	0,02	0,04	7,82	0,07	2,23	5,14	TOTAL
	2015	6,75	0,03	0,03	6,69	0,07	2,23	4,19	
	2017	6,79	0,03	0,04	6,72	0,09	2,12	4,38	
	2018	6,03	0,02	0,03	5,98	0,07	1,82	3,94	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		8,45	0,35	0,18	7,92	0,18	2,11	5,81	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		9,86	0,01	0,08	9,77	0,10	2,22	7,45	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe .		8,81	0,01	0,06	8,74	0,11	2,19	6,44	of which manufacturing
Budownictwo		5,12	0,08	0,10	4,94	–	0,72	4,24	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		4,11	–	–	4,11	0,04	1,36	2,56	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazyno- wa		5,57	0,08	–	5,49	0,03	1,61	3,81	Transportation and stor- age
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		1,66	–	–	1,66	–	1,04	0,62	Accommodation and ca- tering ^Δ
Informacja i komunikacja		0,74	–	–	0,74	0,11	0,42	0,21	Information and commu- nication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa		2,42	–	–	2,42	0,15	1,13	1,13	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		6,27	–	–	6,27	–	1,15	4,99	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		1,69	–	–	1,69	–	0,58	1,05	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		4,14	–	–	4,14	0,08	1,99	1,91	Administrative and sup- port service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		7,06	–	0,03	7,03	0,11	2,83	4,04	Public administration and defence; com- pulsory social security
Edukacja		3,65	–	–	3,65	0,03	1,42	2,05	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		10,63	0,02	–	10,61	0,17	3,94	5,53	Human health and so- cial work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		5,86	–	0,14	5,72	–	3,29	2,57	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa		0,37	–	–	0,37	–	0,15	0,22	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Bez osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding persons injured in fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 17 (90). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a**
(poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)
 CONTACT-MODES OF INJURIES AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a
 (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo con- struction	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospodarka magazynowa transport and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna health and social work
			razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing				
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY CONTACT-MODES OF INJURIES								
OGÓŁEM2010	3772	73	1251	1057	340	577	138	570
TOTAL 2015	3447	48	1076	819	197	499	220	640
2017	3621	49	1243	920	216	481	192	615
2018	3293	48	1121	827	199	410	218	559
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi Contact with electrical voltage temperature, hazardous substances and chemicals	117	–	63	58	8	12	3	15
Zderzenie z lub uderzenie w nieruchomy obiekt Horizontal or vertical impact with or against a stationary object	1163	15	310	239	63	109	75	234
Uderzenie przez obiekt w ruchu Struck by object in motion, collision with	641	11	257	156	52	90	58	52
w tym przez: of which by:								
spadający obiekt falling object	271	5	130	62	26	43	18	19
obracający się, poruszający się lub transportowany obiekt, włączając pojazdy moving or transported object	139	1	43	34	7	22	16	17
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym Contact with sharp, coarse and rough object	475	5	209	185	29	86	11	75
w tym kontakt z przedmiotem ostrym of which contact with sharp material agent	298	3	136	127	11	68	4	46
Uwięzienie, zmiżdżenie Trapped, crushed, etc.	201	7	115	90	18	24	10	12
Obciążenie psychiczne lub fizyczne Physical or mental stress	586	4	152	92	27	78	45	139
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego of which physical stress on the musculoskeletal system	523	2	145	87	25	68	43	123
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia Bite, kick, etc. (human or animal)	104	6	12	5	1	10	16	32
Pozostałe Other	6	–	3	2	1	1	–	–

^a Zgłoszone w danym roku.

^a Registered in a given year.

TABL. 17 (90). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)**
 CONTACT-MODES OF INJURIES AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A trade; repair of motor vehicles ^A	transport i gospodarka magazynowa transport and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna health and social work
			razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing				
OGÓŁEM2010	6940	124	2534	2158	736	1039	248	907
TOTAL2015	6526	82	2358	1799	455	1067	410	902
.....2017	6791	80	2626	1974	458	974	419	879
2018	6374	92	2423	1790	461	858	454	868
Niewłaściwy stan czynnika materialnego Inappropriate condition of material objects/agents	682	20	279	222	50	55	87	74
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:								
pracy work station	254	1	122	91	29	29	13	28
stanowiska pracy workstation	355	4	148	117	34	58	18	42
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym przez pracownika Absence or inappropriate use of material objects/agents	431	6	225	179	46	55	23	31
Nieużywanie sprzętu ochronnego przez pracownika Not using protective equipment	78	1	40	32	9	15	–	6
Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika Employee's inappropriate wilful action	366	7	178	124	40	74	15	15
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b Employee's inappropriate mental and physical condition ^b	113	–	39	27	9	11	7	21
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika Employee's incorrect action	3914	52	1339	951	227	537	277	633
Inne Other	181	1	53	47	17	24	14	18

^a Zgłoszone w danym roku. ^b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

^a Registered in a given year. ^b Caused by sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse, etc.

TABL. 18 (91). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE^a**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2247	2084	1957	1758	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne	16	12	6	13	of which fatal accidents
Wydarzenia powodujące urazy:					Contact-modes of injuries:
upadek osób	1173	1018	1045	894	persons falling
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty	166	158	145	124	persons hit or crushed by falling objects
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu	50	24	33	40	persons run over, hit or caught by moving means of transport
pochwycenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	294	278	222	199	persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	241	177	130	120	persons hit, crushed or bitten by animals
działanie skrajnych temperatur	10	6	8	5	impact of extreme temperatures
działanie materiałów szkodliwych	1	4	–	1	impact of harmful materials
inne wydarzenia	312	419	374	375	other contact-modes

a Z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.

Ź r ó d ł o: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a For which one-off compensations were granted.

S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 19 (92). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
EXPOSURE TO RISK FACTORS AT WORK^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total		Zagrożenia Risks arising from					
				związane ze środowiskiem pracy work environment		związane z uciążliwością pracy strenuous work		czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi mechanical factors associated with particularly dangerous machinery	
		ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors
		na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey							
OGÓŁEM	2010	94,2	68,8	70,3	48,0	13,7	12,3	10,2	8,5
TOTAL	2015	92,1	71,0	66,6	48,7	15,3	14,2	10,2	8,0
	2017	84,7	65,1	61,7	47,6	13,2	9,4	9,8	8,1
	2018	89,5	68,0	65,1	51,8	13,5	8,0	10,9	8,2
sektor publiczny		62,3	41,1	28,9	24,9	28,7	11,7	4,7	4,6
public sector									
sektor prywatny		99,8	78,1	78,8	62,0	7,7	6,6	13,2	9,5
private sector									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		128,5	94,1	106,3	81,8	0,8	–	21,3	12,3
Agriculture, forestry and fishing									
Przemysł		153,2	112,9	114,5	89,4	20,5	9,0	18,2	14,5
Industry									
w tym przetwórstwo przemysłowe		136,9	96,6	95,8	73,6	21,6	7,6	19,5	15,4
of which manufacturing									
Budownictwo		87,9	78,4	65,9	60,0	13,2	11,9	8,8	6,6
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		12,2	5,0	7,5	2,0	1,4	0,8	3,3	2,2
Trade; repair of motor vehicles ^Δ									
Transport i gospodarka magazynowa		85,8	74,9	32,8	30,6	38,7	36,5	14,3	7,8
Transportation and storage									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		10,6	5,6	5,0	1,1	–	–	5,6	4,4
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		544,3	533,3	536,5	530,2	1,6	–	6,3	3,1
Administrative and support service activities									
Edukacja		1,7	1,7	–	–	0,8	0,8	0,8	0,8
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		6,5	5,4	6,3	5,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Human health and social work activities									

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności.

^a Employees listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity

TABL. 20 (93). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a WEDŁUG GRUP CZYNNIKÓW ZAGROŻEŃ**
Stan w dniu 31 grudnia
EXPOSURE TO RISK FACTORS AT WORK^a BY GROUPS OF RISK FACTORS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w osobach in persons				w odset- kach in per- cent	
O G Ó Ł E M	18700	18202	17858	19024	100,0	TOTAL
zagrożenia związane:						hazard connected:
Ze środowiskiem pracy	13960	13166	13013	13845	72,8	With work environment
działanie:						influence of:
jednej grupy czynników	9526	9633	10037	11020	57,9	one group of factors
dwóch i więcej grup czynników	4434	3533	2976	2825	14,8	two or more groups of factors
Z uciążliwością pracy	2710	3027	2773	2868	15,1	With strenuous work
działanie:						influence of:
jednej grupy czynników	2433	2809	1973	1694	8,9	one group of factors
dwóch i więcej grup czynników	277	218	800	1174	6,2	two or more groups of factors
Z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi	2030	2009	2072	2311	12,1	With connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery
działanie:						influence of:
jednej grupy czynników	1691	1590	1708	1738	9,1	one group of factors
dwóch i więcej grup czynników	339	419	364	573	3,0	two or more groups of factors

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności.

a Employees listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity.

TABL. 21 (94). ZATRUDNIENI^a NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^b W 2018 R.EMPLOYEES^a AT WORKSTATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK^b IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego Assessment of occupational risk	Wylimowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego Elimination or reduction of occupational risk	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego Measures taken to eliminate or reduce the occupational risk		
			techniczne technical	organizacyjne organisational	ochrony indywidualnej personal protection
na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey					
OGÓŁEM	226	131	39	33	103
TOTAL					
sektor publiczny	230	143	57	28	102
public sector					
sektor prywatny	225	126	33	35	103
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	317	328	67	66	313
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł	241	141	40	32	116
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe	227	122	37	31	106
of which manufacturing					
Budownictwo	264	191	45	69	157
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	174	65	18	31	48
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	268	145	71	23	82
Transportation and storage					
Informacja i komunikacja	156	88	6	88	23
Information and communication					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	43	37	17	22	37
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	748	551	2	3	546
Administrative and support service activities					
Edukacja	119	37	28	28	19
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	222	147	51	21	118
Human health and social work activities					

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 130. b Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 131.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 130. b See general notes, item 9 on page 131.

TABL. 22 (95). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

CHOROBY	Liczba przypadków Number of cases		DISEASES
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnio- nych per 100 thousand employees	
OGÓŁEM			TOTAL
2010	118	29,7	
2015	125	30,7	
2017	97	22,9	
2018	102	23,7	
Pylice płuc	10	2,3	Pneumoconioses
Astma oskrzelowa	2	0,5	Bronchial asthma
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodo- wane nadmiernym wysiłkiem głosowym	22	5,1	Chronic diseases of vocal organ related to excessive vocal effort
Choroby skóry	4	0,9	Skin diseases
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	3	0,7	Chronic diseases of locomotor system related to the way the job is performed
Przewlekłe choroby obwodowego układu ner- wowego wywołane sposobem wykonywania pracy	5	1,2	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way job is per- formed
Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślima- kowego spowodowany hałasem	4	0,9	Bilateral permanent noise-induced hear- ing loss of cochlear type
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	45	10,4	Infectious and parasitic diseases or their sequels
Pozostałe choroby zawodowe	7	1,6	Other occupational diseases

Źródło: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Source: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 23 (96). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH^a**

Stan w dniu 15 grudnia

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR EXPOSURE TO PHYSICAL HEALTH RISK FACTORS AT WORK^a

As of 15th December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatki urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ^b Entitlements arising from work in special conditions ^b
OGÓŁEM	2010	25669	25224	3564	19460	2742	436	242
TOTAL	2015	20533	27675	2424	10391	1618	190	615
	2017	21754	23112	2372	9786	1519	212	536
	2018	21790	26709	2773	10236	1975	738	605
sektor publiczny		5788	11651	491	3323	27	661	205
public sector								
sektor prywatny		16002	15058	2282	6913	1948	77	400
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		813	509	10	4	2	–	–
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł		15241	16835	2215	6507	1897	53	449
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing		6198	9631	673	2142	464	38	65
Budownictwo		2645	1283	164	659	–	–	2
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		764	1290	54	353	8	20	–
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa		1289	2261	327	2132	8	634	106
Transportation and storage								
Informacja i komunikacja		–	–	–	–	–	–	–
Information and communication								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		111	134	–	70	1	–	–
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		687	80	–	2	–	–	–
Administrative and support service activities								
Edukacja		42	762	–	409	–	–	–
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna . Human health and social work activities		198	3555	3	100	59	31	48

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 130. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 130. b Or in specific character.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Prezentowane dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a ponadto w tabl. 1 (w części „w tym podmioty”) nie obejmują wynagrodzeń zatrudnionych w organizacjach społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych.

Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria (wynagrodzenia z tytułu korzystania lub rozporządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi).

Do wynagrodzeń osobowych zalicza się m.in.: wynagrodzenia zasadnicze, premie i nagrody, dodatki (np. za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia, za staż pracy, za pełnienie funkcji kierowniczych), wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy (prześcieżki płatne, urlopy, choroby), nagrody jubileuszowe, odprawy rentowe i emerytalne, ekwiwalenty pieniężne za niewykorzystany urlop wypoczynkowy i inne, świadczenia deputatowe i odszkodowawcze. Wynagrodzenia osobowe dotyczą osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego.

2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. Wages and salaries include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed.

Presented data do not include wages and salaries of employees in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety, moreover in table 1 (in range “of which entities”) do not include wages and salaries of employees in social and political organizations, trade unions and others.

Components of wages and salaries are comprised of: personal wages and salaries, payments from profit and balance surplus in co-operatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities, impersonal wages and salaries, agency commission wages and salaries, fees (wages and salaries for using copyrights or related rights).

Personal wages and salaries comprise, i.a.: basic wages and salaries, premiums and prizes, bonuses (e.g., for working in unhealthy conditions, for seniority, for serving in management positions), wages and salaries for working overtime, wages and salaries for time off (paid lay-offs, holidays, illness) jubilee prizes, severance payments, monetary equivalents for unused holidays and other, allowances and claim benefits. Personal wages and salaries concern employees hired on the basis of an employment contract, persons engaged in outwork as well as apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training.

2. The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,

- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

3. Dane o wynagrodzeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

4. Dane w tabl. 3–6 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2018 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

- payments from profit and balance surplus in cooperatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television program producers.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, the wages and salaries of whom have been converted into those of full-time paid employees.

3. Data regarding wages and salaries are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income taxes and employee's contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness).

4. Data in tables 3–6 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2018. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12 of: annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa – w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa i w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 czerwca 2014 r. także ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych – OFE).

Social security benefits

1. Information regarding **retirement pay and pension benefits** (excluding farmers) concern benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution (from the sources of the Social Insurance Fund, the state budget – within the scope of the targeted grants as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures, and in the period from 1st January 2009 to 30th June 2014 from the sources gathered in the open pension funds – OFE).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) żołnierze zawodowi;
- 8) funkcjonariusze: Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej;
- 9) rolnicy indywidualni;
- 10) inwalidzi wojenni i wojskowi oraz kombatancki.

3. **Świadczenia emerytalne i rentowe** (renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

4. **Świadczenia emerytalne i rentowe** obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m. in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

5. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

Information regarding **retirement pay and pension benefits for farmers** concerns benefits financed which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the source which paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those sources simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement pay and pensions:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) professional soldiers;
- 8) the Police, Internal Security Agency and Foreign Intelligence Agency, Border Guard, State Fire Department and Penitentiary Staff functionaries
- 9) farmers;
- 10) war and military invalids as well as combatants.

3. **Retirement and other pension benefits** (pensions also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pensions;
- 2) disability pensions;
- 3) survivors pensions.

4. **Retirement pay and pension benefits** include the amount of benefits due (current and compensatory) taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

5. Data regarding the **average monthly retirement pay and pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

6. Dane o przeciętnych świadczeniach emerytalno-rentowych prezentowane są **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

7. Dane o **świadczeniach i dodatkach z programu „Rodzina 500+”** prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. 2018 poz. 2134 z późniejszymi zmianami).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

8. **Karta Dużej Rodziny** na mocy ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 1390, z późniejszymi zmianami) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- 1) poniżej 18 lat,
- 2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- 3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

6. Data concerning average retirement and pension benefits are presented **in gross terms**, i.e., including deductions for personal income taxes.

7. Data on **benefits and supplements under “Family 500+” programme** are presented according to the Law on State Aid in Raising Children dated 11th February 2016 (Journal of Law 2018 item 2134 with later amendments).

Benefit is financed from the state budget.

8. **Large Family Card** basis on the law dated 5th December 2014 of Large Family Card (uniform text Journal of Laws 2019 item 1390, with later amendments). The card can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

- 1) up to the age of 18,
- 2) up to the age of 25 in case when children learn at school or higher education institution,
- 3) without age limits in the case of children with a certificate of disability.

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and foster home) meeting the conditions specified. The holders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

Wynagrodzenia

Wages and salaries

TABL. 1 (97). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracu- jących powyżej 9 osób of which entities employ- ing more than 9 per- sons	
w zł in PLN						
OGÓŁEM	2922,60	3497,98	3824,28	4061,28	4260,71	TOTAL
sektor publiczny	3469,90	4111,08	4427,64	4690,03	4690,03	public sector
sektor prywatny	2530,18	3109,79	3458,74	3691,19	3929,28	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3389,07	4493,99	4601,98	4797,53	5227,45	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	3068,17	3760,83	4102,95	4323,06	4433,63	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	2485,04	3194,98	3575,17	3805,50	3899,36	of which manufacturing
Budownictwo	2356,25	2817,88	3190,33	3403,20	3821,31	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2088,62	2505,26	2911,82	3124,79	3259,67	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	2245,52	2736,71	2928,71	3137,49	3298,93	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1762,71	2220,97	2524,82	2606,45	2789,04	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	4021,16	5173,53	5751,77	6438,42	6901,41	Information and communi- cation
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4012,91	4572,02	4872,48	5010,31	5263,24	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2940,90	3502,23	3898,78	4052,99	4062,86	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2868,94	3278,23	3607,04	3908,87	4270,37	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	2830,78	2654,03	3010,25	3275,54	3346,52	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3860,96	4445,45	4960,39	5157,31	5157,31	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	3257,68	4035,65	4151,32	4385,10	4395,75	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3108,42	3505,54	3940,51	4359,60	4427,90	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2658,86	3166,86	3424,68	3579,34	3605,64	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	2289,26	2682,92	2934,85	3280,58	3576,94	Other service activities

TABL. 2 (98). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO^a**
WEDŁUG SEKTORÓW EKONOMICZNYCH
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES^a BY ECONOMIC SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018
	w zł in PLN			
O G Ó Ł E M TOTAL	3099,60	3699,48	4020,25	4260,71
sektor publiczny public sector	3469,90	4111,08	4427,65	4690,03
sektor prywatny private sector	2747,76	3354,83	3695,33	3929,28
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	3681,11	4918,53	5010,63	5227,45
Przemysł i budownictwo Industry i construction	3076,60	3774,78	4124,31	4344,74
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transport and storage, accommodation and catering ^Δ ; information and communication	2345,35	2806,05	3175,52	3403,89
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^Δ Financial and insurance activities; real estate activities	3788,43	3963,01	4253,99	4521,94
Pozostałe usługi ^b Other services ^b	3341,70			

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez zatrudnionych poza granicami kraju. b Sekcje: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ; Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, Edukacja; Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; Pozostała działalność usługowa.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons; excluding persons employed abroad. b Sections: Professional, scientific and technical activities; Administrative and support service activities; Public administration and defence; compulsory social security; Education; Human health and social work activities; Arts, entertainment and recreation; Other service activities.

TABL. 3 (99). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	razem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	razem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	
a – w tys. osób in thousand person	b – w odsetkach in percent										
OGÓŁEM	a	318,1	158,1	159,9	139,5	48,3	91,2	178,6	109,8	68,7	
	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
z tego według przedziałów wynagrodzeń ustalonych na podstawie krotności przeciętnego wynagrodzenia brutto (PW =5003,78 zł) dla gospodarki narodowej w październiku 2018 roku: out of by were determined on the basis of multiplication of average gross wages and salaries (PW =5003,78 PLN) for national economy in October 2018:											
Do 2100,00 zł PLN and less	Do 2100,00 zł PLN and less	a	28,9	15,1	13,8	0,7	0,2	0,5	28,2	14,9	13,3
		b	9,1	9,6	8,6	0,5	0,4	0,6	15,8	13,6	19,3
2100,01 – 2501,89	2100,01 zł – 50% PW	a	35,9	16,3	19,6	8,6	2,2	6,4	27,3	14,1	13,2
		b	11,3	10,3	12,2	6,2	4,6	7,0	15,3	12,8	19,1
2501,90 – 3352,53	50 – 67% PW	a	68,3	29,6	38,7	30,8	10,4	20,4	37,5	19,1	18,3
		b	21,5	18,7	24,2	22,1	21,6	22,3	21,0	17,4	26,7
3352,54 – 3752,84	67 – 75% PW	a	28,4	14,4	14,0	13,9	5,2	8,7	14,5	9,2	5,3
		b	8,9	9,1	8,7	9,9	10,7	9,5	8,1	8,4	7,7
3752,85 – 5003,78	75 – 100% PW	a	72,8	37,0	35,7	39,3	13,4	25,9	33,4	23,6	9,8
		b	22,9	23,4	22,4	28,2	27,8	28,4	18,7	21,5	14,3
5003,79 – 6254,73	100 – 125% PW	a	43,0	20,7	22,2	25,9	7,9	18,0	17,1	12,9	4,2
		b	13,5	13,1	13,9	18,6	16,3	19,8	9,6	11,7	6,1
6254,74 – 7505,67	125 – 150% PW	a	19,8	11,5	8,3	10,0	3,8	6,2	9,8	7,7	2,1
		b	6,2	7,3	5,2	7,2	7,9	6,8	5,5	7,0	3,1

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

**TABL. 3 (99). ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO
 ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)**
**PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES
 FOR OCTOBER 2018 (cont.)**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		a – w tys. osób in thousand person	b – w odsetkach in percent		ogółem total	męż- czyźni males	kobie- ty fe- males	razem total	męż- czyźni males	kobie- ty fe- males	razem total
7505,68 – 8756,62	150 – 175% PW	a	9,0	5,6	3,4	4,3	1,9	2,3	4,7	3,7	1,0
		b	2,8	3,5	2,1	3,1	4,0	2,6	2,6	3,3	1,5
8756,63 – 10007,56	175 – 200% PW	a	4,6	3,0	1,6	2,2	1,1	1,1	2,3	1,9	0,5
		b	1,4	1,9	1,0	1,6	2,4	1,2	1,3	1,7	0,7
10007,57 – 11258,51	200 – 225% PW	a	2,1	1,3	0,8	1,1	0,6	0,5	0,9	0,7	0,3
		b	0,7	0,8	0,5	0,8	1,3	0,5	0,5	0,6	0,4
11258,52 – 12509,45	225 – 250% PW	a	1,4	0,9	0,5	0,8	0,4	0,4	0,7	0,5	0,1
		b	0,5	0,6	0,3	0,6	0,8	0,4	0,4	0,5	0,2
12509,46 – 13760,40	250 – 275% PW	a	1,1	0,6	0,5	0,5	0,2	0,3	0,5	0,4	0,2
		b	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
13760,41 – 15011,34	275-300% PW	a	0,8	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2	0,5	0,3	0,2
		b	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2
15011,55 – 20000,00	300% PW – – 20000,00zł	a	1,3	0,9	0,4	0,7	0,5	0,3	0,6	0,4	0,1
		b	0,4	0,6	0,2	0,5	1,0	0,3	0,3	0,4	0,2
Od 20000,01 zł PLN and more	Od 20000,01 zł PLN and more	a	0,8	0,6	0,2	0,3	0,2	0,1	0,6	0,5	0,1
		b	0,3	0,4	0,1	0,2	0,3	0,1	0,3	0,4	0,2

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (100). ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.

PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2018

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in PLN			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	4288,50	4510,00	4069,54	TOTAL
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	7,5	7,6	7,5	7368,83	8359,29	6375,98	Managers
Specjaliści	28,2	17,2	39,1	5090,75	5613,95	4863,06	Professionals
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	2,8	3,8	1,8	5249,13	5628,37	4463,13	science and engineering professionals
specjaliści do spraw zdrowia ..	4,2	1,3	7,0	6159,91	8555,03	5710,79	health professionals
specjaliści nauczania i wychowania	13,7	6,5	20,8	4770,07	5025,26	4690,93	teaching professionals
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	5,1	3,0	7,1	4565,79	5006,89	4378,89	business and administration professionals
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,8	1,4	0,2	6052,21	6132,07	5534,72	information and communications technology professionals
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	1,6	1,0	2,1	5952,51	6560,67	5653,30	legal, social and cultural professionals
Technicy i inny średni personel	11,0	10,2	11,8	4255,74	4593,12	3968,03	Technicians and associate professionals
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	3,0	4,8	1,3	4779,64	4939,16	4176,68	science and engineering associate professionals
średni personel do spraw zdrowia	1,3	1,1	1,6	3658,89	4000,13	3427,26	health associate professionals
średni personel do spraw biznesu i administracji	5,0	3,3	6,6	4291,78	4541,46	4170,07	business and administration associate professionals
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	1,5	0,6	2,3	3623,68	3562,33	3638,51	legal, social, cultural and related associate professionals
technicy informatycy	0,3	0,5	0,0	4066,53	4042,49	4349,09	information and communications technicians
Pracownicy biurowi	7,8	6,4	9,2	3634,09	3763,19	3545,30	Clerks
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2,6	1,1	4,1	3608,88	3939,35	3521,08	general and keyboard clerks
pracownicy obsługi klienta	0,9	0,3	1,4	3375,66	3633,72	3326,02	customer services clerks
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	3,4	4,5	2,2	3593,04	3605,44	3568,33	numerical and material recording clerks
pozostali pracownicy obsługi biura	1,0	0,5	1,5	4063,15	4829,63	3792,93	other clerical support workers

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 4 (100). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)**

PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2018 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in PLN			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	
Pracownicy usług i sprzedawcy	10,6	6,6	14,6	2796,59	3016,37	2698,42	Service and sales workers
pracownicy usług osobistych	2,1	1,6	2,6	2762,14	2920,03	2662,91	personal service workers
sprzedawcy i pokrewni	6,8	3,1	10,5	2771,21	3043,55	2692,62	sales workers
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,7	0,1	1,3	2757,19	2701,92	2762,65	personal care workers
pracownicy usług ochrony	1,0	1,8	0,2	3070,47	3082,23	2986,55	protective services workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,2	0,3	0,1	3061,30	3057,58	3075,43	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	14,2	24,6	4,0	3831,75	3953,12	3094,12	Craft and related trades workers
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	2,9	5,8	0,1	3584,27	3587,84	3305,51	building and related trades workers, excluding electricians
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	4,9	9,5	0,3	4167,14	4180,51	3752,21	metal, machinery and related trades workers
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,7	1,0	0,4	3501,59	3665,90	3072,18	handicraft and printing workers
elektrycy i elektronicy	1,9	3,8	0,0	4611,90	4613,33	3823,81	electrical and electronic trades workers
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	3,8	4,4	3,2	3263,57	3438,19	3028,69	food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	11,9	20,1	3,8	3752,40	3940,55	2761,77	Plant and machine operators and assemblers
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	4,8	6,2	3,4	4158,93	4998,44	2641,80	stationary plant and machine operators
monterzy	0,7	1,2	0,1	3618,51	3649,20	3307,40	assemblers
kierowcy i operatorzy pojazdów	6,5	12,7	0,3	3466,73	3455,49	3967,51	drivers and mobile plant operators
Pracownicy przy pracach prostych	8,6	7,1	10,0	2950,73	3256,00	2737,38	Elementary occupations
w tym:							of which:
robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	0,3	0,4	0,2	2434,19	2570,59	2163,78	agricultural, forestry and fishery labourers
robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	2,6	3,9	1,4	3523,67	3643,31	3189,70	labourers in mining, construction, manufacturing and transport

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 5 (101). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.¹**
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018¹

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	razem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	razem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	
a – w zł in PLN										
b – ogółem = 100 total = 100										
OGÓŁEM TOTAL										
OGÓŁEM	a	4288,50	4510,00	4069,54	4665,13	4913,86	4533,51	3994,35	4332,55	3453,88
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL										
Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	a	5259,11	6018,43	4870,55	5226,03	5833,16	4989,49	5332,16	6264,11	4516,11
Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with master degree, physician degree or equivalent	b	122,6	133,4	119,7	112,0	118,7	110,1	133,5	144,6	130,8
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowa- nego ekonomisty lub równorzędnym	a	4603,50	5127,78	4099,12	4615,82	4965,31	4444,31	4595,65	5185,24	3736,79
Tertiary with engineer- degree, licentiate (bachelor), economist with diploma or equivalent	b	107,3	113,7	100,7	98,9	101,0	98,0	115,1	119,7	108,2
Policealne	a	4014,42	4387,12	3780,18	4139,32	4083,87	4158,19	3922,31	4504,64	3377,74
Post – secondary	b	93,6	97,3	92,9	88,7	83,1	91,7	98,2	104,0	97,8
Średnie zawodowe	a	3833,18	4118,72	3335,91	4032,40	4292,94	3790,69	3762,78	4075,75	3067,23
Vocational secondary	b	89,4	91,3	82,0	86,4	87,4	83,6	94,2	94,1	88,8
Średnie ogólnokształcące ..	a	3420,02	3859,39	3032,15	3510,23	3976,01	3285,88	3378,70	3826,91	2863,53
General secondary	b	79,7	85,6	74,5	75,2	80,9	72,5	84,6	88,3	82,9
Zasadnicze zawodowe	a	3292,83	3585,31	2696,29	3303,03	3646,22	2819,48	3289,64	3569,32	2643,24
Basic vocational	b	76,8	79,5	66,3	70,8	74,2	62,2	82,4	82,4	76,5
Gimnazjalne	a	3103,20	3175,85	2732,85	2770,69	2813,93	2656,22	3140,01	3210,13	2748,17
Lower secondary	b	72,4	70,4	67,2	59,4	57,3	58,6	78,6	74,1	79,6
Podstawowe i niepełne podstawowe	a	3180,68	3408,13	2757,16	3117,66	3433,29	2742,51	3203,37	3400,99	2764,91
Primary and incomplete primary	b	74,2	75,6	67,8	66,8	69,9	60,5	80,2	78,5	80,1

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (101). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.¹ (dok.)**
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018¹ (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	razem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	razem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males

a – w zł
in PLN
b – ogółem = 100
total = 100

WEDŁUG WIEKU
BY AGE

24 lata i mniej	a	3130,61	3315,50	2770,32	3194,69	3402,97	3038,38	3118,76	3305,65	2674,65
and less	b	73,0	73,5	68,1	68,5	69,3	67,0	78,1	76,3	77,4
25 – 34	a	3735,03	3978,41	3410,33	3812,83	4095,93	3658,73	3698,45	3949,54	3177,99
	b	87,1	88,2	83,8	81,7	83,4	80,7	92,6	91,2	92,0
35 – 44	a	4320,12	4651,93	4025,13	4612,22	4953,90	4453,18	4108,61	4532,48	3519,84
	b	100,7	103,1	98,9	98,9	100,8	98,2	102,9	104,6	101,9
45 – 54	a	4570,75	4914,56	4319,60	4940,46	5179,66	4835,50	4190,04	4761,17	3512,05
	b	106,6	109,0	106,1	105,9	105,4	106,7	104,9	109,9	101,7
55 – 59	a	4479,92	4612,88	4372,01	4840,96	5052,81	4729,97	4029,07	4286,16	3676,86
	b	104,5	102,3	107,4	103,8	102,8	104,3	100,9	98,9	106,5
60 – 64	a	4895,26	4751,99	5291,02	5125,27	5021,46	5285,77	4629,48	4537,33	5311,00
	b	114,1	105,4	130,0	109,9	102,2	116,6	115,9	104,7	153,8
65 lat i więcej	a	6570,28	6600,27	6430,61	6652,63	6772,14	6268,95	6368,44	6269,85	9809,18
and more	b	153,2	146,3	158,0	142,6	137,8	138,3	159,4	144,7	284,0

WEDŁUG STAŻU PRACY
BY WORK SENIORITY

do 1,9 roku	a	3079,88	3238,81	2904,20	3116,57	3271,95	3048,22	3066,60	3232,74	2812,63
and less	b	71,8	71,8	71,4	66,8	66,6	67,2	76,8	74,6	81,4
2,0 - 4,9	a	3476,76	3751,05	3149,59	3649,05	4065,02	3432,73	3410,25	3684,37	2959,45
	b	81,1	83,2	77,4	78,2	82,7	75,7	85,4	85,0	85,7
5,0 - 9,9	a	3847,08	4111,58	3500,92	3924,59	4168,05	3786,95	3811,52	4097,43	3253,44
	b	89,7	91,2	86,0	84,1	84,8	83,5	95,4	94,6	94,2
10,0 - 14,9	a	4154,45	4525,79	3774,22	4412,22	4857,60	4185,64	4001,45	4416,22	3363,33
	b	96,9	100,4	92,7	94,6	98,9	92,3	100,2	101,9	97,4
15,0 - 19,9	a	4532,83	4860,41	4262,87	4897,29	5268,73	4726,66	4253,39	4683,44	3713,01
	b	105,7	107,8	104,8	105,0	107,2	104,3	106,5	108,1	107,5
20,0 lat i więcej	a	4826,15	5033,54	4642,48	5054,25	5203,55	4971,38	4519,41	4902,19	3891,48
and more	b	112,5	111,6	114,1	108,3	105,9	109,7	113,1	113,1	112,7

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 6 (102). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) PAID EMPLOYMENT¹ BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile)									
	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (media- na) fifth (me- dian)	szóstej sixth	siódmej sev- enth	ósmej eight	dziwiąt- tej ninth	
	w zł in PLN									
OGÓŁEM	a	2149,32	2500,00	2861,52	3270,96	3715,07	4226,67	4777,46	5493,33	6738,00
TOTAL	b	2110,00	2506,84	2984,08	3423,20	3864,81	4359,11	4932,10	5757,87	7209,22
	c	2181,35	2487,17	2775,00	3141,04	3584,17	4075,66	4645,31	5238,37	6246,18
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	a	3000,00	4000,00	4796,60	5436,67	6078,10	6812,13	7695,83	9100,00	11876,03
Public government representatives senior officials and managers	b	2920,00	4047,14	4992,50	5828,33	6648,65	7478,91	8622,79	10229,67	13816,64
	c	3062,44	3908,10	4597,95	5123,45	5684,25	6270,00	6952,23	7918,94	10001,47
Specjaliści	a	2900,00	3435,95	3838,27	4289,74	4679,63	5074,41	5548,20	6169,82	7380,00
Professionals	b	2902,95	3464,64	3925,78	4435,50	4942,00	5504,34	6167,45	7076,64	8935,00
	c	2889,96	3425,68	3811,60	4236,28	4615,51	4958,91	5351,58	5878,75	6771,85
Technicy i inny średni personel	a	2386,53	2857,25	3233,82	3586,25	3957,03	4336,73	4762,40	5305,35	6340,35
Technicians and associate professionals	b	2232,38	2992,77	3485,86	3915,50	4298,63	4663,16	5154,77	5774,89	7191,71
	c	2437,61	2793,03	3120,00	3378,26	3697,50	4008,33	4437,14	4923,08	5650,00
Pracownicy biurowi	a	2153,36	2550,00	2877,28	3121,40	3413,60	3715,14	4057,84	4491,73	5173,28
Clerks	b	2100,00	2589,56	2975,00	3223,40	3549,20	3875,00	4210,81	4642,92	5384,53
	c	2200,00	2536,30	2805,89	3053,52	3317,40	3616,67	3972,47	4353,48	5097,47
Pracownicy usług i sprzedawcy	a	2100,00	2100,00	2300,00	2405,60	2500,67	2626,12	2831,17	3110,73	3759,00
Service and sales workers	b	2100,00	2199,67	2344,51	2500,00	2658,25	2875,04	3083,59	3467,46	4322,92
	c	2100,00	2100,00	2277,24	2384,23	2470,70	2572,44	2730,42	2953,71	3544,29
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	a	2419,12	2600,00	2712,96	2787,60	2806,83	3000,00	3074,16	3304,00	3895,75
Skilled agricultural, forestry and fishery workers	b	2416,32	2600,00	2694,30	2787,60	2801,57	2944,48	3155,63	3434,96	4453,89
	c	2532,00	2542,65	2746,30	2829,76	3000,00	3010,75	3010,75	3125,28	3712,72

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 6 (102). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)**
 DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) PAID EMPLOYMENT¹ BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile)									
	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (me- diana) fifth (me- dian)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eight	dziwiatej ninth	
	w zł in PLN									
a – ogółem total										
b – mężczyźni males										
c – kobiety females										
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	a	2100,00	2400,00	2779,50	3218,57	3553,46	3957,14	4392,73	4917,78	5904,35
Craft and related trades workers	b	2100,00	2463,32	2924,47	3355,58	3717,50	4134,60	4534,51	5100,74	6100,47
	c	2100,00	2200,00	2448,90	2633,93	2886,44	3175,14	3396,47	3769,68	4338,84
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	a	2100,00	2152,00	2400,00	2833,67	3288,80	3764,49	4305,19	5045,51	6316,65
Plant and machine operators and assemblers	b	2110,00	2250,00	2640,00	3124,29	3524,42	4019,12	4520,52	5281,20	6586,93
	c	2100,00	2100,00	2100,00	2100,00	2265,91	2594,06	2817,00	3216,98	4192,57
Pracownicy przy pracach prostych	a	2100,00	2227,30	2392,00	2529,58	2681,45	2835,83	3072,72	3452,92	4286,63
Elementary occupations	b	2100,00	2150,00	2471,00	2678,35	2906,19	3213,39	3614,24	4277,79	5007,03
	c	2100,00	2251,98	2365,44	2479,34	2603,78	2723,25	2850,06	3091,41	3513,71

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes, item 7, point 1) on page 23.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

Social security benefits

Tabl. 7 (103). **EMERYCI I RENCISCI^a**
 RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	543923	507614	508894	521232	T O T A L
Pobierający emerytury i renty wpłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	360290	349716	356125	371711	Persons receiving retirement and other pension paid by the Social Insurance Institution retirement pay
emerytury	225038	232704	247302	269599	retirement pensions
renty z tytułu niezdolności do pracy	80484	62028	54275	48079	disability pensions
renty rodzinne	54768	54984	54549	54033	survivors pensions
Rolnicy indywidualni	183633	157898	152769	149521	Farmers

a Przeciętne w roku.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Annual averages.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 8 (104). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT AND OTHER PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M GRAND TOTAL					
Świadczenia w mln zł	8159,0	9684,0	10196,5	10919,9	Benefits in million PLN
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
R a z e m Total					
Świadczenia w mln zł	6072,1	7457,3	7993,9	8714,7	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1404,45	1776,99	1870,57	1953,74	Average monthly retirement and other pension in PLN
Emerytury Retirement pensions					
Świadczenia w mln zł	4131,6	5316,4	5893,0	6638,3	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1529,95	1903,84	1985,78	2051,90	Average monthly retirement pension in PLN
Renty z tytułu niezdolności do pracy Disability pensions					
Świadczenia w mln zł	1110,0	1095,5	1014,4	953,5	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna renta w zł ...	1149,27	1471,80	1557,53	1652,58	Average monthly pension in PLN
Renty rodzinne Survivors pensions					
Świadczenia w mln zł	830,6	1045,4	1086,5	1123,0	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna renta w zł ...	1263,76	1584,45	1659,76	1731,95	Average monthly pension in PLN
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^a FARMERS ^a					
Świadczenia w mln zł	2086,9	2226,7	2202,6	2205,2	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	947,04	1175,20	1201,47	1229,02	Average monthly retirement and other pension in PLN

a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne ust. 1 na str. 159.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 159.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 9 (105). **ŚWIADCZENIA Z PROGRAMU „RODZINA 500+”**
"FAMILY 500+" PROGRAMME

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze: przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie	147499	138060	Child-raising benefit average monthly number of families receiving benefit
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie	232488	217228	average monthly number of children to which families receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	1410427,4	1337889,0	benefit payments in thousand PLN
Dodatek wychowawczy: przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują dodatek	1983	1993	Child-rising supplement average monthly number of children to which foster families and foster homes receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	11704,5	11765,6	benefit payments in thousand PLN
Dodatek do zryczałtowanej kwoty: przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowaw- cze typu rodzinnego otrzymują dodatek	197	200	Lump sum supplement: average monthly number of children to which family care and education centres receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	1175,9	1205,2	benefit payments in thousand PLN

U w a g a. W 2018 r. Kartę Dużej Rodziny posiadało 30134 rodzin.

N o t e. In 2018, 30134 families had the Large Family Card.

DZIAŁ VIII GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA

CHAPTER VIII HOUSEHOLDS. DWELLINGS

Uwagi ogólne

General notes

Gospodarstwa domowe

Households

1. **Prognoza gospodarstw domowych** do 2050 r. została opracowana w 2016 r. na podstawie wyników narodowych spisów powszechnych ludności i mieszkań z lat 2002 i 2011 w zakresie liczby i struktury gospodarstw domowych oraz założeń dotyczących tendencji w kształtowaniu się procesów demograficznych, społecznych i ekonomicznych zachodzących w Polsce, szczególnie wynikających z zachowań prorodzinnych i promatrzeńskich osób młodych, które uczestniczą w procesie formowania się rodzin i tworzenia nowych gospodarstw domowych.

1. **The households projection** until 2050 was calculated in 2016 on the basis of the results of the population and housing censuses in 2002 and 2011 in terms of the number and composition of households and assumptions about trends in the development of demographic, social and economic processes in Poland, especially under the pro-family and pro-marriage behavior patterns of young people who participate in the formation of families and the creation of new households.

Budżety gospodarstw domowych

Households budgets

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem, jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujące się językiem polskim biorą udział w badaniu.

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures, consumption, equipment of households with durable goods as well as risk of poverty, is a representative **household budget** survey. In the survey there are included all the households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. The households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish language participate in the survey.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełączyca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. A **one-person** household is understood as an individual independently maintained, i.e., income is not combined with the income of others regardless of whether the individual lives alone or with other persons. A **multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the household budget survey.

W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, dane uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych od 2010 r. przeważone zostały strukturą gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralka, lodówka itp.), na opłatę za usługi oraz wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów i rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura i renta).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych (tabl. 2) ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

- 1) osoby pracujące, do których zalicza się:
 - a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.),
 - b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
 - c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie), w tym wynajem nieruchomości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz wykonywanie wolnego zawodu, a także członków spółdzielni produkcji rolnej;
- 2) osoby pobierające emeryturę lub rentę, których głównym źródłem utrzymania jest otrzymywana emerytura lub renta;

In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, data obtained from the household budget survey since 2010 were weighted with the structure of households on the basis of Population and Housing Census 2011.

2. The survey of household budgets is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that, each month, different households participate in the survey, and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditures, i.e., on purchases of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator, etc.), on payments for services as well as on furnishing the household with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing of socio-economic groups of the population, i.e., households of: employees, farmers, self-employed, retirees, pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement pay and pensions).

3. The categories of persons comprising households (table 2) were established on the basis of their primary source of maintenance, i.e., source deriving the greatest income:

- 1) employed persons include:
 - a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, commission contracts, verbal contracts, etc.),
 - b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers) for whom the main source of maintenance is income from work in private farm in agriculture,
 - c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture) and practising a learned profession as well as members of agricultural production cooperatives;
- 2) persons receiving retirement pension or other pension for whom the main source of maintenance is the retirement or other pension;

- 3) osoby utrzymujące się z niezarobkowych źródeł innych niż emerytura lub renta, których głównym źródłem utrzymania są: zasiłki z ubezpieczeń społecznych, pozostałe świadczenia społeczne (m.in. zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, świadczenia i zasiłki pielęgnacyjne, świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” — od II kwartału 2016 r., renta socjalna, zasiłki stałe, okresowe oraz pozostała pomoc pieniężna, materialna i w formie usług, stypendia, świadczenia dla bezrobotnych), dochody z tytułu własności, dochody z wynajmu nieruchomości — budynków, gruntów — niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, pozostałe dochody oraz inne przychody (podjęte lokaty i sprzedane papiery wartościowe, sprzedaż majątku, zaciągnięte pożyczki i kredyty);
- 4) osoby pozostające na utrzymaniu (bez własnego źródła utrzymania) utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego. Do grupy tej nie zalicza się dzieci w wieku 15—18 lat otrzymujących świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” (od II kwartału 2016 r.).

4. Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek — rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych — z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika (patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 158) oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej — uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę — który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia (patrz dział „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 1 na str. 157), wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);

- 3) persons maintained from non-earned sources other than retirement or other pension for whom the main source of maintenance are: social security allowances or other social benefits (i.a. family allowances, supplements to family allowances, nursing allowances and benefits, child-raising benefit "Family 500+" — since the second quarter of 2016, social pension, permanent and temporary benefits and other aid, whether monetary, material or in the form of services, scholarships, unemployment benefits), income from property and rental of real estate not connected with conducting economic activity, other income as well as other revenue (deposits withdrawn and securities sold, the sale of assets, extended loans and credits);

- 4) dependents (without their own source of maintenance) are maintained by other persons being members of the same household. This group excludes children aged 15—18 receiving child-raising benefit "Family 500+" (since the second quarter of 2016).

4. Available income includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e., consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid from income (from hired labour, from social benefits — from social security benefits and other social benefits) excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee (see general notes in the chapter "Wages and salaries. Social security benefits", item 3 on page 158) as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

Available income comprises:

- 1) income from hired work — obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement — which includes: all income obtained from hired labour, including: wages and salaries (see the chapter "Wages and salaries. Social security benefits", item 1 on page 157), payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than company clothing, sums received from a company social benefit fund), sickness benefits (taken during the period of employment), compensatory and nursing benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);

- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi na nią bieżącymi nakładami (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie) oraz dochód z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach z działalności gospodarczej, dywidendy) oraz dochód z wynajmu nieruchomości (dochód netto, czyli przychody minus nakłady i ewentualnie podatki, pochodzący z wynajmu lokali mieszkalnych, garaży i innych budynków niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz ziemi);
- 5) dochód ze świadczeń społecznych, który obejmuje m.in. emerytury i renty, zasiłki z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych (m. in. zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne, świadczenia rodzinne świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” — od II kwartału 2016 r., rentę socjalną, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia oraz pomoc od instytucji niekomercyjnych);
- 6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary od osób prywatnych (w tym alimenty), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

- 2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and increased by subsidies in agriculture;
- 3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture), of which income from leasing real estate and income from practicing a learned profession, which was designated for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);
- 4) income from property (interest, shares in economic activity, profits, dividends) and income from rental of real estate (net income i.e. revenues minus investments and taxes, from rental of dwellings, garages and other buildings not connected with conducting economic activity and from land leasing);
- 5) income from social benefits, which includes, i.a.: retirement pay and pensions, social security benefits and other social benefits (among others: unemployment benefits, pre-retirement allowances and benefits, family benefits, child-raising benefit "Family 500+" — since the second quarter of 2016, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships and assistance from non-commercial institutions;
- 6) other income, which includes, i.a.: gifts from private persons (of which alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.

Available income is designated for expenditures as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income less other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory).

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimony dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości oraz straty pieniężne.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zregulowano zgodnie ze zmienioną i obowiązującą od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), włączając wydatki na ubezpieczenie na życie w pozycji „pozostałe wydatki na towary i usługi”.

6. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

7. Zagrożenie ubóstwem — gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1508) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej.

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash, also using a debit or credit card and on credit, the value of articles received gratis as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, refrigerators, television sets).

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; alimony for private persons; some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate and monetary losses.

Expenditures on consumer goods and services were aggregated in accordance with modified and adopted since 2013 nomenclature of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), including expenditures on life insurance in item “Other goods and services”.

6. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash with the use of cash or credit card and on credit, received gratis as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

7. Risk of poverty — a household and thus all its members have been recognized as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) is below the adopted poverty line.

Relative poverty line is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households estimated with the use of the original OECD equivalence scale.

“Legal” poverty line is the amount, which according to the Law on Social Assistance (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance.

Minimum egzystencji, uznawane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Przy ustalaniu granic ubóstwa skrajnego przyjmuje się poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego.

Mieszkania. Infrastruktura

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotelu pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanym (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby użytkowane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

The subsistence minimum, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which there is a biological threat to life or psychophysical human development.

Dwellings. Infrastructure

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings, as well as rooms and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include residences for communities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

A dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A room is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e., with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** also include rooms used exclusively for conducting economic activity, if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have an additional, separate access from the street, courtyard or from a common space in the building.

Useful floor area of a dwelling is the total useful area of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych — według stanu w dniu 31 grudnia, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (dla lat 2002–2009 przyjęto jako bazę wyjściową wyniki spisu 2002, od 2010 r. — wyniki spisu 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

4. W zasobach mieszkaniowych za podstawę obliczenia przeciętnej liczby osób na mieszkanie i na izbę oraz przeciętnej powierzchni na osobę przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia.

5. Dane o **mieszkaniach, których budowę rozpoczęto** dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych i mieszkań większych na mniejsze.

6. Informacje o **mieszkaniach, powierzchni użytkowej mieszkań** oraz o **izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora;
- **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku;
- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni;
- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym);
- **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego;

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31st December, in each administrative division.

3. **The balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census (the results of 2002 census were the basis for the years 2002—2009, since 2010 — the results of 2011 census), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

4. In dwelling stocks as the basis for calculating the average number of persons per dwelling and per room as well as for average useful floor area per person the total number of population as of 31st December was used.

5. Data regarding **dwellings in which construction has begun**, concern dwellings: in new residential and non-residential buildings, dwellings created as a result of enlarging buildings (the enlarged portion), created as a result of adapting non-residential spaces and reconstruction of large dwellings into smaller ones.

6. Information regarding **dwellings, useful floor area of dwellings** as well as **rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of:

- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor;
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit;
- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, designed for persons being members of these cooperatives;
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realized entirely from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character);
- **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non profit basis) utilizing credit from the state bank BGK;

— **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów.

7. W związku ze zmianą metodologiczną, od 2018 r. dane o efektach budownictwa „indywidualnego” realizowanego z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku, zostały włączone do formy budownictwa „przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”. Dane o **mieszkaniach, powierzchni użytkowej oraz izbach oddanych do użytkowania przeliczono** zgodnie nowo obowiązującą metodologią. Dane o **mieszkaniach, których budowę rozpoczęto**, ze względu na **brak możliwości dokonania przeliczeń wstecz** zgodnie ze zmienionym zakresem form budownictwa („indywidualne” oraz „na sprzedaż lub wynajem”), dla lat 2010—2017 zaprezentowano według metodologii obowiązującej do 2017 r.

8. Informacje o dokonanych **transakcjach kupna/sprzedaży nieruchomości** potwierdzone aktem notarialnym pochodzą od organów prowadzących rejestr cen i wartości nieruchomości, tj. od starostów i prezydentów miast na prawach powiatu.

9. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

10. Informacje o długości **sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających do sieci rozdzielczej wodę i od 2003 r. — gaz.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **przyłącza gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

— **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies.

7. Due to **methodological change**, since 2018, data regarding effects of “private construction” realised for sale or rent in order to achieve a profit, are included into the form of construction “for sale or rent”. Data on **dwellings, useful floor area and rooms completed are recalculated** according to the new methodology. Data on **dwellings in which construction has begun**, due to the **impossibility of recalculating data back**, according to the revised scope of forms of construction (“private” and “for sale or rent”), for the years 2010—2017 are presented according to methodology valid until 2017.

8. Data regarding **purchase/sale transactions of real estates confirmed** by notarial act come from bodies managing register of real estate prices and values, i.e. from starosts and presidents of cities with powiat status.

9. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind of activity method**, i.e., according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

10. Information regarding the length of the **water supply and gas supply networks** concerns distribution network (excluding connections leading to residential buildings and other constructions) as well as the transmission (main) network, i.e., conduits providing water to the distribution network and since 2003 — gas.

Data regarding the **length of the sewage system**, apart from street conduits, include collectors, i.e., conduits receiving sewerage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas supply connections** leading to buildings (included non-residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or, in case of the sewage system – with the main drainage system.

Dane dotyczące przyłączy gazowych dotyczą również połączeń prowadzących do budynków niemieszkalnych.

10. Źródł uliczny jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność na potrzeby gospodarstwa domowego, bezpośrednio z tego przewodu.

11. Dane o korzystających z wodociągu i kanalizacji obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

12. Dane o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej od 2005 r. obejmują także gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Dane o **liczbie odbiorców gazu** podano łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

Dane o **zużyciu gazu** odnoszą się do wszystkich gospodarstw domowych.

13. Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

14. Informacje z zakresu ciepłownictwa obejmują budynki mieszkalne oraz urzędy i instytucje ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejącego do odbiorcy.

Dane w tabl. 19 dotyczą budynków i lokali ogrzewanych przy pomocy urządzeń jednostek gospodarki komunalnej i mieszkaniowej oraz spółdzielni mieszkaniowych i zakładów pracy, niezależnie od źródeł wytwarzania energii cieplnej (własnych lub obcych).

Kotłownia to budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

Data on gas supply connections have concerned also connections leading to non-residential buildings.

10. As street spring we mean a device connected with the water supply system, used by population for household needs, as direct source of water supply.

11. Data regarding the users of water supply systems and sewage systems include the population living in residential buildings connected to a defined system.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas-line system.

Data regarding the population using the water-line system, the sewage system and the gas-line system also include the population in collective accommodation facilities.

12. Data regarding the number of consumers and the consumption of electricity since 2005 include also households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

Data regarding the **number of consumers using gas from gas supply** include consumers using collective gas-meters.

Data regarding the **consumption of gas** from gas supply, concern all the households.

13. The consumption of electricity and gas from the gas supply in households is established on the basis of an estimated system of payments.

14. Information within the range of heating regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within transmission thermal-line — with is considered as a system of conduits leading heating medium to distribution line.

Data in table 19 apply to the buildings and premises heated by installations operated by communal and housing organizations and by housing co-ops or enterprises, regardless of the sources supplying the thermal energy (own and other).

Boiler-house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

Gospodarstwa domowe

Households

TABL. 1 (106). **PROGNOZA GOSPODARSTW DOMOWYCH DO 2050 R.**

Stan w dniu 31 grudnia
HOUSEHOLDS PROJECTION UNTIL 2050
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thousands								
OGÓŁEM	786,1	814,6	829,7	791,9	745,8	713,4	686,9	TOTAL
Miasta	407,4	416,3	414,5	393,5	363,5	341,3	325,7	Urban areas
Wieś	378,6	398,3	415,1	398,3	382,2	372,1	361,2	Rural areas
PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM AVERAGE NUMBER OF PERSONS IN HOUSEHOLD								
OGÓŁEM	2,6	2,5	2,4	2,4	2,5	2,5	2,5	TOTAL
Miasta	2,3	2,2	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	Urban areas
Wieś	3,0	2,8	2,6	2,7	2,7	2,7	2,7	Rural areas

Budżety gospodarstw domowych

Household budgets

TABL. 2 (107). **GOSPODARSTWA DOMOWE**
HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Gospodarstwa domowe objęte badaniem	2186	2054	2057	2050	Households included in the survey
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	2,97	2,84	2,69	2,69	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących	1,17	1,11	1,08	1,04	employed
pobierających świadczenia społeczne	0,90	0,89	1,28	1,29	receiving social benefits
w tym emeryturę lub rentę	0,75	0,77	0,80	0,84	of which retirement pay and pension
pozostających na utrzymaniu	0,85	0,78	0,29	0,29	dependents

TABL. 3 (108). **PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY AVAILABLE INCOME PER CAPITA IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł		in PLN		
Dochód rozporządzalny	978,09	1226,74	1436,58	1527,69	Available income
w tym dochód do dyspozycji ...	928,38	1174,92	1373,48	1473,19	of which disposable income
w tym:					of which:
z pracy najemnej	444,18	568,11	611,77	650,87	from hired work
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	89,53	108,93	158,27 ^c	149,66 ^d	from a private farm in agriculture
z pracy na własny rachunek	62,53	85,18	92,60	108,40	from self-employment
ze świadczeń społecznych	314,28	391,56	503,63	540,31	from social security benefits
pozostałe dochody	x	68,91	67,97	75,30	other income
w tym dary od osób prywatnych .	x	60,15	55,33	60,68	of which gifts from individuals

a Bez błędu względnego szacunków. b–d Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: b – 20,61%, c – 34,18%, d – 18,15%.

a Without relative error of estimates. b–d Relative error of estimates more than 10% and is: b – 20,61%, c – 34,18%, d – 18,15%.

TABL. 4 (109). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY EXPENDITURES PER CAPITA IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł		in PLN		
Wydatki ogółem	833,03	971,28	1086,53	1085,66	Total expenditures
Towary i usługi konsumpcyjne ^b	783,32	919,45	1023,44	1031,16	Consumer goods and services ^b
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe .	220,10	247,16	280,40	283,63	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	20,24	21,82	21,18	23,27	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie	46,94	54,15	57,68	57,48	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii	150,96	163,23	175,95	168,18	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	44,82	54,96	63,09	64,09	furnishings, household equipment and routine household maintenance
zdrowie	38,03	54,97	60,34	55,88	health
w tym artykuły farmaceutyczne .	25,27	32,65	34,37	35,70	of which pharmaceuticals
transport	84,36	102,03	114,13	122,56	transport
łączność ^c	38,29	47,74	49,29	46,54	communication ^c
rekreacja i kultura ^d	57,90	60,13	69,32	65,13	recreation and culture ^d
edukacja ^e	8,78	8,97	7,37	8,18	education ^e
restauracje i hotele	17,24	37,53	47,71	50,76	restaurants and hotels
pozostałe towary i usługi	46,07	57,26	66,77	75,25	miscellaneous goods and services
w tym higiena osobista	23,68	27,38	31,28	31,93	of which personal hygiene
Pozostałe wydatki	49,71	51,83	63,10	54,50	Other expenditures
w tym dary przekazane innym gospodarstwom domowym	x	40,50	49,35	43,95	of which gift donated to other households

a Bez błędu względnego szacunków. b Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. c Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. d Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe. e Łącznie z wychowaniem przedszkolnym.

a Without relative error of estimates. b Including pocket money not considered in items by types of expenditure. c Since 2013 including expenditures for Internet services. d Since 2013 excluding expenditures for Internet services. e Including pre-school education.

TABL. 5 (110). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS PER CAPITA IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe ^a w kg.....	7,47	6,57	6,56	6,29	Bread and cereals ^a in kg
w tym pieczywo ^b	4,80	3,96	3,71	3,51	of which bread ^b
Mięso ^c w kg.....	5,49	5,37	5,61	5,53	Meat ^c in kg
w tym:					of which:
mięso surowe	x	3,13	3,23	3,27	raw meat
w tym drób	x	1,37	1,50	1,49	of which poultry
wędliny i pozostałe przetwory mięsne ^d	2,29	2,03	2,14	2,02	processed meat and other meat preparations ^d
Ryby i owoce morza ^{e,f} w kg.....	0,39	0,27	0,29	0,26	Fish and seafood ^{e,f} in kg
Mleko ^g w l.....	3,81	3,72	3,65	3,52	Milk ^g in l
Jogurty w kg	0,58	0,44	0,47	0,46	Yoghurt in kg
Sery i twarogi ^h w kg	0,82	0,78	0,86	0,84	Cheese and courd ^h in kg
Jaja w szt.	13,98	13,36	13,84	14,47	Eggs in units
Oleje i pozostałe tłuszcze ⁱ w kg	1,35	1,12	1,20	1,16	Oils and fats ⁱ in kg
w tym masło.....	0,14	0,17	0,19	0,20	of which butter
Owoce ^k w kg.....	3,23	3,59	3,49	4,05	Fruit ^k in kg
Warzywa w kg	10,71	9,84	10,08	9,62	Vegetables in kg
w tym ziemniaki	4,90	4,22	3,81	3,72	of which potatoes
Cukier w kg.....	1,50	1,23	1,26	1,37	Sugar in kg
Kawa, herbata, kakao w kg	0,25	0,23	0,25	0,23	Coffee, tea, cocoa in kg
Wody mineralne i źródlane w l.....	3,33	4,62	5,32	5,49	Mineral or spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l.....	0,69	0,71	0,74	0,75	Fruit and vegetable juices in l

a–e, h–i Od 2013 r.: a – bez mąki ziemniaczanej, b – bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego, c – łącznie z boczkiem surowym (ujmowanym do 2012 r. w pozycji „Oleje i tłuszcze”), d – bez przetworów podrobowych, e – bez konserw rybnych, h – bez serków słodkich, i – bez boczku surowego. f Do 2012 r. określane jako „Ryby”; bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmazeryjnych i panierowanych. g Bez zagęszczonego i w proszku. k Łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi.

a–e, h–i Since 2013: a – excluding potato flour, b – excluding crisp bread, toasted bread and confectionery, c – including raw bacon (until 2012, included in position “Oils and fats”), d – excluding offal preparations, e – excluding canned fish, h – excluding sweet cottage cheese, i – excluding raw bacon. f Until 2012 defined as „Fish”; excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products. g Excluding condensed and powdered milk. k Including seeds and edible kernel.

TABL. 6 (111). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Automat pralniczy	80,7	91,7	92,5	93,1	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń	6,8	18,7	23,9	28,8	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa	46,4	53,0	55,0	60,6	Microwave oven

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters.

TABL. 6 (111). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a (dok.)**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Samochód osobowy	58,9	66,4	68,7	71,4	Passenger car
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	x	79,3	75,6	74,9	Equipment for the reception, recording and reproduction of sound ^b
Odbiornik telewizyjny	98,2	97,2	97,1	96,3	Television set
Telefon komórkowy	85,8	92,8	94,4	96,3	Mobile phone
w tym smartfon	x	42,5	57,5	62,7	of which smartphone
Zestaw kina domowego	10,1	8,1	6,1	8,0	Home theatre system
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	56,9	57,7	55,4	51,3	Satellite or cable television equipment
Komputer osobisty	59,5	70,5	70,2	70,6	Personal computer
w tym laptop, tablet	x	54,9	58,0	61,2	of which laptop, tablet
Urządzenie z dostępem do Internetu ^c	x	x	x	73,1	with access to the Internet
Drukarka	36,2	36,8	30,3	34,1	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna	x	25,9	23,6	25,4	of which multifunction printer
Rower (bez dziecięcego)	x	72,0	71,6	73,6	Bicycle (excluding children's)
Motocykl, skuter, motorower	x	10,3	9,6	10,5	Motorcycle, scooter, motorbike

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę. c Komputery, laptopy, tablety, telewizory, smartfony, inne posiadające dostęp do Internetu.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b Includes: radio, cassette player, CD player or cassette player with CD player, stereo. c Computers, laptops, tablets, TV sets, smartphones, others with access to the Internet.

TABL. 7 (112). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**
AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	27,3	19,2	18,4	17,5	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	11,8	14,9	14,0	12,8	“legal” poverty threshold
minimum egzystencji	9,4	8,6	6,8	7,8	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 176.

a See general notes, item 7 on page 176.

Mieszkania. Infrastruktura

Dwellings. Infrastructure

TABL. 8 (113). **ZASOBY MIESZKANIOWE^a**

Stan w dniu 31 grudnia
DWELLING STOCKS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	732,8	761,5	774,4	781,1	401,7	379,4	Dwellings in thousands
Izby w mieszkaniach w tys.	2796,4	2927,0	2982,4	3010,0	1495,7	1514,3	Rooms in dwellings in thousands
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	55572,3	58539,3	59796,0	60422,8	26431,0	33991,7	Useful floor area of dwellings in thousand m ²
Przeciętna:							Average:
liczba izb w mieszkaniu powierzchnia użytkowa w m ² :	3,82	3,84	3,85	3,85	3,72	3,99	number of rooms in a dwelling useful floor area in m ² :
1 mieszkania	75,8	76,9	77,2	77,4	65,8	89,6	per dwelling
na 1 osobę	25,5	27,4	28,1	28,5	26,9	30,0	per person
liczba osób na:							number of persons :
1 mieszkanie	2,97	2,81	2,75	2,71	2,45	2,99	per dwelling
1 izbę	0,78	0,73	0,71	0,70	0,66	0,75	per room

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 9 (114). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE**

Stan w dniu 31 grudnia
DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania — w % — wyposażone w Dwellings — in % — fitted with					
		wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heat- ing
OGÓŁEM	2010	91,2	84,1	81,5	42,1	74,1
TOTAL	2015	91,5	84,8	82,2	42,9	75,2
	2017	91,7	85,1	82,5	43,2	75,6
	2018	91,8	85,2	82,7	43,4	75,9
Miasta	2010	98,0	96,5	94,8	70,6	90,2
Urban areas	2015	98,2	96,7	95,1	71,1	90,7
	2017	98,1	96,7	95,1	70,9	90,8
	2018	98,1	96,7	95,1	70,8	90,9
Wieś	2010	84,2	71,5	67,9	13,1	57,7
Rural areas	2015	84,7	72,5	68,9	13,7	59,1
	2017	84,9	72,9	69,4	14,1	59,7
	2018	85,0	73,1	69,6	14,4	60,0

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.

a Based on balances of dwelling stocks.

TABL. 10 (115). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2018 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Dodatki wypłacone użytkownikom lokali Dwellings allowances paid out user to					inni others
		gminnych gminas	spółdziel- czych coopera- tives	wspólnot mieszka- niowych housing commu- nity	prywat- nych private	towa- rzystw budow- nic- twa spolecz- nego public building society	
a – liczba wypłaconych dodatków number of allowances							
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thousand PLN							
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in PLN							

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	a	137284	40096	52319	27064	11166	1513	5126
TOTAL	b	23933,8	7765,9	8452,4	4369,3	2061,9	304,5	979,7
	c	174,3	193,7	161,6	161,4	184,7	201,3	191,1
Miasta	a	123753	37988	48794	24817	6263	1513	4378
Urban areas	b	21932,2	7477,7	7893,8	3995,2	1441,5	304,5	819,6
	c	177,2	196,8	161,8	161,0	230,2	201,3	187,2
Wieś	a	13531	2108	3525	2247	4903	–	748
Rural areas	b	2001,6	288,3	558,6	374,1	620,5	–	160,1
	c	147,9	136,7	158,5	166,5	126,5	–	214,1

W % OGÓŁEM
IN % OF TOTAL

OGÓŁEM	a	100,0	29,2	38,1	19,7	8,1	1,1	3,7
TOTAL	b	100,0	32,4	35,3	18,3	8,6	1,3	4,1
Miasta	a	100,0	30,7	39,4	20,1	5,1	1,2	3,5
Urban areas	b	100,0	34,1	36,0	18,2	6,6	1,4	3,7
Wieś	a	100,0	15,6	26,1	16,6	36,2	–	5,5
Rural areas	b	100,0	14,4	27,9	18,7	31,0	–	8,0

TABL. 11 (116). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo Area of grounds transferred to investors for dwelling construction			Powierzchnia gruntów w zasobie gminy pod budownictwo mieszkaniowe Area of grounds in gminas stock of grounds for dwelling construction			
		ogółem total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family	
			spółdzielcze co-operative	osób fizycznych of natural persons	razem total	w tym uzbrojone of which developed	razem total	w tym uzbrojone of which developed
				w ha		in ha		
OGÓŁEM	2010	39,2	–	33,1	125,2	71,8	770,5	490,7
TOTAL	2015	24,2	–	21,8	133,8	79,4	755,5	489,7
	2017	26,6	0,3	23,9	129,7	75,5	720,7	479,2
	2018	23,8	–	18,7	123,3	74,6	714,4	467,6
Miasta	2010	13,4	–	11,7	106,8	60,1	192,4	114,6
Urban areas	2015	8,1	–	7,5	118,7	68,7	171,6	109,0
	2017	11,6	0,3	10,8	114,6	64,8	163,4	106,9
	2018	10,5	–	9,3	108,3	63,9	170,6	116,4
Wieś	2010	25,8	–	21,4	18,4	11,7	578,1	376,1
Rural areas	2015	16,1	–	14,3	15,1	10,7	583,9	380,7
	2017	15,0	–	13,1	15,1	10,7	557,3	372,3
	2018	13,3	–	9,4	15,0	10,7	543,8	351,2

TABL. 12 (117). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO^a**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	7302	7653	7355	8418	TOTAL
Indywidualne	4900	4406	4671	4391	Private
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	1549	2808	2352	3752	For sale or rent
Spółdzielcze	662	299	297	228	Cooperative
Komunalne (gminne)	70	140	35	11	Municipal (gmina)
Spółeczne czynszowe	120	–	–	–	Public building society
Zakładowe	1	–	–	36	Company

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 179.

a See general notes, item 7 on page 179.

TABL. 13 (118). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Mieszkania	5667	6229	7361	7518	Dwellings
miasta	3262	3288	4326	4657	urban areas
wieś	2405	2941	3035	2861	rural areas
Indywidualne ^a	3316	3615	3546	3419	Private ^a
miasta	970	793	740	729	urban areas
wieś	2346	2822	2806	2690	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^b	1643	2254	3414	3603	For sale or rent ^b
Spółdzielcze	533	107	221	421	Cooperative
Komunalne (gminne)	58	63	178	74	Municipal (gmina)
Spoleczne czynszowe	84	189	–	–	Public building society
Zakładowe	33	1	2	1	Company
Mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	426	579	697	715	Dwellings per 1000 marriages contracted
Miasta	529	681	904	961	Urban areas
Wieś	337	497	525	505	Rural areas
Izby	26335	28422	31449	31246	Rooms
miasta	12908	12026	14816	15589	urban areas
wieś	13427	16396	16633	15657	rural areas
Indywidualne ^a	18862	20435	19798	19058	Private ^a
miasta	5682	4503	4152	4066	urban areas
wieś	13180	15932	15646	14992	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^b	5280	6976	10494	10819	For sale or rent ^b
Spółdzielcze	1706	337	744	1243	Cooperative
Komunalne (gminne)	128	95	406	121	Municipal (gmina)
Spoleczne czynszowe	255	573	–	–	Public building society
Zakładowe	104	6	7	5	Company

a Bez budownictwa osób fizycznych przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku. b Łącznie z budownictwem osób fizycznych przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku.

a Excluding construction realised by natural persons designated for sale or rent in order to achieve profit. b Including construction realised by natural persons designated for sale or rent in order to achieve profit.

TABL. 13 (118). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
 DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	610578	656532	713527	713219	Useful floor area of dwellings in m²
miasta	276383	258770	310586	329675	urban areas
wieś	334195	397762	402941	383544	rural areas
Indywidualne ^a	473131	504362	495231	476420	Private ^a
miasta	144682	116561	112368	107510	urban areas
wieś	328449	387801	382863	368910	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^b	99239	135836	199090	211501	For sale or rent ^b
Spółdzielcze	30428	5730	11994	23032	Cooperative
Komunalne (gminne)	2339	1733	6979	2028	Municipal (gmina)
Społeczne czynszowe	3677	8765	–	–	Public building society
Zakładowe	1764	106	233	238	Company
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	107,7	105,4	96,9	94,9	Average useful floor area per dwelling in m²
miasta	84,7	78,7	71,8	70,8	urban areas
wieś	139,0	135,2	132,8	134,1	rural areas
Indywidualne ^a	142,7	139,5	139,7	139,3	Private ^a
miasta	149,2	147,0	151,8	147,5	urban areas
wieś	140,0	137,4	136,4	137,1	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^b	60,4	60,3	58,3	58,7	For sale or rent ^b
Spółdzielcze	57,1	53,6	54,3	54,7	Cooperative
Komunalne (gminne)	40,3	27,5	39,2	27,4	Municipal (gmina)
Społeczne czynszowe	43,8	46,4	–	–	Public building society
Zakładowe	53,5	106,0	116,5	238	Company

a Bez budownictwa osób fizycznych przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku. b Łącznie z budownictwem osób fizycznych przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku.

a Excluding construction realised by natural persons designated for sale or rent in order to achieve profit. b Including construction realised by natural persons designated for sale or rent in order to achieve profit.

TABL. 14 (119). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
 DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych ^a In private buildings ^a						W budynkach poza indywidualnymi ^b In non-private buildings ^b					
		razem total	w % razem — mieszkania o liczbie izb in % of total — dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem — mieszkania o liczbie izb in % of total — dwellings with specified number of rooms					
			1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more		
OGÓŁEM	2010	5667	3316	0,2	0,7	2,6	96,5	2351	3,4	20,9	42,4	33,3	
TOTAL	2015	6229	3615	0,0	0,7	3,1	96,2	2614	4,0	25,7	40,4	29,9	
	2017	7361	3546	0,1	0,7	3,4	95,9	3815	6,6	25,3	35,7	32,4	
	2018	7518	3419	0,1	0,7	2,9	96,3	4099	3,9	33,9	34,1	28,1	
Miasta	2010	3262	970	0,3	0,7	1,8	97,2	2292	3,5	21,2	42,7	32,6	
Urban areas	2015	3288	793	0,0	0,8	2,6	96,6	2495	4,1	26,6	40,7	28,6	
	2017	4326	740	0,4	0,7	3,8	95,1	3586	6,9	26,5	37,0	29,6	
	2018	4657	729	—	1,4	1,6	97,0	3928	3,9	34,2	35,0	26,9	
Wieś	2010	2405	2346	0,2	0,7	2,9	96,2	59	—	10,2	30,5	59,3	
Rural areas	2015	2941	2822	0,0	0,6	3,2	96,1	119	1,7	8,4	33,6	56,3	
	2017	3035	2806	—	0,7	3,3	96,0	229	1,3	7,4	14,4	76,9	
	2018	2861	2690	0,1	0,5	3,2	96,2	171	1,8	28,1	13,5	56,7	

a Bez budownictwa osób fizycznych przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku. b Łącznie z budownictwem osób fizycznych przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku.

a Excluding construction realised by natural persons designated for sale or rent in order to achieve profit. b Including construction realised by natural persons designated for sale or rent in order to achieve profit.

TABL. 15 (120). **ZAWARTE TRANSAKCJE KUPNA-SPRZEDAŻY LOKALI, NIERUCHOMOŚCI GRUNTOWYCH I ZABUDOWANYCH W 2018 R.**

REACHED PURCHASE-SALE TRANSACTIONS OF THE PREMISES, LAND REAL ESTATES AND BUILT-UP REAL ESTATES IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zawarte umowy w formie aktu notarialnego Reached contracts by form of notarial act	Wartość w tys. zł Value in thousand PLN	Powierzchnia w m ² Area in m ²	Średnia cena 1 m ² powierzchni w zł Average price per 1 m ² of area in PLN	SPECIFICATION
LOKALA^a					
PREMISES^a					
Mieszkalne	7140	1719781,3	380581,5	4519	Residential
Niemieszkalne	734	194988,5	42604,2	4577	Non-residential
NIERUCHOMOŚCI GRUNTOWE^b					
LAND REAL ESTATES^b					
Grunty przeznaczone pod zabudowę:					Land designated for development:
mieszkalniową	178473,8	4387113	40,7	housing
przemysłową	22161,8	475891	46,6	industrial
inną	189511,4	6308210	30,0	another
Użytki rolne	466891,6	110064239	4,2	Agricultural land
Nieruchomości leśne	5954,6	3390652	1,8	Forest estates
NIERUCHOMOŚCI ZABUDOWANE^b					
BUILT-UP REAL ESTATES^b					
Nieruchomości zabudowane budynkami mieszkalnymi	466832,1	4277164	109,1	Real estates built-up with residential buildings
Nieruchomości zabudowane budynkami pełniącymi inne funkcje niż zagrodowa i mieszkaniowa	582131,8	2306271	252,4	Real estates built-up with buildings not functioning as farmstead and residential buildings
Grunty rolne zabudowane	197793,0	16199666	12,2	Agricultural built-up land

a Powierzchnia użytkowa. b Rodzaj prawa do działki – własność.

a The usable floor space. b Type of the right to parcel – ownership.

TABL. 16 (121). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 grudnia
WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km					Distribution network in km
Wodociągowa	19402,8	21023,5	21233,0	21496,1	Water supply:
miasta	2625,0	2829,8	2934,6	2972,2	urban areas
wieś	16777,8	18193,7	18298,4	18523,9	rural areas
Kanalizacyjna ^a	4432,1	6278,9	6442,9	6686,5	Sewage ^a
miasta	2209,8	2638,3	2741,8	2830,7	urban areas
wieś	2222,3	3640,6	3701,1	3855,8	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.					Connections leading to residential buildings in pcs
Wodociągowe	344347	369593	377495	381839	Water supply system
miasta	86073	89707	92910	93732	urban areas
wieś	258274	279886	284585	288107	rural areas
Kanalizacyjne	99841	128063	134534	137997	Sewage system
miasta	60150	69041	72562	73859	urban areas
wieś	39691	59022	61972	64138	rural areas
Zdroje uliczne	973	528	504	489	Street outlets
Miasta	392	266	261	261	Urban areas
Wieś	581	262	243	228	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³	57,2	61,1	59,1	61,0	Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm³
Miasta: w hm ³	31,8	31,0	29,9	30,3	Urban areas: in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	31,3	31,3	30,2	30,7	per capita in m ³
Wieś w hm ³	25,4	30,1	29,2	30,7	Rural areas in hm ³
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³	50,2	49,1	50,2	50,8	Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm³
w tym oczyszczane	50,2	49,1	50,2	50,8	of which treated

a Łącznie z kolektorami.

a Including collectors.

TABL. 17 (122). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIENIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	765,9	777,8	792,0	812,4	Consumers (as of 31 XII) in thousand
Miasta	386,6	395,5	405,7	418,4	Urban areas
Wieś	379,3	382,2	386,3	394,0	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GWh	1448,7	1417,3	1435,8	1467,2	In GWh
miasta	687,0	639,5	639,6	652,9	urban areas
wieś	761,7	777,8	796,2	814,3	rural areas
W kWh:					In kWh:
miasta: na 1 mieszkańca	676,6	645,4	646,2	661,5	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	1777,0	1616,7	1576,4	1560,4	per consumer ^a
wieś — na 1 odbiorcę ^a	2008,5	2034,9	2061,4	2066,8	rural areas — per consumer ^a

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.

Źródło: dane Ministerstwa Gospodarki.

a The number of consumers as of 31 XII was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Economy.

TABL. 18 (123). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIENIE GAZU Z SIECI
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 grudnia
GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION
OF GAS FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa					Distribution and transmission network in km
w km	7988,4	8654,8	9191,6	9300,7	
w tym przesyłowa	977,9	1028,2	1030,5	1038,2	of which transmission
miasta	121,4	98,4	103,2	103,2	urban areas
wieś	856,6	929,8	927,4	935,0	rural areas
Miasta	2318,0	2609,9	2905,4	2935,4	Urban areas
Wieś	5670,4	6044,9	6286,2	6365,3	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	129080	143356	153260	156617	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta	62545	70992	76612	78227	Urban areas
Wieś	66535	72364	76648	78390	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	294,7	318,8	325,5	329,0	Consumers of gas from gas supply system^a in thousands
Miasta	248,4	265,8	269,3	271,5	Urban areas
Wieś	46,3	53,0	56,2	57,5	Rural areas
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku):					Consumption of gas from gas supply system (during the year):
W GWh ^b	161,8	1678,2	1885,7	1841,0	In GWh ^b
miasta	124,2	1239,0	1363,9	1320,0	urban areas
wieś	37,5	439,2	521,8	521,0	rural areas
Na 1 mieszkańca w kWh ^c	75,1	783,0	885,6	867,7	Per capita in kWh ^c
miasta	123,6	1250,4	1378,1	1337,4	urban areas
wieś	32,6	381,2	457,9	459,2	rural areas

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c W 2010 r. w jednostkach naturalnych: b — hm³, c — m³.

a Including consumers using collective gas-meter. b, c In 2010 in natural units: b — hm³, c — m³.

TABL. 19 (124). **OGRZEWNICTWO**
Stan w dniu 31 grudnia
HOUSE-HEATING
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km	1249,5	1308,6	1322,6	1397	1285	112	Heating network in km
w tym przesyłowa	737,8	794,1	825,5	836	763	73	of which transmission
Kotłownie	561	944	918	986	708	276	Boiler rooms
Sprzedaż energii ciepłej (w ciągu roku) w TJ	10122	7788	8234	7761	7644	118	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie w dam ³	85592	99032	101511	102158	97807	4351	Cubature of buildings with central heating in dam ³
w tym budynków mieszkal- nych	55593	56809	58334	58491	57883	608	of which residential buildings

TABL. 20 (125). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
POPULATION USING WATER supply, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Ludność w tys. — korzystająca ^a z:					Population in thousands — using ^a :
wodociągu	1766,9	1857,6	1850,3	1845,5	water supply system
miasta	950,6	935,8	935,3	931,3	urban areas
wieś	816,3	921,8	915,0	914,2	rural areas
kanalizacji	1027,9	1114,7	1119,9	1121,4	sewage system
miasta	869,2	876,5	877,6	874,7	urban areas
wieś	158,7	238,2	242,3	246,7	rural areas
gazu	854,5	864,1	870,1	870,1	gas supply system
miasta	698,1	691,8	690,3	687,3	urban areas
wieś	156,4	172,3	179,8	182,7	rural areas
Ludność — w % ogółu ludności ^b — korzystająca ^a z:					Population — in % of total population ^b — using ^a :
wodociągu	81,1	86,8	87,0	87,2	water supply system
miasta	93,8	94,7	94,6	94,7	urban areas
wieś	70,0	80,0	80,4	80,6	rural areas
kanalizacji	47,2	52,1	52,7	53,0	sewage system
miasta	85,8	88,7	88,8	88,9	urban areas
wieś	13,6	20,7	21,3	21,8	rural areas
gazu	39,2	40,4	40,9	41,1	gas supply system
miasta	68,9	70,0	69,8	69,9	urban areas
wieś	13,4	15,0	15,8	16,1	rural areas

a Dane szacunkowe. b Na podstawie bilansów.
a Estimated data. b Based on balances.

DZIAŁ IX EDUKACJA I WYCHOWANIE

CHAPTER IX EDUCATION

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 996, z późniejszymi zmianami), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1457) oraz ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1668, z późniejszymi zmianami).

W roku szkolnym 2018/19 dzieci 6-letnie są objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego, zaś dzieci 7-letnie obowiązkiem szkolnym. Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia.

Od 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2018/19:

- 1) w szkołach podstawowych kształcą się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy ósmej, co skutkuje brakiem absolwentów z lat szkolnych 2016/17 i 2017/18 (przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową),
- 2) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegają likwidacji,
- 3) w branżowych szkołach I stopnia pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych.

2. Prezentowane dane obejmują:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
 - a) podstawowe,
 - b) gimnazja,
 - c) ponadgimnazjalne i ponadpodstawowe;
- 3) szkoły policealne;
- 4) uczelnie;

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the Law on School Education of 14th December 2016 (uniform text Journal of Laws 2018 item 996, with later amendments), the Education System Law of 7th September 1991 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1457) and the Higher Education Law and Science Law of 20th July 2018 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1668, with later amendments).

In the 2018/19 school year, 1-year pre-primary education in pre-primary education establishments was compulsory for children aged 6, while children aged 7 were subject to full-time compulsory education which lasts until the age of 18.

The reform of the education system began on 1st September 2017, eventually implementing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools are being phased out.

As a result of the reform of the education system introduced in the 2018/19 school year:

- 1) the first cohort of pupils following the eighth grade curriculum attends primary schools, which results in the lack of graduates from the 2016/17 and 2017/18 school years (transition from a 6-year to 8-year primary school),
- 2) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools which are being phased out,
- 3) the remaining students enrolled in basic vocational school sections are pursuing their education in stage I sectoral vocational schools.

2. The presented data include:

- 1) pre-primary establishments;
- 2) schools for children and youth and for adults:
 - a) primary schools,
 - b) lower secondary schools,
 - c) upper secondary and post-primary schools;
- 3) post-secondary schools;
- 4) higher education institutions;

- 5) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze;
- 6) placówki pozaszkolne.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwo) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

4. Szkoły (z wyjątkiem uczelni) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Uczelnie mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. **Placówki wychowania przedszkolnego** obejmują przedszkola (łącznie ze specjalnymi), oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne; od roku szkolnego 2004/05 dzieci 6-letnie są objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego, z wyjątkiem lat szkolnych 2011/12–2015/16, w których dotyczyło to dzieci 5-letnich.

6. **Szkoły dla dzieci i młodzieży** (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) **szkoły podstawowe**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowe (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) **gimnazja**;
- 3) 3-letnie **szkoły specjalne przysposabiające do pracy**;
- 4) 3-letnie **branżowe szkoły I stopnia** (do roku szkolnego 2016/17 2-, 3-letnie **zasadnicze szkoły zawodowe**);
- 5) 3-letnie **licea ogólnokształcące**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowe (bez szkół specjalnych);

- 5) special education and care centres, youth educational centres, youth sociotherapy centres and rehabilitation and education centres;

- 6) extracurricular institutions.

3. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration units and local government units (gminas, powiats and voivodship), as well as by other legal and natural persons.

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competences of a public school. A non-public school can obtain the competences of a public school, if it implements the minimum curriculum and applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration units and local government units can administer public schools only. Primary and lower secondary schools can only be public or non-public schools with the competences of public schools.

Higher education institutions can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5. **Pre-primary education establishments** comprise nursery schools (including special nursery schools), pre-primary sections of primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres; in the 2004/05 school year, an obligatory one year pre-primary education of children aged 6 was introduced in pre-primary education establishments, with the exception of the 2011/12–2015/16 school years when children aged 5 were covered by compulsory education.

6. **Schools for children and youth** (including special schools) comprise:

- 1) **primary schools** including sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools), art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school curriculum;
- 2) **lower secondary schools**;
- 3) 3-year **special job-training schools**;
- 4) 3-year **stage I sectoral vocational schools** (until the 2016/17 school year 2-, 3-year **basic vocational schools**);
- 5) 3-year **general secondary schools**, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);

- 6) 4-letnie technika;
- 7) **ogólnokształcące szkoły artystyczne** dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne;
- 8) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03–2013/14 – 3-letnie licea profilowane,
 - 2004/05–2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące,
 - 2004/05–2013/14 – 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

7. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej, zaocznej i stacjonarnej – obejmują:

- 1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;
- 2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie);
- 3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) i kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

8. Uczelnie realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu uczelni:

- 1) do roku akademickiego 2015/16 podawano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadawano się tytuł licencjata;
- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujący w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych uczelni łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi.

Podział uczelni według **typów uczelni** opracowano na podstawie grupowania stosowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla uczelni publicznych. W podziale tym do typu „uczelnie” zaliczono zarówno szkoły mające w nazwie własnej „uczelnia”, jak też „wyższa szkoła”, „uniwersytet”, „politechnika” lub „akademia”: rolnicza, ekonomiczna, pedagogiczna, artystyczna i teologiczna.

- 6) 4-year technical secondary schools;
- 7) **general art schools** leading to professional certification (excluding special schools), with the exception of schools providing art education only;
- 8) schools operating in the school years:
 - 2002/03–2013/14 – 3-year specialised secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools.

7. Post-secondary schools — educating in day, evening, extramural and full-time mode — comprise:

- 1) post-secondary schools (1-, 1,5- or 2-year), including special schools;
- 2) colleges of social work (3-year);
- 3) foreign language teacher training colleges (3-year) and teacher training colleges (3-year) operating until the 2015/16 school year, in which graduates did not obtain the Bachelor's degree.

8. Higher education institutions provide full-time and part-time programmes of education. Data regarding higher education institutions:

- 1) until the 2015/16 academic year, included foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates obtained the Bachelor's degree.
- 2) comprise foreigners studying in Poland (including students at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);

Data on students and graduates are given according to the seats of higher education institutions including their branches and branch basic organisational units.

The division of higher education institutions by **types of institution** was based on the grouping applied by the Ministry of Science and Higher Education with regard to public schools. In this division, the category of "higher education institutions" comprises both the schools whose proper name includes the phrase "higher school" and those containing in their proper name the word "university" or "academy" — of: agriculture, economics, pedagogy, arts and theology.

9. Szkoły dla dorosłych — kształcące w formie stacjonarnej i zaocznej — obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 4) funkcjonujące do roku szkolnego:
 - 2013/14 — 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
 - 2014/15 — 2-3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych oraz 3-letnie licea profilowane dla dorosłych,
 - 2015/16 — 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej oraz 4-letnie technika dla dorosłych.

10. Prezentowane dane o nauczaniu języka mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego obejmują samodzielne szkoły dla dzieci i młodzieży mniejszości narodowych i etnicznych oraz posługujących się językiem regionalnym, jak również szkoły i zespoły międzyszkolne, w których organizowane są dodatkowe zajęcia z nauczania tych języków.

11. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

12. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

13. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

14. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

9. Schools for adults — educating in full-time and extramural form — comprise:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) 3-year general secondary schools for adults;
- 4) operating until the school years:
 - 2013/14 — 2-year supplementary secondary schools for adults for graduates of basic vocational schools,
 - 2014/15 — 2-3-year basic vocational schools for adults and 3-year specialised secondary schools for adults,
 - 2015/16 — 3-year supplementary technical secondary schools for adults based on the basic vocational school curriculum, as well as 4-year technical secondary schools for adults,

10. Data on teaching a language of national and ethnic minorities as well as a **regional language** include independently operating schools for children and youth of national and ethnic minorities as well as students using regional language, and schools and interschool groups in which additional language classes are organised.

11. Special schools are organised for children and youth with special educational needs, including youth with disabilities. Education may be conducted within the school system or individually. Education is provided in mainstream schools (in which special or integrated and mainstream sections are established), in special schools operating independently, as well as in special education and care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resort treatment).

12. Special education and care centres are facilities for disabled children and youth aged 3 years and more who cannot, due to their disability, attend a regular pre-school or a school.

13. Youth educational centres are intended for socially maladjusted youth. The task of the centres is to eliminate the causes and manifestations of social maladjustment, as well as to prepare the wards for independent life, compliant with legal and social norms.

14. Youth sociotherapy centres are facilities for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

15.Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

16.Zadaniem **wychowania pozaszkolnego** jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do placówek **wychowania pozaszkolnego** zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

17.Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. Bursa to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

18.Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o **nauczycielach akademickich** zaprezentowano według faktycznej lokalizacji uczelni oraz ich jednostek zamiejscowych i dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

19.Studia podyplomowe – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona między innymi w uczelni, instytucie naukowym PAN, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

20.Studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy PAN, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

15.Rehabilitation and education centres are facilities enabling children and youth with a severe intellectual retardation to fulfil their schooling obligation by participating in rehabilitation and education classes.

16.The task of **extracurricular education** to provide children and youth with conditions for development of interests and aptitudes, as well as rest and recreation in their leisure time.

Extracurricular education facilities include: youth centres, youth cultural centres, extracurricular interest groups, interschool sport centres and other public and non-public establishments.

17.Boarding school is a care and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A dormitory is an interschool facility serving as a boarding school.

18.Data regarding teachers, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement compulsory educational programmes, i.e. excluding day-room teachers and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding **academic teachers** are presented by actual seat of higher education institutions and their branch units and concern the positions of: professor, associate professor, assistant professor and assistant lecturer, as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, foreign language teacher, instructor, certified librarian and certified personnel dealing with scientific documentation.

Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full-time equivalents.

19.Non-degree postgraduate programmes – a level of education open to holders of first cycle degree and provided by, i.a., a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, leading to the award of postgraduate qualifications.

20.Doctoral studies (third-cycle programmes), open to holders of the second cycle qualification and leading upon successful completion to the award of a third cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland.

21. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza uczelniami) oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) uczelni – prezentuje się według stanu w dniu 31 grudnia (do roku akademickiego 2017/18 – w dniu 30 listopada); studenci są wykazywani tyle razy na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; dane o absolwentach dotyczą osób, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. (do roku akademickiego 2017/18 absolwenci wykazywani byli z danego roku akademickiego).

22. Współczynnik skolaryzacji:

- 1) **brutto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania;
- 2) **netto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania.

23. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni teologicznych opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

24. Dane (poza uczelniami i szkołami dla dorosłych) prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.

21. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as special education and care centres, youth educational centres, youth sociotherapy centres and rehabilitation and education centres, extracurricular education, as well as boarding schools and dormitories are given as of the beginning of the school year; data concerning graduates – as of the end of the school year;
- 2) higher education institutions – are presented as of 31st December (until the 2017/18 academic year – as of 30th November); students are listed as many times as many courses they are enrolled in; data regarding graduates concern the number of issued university diplomas; data regarding graduates concern persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018 (until the 2017/18 academic year, graduates were shown as of a given academic year).

22. Enrolment rate:

- 1) **gross** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to the population (as of 31st December) in the age group defined as corresponding to this level of education;
- 2) **net** – is the ratio of the number of pupils or students in a given age group (as of the beginning of the school year) at a given level of education to the population (as of 31st December) in the age group defined as corresponding to this level of education.

23. The presented information, excluding the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on some higher schools of theology, have been compiled on the basis of POL-on, the Integrated System of Information on Science and Higher Education, administered by the Ministry of Science and Higher Education.

24. Data (excluding higher education institutions and schools for adults) are presented together with special schools, if not otherwise stated.

TABL. 1 (126). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA**
EDUCATION BY LEVELS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	1055	971	981	978	primary
gimnazja	467	476	146	134	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy ..	24	27	29	29	special job-training
branżowe szkoły I stopnia ^a	107	94	86	88	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące ^b	209	143	134	130	general secondary ^b
technika ^c	168	144	141	136	technical secondary ^c
artystyczne ogólnokształcące ^d	6	6	6	6 ^e	general art ^d
policealne	171	149	123	115	post-secondary
dla dorosłych	172 ^f	105	87	74	for adults
podstawowe	–	–	–	–	primary
gimnazja	4	5	1	1	lower secondary
licea ogólnokształcące ^b	122	100	86	73	general secondary ^b
technika ^c	40	x	x	x	technical secondary ^c
Uczelnie	18 ^g	18	17	17	Higher education institutions
NAUCZYCIELE TEACHERS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^h	11314	11330	12990	15016	primary ^h
gimnazja ^h	6558	5827	3846	1976	lower secondary ^h
branżowe szkoły I stopnia ^{ahi}	1057	915	861	871	stage I sectoral vocational ^{ahi}
licea ogólnokształcące ^{bh}	3713	2675	2552	2442	general secondary ^{bh}
technika ^{chk}	3275	3353	3435	3385	technical secondary ^{chk}
policealne	654	590	554	418	post-secondary
Uczelnie ^l	6544 ^g	6374	6152	6115	Higher education institutions ^l
UCZNIOWIE I STUDENCI PUPILS AND STUDENTS					
Wychowanie przedszkolne ^m	17204	21132	19337	19602	Pre-primary education ^m
Szkoły:					Schools:
podstawowe	127790	135232	142277	162088	primary
gimnazja	75277	62123	40022	20064	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy ...	594	615	605	622	special job-training
branżowe szkoły I stopnia ^a	10991	8182	8064	7089	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące ^b	49367	33976	31247	30165	general secondary ^b
technika ^c	31520	31050	30803	30782	technical secondary ^c
artystyczne ogólnokształcące ^d	790	681	684	697 ⁿ	general art ^d
policealne	20769	17407	15873	13743	post-secondary

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b, c W roku szkolnym 2010/11 łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, c – technikami uzupełniającymi. d Dające uprawnienia zawodowe. e Ponadto 10 szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne. f Łącznie z 6 zasadniczymi szkołami zawodowymi nieuwzględnionymi w dalszym podziale. g Bez uczelni resortu obrony narodowej. h–k Łącznie ze szkołami: h – dla dorosłych, i – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, k – artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. l Nauczyciele akademicy-. m Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, w roku szkolnym 2014/15 – w wieku 5-6 lat, natomiast w roku szkolnym 2015/16 – w wieku 5 lat, objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 31 na str. 222. n Ponadto 635 uczniów realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w szkołach artystycznych.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b, c In the 2010/11 school year including: b – supplementary general secondary and specialised secondary, c – supplementary technical secondary. d Leading to professional certification. e Moreover, 10 art schools providing art education only. f Including 6 basic vocational schools, not included in further division. g Excluding higher schools of the Ministry of National Defence. h–k Including: h – schools for adults, i – special job-training schools, k – general art schools leading to professional certification. l Academic teachers. m Concerns children aged 6, in the 2014/15 school year - aged 5-6, in the 2015/16 school year - aged 5, attending pre-primary establishments, shown also in table 31 on page 222. n Moreover 635 students, providing art education only respectively.

TABL. 2 (127). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools				Uczniowie i studenci Pupils and students				Absolwenci Graduates		
	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2016/17	2017/18
Gimnazja Lower secondary schools	467	476	146	134	75277	62123	40022	20064	25029	20133	19501
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	1	1	1	20	11	10	4	5	4	3
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	433	426	115	108	72487	58668	37444	18725	24144	18921	18343
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	22	30	16	15	1370	1478	1099	587	406	516	500
Associations and other social organizations											
Organizacje wyznaniowe	4	4	3	1	747	901	599	317	254	346	283
Religious organizations											
Pozostałe	7	15	11	9	653	1065	870	463	220	346	393
Others											
Branżowe szkoły I stopnia^{ab} Stage I sectoral vocational schools^{ab}	131	121	115	117	11585	8797	8064	7711	3821	2368	2377
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	6	5	4	4	184	128	173	156	80	42	23
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	110	97	90	92	9314	6800	6094	5820	3092	1827	1807
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	7	10	11	11	804	674	750	717	257	179	204
Associations and other social organizations											
Organizacje wyznaniowe	–	–	1	1	–	–	10	20	–	7	–
Religious organizations											
Pozostałe	8	9	9	9	1283	1195	1037	998	392	313	343
Others											
Licea ogólnokształcące^c ... General secondary schools^c	209	143	134	130	49367	33976	31247	30165	16805	10815	10257
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	1	1	1	191	145	156	150	61	42	52
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	176	111	104	98	46361	31391	28373	27182	15696	9954	9298
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	17	11	9	9	826	456	470	487	311	171	170
Associations and other social organizations											
Organizacje wyznaniowe	4	4	4	4	763	725	781	795	284	227	252
Religious organizations											
Pozostałe	11	16	16	18	1226	1259	1467	1551	453	421	485
Others											

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b–c Łącznie: b – ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy; w przypadku absolwentów – zasadnicze szkoły zawodowe, c – w roku szkolnym 2010/11 z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b-c Including: b – special job-training schools; in the case of graduates – basic vocational schools, c – in the 2010/11 school year supplementary general secondary and specialised secondary.

TABL. 2 (127). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools				Uczniowie i studenci Pupils and students				Absolwenci Graduates		
	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2016/17	2017/18
Technika^a Technical secondary schools^a	174	150	147	142	32310	31731	31487	31479	7574	7248	6931
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	15	13	13	13	2224	2008	1974	1899	565	429	451
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	139	118	115	110	28364	28273	28042	27998	6685	6527	6178
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	14	14	13	13	1022	992	996	992	123	194	217
Associations and other social organizations											
Pozostałe	6	5	6	6	700	458	475	593	201	98	85
Others											
Szkoły policealne Post-secondary schools	171	149	123	115	20769	17407	15873	13743	6230	4878	4980
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	3	3	3	279	114	121	59	124	47	32
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	61	50	33	32	5772	4217	3480	3110	1961	1432	1333
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	18	15	14	11	715	990	685	547	321	429	321
Associations and other social organizations											
Pozostałe	87	81	73	69	14003	12086	11587	10027	3616	2970	3294
Others											
Uczelnie Higher education institutions	18^b	18	17	17	99658^b	77562	71554	68819	29394^b	21022	18663^c
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	7	8	8	8	62000	52828	51877	49342	17412	14902	13461
Central (government) administration entities											
Organizacje wyznaniowe	1	1	1	1	16627	11799	9616	9054	5312	3051	2726
Religious organizations											
Pozostałe	10	9	8	8	21031	12935	10061	10423	6670	3069	2476
Others											
Szkoły dla dorosłych Schools for adults	172	105	87	74	10916	8116	6224	5341	2627	2255	1976
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	8	2	1	2	274	112	70	122	47	34	14
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	64	48	41	36	4111	3072	2234	1910	1005	888	765
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	37	15	11	8	1708	655	457	340	522	198	244
Associations and other social organizations											
Pozostałe	63	40	34	28	4823	4277	3463	2969	1053	1135	953
Others											

a Łącznie z technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. b Bez uczelni resortu obrony narodowej. c Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Including supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art school leading to professional certification. b Excluding higher schools of the Ministry of National Defence. c Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

Source: data of the Ministry of National Education and of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 3 (128). **UCZNIOWIE WEDŁUG WIEKU**
PUPILS AND STUDENTS BY AGE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
	w % ludności w danym wieku in % of population of a given age			
7–14 ^a lat / years	95,6	89,7	93,5	93,5
15 ^b	96,4	94,8	94,8	95,5
16–18	95,9	94,7	94,6	95,0
19–21 lat / years	27,1	26,1	24,9	23,6

a W roku szkolnym 2010/11 – grupa wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 7–13 lat. b W roku szkolnym 2010/11 i 2015/16 – grupa wieku 13–15 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 14–15 lat.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12, in the 2017/18 school year – age group 7–13. b In the 2010/11 and 2015/16 school year – age group 13–15, in the 2017/18 school year – age group 14–15.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (129). **WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI**
ENROLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males
		w %			in %			w %			in %		

**BRUTTO
GROSS**

Szkoły: / Schools:													
podstawowe ^a	7–14	97,5	97,5	97,4	89,8	89,6	88,9	93,8	94,2	93,3	93,8	94,2	93,3
primary ^a													
gimnazja ^b	15	98,7	100,0	97,3	97,6	98,6	96,5	99,1	98,8	99,3	98,7	97,6	100,0
lower secondary ^b													
branżowe szkoły I stopnia ^{cd}	16–18	13,3	19,3	7,0	12,5	17,7	7,0	12,2	17,4	6,7	12,1	17,0	6,9
stage I sectoral vocational ^{cd}													
licea ogólnokształcące ^e	16–18	65,6	52,5	79,3	59,3	47,8	71,4	56,5	45,0	68,8	55,8	43,5	68,8
general secondary ^e													
technika ^f	16–18	38,6	49,6	27,1	44,9	55,0	34,3	47,6	58,4	36,2	49,5	61,1	37,2
technical ^f													
policealne	19–21	21,4	15,7	27,4	22,1	13,0	31,5	21,8	12,4	31,6	19,7	10,9	28,8
post-secondary													

a W roku szkolnym 2010/11 – grupa wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 7–13 lat. b W roku szkolnym 2010/11 i 2015/16 – grupa wieku 13–15 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 14–15 lat. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. d–f łącznie: d – ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, e – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), f – z technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a In the 2010/11 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12, in the 2017/18 school year – age group 7–13. b In the 2010/11 and 2015/16 school year – age group 13–15, in the 2017/18 school year – age group 14–15. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. d–f Including: d – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, e – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), f – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification.

TABL. 4 (129). **WSPÓLCZYNNIK SKOLARYZACJI (dok.)**
ENROLMENT RATE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
		ogó- łem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	ogó- łem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	ogó- łem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	ogó- łem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males
		w %						in %					
NETTO													
NETTO													
Wychowanie przedszkol- ne ^h	6	85,2	87,0	83,3	96,3	96,9	95,7	91,0	91,9	90,1	94,5	95,4	93,6
Pre-primary education ^h													
Szkoły: / Schools:													
podstawowe ^a	7–14	95,4	95,4	95,4	89,2	88,4	89,9	92,4	92,6	92,2	92,6	92,8	92,4
primary ^a													
gimnazja ^b	15	94,6	94,4	94,8	92,8	92,7	92,9	90,6	89,9	91,5	85,3	84,1	86,6
lower secondary ^b													
branżowe szkoły I stopnia ^{cd}	16–18	11,0	15,9	5,9	9,8	14,1	5,3	9,4	13,6	5,0	9,2	13,1	5,2
stage I sectoral vocational ^{cd}													
licea ogólnokształcące ^e .	16–18	55,3	41,1	70,2	48,0	34,7	62,0	46,9	33,7	60,9	46,5	33,3	60,5
general secondary ^e													
technika ^g	16–18	26,3	33,6	18,7	33,7	41,4	25,5	35,4	43,4	26,8	36,5	45,3	27,3
technical ^g													
policealne	19–21	9,2	6,4	12,1	8,1	4,8	11,6	6,8	3,8	10,0	5,9	3,3	8,5
post-secondary													

a W roku szkolnym 2010/11 – grupa wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 7–13 lat. b W roku szkolnym 2010/11 i 2015/16 – grupa wieku 13–15 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 14–15 lat. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. d–f Łącznie: d – ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, e – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), f – z technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. h Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, za wyjątkiem roku szkolnego 2015/16 – dotyczy dzieci w wieku 5 lat.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12, in the 2017/18 school year – age group 7–13. b In the 2010/11 and 2015/16 school year – age group 13–15, in the 2017/18 school year – age group 14–15. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. d–f Including: d – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, e – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), f – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. h Concerns children attending obligatory pre-primary establishments, excluding the 2015/16 school year - concerns children aged 5.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 5 i 6

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 5 and 6

In distribution by foreign languages, one person may be indicated more than once.

TABL. 5 (130). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH

PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST SECONDARY SCHOOLS

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach			In % of total pupils and students at schools					
		podstawowych		primary	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^{ab}	liceach ogólnokształcących ^c	techni- kach ^d	policeal- nych ^e	
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas						
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE COMPULSORY EDUCATION										
Angielski	2010/11	284704	94,2	96,5	92,2	94,8	59,7	99,3	97,6	28,8
English	2015/16	266672	98,5	98,8	98,2	98,8	68,5	99,5	99,1	56,2
	2017/18	246879	98,6	98,3	98,8	98,7	63,7	99,7	97,2	58,3
	2018/19	245598	98,3	97,7	98,8	97,9	64,8	99,8	99,7	52,9
Francuski ...	2010/11	8349	0,2	0,4	0,1	3,4	–	9,6	2,8	0,1
French	2015/16	5902	–	–	–	3,6	–	9,2	1,8	–
	2017/18	4616	0,2	0,3	0,1	3,3	–	8,1	1,5	–
	2018/19	3820	0,3	0,4	0,2	2,9	–	7,7	1,4	–
Niemiecki	2010/11	75830	2,0	2,4	1,7	37,8	11,6	49,0	56,9	1,6
German	2015/16	70189	1,1	1,5	0,8	50,9	12,0	49,2	61,0	1,0
	2017/18	67997	7,9	9,0	6,8	53,0	11,9	48,1	61,9	2,3
	2018/19	68734	14,3	15,9	12,7	52,9	11,6	45,3	64,5	2,5
Rosyjski	2010/11	40274	2,9	0,2	5,3	17,2	24,7	19,9	32,7	1,8
Russian	2010/11	33017	0,4	0,1	0,6	23,1	18,6	21,9	29,1	–
	2017/18	29094	2,6	1,3	4,0	21,9	15,1	21,6	27,3	1,3
	2018/19	28794	5,0	3,0	7,2	23,2	13,3	21,1	27,4	1,5
Włoski	2010/11	1054	–	–	–	0,3	–	1,7	0,1	0,1
Italian	2015/16	1072	–	–	–	0,3	–	2,6	0,0	–
	2017/18	947	–	–	–	0,3	–	2,7	–	–
	2018/19	868	–	–	–	0,2	–	2,7	–	–
Inne	2010/11	2900	0,1	–	0,1	–	–	6,1	0,1	–
Others	2015/16	9476	0,1	0,2	–	5,1	–	16,6	1,6	3,8
	2017/18	10771	1,3	2,2	0,3	6,0	–	19,6	1,3	–
	2018/19	12247	2,3	4,1	0,4	6,7	–	21,7	2,0	–
NAUCZANIE DODATKOWE^f ADDITIONAL EDUCATION^f										
Angielski	2010/11	9768	3,3	0,6	5,7	2,5	0,3	0,1	0,3	12,2
English	2015/16	652	0,3	0,1	0,6	0,0	1,8	–	–	3,5
	2017/18	542	0,2	0,0	0,4	0,0	2,1	–	–	0,7
	2018/19	1211	0,2	0,0	0,4	0,1	2,1	2,3	–	0,6

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b–d Łącznie: b – ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (w roku szkolnym 2010/11), d – z technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) oraz z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b–d Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – supplementary general secondary schools (in the 2010/11 school year), d – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. e Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Within hours left to the school head's discretion.

TABL. 5 (130). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH (dok.)

PUPILS AND LEARNING STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST SECONDARY SCHOOLS (cont.)

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools							
		podstawowych primary			gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^{ab} stage I sectoral vocational ^{ab}	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	technikach ^d technical secondary ^d	policealnych ^e post- secondary ^e
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas					
NAUCZANIE DODATKOWE^f (dok.) ADDITIONAL EDUCATION ^f (cont.)									
Francuski.... 2010/11	1605	0,2	0,3	0,1	1,0	–	1,1	0,4	–
French 2015/16	266	0,1	0,1	0,0	0,3	–	–	–	–
2017/18	225	0,1	0,2	0,0	0,1	–	–	–	–
2018/19	429	0,2	0,3	0,0	0,4	–	0,2	–	–
Niemiecki ... 2010/11	22045	6,7	8,0	5,6	12,2	0,6	6,6	3,1	0,2
German 2015/16	10574	3,0	1,7	4,2	7,9	1,7	2,6	2,1	–
2017/18	8837	3,9	3,0	4,8	5,7	1,5	1,5	1,4	0,3
2018/19	9218	3,8	2,4	5,3	6,1	1,3	3,7	1,9	–
Inne 2010/11	20690	7,7	3,4	11,5	9,5	–	6,5	1,1	0,8
Others 2015/16	10819	4,2	1,1	7,2	6,3	–	2,7	1,0	0,0
2017/18	9430	4,4	1,7	7,1	5,3	–	2,5	0,9	0,2
2018/19	7978	3,9	1,9	6,1	3,1	–	2,5	0,6	–

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b–d Łącznie: b – ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (w roku szkolnym 2010/11), d – z technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) oraz z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b–d Including: b – special job–training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – supplementary general secondary schools (in the 2010/11 school year), d – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. e Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Within hours left to the school head's discretion.

TABL. 6 (131). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^aPUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students at school		
		gimnazjach lower secondary	liceach ogólnokształcących ^b general secondary ^b	technikach ^c technical secondary ^c
Angielski 2010/11	8354	78,4	80,6	56,8
English 2015/16	7116	77,4	87,9	–
2017/18	14430	100,0	86,3	–
2018/19	11955	100,0	94,6	–
Niemiecki 2010/11	404	–	2,0	12,4
German 2015/16	211	10,6	2,4	–
2017/18	522	–	2,4	–
2018/19	467	–	2,5	–
Rosyjski 2010/11	1908	47,5	14,9	29,1
Russian 2015/16	754	12,1	9,2	–
2017/18	663	–	7,2	–
2018/19	503	–	5,5	–

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. b, c W roku szkolnym 2010/11 łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, b – technikami uzupełniającymi.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Data concern obligatory education. b, c In the 2010/11 school year including: b – supplementary general secondary schools, c – supplementary technical secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (132). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI^a**
EDUCATION FOR PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	uczniowie pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły podstawowe	2647	2997	3986	3294	485	x	x	Primary schools
w tym specjalne	995	1066	1351	1651	200	x	x	of which special schools
Gimnazja	2353	2062	1505	800	741	599	669	Lower secondary
w tym specjalne	1194	974	709	399	402	343	302	of which special schools
Specjalne szkoły przyposabiające do pracy	594	615	605	622	120	127	147	Special job-training schools
Branżowe szkoły I stopnia ^b	831	846	724	716	312	159 ^c	191 ^c	Stage I sectoral vocational schools b
w tym specjalne	723	688	583	545	261	133	179	of which special schools
Licea ogólnokształcą- ce ^d	267	200	212	215	71	52	75	General secondary schools ^d
w tym specjalne	122	35	17	15	32	3	8	of which special schools
Technika ^e	112	200	231	232	10	28 ^e	31 ^e	Technical secondary schools ^e
w tym specjalne	–	86	87	82	–	17	23	of which special schools
Szkoły policealne	16	8	27	44	10	6	8	Post-secondary schools
w tym specjalne	–	8	21	30	–	6	6	of which special schools

a Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 197. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie. d, e Łącznie z: d – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (w roku szkolnym 2010/11), e – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) oraz ogólnokształcącymi szkołami artystycznym dającymi uprawnienia zawodowe.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 11 on page 197. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c Data for mainstream schools concern graduates with statement of special education needs who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new care curriculum for vocational education). d, e Including: d – supplementary general secondary schools (in the 2010/11 school year), e – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (133). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**
SPECIAL EDUCATION CARE CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIO THERAPY CENTRES AND REHABILITATION AND EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze^a					Special education care centres^a
Ośrodki	29	29	29	29	Centres
Miejsca	1976	1629	1580	1516	Places
Wychowankowie	1651	1193	1090	970	Residents
w tym:					of which:
niewidomi i słabowidzący	27	23	22	17	blind and sight impaired
niesłyszący i słabosłyszący	122	73	61	21	deaf and hearing impaired
z niepełnosprawnością ruchową i z afazją	5 ^b	9	11	9	with impaired motor skills and with aphasia
z niepełnosprawnością intelektualną	1320	899	817	734	with intellectual disability
zagrożeni niedostosowaniem społecznym	–	4	3	5	at risk of social maladjustment

a Łącznie ze specjalnymi ośrodkami wychowawczymi (w 2018 r. – 3 ośrodki z 135 miejscami i z 94 wychowankami). b Dotyczy wychowanków z niepełnosprawnością ruchową.

a Including special education centres (in 2018 there were 3 centres with 135 places and with 94 residents). b Concerns residents with impaired motor skills.

TABL. 8 (133). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE (dok.)**
SPECIAL EDUCATION CARE CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIO THERAPY CENTRES AND REHABILITATION AND EDUCATION CENTRES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Młodzieżowe ośrodki wychowawcze					Youth education centres
Ośrodki	2	3	2	2	Centres
Miejsca	156	324	156	168	Places
Wychowankowie	145	196	123	118	Residents
Młodzieżowe ośrodki socjoterapii					Youth sociotherapy centres
Ośrodki	4	3	3	3	Centres
Miejsca	150	111	112	113	Places
Wychowankowie	200	137	139	131	Residents
Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze					Rehabilitation and education centres
Ośrodki	7	9	10	10	Centres
Miejsca	227	323	304	333	Places
Wychowankowie	217	250	244	265	Residents
w tym:					of which:
z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim ^a	119	140	120	125	with severe intellectual disability ^a
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	98	110	124	140	with multiple impairments

a Do 2015 r. wykazywani jako wychowankowie z upośledzeniem umysłowym.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until 2015, indicated as residents with mental impairment.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (134). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Placówki Institutions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants in permanent and temporary forms of activities ^a								
		ogółem total	arty- stycz- nych arts	tech- nicz- nych techni- cal	infor- ma- tycz- nych com- puter sci- ence	przed- mioto- wych sub- jects	tury- stycz- no- kraj- oznac- znych tourist and touring	sporto- wych sports	innych others	
OGÓŁEM	2010	22	96447	86045	512	259	188	423	324	8696
TOTAL	2015	17	114478	107760	433	126	107	1533	69	4450
	2017	18	107150	99962	534	149	80	726	96	5603
	2018	16	307761	287945	93	179	165	1216	682	17481
W tym młodzieżowe domy kultury		9	305154	287230	93	179	165	1216	150	16121
Of which youth cultural centres		9	305154	287230	93	179	165	1216	150	16121

a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 października roku poprzedzającego rok badany do 30 września roku badanego.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities in period from 1st October of the year preceding the surveyed year to 30th September of the surveyed year.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (135). **INTERNATY I BURSYP SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 BOARDING-SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH
 (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2018/19		2010/11	2015/16	2017/18	2018/19		SPECIFICATION
	pla- cówki estab- lish- ments	miejsca beds	korzystający boarders				na 100 miejsc per 100 beds	
			ogółem total					
OGÓŁEM	69	8081	7106	6643	6766	6785	84	TOTAL
Internaty	53	5160	4791	3721	3891	4053	79	Boarding schools
branżowe szkoły I stopnia ^a i technika ^b	34	6394	3304	2276	2344	2600	41	stage I sectoral vocational schools ^a and technical secondary schools ^b
licea ogólnokształcą- ce	19	1753	1802	1445	1547	1453	83	general secondary schools
Bursy	16	2921	2315	2922	2875	2732	94	Dormitories

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi, szkołami policealnymi oraz kolegiami pracowników służb społecznych.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b Including general art schools, post-secondary schools and colleges of social work.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (136). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
 STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^a	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	28	34	34	37	Dormitories
Miejsca	8403	8878	9254	9324	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	7659	7258	6502	6782	students
w % ogółu studentów	7,7	9,4	9,1	9,9	in % of total students
doktoranci	54	59	50	46	doctoral studies
w % ogółu doktorantów	2,2	1,7	1,8	1,7	in % of total doctoral students
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	3	3	5	4	Canteens
Miejsca	576	370	659	610	Places

a Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 12 (137). **STUDENCI UCZELNI OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS^a

UCZELNIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19				HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
				ogółem ^b total ^b	w tym otrzymujący stypendia of which scholarship recipients		otrzymujący stypendia w % ogółu studentów danego typu uczelni scholarship recipients in % of total students of a given type of higher education institutions	
					socjalne social	rektora dla najlepszych studentów scholarship for outstanding students awarded by the rector		
O G Ó Ł E M	32275	24093	21142	19708	14828	5806	28,6	TOTAL
Uniwersytety	15315	11379	9874	9391	7300	2383	32,0	Universities
Uczelnie techniczne	2981	2719	2389	2105	1573	690	26,2	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze	3844	3123	2817	2446	1882	754	32,3	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne ...	992	150	58	77	62	23	28,0	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne .	202	56	39	42	32	14	30,9	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	2238	1613	1593	1545	1081	525	21,9	Medical universities
Pozostałe uczelnie	6703	4528	3969	3772	2656	1291	25,5	Other higher education institutions
Uczelnie resortu obrony narodowej	x	525	403	330	242	126	19,9	Higher schools of the Ministry of National Defence

a Bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. b W podziale według rodzajów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

a Excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. b One person may be indicated more than once under the item scholarships.

TABL. 13 (138). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	1023	158	865	935	167	768	940	198	742	937	201	736
Schools												
w tym: / of which: sportowe i mistrzostwa sportowego	1	1	–	3	3	–	3	3	–	4	4	–
sports and athletic filialne	66	–	66	35	–	35	25	–	25	25	–	25
branch artystyczne ^a	1	1	–	1	1	–	1	1	–	1	1	–
arts ^a Oddziały	7641	2590	5051	7896	2976	4920	8694	3410	5284	9940	3942	5998
Sections												

a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.

TABL. 13 (138). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (dok.)**
PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas
Uczniowie	126795	58278	68517	134166	65340	68826	140926	71509	69417	160437	82439	77998
Pupils												
w tym kobiety ..	61735	28342	33393	66147	32415	33732	68788	35086	33702	78307	40481	37826
of which females												
w tym I klasa	20495	9579	10913	27463	13882	13581	19327	10044	9283	19724	10454	9270
of which grade 1												
w tym szkoły:												
of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego..	539	539	-	1902	1902	-	1860	1860	-	2072	2072	-
sports and athletic												
filialne	973	-	973	659	-	659	342	-	342	298	-	298
branch												
artystyczne ^a	312	312	-	331	331	-	302	302	-	320	320	-
arts ^a												
Absolwenci	22285	10081	12204	19723	9392	10331
Graduates												
w tym kobiety ...	10849	4897	5952	9720	4648	5072
of which females												
w tym szkoły:												
of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego..	114	114	-	274	274	-
sports and athletic												
filialne	78	-	78	22	-	22
branch												
artystyczne ^a	51	51	-	58	58	-
arts ^a												
Liczba uczniów na:												
1 szkołę	124	369	79	143	391	90	150	361	94	171	410	106
school												
1 oddział	17	23	14	17	22	14	16	21	13	16	21	13
section												

a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 14 (139). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	431	138	293	437	144	293	127	43	84	121	41	80
Lower secondary												
w tym szkoły:												
of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sports and athletic												
z oddziałami												
przysposabiającymi do pracy ^a	4	3	1	7	6	1	7	5	2	5	4	1
with job-training												
sections ^a												

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.

a Based on the curriculum of grade 6 of primary school.

TABL. 14 (139). **GINNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (dok.)**

LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
	ogół- iem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogół- iem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogół- iem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas	ogół- iem total	mias- ta urban areas	wieś rural areas
Oddziały	3491	1548	1943	2832	1343	1489	1848	895	953	924	455	469
Sections												
Uczniowie	74083	37071	37012	61149	31718	29431	39313	20881	18432	19665	10577	9088
Pupils												
w tym kobiety .. of which females	35984	18091	17893	29503	15317	14186	19250	10223	9027	9715	5240	4475
w tym I klasa	24228	12189	12039	19842	10334	9508	-	-	-	-	-	-
of which grade 1												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego ..	187	187	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sports and athletic z oddziałami												
przysposabiający- mi do pracy ^a	491	199	292	529	314	215	133	61	72	127	60	67
with job-training sections ^a												
Absolwenci	24627	12054	12573	20595	10699	9896	19199	10250	8949	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety .. of which females	12125	5987	6138	9890	5151	4739	9389	5009	4380	.	.	.
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzo- stwa sportowego ..	51	51	-	-	-	-	-	-	-	.	.	.
sports and athletic z oddziałami												
przysposabiający- mi do pracy ^a	179	78	101	169	92	77	126	71	55	.	.	.
with job-training sections ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	172	269	126	140	220	100	310	486	219	163	258	114
school												
1 oddział	21	24	19	22	24	20	21	23	19	21	23	19
section												

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the curriculum of grade 6 of primary school.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (140). **BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	89	76	71	71	Schools
Oddziały	418	392	342	338	Sections
Uczniowie	10268	7494	6876	6544	Students
w tym kobiety	2430	1862	1649	1639	of which females
w tym I klasa	3948	2534	2310	2255	of which 1st grade
Absolwenci ^b	3440	2328	2051	.	Graduates ^b
w tym kobiety	924	610	489	.	of which females

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b Graduates of basic vocational schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (141). **UCZNIOWIE BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA^a I ABSOLWENCI ZASADNICZYCH SZKÓŁ ZAWODOWYCH DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
 STUDENTS OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a AND GRADUATES OF BASIC VOCATIONAL SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18 ^c	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students			absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M.....	7494	7127	6544	1639	TOTAL
w tym:					of which:
Artystyczne.....	16	12	18	12	Arts
Biznesu i administracji.....	184	207	198	156	Business and administration
Inżynieryjno-techniczne.....	3211	3158	2848	39	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa.....	758	625	524	250	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa.....	1379	1337	1252	6	Architecture and construction
Rolnicza.....	88	72	83	31	Agriculture
Usług dla ludności.....	1858	1716	1621	1145	Personal services

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). c In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

Tabl. 17 (142). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 GENERAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły.....	167	140	132	128	Schools
Oddziały.....	1665	1278	1190	1153	Sections
Uczniowie.....	46104	33941	31230	30150	Students
w tym kobiety.....	28492	21360	19660	19009	of which females
w tym I klasa.....	15479	10958	10397	9918	of which 1st grade
Absolwenci.....	15704	11370	10249	.	Graduates
w tym kobiety.....	9841	7188	6524	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary general secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 18 (143). **TECHNIKA DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	168	141	139	134	Schools
Oddziały	1366	1351	1369	1377	Sections
Uczniowie	31520	30964	30716	30700	Students
w tym kobiety	10692	11287	11075	10923	of which females
w tym I klasa	8552	8664	8515	8534	of which 1st grade
Absolwenci	7428	6655	6793	.	Graduates
w tym kobiety	2592	2518	2447	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającym.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary technical secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (144). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**

STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18 ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absol- wenci graduates	
O G Ó Ł E M	30964	30716	30700	10923	T O T A L
Społeczna	2243	2383	2368	1610	Social and behavioural science
Biznesu i administracji	1974	1950	1998	1112	Business and administration
Technologii teleinformatycznych	5053	5973	6601	572	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynierijno-techniczna	8509	8412	8211	772	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	807	562	446	222	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	2814	2410	2297	681	Architecture and construction
Rolnicza	906	771	687	192	Agriculture
Leśna	291	281	273	65	Forestry
Weterynaryjna	173	180	168	133	Veterinary
Usług dla ludności	7270	6875	6631	5200	Personal services
Usług transportowych	794	781	853	228	Transport services
Pozostałe	130	138	167	136	Others

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (145). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIE DAJĄCE UPRAWNIENIŃ ZAWODOWYCH ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	29	27	27	27	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	29	26	26	26	of which educating only in art subjects
Uczniowie	2018	2429	3265	3172	Students
w tym kobiety	1256	1596	2096	2055	of which females
Absolwenci	241	316	422	.	Graduates
w tym kobiety	160	200	268	.	of which females
SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	17	15	16	16	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	11	9	10	10	of which educating only in art subjects
Uczniowie	1285	1217	1327	1332	Students
w tym kobiety	871	855	941	945	of which females
Absolwenci	181	174	198	.	Graduates
w tym kobiety	127	123	147	.	of which females
W tym ogólnokształcące szkoły artystyczne Of which general art. Schools					
Szkoły	6	6	6	6	Schools
Uczniowie	790	681	684	697	Students
w tym kobiety	584	516	532	541	of which females
Absolwenci	146	118	115	.	Graduates
w tym kobiety	110	87	92	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (146). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	171	149	122	114	Schools
Oddziały	838	810	829	736	Sections
Uczniowie	20769	17407	15852	13713	Students
w tym kobiety	13003	12221	11283	9842	of which females
Absolwenci	6230	5448	4974	.	Graduates
w tym kobiety	4268	3999	3805	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (147). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18 ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci graduates	
OGÓŁEM	17407	15852	13713	2996	TOTAL
Artystyczna	920	1052	1038	329	Arts
Biznesu i administracji	3665	2898	2495	234	Business and administration, information and communication technologies
Technologii teleinformacyjnych	957	813	776	51	Health
Medyczna	3205	3301	3075	1332	Social services
Opieki społecznej	718	276	212	39	Personal services
Usług dla ludności	3350	3881	3493	664	Security services
Ochrony i bezpieczeństwa	625	352	331	34	Hygiene and occupational health services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	2368	1713	1409	107	Others
Pozostałe	1599	1566	884	206	

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (148). **UCZELNIE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

TYPY UCZELNI	Szkoły Schools	Nauczyciele akademicy ^a Academic teacher ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	TYPES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
OGÓŁEM					TOTAL
2010/11 ^c	18	6544	99658	28802	
2015/16	18	6374	77562	20421	
2017/18	17	6152	71554	18663	
2018/19	17	6115	68819	.	
Uniwersytety	2	2578	19309	8113	Universities
Uczelnie techniczne	1	584	8032	2503	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze	1	681	7574	2380	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne	1	23	275	51	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne	1	6	136	33	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	1	1297	7059	1477	Medical universities
Pozostałe uczelnie	9	710	14773	3597	Other higher education institutions
Uczelnie resortu obrony narodowej	1	235	1661	509	Higher schools of the Ministry of National Defence

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty, zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej uczelni wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 18 na str. 198. b W podziale według typów uczelni – osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. c Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units, teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 18 on page 198. b According to type of higher education institutions - persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018. c Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 24 (149). **STUDENCI UCZELNI WEDŁUG SYSTEMÓW STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY
AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY UCZELNI	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes			
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females		
OGÓŁEM	2010/11 ^a	99658	61240	61209	37778	38449	23462	TOTAL
	2015/16	77562	45706	60065	36203	17497	9503	
	2017/18	71554	42400	55978	33806	15576	8594	
	2018/19	68819	41221	53359	32456	15460	8765	
Uniwersytety		29309	19608	26531	17692	2778	1916	Universities
Uczelnie techniczne		8032	2475	6435	2161	1597	314	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze		7574	4884	6002	3976	1572	908	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne		275	228	116	103	159	125	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne		136	97	–	–	136	97	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		7059	4871	5132	3958	1927	913	Medical universities
Pozostałe uczelnie		14773	8517	7653	4092	7120	4425	Other higher education institutions
Uczelnie resortu obrony narodowej		1661	541	1490	474	171	67	Higher schools of the Ministry of National Defence

a Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Excluding higher education institutions of the Ministry of National Defence.

TABL. 25 (150). **ABSOLWENCI UCZELNI WEDŁUG SYSTEMÓW STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY
AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY UCZELNI	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of total number at study forms				TYPES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes			
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females		
OGÓŁEM	2010/11 ^a	28802	19799	16835	11396	11967	8403	TOTAL
	2014/15	22521	15091	15874	10601	6647	4490	
	2016/17	21022	13578	16302	10598	4720	2980	
	2017/18^b	18663	11993	14859	9725	3804	2268	
Uniwersytety		8113	5881	7210	5203	903	678	Universities
Uczelnie techniczne		2503	925	2076	838	427	87	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze		2380	1617	2101	1477	279	140	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne		51	41	14	11	37	30	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne		33	23	–	–	33	23	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		1477	1120	1277	1018	200	102	Medical universities
Pozostałe uczelnie		3597	2188	1742	1004	1855	1184	Other higher education institutions
Uczelnie resortu obrony narodowej		509	198	439	174	70	24	Higher schools of the Ministry of National Defence

a Bez uczelni resortu obrony narodowej. b Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

a Excluding higher education institutions of the Ministry of National Defence. b Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

TABL. 26 (151). **NAUCZYCIELE AKADEMICY^a NA UCZELNIACH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^b	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym kobiety of which females				
O G Ó Ł E M	6544	6374	6152	6115	3072	3055	2944	3000	TOTAL
Profesorowie	1346	1308	1283	1349	353	382	381	449	Professors
w tym z tytułem naukowym profesora	663	667	631	580	175	195	174	165	of which with academic title of professor
Docenci	36	26	19	16	7	8	6	5	Associate professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	–	1	–	–	–	–	–	–	of which with degree of habilitated doctor ^c
Adiunkci	2803	2637	2509	2042	1352	1353	1267	1057	Assistant professors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	290	629	702	599	116	295	323	277	of which with deg- ree of habilitated doctor ^b
Asystenci	1151	1235	1277	1064	644	670	699	590	Assistants lecturers
Pozostali	1208	1168	1064	1644	716	642	592	899	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej uczelni wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 18 na str. 198. b Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 18 on page 198. b Excluding higher schools of the Ministry of National Defence. c The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 27 (152). **CUDZOZIEMCY^a – STUDENCI I ABSLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW UCZELNI**
FOREIGNERS^a – STUDENTS AND GRADUATES BY MODE OF STUDY AND TYPE
OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

TYPY UCZELNI	Studenci Students		Absolwenci ^b Graduates ^b		TYPES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
O G Ó Ł E M	2042	1045	243	139	TOTAL
2010/11	2042	1045	243	139	
2015/16	6552	3332	1050	612	
2017/18	6922	3430	1478	844	
2018/19	6980	3498	.	.	
studia: stacjonarne	5370	2782	1224	707	full-time programmes
niestacjonarne ...	1610	716	254	137	part-time programmes
Uniwersytety	2348	1463	481	327	Universities
Uczelnie techniczne	650	166	200	71	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze	147	92	44	32	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne	24	19	3	2	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne	1	–	–	–	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	1427	653	205	106	Medical universities
Pozostałe uczelnie	2358	1104	544	306	Other higher education institutions
Uczelnie resortu obrony narodowej	25	1	1	–	Higher schools of the Ministry of National Defence

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b W podziale według typów szkół – z roku akademickiego 2017/18.

a Also shown in other tables regarding students and graduates. b According to mode of study and type of school – from the 2017/18 academic year.

TABL. 28 (153). **STUDIA PODYPLOMOWE I STUDIA DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES

TYPY UCZELNI	2015/16	2017/18	2018/19	2016/17	2017/18	2015/16	2017/18	2018/19	TYPES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
	słuchacze studiów podyplomowych postgraduate students			wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies		uczestnicy studiów doktoranckich doctoral students			
OGÓŁEM	5763	6822	8120	4241	5050	3155	2829	2639	TOTAL
w tym kobiety	4595	5596	6557	3404	4022	1718	1515	1445	of wich women
Uniwersytety	2052	2032	1442	1385	1382	2465	2194	1997	Universities
Uczelnie techniczne	220	193	198	136	159	167	161	150	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze	213	195	212	139	126	139	108	99	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne	393	583	627	395	530	–	–	–	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne	232	258	318	351	258	–	–	–	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	172	109	134	106	58	336	318	331	Medical universities
Pozostałe uczelnie	2366	3325	5044	1632	2448	–	–	–	Other higher education institutions
Uczelnie resortu obrony narodowej	48	84	114	58	48	–	–	–	Higher schools of the Ministry of National Defence
Instytuty Badawcze	67	43	31	39	41	20	29	42	Research institutes
Instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	x	x	x	x	x	28	19	20	Scientific institutes of the Polish Academy of Sciences

TABL. 29 (154). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	Słuchacze Students		Wydane świadectwa Certificates issued		NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	2017/18	2018/19	2016/17	2017/18	
OGÓŁEM	6822	8120	4241	5050	TOTAL
w tym:					of which:
Pedagogiczna	2812	3515	1805	1756	Education
Artystyczna	56	57	37	32	Arts
Językowa	1	14	28	–	Languages
Spoleczna	552	1031	260	555	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji	81	101	55	51	Journalism and information
Biznesu i administracji	954	253	756	139	Business and administration

a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED-F 2013).

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013).

TABL. 29 (154). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA (dok.)**
 POSTGRADUATE STUDIES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION (cont.)

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	Słuchacze Students		Wydane świadectwa ^b Certificates issued ^b		NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	
Technologii teleinformatycznych	86	149	53	109	Information and Communication Technologies (ICTs)
Produkcji i przetwórstwa	53	63	47	52	Manufacturing and processing
Rolnicza	117	106	120	107	Agriculture
Weterynaryjna	66	64	20	–	Veterinary
Medyczna	744	476	500	391	Health
Opieki społecznej	368	155	198	164	Welfare
Usług dla ludności	46	32	14	20	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	82	56	27	60	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	105	270	81	132	Security services
Usług transportowe.....	84	114	58	48	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED-F 2013). b Z poprzedniego roku akademickiego.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b From the previous academic year.

TABL. 30 (155). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH**
 SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates		
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
Gimnazja	2010/11	4	11	139	32	57	22
Lower secondary schools	2015/16	5	15	199	58	44	13
	2017/18	1	6	66	23	33	11
	2018/19	1	3	38	13	.	.
Licea ogólnokształcące ^a ...	2010/11	120	337	8534	3686	2184	1088
General secondary schools ^a	2015/16	100	323	7917	3234	2413	1082
	2017/18	86	276	6158	2444	1943	813
	2018/19	73	224	5303	2221	.	.

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi.
 Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year including supplementary secondary schools and specialised secondary schools.
 Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 31 (156). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE**
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Placówki	1321	1350	1372	1386	Establishments
miasta	359	403	464	487	urban areas
wieś	962	947	908	899	rural areas
Przedszkola	414	540	561	590	Nursery schools
w tym specjalne	7	17	20	21	of which special
miasta	271	337	362	382	urban areas
wieś	143	203	199	208	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkolach podstawowych .	805	688	698	962	Pre-primary sections in primary schools
Zespoły wychowania przedszkolnego	8	10	9	10	Pre-primary education units
Punkty przedszkolne	94	112	104	94	Pre-primary centres
Miejsca:					Places:
Przedszkola	39194	47713	52398	54824	Nursery schools
w tym specjalne	129	470	512	545	of which special
miasta	30469	35184	38676	39999	urban areas
wieś	8725	12529	13722	14825	rural areas
Zespoły wychowania przedszkolnego	259	204	183	200	Pre-primary education units
Punkty przedszkolne	1900	2705	2730	2579	Pre-primary centres
Dzieci	55421	59715	70334	70967	Children
miasta	33107	33605	39693	40172	urban areas
wieś	22314	26110	30641	30795	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	17204	5276	19337	19602	of which aged: 6 years
5 lat	16177	21132	19198	18036	5 years
Przedszkola	38652	42791	48339	49379	Nursery schools
w tym specjalne	121	314	357	374	of which special
miasta	30148	31738	35810	36336	urban areas
wieś	8504	11053	12529	13043	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	8390	2909	9992	10467	of which aged: 6 years
5 lat	10926	13214	13379	12619	5 years
Oddziały przedszkolne przy szkolach podstawowych .	15006	14800	19714	19457	Pre-primary sections in primary schools
w tym w wieku: 6 lat	8814	2325	9270	9058	of which aged: 6 years
Zespoły wychowania przedszkolnego	218	144	135	144	Pre-primary education units
Punkty przedszkolne	1545	1980	2146	1987	Pre-primary centres
Dzieci w placówkach wychowania przedszkol- nego na 1000 dzieci w wieku:					Children attending pre-primary establishments per 1000 children aged:
3–6 lat	636	763	845	860	3–6
3–5	569	818	822	834	3–5
6	852	458	910	934	6
5 lat	769	963	924	900	5
Dzieci w przedszkolach na: 1000 dzieci w wieku:					Children attending nursery schools per: 1000 children aged:
3–6 lat	442	543	579	598	3–6
3–5	451	595	618	633	3–5
1 przedszkole	93	79	86	84	Nursery school
100 miejsc	99	90	92	90	100 places

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ X OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 2190), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej – określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

3. Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek (do 2011 r. – zakłady opieki zdrowotnej) wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarek lub położnych.

4. Dane o **pracownikach medycznych** dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej, samorządu terytorialnego lub NFZ.

CHAPTER X HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

General notes

1. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration and until 2011 – the Internal Security Agency; excluding health care in prisons.

2. The Law on Health Care Activities, dated 15th April 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 2190), replacing the Law on Care Health Facilities – specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

3. Presented in the section data (for 2011 – health care institutions) performing medical activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (hospitals – general, psychiatric and health resorts, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, palliative care wards, sanatoria).

Under that law, medical activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives.

4. Data regarding **medical personnel** concerns persons employed: in units engaged in medical activities, professional practices, pharmacies, and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż.

Dane o osobach **posiadających prawo wykonywania zawodu medycznego** podaje się na podstawie centralnych rejestrów osób posiadających prawo wykonywania zawodu medycznego prowadzonych przez naczelne rady samorządów zawodowych: lekarzy i lekarzy dentyistów, pielęgniarek i położnych oraz farmaceutów.

Dane o **specjalistach** dotyczą lekarzy i lekarzy dentyistów ze specjalizacją II stopnia oraz od 2005 r. posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2019 r. w sprawie specjalizacji lekarskich i lekarzy dentyistów (Dz. U. 2019 poz. 602, z późniejszymi zmianami).

5. Dane o stacjonarnej opiece zdrowotnej nie obejmują opieki dziennej.

Dane o szpitalach obejmują placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

Dane o łóżkach w placówkach **stacjonarnej opieki zdrowotnej** dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych oraz do 2007 r. miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków.

Dane o łóżkach na oddziałach:

- chirurgicznych obejmują chirurgię ogólną, dziecięcą, szcękową, urazowo-ortopedyczną, neurochirurgię, kardiochirurgię, a także urologię;
- zakaźnych obejmują łóżka na oddziałach obserwacyjno-zakaźnych;
- psychiatrycznych – łóżka na oddziałach leczenia uzależnień;
- gruźlicy i chorób płuc – łóżka na oddziałach pulmonologicznych.

6. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i materiały medyczne.

Data includes persons working full-time, over-time as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships.

Data about **persons with the right to practise medical profession** are quoted on the basis of central registries of persons entitled to practice medical profession conducted by supreme councils of the following professional governments: doctors and dentists, nurses and midwives and pharmacists.

Data on **doctor specialists and dental specialists** concern doctors with grade II specialization and since 2005 with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 29th March 2019 on Doctors and Dentists Specializations (Journal of Laws 2019 item 602, with later amendments).

5. Data on in-patient health care do not include day-care.

Data on hospitals comprise health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

Data regarding **beds in in-patient health care units** concern permanent beds in patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

Data regarding **beds in general hospitals** do not include day-care places in hospital wards and until 2007 – places (beds and incubators) for newborns.

Data regarding beds in:

- surgical wards are given together with general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, maxillo-facial, cardiosurgery and urology;
- infectious disease wards are given together with beds in communicable disease wards;
- psychiatric wards are given together with beds in addiction recovery wards;
- tubercular wards are given together with beds in pulmonology wards.

6. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services in scope of nursing and rehabilitation of persons who do not require hospitalization, as well as provide them with medicinal products and medical devices.

7. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców leczniczych oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

Dane o **szpitalach psychiatrycznych** nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

8. Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyków w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

9. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

10. Dane o aptekach ogólnodostępnych nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony i są głównie usytuowane na terenach wiejskich.

11. Dane o zachorowaniach na choroby zakaźne podano zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” (X Rewizja), obowiązującą od 1997 r.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne obejmują wszystkie przypadki zarejestrowane w województwie.

12. Zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 409, z późniejszymi zmianami), opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.

13. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej, począwszy od danych za 2012 rok, prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 1111, z późniejszymi zmianami).

14. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań,

7. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

Data regarding **psychiatric hospitals** do not include psychiatric wards in general hospitals.

8. Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

9. Data concerning emergency medical services and first-aid includes units covered by the State Emergency Medical Services system (ambulance emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

10. Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined and are located in rural areas.

11. Data concerning incidence of infectious diseases is given in accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems" obligatory since 1997 (ICD-10 Revision).

Information concerning incidents of infectious diseases includes all cases registered in the voivodship.

12. According to the law on childcare for children younger than 3 years, dated 4th February 2011 (uniform text Journal of Laws 2019 item 409, with later amendments), care can be organized in nurseries, children's clubs, provided by day carer and nanny.

13. Data concerning family support and foster care, from data for 2012, are presented according to the Law on Family Support and Foster Care System, dated 9th June 2011 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1111, with later amendments).

14. Day-support centre – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

1) **care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres, provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests,

- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprophylaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię,
- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych,
- 4) **w połączonych formach.**

15. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i religijnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodziny zastępcze:**
 - a) spokrewnione,
 - b) niezawodowe, umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
 - c) zawodowe – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa); w tym:
 - zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmują dzieci na podstawie orzeczenia sądu w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz.U. 2015 poz. 1390),
 - zawodowe specjalistyczne – umieszcza się w nich w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz.U. 2018 Nr 969, z późniejszymi zmianami), małoletnie matki z dziećmi,
- 2) **rodzinne domy dziecka** – w tym samym czasie, może w nich przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).

- 2) **specialist centre** – organises socio-therapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy,
- 3) **street work** – carries out motivating and socio-therapeutic activities,
- 4) **in a combination of the forms.**

15. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, health-care, education, culture, recreation and religious.

The forms of family foster care are the following:

- 1) **foster families:**
 - a) related,
 - b) non-professional – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings)
 - c) professional – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings) including:
 - professional that performs the function of a family emergency house shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29th July 2005 (uniform tekst Journal of Laws 2015, item 1390),
 - professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26th October 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 No. 969, with later amendments), underage mothers with children.
- 2) **foster homes** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).

16. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:

a) **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,

b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,

c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,

d) **specjalistyczno-terapeutycznego** – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka, zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;

2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;

16. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

1) **care and education centre**, which shall be exercised in the form of:

a) **an intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,

b) **a family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant.

c) **a socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,

d) **a specialist therapy** – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, sociotherapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children,

2) **regional care and therapy centre** – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time.

3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

17. Dane o **domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne. Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1508).

18. Dane o **świadczeniach pomocy społecznej** prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

Zasiłek stały przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

3) **pre-adoptive intervention centre** – a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

17. Data concerning **social welfare homes and facilities** are related to the institutions for which the founding bodies are: local government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons. Types of social welfare homes and facilities are presented in accordance with the Act on Social Assistance of 12th March 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508).

18. Data on **social welfare benefits** are presented according to the Act on Social Assistance of 12th March 2004.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, liquid and solid fuels, clothes, goods necessary for routine household maintenance, making small repairs in the dwelling, covering burial costs. The benefit may be given to a person or a family that incurred losses in result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

TABL. 1 (157). **PRACOWNICY MEDYCZNI^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 MEDICAL PERSONNEL^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Lekarze	5319	5288	5239	Doctors
w tym kobiety	3132	3103	3065	of which women
Lekarze dentyści	882	827	844	Dentists
w tym kobiety	726	669	680	of which women
Farmaceuci	1868	1921	1854	Pharmacists
w tym kobiety	1626	1653	1632	of which women
Pielęgniarki	12785	12383	12226	Nurses
w tym magistrzy pielęgniarstwa	1846	2283	2534	of which master of nursing
Położne	1486	1502	1531	Midwives
w tym magistrzy położnictwa	338	396	464	of which master of midwifery
Fizjoterapeuci	1534	1524	1614	Physiotherapists
w tym z wyższym wykształceniem	940	1257	1371	of which with higher education
Diagności laboratoryjni ^b	478	544	558	Laboratory diagnosticians ^b

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 223; dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. b Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

a See general notes, item 4 on page 223; data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state of local government administration and National Health Fund. b Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of Interior and regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (158). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 DOCTORS SPECIALISTS^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Lekarze ze specjalizacją	3615	3528	3522	Doctors with specialization
w % ogółu lekarzy	68,0	66,7	67,2	in % of total doctors
w tym:				of which:
Anestezjologii i intensywnej terapii	190	179	178	Anaesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	439	429	441	Surgery ^b
Chorób płuc	92	84	72	Pulmonary diseases
Chorób wewnętrznych	319	285	297	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii	52	47	38	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^c	150	165	154	Cardiology
Medycyny rodzinnej	735	718	742	Family medicine
Neurologii ^{cd}	170	155	139	Neurology ^{cd}
Okulistyki	100	109	108	Ophthalmology
Onkologii ^e	41	46	47	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{fg}	70	52	61	Otolaryngology ^{fg}
Pediatrici	146	143	125	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii.....	209	211	217	Obstetrics and gynecology
Psychiatrii ^c	116	121	125	Psychiatry ^c
Radiodiagnostyki ^f	159	146	153	Radiology ^f

a Patrz notka a do tabl. 1. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej i szczękowej, kardiouchirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d—f Również: d neuropatologii, e patologii onkologicznej oraz onkologii i hematologii, f radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej. g Razem z otorynolaryngologią.

a See footnote a to the table 1. b General, pediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic and maxillofacial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. c Including children's specialists. d-f) Also: d) neuropathology. e) oncological pathology, oncology and hematology. f oncological radiotherapy and children's radiology. g Including otorhinolaryngology.

TABL. 2 (158). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a (dok.)**
 Stan w dniu 31 grudnia
 DOCTORS SPECIALISTS^a (cont.)
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Lekarze dentyści ze specjalizacją	225	219	218	Dentists with specialization
w % ogółu lekarzy dentyistów	25,5	26,5	25,8	in % of total dentists
w tym:				of which:
Chirurgii stomatologicznej	31	25	30	Oral surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	2	5	2	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	42	39	39	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	15	14	12	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	49	38	44	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	31	30	26	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	54	68	65	Restorative dentistry

a Patrz notka a do tabl. 1.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

a See footnote a to the table 1.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior.

TABL. 3 (159). **AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
 OUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	1186	1288	1261	Out-patients departments (as of 31 XII)
miasta	820	915	901	urban areas
wieś	366	373	360	rural areas
Praktyki lekarskie^b (stan w dniu 31 XII)	414	379	352	Medical practices^b (as of 31 XII)
miasta	243	220	201	urban areas
wieś	171	159	151	rural areas
Porady udzielone^c w tys.	19122,9	18666,7	18765,8	Consultations provided^c in thousand
miasta	14931,9	14700,6	14839,4	urban areas
wieś	4191,0	3966,1	3926,4	rural areas
lekarskie	16137,3	16320,0	16404,9	doctors
w tym specjalistyczne	6038,0	6015,2	6003,7	of which specialized
stomatologiczne	2985,6	2346,7	2360,8	dental

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 225. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne). Od 2017 r. porady nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej regulowane są ustawą z dnia 25 maja 2017 (Dz.U. 2017 poz. 1200). Do 30.09.2017 r. porady wykazywane są w Podstawowej Opiece Zdrowotnej (POZ), a od 01.10.2017 r. w Nocnej i Świątecznej Opiece Zdrowotnej łącznie z poradami w ramach podkontraktów ze szpitalem na wykonywanie tych porad.

a See general notes, item 8 on page 225. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds). From 2017, Holiday and Nighttime Medical Services are regulated by the Act of 25 May 2017 (Journal of Laws 2017, item 1200). Till 30/09/2017, consultations is shown in Primary Health Care (POZ), and from 01/10/2017 Holiday and Nighttime Medical Services including consultations under subcontracts with the hospital.

TABL. 4 (160). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
ZAKŁADY — stan w dniu 31 XII FACILITIES — as of 31 XII				
Szpital ogólne	57	53	45	General hospitals
Szpital psychiatryczne	3	3	3	Psychiatric hospital
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	1	1	1	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo–lecnicze ^b	22	22	21	Chronic medical care homes ^b
Zakłady pielęgnacyjno–opiekuńcze ^b	7	6	10	Nursing homes ^b
Hospicja	6	6	7	Hospice
Oddziały opieki paliatywnej	5	5	4	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe:				Health resort treatment:
sanatoria	7	6	6	sanatoria
szpitale	2	2	2	hospitals
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH — stan w dniu 31 XII BEDS IN FACILITIES — as of 31 XII				
Szpital ogólne ^c	11307	11190	10988	General hospitals ^c
Szpital psychiatryczne	1202	1162	1092	Psychiatric hospital
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	30	30	30	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo–lecnicze ^b	1288	1306	1374	Chronic medical care homes ^b
Zakłady pielęgnacyjno–opiekuńcze ^b	262	224	360	Nursing homes ^b
Hospicja	74	80	108	Hospice
Oddziały opieki paliatywnej	72	87	52	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe:				Health resort treatment:
sanatoria	1110	1179	1124	sanatoria
szpitale	224	224	268	hospitals
LECZENI w tys. IN-PATIENTS in thousand				
Szpital ogólne ^d	463,4	411,7	454,6	General hospitals ^d
Szpital psychiatryczne	11,6	11,0	10,1	Psychiatric hospital
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	0,1	0,1	0,1	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo–lecnicze ^b	2,3	2,2	2,2	Chronic medical care homes ^b
Zakłady pielęgnacyjno–opiekuńcze ^b	0,7	0,6	0,8	Nursing homes ^b
Hospicja	1,2	1,2	1,4	Hospice
Oddziały opieki paliatywnej	1,3	1,2	0,1	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe – kuracjusze:				Health resort treatment patients:
w sanatoriach	22,3	20,3	23,8	in sanatoria
w szpitalach	5,8	3,7	4,4	in hospitals

a Patrz uwagi ogólne ust. 5 na str. 224. b Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. c Łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. d Bez międzyoddziałowego ruchu chorych.

Źródło: w zakresie szpitali ogólnych – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w zakresie zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a See general notes, item 5 on page 224. b Including psychiatric types facilities. c Including beds and incubator for newborns. d Excluding inter-ward patient transfers.

Source: In regard to general hospitals – data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior, in regard to long-term facilities – data of the Ministry of Health; in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (161). **SZPITALA OGÓLNE^a**
GENERAL HOSPITALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Szpitale ogólne (stan w dniu 31 XII)	57	53	45	General hospitals (as of 31 XII)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	11307	11190	10988	Beds (as of 31 XII)
na 10 tys. ludności	52,8	52,6	51,9	per 10 thousand population
w tym na oddziałach:				of which in specified wards:
Chorób wewnętrznych	2225	2101	2028	Internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	541	514	493	of which cardiological ^b
Chirurgicznych	2197	2158	2173	Surgical
Pediatrycznych	581	469	467	Paediatric
Ginekologiczno-płożniczych	1136	1159	1115	Gynaecological-obstetric
Onkologicznych	292	283	288	Oncological
Anestezjologii i intensywnej terapii	168	191	187	Anaesthesiology and intensive therapy
Zakaźnych	244	243	238	Communicable
Gruźlicy i chorób płuc	612	613	595	Tubercular and pulmonary
Dermatologicznych	80	82	69	Dermatology
Neurologicznych	649	653	660	Neurological
Psychiatrycznych	456	442	452	Psychiatric
Leczeni^c w tys.	463,4	411,7	454,6	In-patients^c in thousand
w tym na oddziałach ^d :				of which in specified wards ^d :
chorób wewnętrznych	106,7	100,7	97,9	internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	39,1	37,5	36,6	of which cardiological ^b
chirurgicznych	107,3	112,2	108,4	surgical
pediatrycznych	23,0	19,3	18,1	paediatric
ginekologiczno-płożniczych	60,3	63,6	59,4	gynaecological-obstetric
onkologicznych	20,4	16,9	17,7	oncological
anestezjologii i intensywnej terapii	3,5	3,8	3,9	anaesthesiology and intensive therapy
zakaźnych	10,1	16,0	9,6	communicable
gruźlicy i chorób płuc	19,4	19,1	18,1	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	3,2	3,1	3,1	dermatological
neurologicznych	28,5	28,5	28,8	neurological
psychiatrycznych	4,5	4,3	4,6	psychiatric
Wypisani w tys.	447,0	393,6	437,3	Discharges in thousand
Zmarli w tys.	10,8	11,9	11,8	Deaths in thousand
Leczeni ^c na:				In-patients ^c per:
10 tys. ludności	2162	1933	2143	10 thousand population
1 łóżko ^e	41,0	36,8	41,4	bed ^e
Przeciętny pobyt chorego w dniach	6,1	5,9	6,0	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	261	261	259	Average bed use in days

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 224. b Łącznie z oddziałami intensywnej nadzoru kardiologicznego. c Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. d Łącznie z międzyoddziałowym ruchem chorych. e Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

a See general notes, item 5 on page 224. b Including intensive cardiological care wards. c Excluding inter-ward patient transfers. d Including inter-ward patient transfers. e Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards.

Source: data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior.

TABL. 6 (162). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a
 As of 31st grudnia

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego	88	88	89	89	Ambulance emergency rescue teams
podstawowe	48	48	54	57	basic
specjalistyczne	40	40	35	32	specialization
Szpitalne oddziały ratunkowe	19	15	16	16	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	18	26	26	23	Admission room ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	1	1	1	1	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d					Calls to the incident places ^d
w tys.	180,8	185,4	193,4	192,0	in thousand
na 1000 ludności	82,9	86,5	90,8	90,5	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotne ^d :					Person who received health care benefits ^d (during the year):
w tys.	181,6	188,6	194,6	193,0	in thousand
w tym:					of which
dzieci i młodzież w wieku do 18 lat	9,4	10,5	11,3	11,3	children and youth up to 18 years of age
w wieku 65 lat i więcej	76,4	84,5	87,5	91,2	aged 65 and more
na 1000 ludności	83,2	88,0	91,4	91,0	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 225. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratunkowe. d W ciągu roku.

a See general notes, item 9 on page 225. b Organizational cells of hospitals applied to cooperate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (163). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 GENERALLY AVAILABLE PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Apteki	793	819	831	812	Pharmacies
w tym prywatne	785	815	829	810	of which private
w tym na wsi	239	244	241	233	of which in rural areas
Punkty apteczne	51	56	58	54	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	51	56	58	54	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Population per:
1 aptekę i punkt apteczny	2581	2445	2392	2445	pharmacy and pharmaceutical outlet
1 aptekę	2747	2613	2559	2608	pharmacy
w tym na wsi	4877	4720	4722	4866	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	1659	1715	1740	1701	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 225.

a See general notes, item 10 on page 225.

TABL. 8 (164). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII)	1	1	1	1	Regional centres (as of 31 XII)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)	10	10	10	10	Local branches (as of 31 XII)
Krwiodawcy w tys.	27,6	25,5	25,2	27,8	Blood donors in thousand
w tym honorowi	27,5	25,4	25,2	27,8	of which honorary blood donors
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys.	49,9	49,7	50,4	55,7	Number of collected donations ^b of whole blood in thousand
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^c w tys.	64,9	63,6	61,3	64,6	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^c in thousand

a Bez danych Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. b Donacja jest to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się w przybliżeniu 200 ml, jeden litr osocza równa się w przybliżeniu 5 jednostkom.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c One unit of Fresh Frozen Plasma equals approximately of 200 ml, one litre equals approximately of 5 units.

S o u r c e: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (165). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

CHOROBY	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thousand population				
Gruźlica	646	486	466	497	29,6	22,7	21,9	23,4	Tuberculosis
Krztusiec	3	100	79	22	0,1	4,7	3,7	1,0	Whooping cough
Wirusowe zapalenie wątroby	189	284	271	225	8,7	13,3	12,7	10,6	Viral hepatitis
typ A	2	2	38	32	0,1	0,1	1,8	1,5	type A
typ B	69	69	55	45	3,2	3,2	2,6	2,1	type B
typ C	118	213	178	148	5,4	9,9	4,8	7,0	type C
Różyczka	278	76	3	–	12,7	3,5	0,1	–	Rubella
AIDS ^a	6	3	–	1	0,3	0,1	–	0,0	AIDS ^a
Salmonellozy	508	535	811	609	23,3	25,0	38,1	28,7	Salmonella infections
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	55	7	2	13	2,5	0,3	0,1	0,6	Other bacterial food borne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	2273	2031	2271	2640	488,6	524,7	573,8	656,3	Acute diarrhoea in children under 2 years ^b
Szkarlatyna (płonica)	541	757	540	605	24,8	35,3	25,4	28,5	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	37	32	29	32	1,7	1,5	1,4	1,5	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	46	16	22	41	2,1	0,7	1,0	1,9	Viral meningitis
Wirusowe zapalenie mózgu	11	9	12	12	0,5	0,4	0,6	0,6	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyusznicy nagminne)	140	134	92	62	6,4	6,3	4,3	2,9	Mumps
Grypa ^c	9063	78786	118809	137949	415,4	3676,1	5579,8	6502,1	Influenza ^c
Choroby weneryczne	55	48	31	50	2,5	2,2	1,5	2,4	Venereal diseases
Szczepieni przeciw wściekliznie	261	401	368	340	12,0	18,7	17,3	16,0	Rabies vaccinations

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2. c Łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

a Preliminary data because of specific features of the disease. b Ratio calculated per 10 thousand children up to the age of 2. c Including influenza-like illness.

S o u r c e: data of the National Institute of Public Health - NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (166). **ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE**
Stan w dniu 31 grudnia
NURSERIES AND CHILDREN'S CLUBS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Żłobki	14	52	78	116	Nurseries
w tym publiczne	14	22	1	1	of which public
Oddziały żłobkowe przy przedszkolach ..	7	7	8	2	Nursery wards of nursery schools
Kluby dziecięce	15	19	18	Children's clubs
w tym publiczne	-	-	-	of which public
Miejsca	1285	2819	3846	5031	Places
w tym:					of which:
w żłobkach	1086	2413	3221	4639	in nurseries
w klubach dziecięcych	228	409	337	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku)	2038	3801	5336	6610	Children staying (during the year)
w tym:					of which:
w żłobkach	1729	3335	4640	6194	in nurseries
w klubach dziecięcych	255	452	323	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecię- cych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach	41,4	102,5	127,4	163,2	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3	18,3	45,3	61,0	77,2	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	98,4	93,3	94,5	91,8	per 100 places

TABL. 11 (167). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**
Stan w dniu 31 grudnia
DAY-SUPPORT CENTRES
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				
O G Ó Ł E M	80	87	88	97	2622	2594	2302	2313	TOTAL
Opiekuńcze	69	69	66	74	2321	2139	1822	1864	General care
Specjalistyczne	11	14	13	16	301	383	358	372	Specialized
Praca podwórkowa	2	5	3	.	43	76	31	Street work
W połączonych formach	2	4	4	.	29	46	46	In a combination of the forms

TABL. 12 (168). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA**
Stan w dniu 31 grudnia
FAMILY FOSTER CARE
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2017 ^a	2018 ^a	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	1686	1768	1681	1691	Foster families
Spokrewnione	1420	1188	1109	1120	Related
dzieci ^b	1912	1573	1463	1478	children ^b
Niezawodowe	215	499	485	479	Non-professional
dzieci ^b	320	656	632	648	children ^b
Zawodowe ^c	51	81	87	92	Professional ^c
dzieci ^b	208	250	270	271	children ^b
Rodzinne domy dziecka	11	15	16	Foster homes
dzieci ^d	76	109	121	children ^d

a Niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b W 2010 r. w wieku do 18 lat, w latach 2015–2018 w wieku do 25 lat. c W 2010 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law. b In 2010 up to the age of 18, in 2015–2018 up to the age of 25. c In 2010 professional families, not related to the child. d Up to the age of 25.

TABL. 13 (169). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers				
	stan w dniu 31 XII				as of 31 XII								
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	37	58	83	81	1083	1048	1033	978^b	48	174	174	100	Care and education centres intervention family socialization combining tasks of the centres ^c
interwencyjne	2	2	2	2	17	37	32	14	–	–	–	–	
rodzinne	9	11	36	37	192	146	208	210	8	89	52	15	
socjalizacyjne	14	26	25	23	425	541	454	399	25	57	97	62	
łączące zadania placówek ^c	12	19	20	19	449	324	339	355	15	28	25	23	

a Patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 227. b W tym 49 wychowanków w wieku 0–3 lata i 65 w wieku 4–6 lat oraz 21 sierot i 110 niepełnosprawnych. c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; do 2011 r. – placówki wielofunkcyjne.

a See general notes, item 16 on page 227. b Of which 49 residents at age 0–3 and 65 at age 4–6, 21 orphans and 110 disabled. c Combining tasks of the intervention, socialization and specialist therapy centres; until 2011 – multi-functional centres.

TABL. 14 (170). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
STATIONARY SOCIAL WELFARE^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	69	73	69	79	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca ^b	5554	5595	5256	5717	Places ^b
na 10 tys. ludności	25,5	26,1	24,7	27,0	per 10 thousand population
Mieszkańcy ^b	5339	5191	5009	5401	Residents ^b
w tym kobiety	2420	2377	2290	2516	of which women
w tym do 18 lat	228	161	113	107	of which up to age 18
w tym umieszczonych w ciągu roku ..	1410	1138	1262	1372	of which placed within during the year
na 10 tys. ludności	24,5	24,3	23,6	25,5	per 10 thousand population
Osoby oczekujące na umieszczenie ..	340	240	262	333	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b Including branches.

TABL. 15 (171). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**
Stan w dniu 31 grudnia
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)^b	69	73	69	79	Homes and facilities (excluding branches)^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
Osoby w podeszłym wieku	21	21	21	29	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorzy ...	13	14	13	16	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawni intelektualnie	12	16	16	14	Mentally retarded
Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	5	7	7	6	Children and young mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorzy	10	12	13	14	Chronically mentally ill
Niepełnosprawni fizycznie	4	4	5	3	Physically handicapped
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	3	2	–	1	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomni	15	12	12	13	Homeless
Inne osoby	5	9	8	8	Other persons
Mieszkańcy w domach i zakładach^c	5339	5191	5009	5401	Residents in homes and facilities^c
dla:					for:
Osób w podeszłym wieku	1335	1096	1015	1351	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorych	634	777	681	804	Chronically ill with somatic disorders
Dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1065	1310	1330	1285	Adults mentally retarded
Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	369	129	113	126	Children and young mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorych ..	732	814	826	884	Chronically mentally ill
Niepełnosprawnych fizycznie	287	288	292	298	Physically handicapped
Matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	131	31	–	25	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomnych	730	658	670	546	Homeless
Innych osób	56	88	82	82	Other persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few group of residents. c Including branches.

TABL. 16 (172). **ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a**
 SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający ^b Beneficiaries ^b	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2010	155863	T O T A L
	2015	136524	
	2017	106750	
	2018	97746	
Pomoc pieniężna	56548	111058,5	Monetary assistance
w tym:			of which:
Zasilek:			Benefit:
stały	10313	51977,2	permanent
okresowy	17710	33428,6	temporary
celowy	28378	25055,5	appropriated
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki	71	307,9	Assistance to reach self-dependence and to continue education
Pomoc niepieniężna	41198	59557,3	Non-monetary assistance
w tym:			of which:
Schronienie	479	1760,9	Shelter
Posiłek	33991	17014,5	Meals
Ubranie	5	0,6	Clothing
Sprawienie pogrzebu	183	491,0	Burial
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	6442	40225,6	Attendance services and specialized attendance services
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia i na zagospodarowanie	73	58,4	Assistance in gaining adequate housing conditions, gaining employment and for running one's own household

a Patrz uwagi ogólne, ust. 18 na str. 228. b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 18 on page 228. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.

S o u r c e: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

DZIAŁ XI KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

Uwagi ogólne

Kultura

1. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

4. W muzeach jako **muzealia** wykazano rzeczy ruchome i nieruchomości wpisane do inwentarza muzealiów.

5. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

6. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów,

CHAPTER XI CULTURE. TOURISM. SPORT

General notes

Culture

1. A **book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. **Newspapers** and magazines are periodic publications. Newspapers (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialized and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Reader/borrower (user actively borrowing books) is a person registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

4. Movable subjects and real estate registered in exhibit inventory are presented as **exhibits** in museums.

5. Information concerning **art galleries** includes entities, in which exhibiting is the basic type of activity.

6. Information regarding **theatres and music institutions** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, independent in regard to their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances,

— działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórów**.

7. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się **minipleksy** – posiadające od 3 do 7 sal i **multipleksy** – posiadające 8 sal i więcej.

8. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających — na mocy szczególnych przepisów — z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

Turystyka

1. **Termin turystyka** — zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r., oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Wszystkie kategorie podróżnych, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

- turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania,
- odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

2. **Baza noclegowa turystyki** dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych).

— the concert activity of **philharmonic orchestras, orchestras and choirs**.

7. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive, magnetic tape and digital). Among indoor cinemas one can distinguish **miniplexes** — equipped with 3 to 7 screens and **multiplexes** — equipped with 8 screens and more.

8. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions, which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g., disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in vehicles.

Tourism

1. **Tourism** in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

All categories of travellers which fall within the term "tourism" are defined as visitors. This group comprises:

- tourists, i.e., persons who spent at least one night away from their place of permanent residence,
- one-day visitors, i.e., persons who do not spend the night at the place visited.

2. **Tourist accommodation establishments** include hotels and similar facilities and other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings).

3. W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi typowe dla hoteli (np. zajazdy, gościńce),
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne).

4. W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

5. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

6. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazywany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

7. Placówki gastronomiczne w obiektach turystycznych zbiorowego zakwaterowania obejmują zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe. Do barów i kawiarni zaliczono także: winiarnie, piwiarnie, jadłodajnie itp.; do punktów gastronomicznych — także smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety itp.

Sport

1. Dane o organizacjach kultury fizycznej obejmują wybrane organizacje o ogólnopolskim zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku PZSN „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

3. Within:

- hotels and similar facilities, the group “other hotel facilities” has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns),
- other facilities, the group “miscellaneous facilities” includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres).

4. Facilities and places temporarily unavailable due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding **facilities and the number of bed places for tourists**.

5. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of bed places or rooms in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

6. Foreign tourists using tourist accommodation establishments are registered according to country of their permanent residence. A foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

7. Catering establishments in collective tourists accommodation establishments include permanent and seasonal catering facilities and outlets. Catering facilities and cafes also include: wine houses, beer halls, canteens, etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice-cream parlours, snack bars, etc.

Sport

1. Data regarding physical education organizations include selected organizations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled “Start”, the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of “Rural Sports Clubs”) and primarily concern recreational activity and in case of the Polish Sports Association for the Disabled “Start” – rehabilitation activity for the persons with disabilities.

2. W kategoriach ćwiczących w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 19) oraz ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych według dziedziny i rodzaju sportu w klubach sportowych (tabl. 20) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia, bądź prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu

W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

3. Boiska znajdujące się w płycie głównej stadionu nie są wykazywane ponownie jako boiska do gier wielkich. Liczba stadionów podana jest łącznie z deklaratywnymi obiektami nie spełniającymi wymogów stadionów, np. widowni. Boiska, na których można przeprowadzić kilka różnych gier (np. koszykówkę, siatkówkę, piłkę ręczną) wykazywane są raz, jako boiska uniwersalne-wielozadaniowe. Boiska kryte, znajdujące się w halach sportowych lub salach gimnastycznych nie są wykazywane oddzielnie, lecz traktowane jako hale sportowe lub sale gimnastyczne w zależności od typu obiektu, w którym się znajdują.

4. Dane dotyczące **ścieżek rowerowych** obejmują ścieżki rowerowe służące głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych, tzw. szlaków rowerowych (np. położonych w lesie) czyli: samodzielnych dróg dla rowerów (położonych w pasie drogi); dróg wydzielonych z jezdni; dróg wydzielonych z chodnika; dróg zawartych w ciągach pieszo-rowerowych. Uwzględniają one łączną długość ścieżek rowerowych będących w obszarze właściwości gminy, starostwa i urzędu marszałkowskiego.

5. Informacje o obiektach dostosowanych dla osób niepełnosprawnych uwzględniają obiekty dostosowane dla osób niepełnosprawnych ruchowo lub o innym niż ruchowy rodzaj niepełnosprawności (np. głusi, niewidomi).

2. In the category of persons practising sports in physical education organizations (table 19) as well as persons practicing sports, coaches and sports instructors according to sports fields and kinds of sports clubs (table 20) one person may be indicated more than once, depending on the number of sports practised or taught.

Persons practising sports are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual sports.

3. Sports fields located in stadium main fields are not counted again as sports fields for big games. The number of stadiums includes declared facilities not satisfying the requirements for stadiums, e.g. the seating. Sports fields on which several different games can be played (e.g. basketball, volleyball, handball) are counted once as universal, multi-purpose sports fields. Indoor sports fields located in sports halls or gyms are not given separately, but treated as sports halls or gyms, depending on kind of facility in which they are located.

4. Data concerning **cycle paths** include bike paths mainly used for communication purposes, without tourist bike trails (eg. located in the forest), namely: self-roads for bicycles (located on the waysides); paths separated from the roadway; roads separated from the sidewalk; roads included in passageways for pedestrians and cyclists. The total length of cycle paths which are respectively in the area of competence of gminas, powiats and the marshal's office is taken into account.

5. Information about facilities adapted for disabled guests include facilities adapted for people with reduced mobility or other than motor disability (eg. the deaf or the blind).

Kultura

Culture

TABL. 1 (173). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Wydawnictwa naukowe Scientific publications	Podręczniki dla szkół wyższych University textbooks	Wydawnictwa zawodowe Professional publications	Podręczniki szkolne School textbooks	Wydawnictwa popularne Popular science	Literatura piękna Belles-lettres	
							razem total	w tym dla dzieci i młodzieży of which for children and youth
Tytuły 2010	1129	670	41	28	–	164	226	25
Titles 2015	1359	614	23	43	27	447	192	13
2017	1241	652	25	35	6	322	154	47
2018	1220	628	33	39	3	365	130	22
Nakład w tys. egz. 2010	964,1	206,9	18,5	62,4	–	158,0	464,3	35,7
Number of copies .. 2012 in thousand	995,8	261,4	19,2	17,0	–	192,6	505,6	20,0

a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

a According to published place.

Source: data of the National Library.

TABL. 2 (174). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Ukazujące się Published as specified								
		w tygodniu weekly		w miesiącu monthly		1 raz once				nieregularnie irregularly
		6–2 razy times	1 raz once	3–2 razy times	1 raz once	na 2 miesiące bi-monthly	w kwartale quarterly	w półroczu half-yearly	w roku yearly	
Tytuły 2010	284	2	21	10	31	16	71	25	68	40
Titles 2015	302	1	22	8	35	30	94	23	47	42
2017	334	1	22	6	30	31	108	22	61	53
2018	328	1	20	7	32	36	111	19	48	54
Nakład w tys. egz. 2010	22155,7	9283,0	9419,1	1144,2	1155,3	416,0	451,6	117,0	43,7	125,8
Number of copies 2013 in thousand	18836,7	5853,5	7453,9	720,0	1856,1	1768,6	1033,6	38,7	26,7	85,6

a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

a According to published place.

Source: data of the National Library.

TABL. 3 (175). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	597	583	583	578	Libraries (as of 31 XII)
w tym na wsi	461	440	435	428	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII) ..	163	174	156	149	Library service points (as of 31 XII)
w tym na wsi	137	.	.	.	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	6321,7	6240,4	6349,8	6365,9	Collection (as of 31 XII) in thousand vol.
w tym na wsi	3448,2	3198,0	3202,3	3188,1	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	381,6	379,0	362,9	355,6	Borrowers ^a in thousand
w tym na wsi	153,4	146,1	138,3	135,2	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} :					Loans ^{ab} :
w tys. wol.	7482,9	7227,5	6612,1	6410,3	in thousand vol.
w tym na wsi	3107,0	2799,8	2444,7	2353,0	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	19,6	19,1	18,2	18,0	per borrower in vol.
w tym na wsi	20,3	19,2	17,7	17,4	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi; od 2013 r. przyporządkowano w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b W 2010 r. bez wypożyczeń międzybibliotecznych.

a Including library service points; since 2013 assigned with division into urban areas and rural areas according to the parent entity's registered office. b In 2010 excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (176). **MUZEJA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne ^a	45	53	56	52	Museums with branches ^a
Muzealia ^a w tys.	419,5	433,2	332,0	459,8	Museum exhibits ^a in thousand
Wystawy czasowe	202	229	270	266	Temporary exhibitions
własne ^b	137	160	219 ^d	222 ^d	own ^b
obce ^c	65	69	51	40	exterior ^c
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	948,0	1131,9	1371,7	1405,6	Museum and exhibition visitors in thousand
w tym młodzież szkolna ^e	316,1	306,1	332,4	354,3	of which primary and secondary school students ^e

a Stan w dniu 31 grudnia. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Własne i współorganizowane. e Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

a As of 31st December. b In Poland. c Domestic and foreign. d Own and co-organized. e Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (177). **INSTYTUCJE PARAMUZEALNE**
MUSEUM-RELATED INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Instytucje^a (stan w dniu 31 XII) ...	7	5	3	4	Institutions^a (as of 31 XII)
Zwiedzający w tys.	213,2	264,9	271,6	303,3	Visitors in thousand
w zorganizowanych grupach	69,2	53,8	28,8	40,4	of which in organized groups
w tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach	51,7	38,4	19,4	28,2	of which primary and secondary schools students visiting in groups

a Obejmują ogrody zoologiczne i botaniczne, rezerwy przyrody oraz planetaria, miasteczka i centra techniki (jeśli nie posiadają statusu muzeum), a także nie będące muzeami ekspozycje stałe, prezentujące osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

a Including zoological and botanical gardens, reserves and planetarium, technical towns and centers (if they did not possess a museum status) as well as permanent exhibitions (which are not museums) presenting achievements, findings and curiosities from history, archeology, culture, nature, technics etc.

TABL. 6 (178). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor		
					publicz- ny public	prywatny private	
Galerie (stan w dniu 31 XII)	11	10	9	10	4	6	Galleries (as of 31 XII)
Wystawy ^a	148	136	125	133	71	62	Exhibitions ^a
w tym z zagranicy	3	7	10	5	5	–	of which foreign
Ekspozycje ^a	157	136	127	134	72	62	Expositions ^a
Zwiedzający w tys.	65,9	94,7	102,9	74,4	35,7	38,7	Visitors in thousand

a W kraju.

a In Poland.

TABL. 7 (179). **TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE**
THEATRES AND MUSIC INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje ^a Institu- tions ^a	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Seating in fixed halls ^a	Przedsta- wienia i koncerty ^b Perfor- mances and concerts ^b	Widzowie i słucha- cze ^b w tys. Audience ^b in thou- sand	SPECIFICATION	
Teatry i instytucje muzyczne	2010 2015 2017 2018	6 9 10 9	1734 2011 2020 1855	940 1127 1360 1244	234,1 224,1 367,1 349,5	Theatres and music institutions
Teatry:						Theatres:
dramatyczne	5	606	574	170,2		dramatic
lalkowe	1	195	277	28,4		puppet
Teatry muzyczne	1	330	134	43,3		Musical theatres
Filharmonie	1	554	140	58,1		Philharmonic halls
Orkiestry symfoniczne i kameral- ne	1	170	96	33,5		Symphonic and chamber orchestras
Zespoły pieśni i tańca	–	–	23	16,0		Song and dance ensembles

a Stan w dniu 31 grudnia. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a As of 31st December. b Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor events.

TABL. 8 (180). CENTRA KULTURY, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE
 Stan w dniu 31 grudnia
 CENTRES OF CULTURE, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS
 AND COMMUNITY CENTRES
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018			SPECIFICATION
			ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Instytucje	190	225	228	75	153	Institutions
centra kultury	21	33	35	14	21	centres of culture
domy kultury	35	38	40	29	11	cultural establishments
ośrodki kultury	116	109	108	26	82	cultural centres
kluby	13	12	12	4	8	clubs
światlice	5	33	33	2	31	community centres
Pracownie specjalistyczne	423	488	518	244	274	Specialised workshops
Imprezy (w ciągu roku)	11724	12947	13499	8347	5152	Events (during the year)
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	1955,7	2001,5	2936,5	2245,5	691,1	Event participants (during the year) in thousand
Kursy (w ciągu roku)	301	288	304	112	192	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku) w tym dzieci i młodzież szkolna	5246	5014	4483	1824	2659	Course graduates (during the year) of which primary and secondary school students
Grupy (zespoły) artystyczne	1221	1355	1419	676	743	Artistic groups (ensembles)
Członkowie grup (zespołów) artystycznych	18584	20896	22056	11972	10084	Members of artistic groups (ensembles)
w tym dzieci i młodzież szkolna	11090	12699	13385	8440	4945	of which primary and secondary school students
Koła (kluby/sekcje)	1370	1786	1759	770	989	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji)	23918	35786	38292	18462	19830	Members of groups (clubs/sections)
w tym dzieci i młodzież szkolna	10314	17018	16909	9233	7676	of which primary and secondary school students

TABL. 9 (181). **KINA STAŁE**
INDOOR CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	29	30	32	31	Cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	28	29	31	31	of which in urban areas
w tym multiplexy	1	3	3	3	of which multiplexes
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII)	38	58	62	61	Screens in fixed cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	37	57	61	61	of which in urban areas
w tym multiplexy	8	25	25	25	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII) w tys.	9,8	11,5	11,7	11,4	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) in thousand
w tym miasta	9,6	11,3	11,5	11,4	of which in urban areas
w tym multiplexy	1,5	4,4	4,4	4,4	of which multiplexes
Seanse:					Screenings:
w tys.	26,4	62,3	77,1	76,8	in thousand
w tym miasta	26,4	62,3	77,1	76,8	of which in urban areas
w tym multiplexy	16,3	33,5	44,2	44,7	of which multiplexes
na 1 kino	910	2077	2408	2477	per cinema
Widzowie:					Audience:
w tys.	1105,5	1555,6	2017,4	2107,5	in thousand
w tym miasta	1105,1	1555,5	2017,4	2107,5	of which in urban areas
w tym multiplexy	752,3	794,0	1016,1	1062,8	of which multiplexes
na 1 kino	38119	51855	63045	67985	per cinema
na 1 seans	42	25	26	27	per screening

TABL. 10 (182). **WYBRANE INSTYTUCJE KULTURY DOSTĘPNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH PORUSZAJĄCYCH SIĘ NA WÓZKACH INWALIDZKICH**

SELECTED CULTURAL INSTITUTIONS ACCESSIBLE TO THE DISABLED MOVING ON WHEELCHAIRS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2017		2018		SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogólnej liczby obiektów in % of total numbers of objects	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogólnej liczby obiektów in % of total numbers of objects	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogólnej liczby obiektów in % of total numbers of objects	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogólnej liczby obiektów in % of total numbers of objects	
Biblioteki publiczne	138	23,1	247	42,4	265	45,5	271	46,9	Public libraries
Muzea	7	15,6	26	49,1	26	46,4	21	40,4	Museums
Galerie	2	18,2	4	40,0	3	33,3	4	40,0	Art galleries
Kina stałe	21	72,4	24	80,0	27	84,4	26	83,9	Indoor cinemas

TABL. 11 (183). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	221,9	200,4	161,1	148,5	TOTAL in thousand
Na 1000 ludności	102	94	76	70	Per 1000 population

Ź r ó d ł o: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.
S o u r c e: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 12 (184). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**
Stan w dniu 31 grudnia
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. in thousand				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi ...	339,5	336,6	335,7	330,7	156	157	158	156	Radio subscribers
miasta	193,9	191,7	190,8	187,8	191	194	193	191	urban areas
wieś	145,6	144,8	144,9	142,9	125	126	127	126	rural areas
Abonenci telewizyjni	327,3	322,7	321,9	316,9	150	151	151	150	Television subscribers
miasta	186,4	182,7	181,8	178,7	184	185	184	182	urban areas
wieś	140,9	140,0	140,2	138,2	121	122	123	122	rural areas

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.
S o u r c e: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka

Tourism

Uwaga do tablic 13–18.

Dane za lata 2017 i 2018 opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

Note to table 13–18.

Data for 2017 and 2018 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey.

TABL. 13 (185). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII)	322	369	445	472	Facilities (as of 31 VII)
w tym całoroczne	199	240	290	313	of which open all year
Obiekty hotelowe	117	149	190	191	Hotels and similar facilities
hotele	49	89	116	121	hotels
motele	9	4	5	4	motels
pensjonaty	11	15	16	15	boarding houses
inne obiekty hotelowe	48	41	53	51	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	205	220	255	281	Other facilities
domy wycieczkowe	1	1	1	1	excursion hostels
szkolne schroniska młodzieżowe ..	38	35	31	34	school youth hostels
ośrodki wczasowe	56	32	34	33	holiday centres
ośrodki kolonijne	6	3	3	3	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo- -wypoczynkowe	28	23	27	25	training-recreational centres
domy pracy twórczej	2	3	2	2	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b ..	16	15	20	21	complexes of tourist cottages ^b
kempingi	4	2	6	5	camping sites
pola biwakowe	7	1	1	1	tent camp sites
hostele	–	3	6	7	hostels
zakłady uzdrowiskowe	4	5	5	5	health establishment
pokoje gościnne	41	59	81	rooms for rent
kwatery agroturystyczna	30	32	35	agrotourism lodgings
inne obiekty	43	26	28	28	miscellaneous facilities
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	20307	21848	25981	26580	Bed places (as of 31 VII)
w tym całoroczne	12140	14710	17678	18528	of which open all year
Obiekty hotelowe	6940	8634	11428	11460	Hotels and similar facilities
hotele	3667	5875	8086	8615	hotels
motele	379	128	161	147	motels
pensjonaty	456	634	631	588	boarding houses
inne obiekty hotelowe	2438	1997	2550	2110	other hotel facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2018 dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 data concern establishments possessing 10 and more bed places. b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (185). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a (cd.)**
 TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Miejsca noclegowe (dok.)					Bed places (cont.)
Pozostałe obiekty	13367	13214	14553	15120	Other facilities
domy wycieczkowe	45	53	53	50	excursion hostels
szkolne schroniska młodzieżowe ..	1493	1732	1704	1943	school youth hostels
ośrodki wczasowe	3691	2852	2544	2536	holiday centres
ośrodki kolonijne	691	340	349	340	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo- -wypoczynkowe	1605	1674	2179	1910	training-recreational centres
domy pracy twórczej	193	272	168	168	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b ...	1005	728	914	1006	complexes of tourist cottages ^b
kempingi	355	310	620	495	camping sites
pola biwakowe	580	50	50	50	tent camp sites
hostele	–	70	228	261	hostels
zakłady uzdrowiskowe	1241	1456	1470	1472	health establishment
pokoje gościnne	834	1161	1684	rooms for rent
kwatery agroturystyczna	446	509	525	agrotourism lodgings
inne obiekty	2468	2397	2604	2680	miscellaneous facilities
Korzystający z noclegów	665609	794409	1026942	1079253	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni.....	89940	112055	129533	126390	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	450397	586432	789894	827384	Hotels and similar facilities
hotele	306628	466582	664425	702728	hotels
motele	16696	5363	4404	4302	motels
pensjonaty	16364	28670	30715	31130	boarding houses
inne obiekty hotelowe	110709	85817	90350	89224	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	215212	207977	237048	251869	Other facilities
domy wycieczkowe	1423	#	#	#	excursion hostels
szkolne schroniska młodzieżowe ..	24558	18581	17811	15522	school youth hostels
ośrodki wczasowe	29288	28906	24810	31244	holiday centres
ośrodki kolonijne	3407	1175	1369	1325	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo- -wypoczynkowe	49026	47740	46955	49256	training-recreational centres
domy pracy twórczej	7041	6908	#	#	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b ...	15863	10881	16950	19047	complexes of tourist cottages ^b
kempingi	5466	#	5651	5808	camping sites
pola biwakowe	2018	#	#	#	tent camp sites
hostele	–	420	6751	10523	hostels
zakłady uzdrowiskowe	38057	36075	39663	38735	health establishment
pokoje gościnne	23583	27184	36638	rooms for rent
kwatery agroturystyczna	3787	4155	4217	agrotourism lodgings
inne obiekty	39065	22706	34304	28140	miscellaneous facilities

^a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwatery agroturystycznych; w latach 2015–2018 dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. ^b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

^a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 data concern establishments possessing 10 and more bed places. ^b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (185). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a (dok.)**
 TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Udzielone noclegi	1612094	1711623	2149371	2296723	Nights spent
w tym turystom zagranicznym	128884	171369	211183	215750	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	672373	879861	1199340	1267729	Hotels and similar facilities
hotele	425466	668329	973206	1040397	hotels
motele	24911	9134	5757	6311	motels
pensjonaty	27706	53700	60933	61519	boarding houses
inne obiekty hotelowe	194290	148698	159444	159502	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	939721	831762	950031	1028994	Other facilities
domy wycieczkowe	11857	#	#	#	excursion hostels
szkolne schroniska młodzieżowe ..	56110	42383	40933	39356	school youth hostels
ośrodki wczasowe	148831	116864	95597	118087	holiday centres
ośrodki kolonijne	30905	12824	11835	12579	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynko- we	119196	106846	131287	140523	training-recreational centres
domy pracy twórczej	18653	19280	#	#	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b ...	51660	36702	42339	54292	complexes of tourist cottages ^b
kempingi	8723	#	8104	8437	camping sites
pola biwakowe	5793	#	#	#	tent camp sites
hostele	–	1477	18887	22723	hostels
zakłady uzdrowiskowe	380916	355909	407612	420443	health establishment
pokoje gościnne	43399	60841	89167	rooms for rent
kwatery agroturystyczna	13758	21319	21101	agrotourism lodgings
inne obiekty	107077	73061	93302	81919	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2018 dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 data concern establishments possessing 10 and more bed places. b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 14 (186). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
 FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION
 ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	89940	112055	129533	126390	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	84305	104098	114445	107998	Hotels and similar facilities
hotele	72200	88665	101604	96907	hotels
motele	1686	827	491	367	motels
pensjonaty	186	443	570	643	boarding houses
inne obiekty hotelowe	10233	14163	11780	10081	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	5635 ^b	7957	15088	18392	Other facilities
domy wycieczkowe	61	#	#	#	excursion hostels
szkolne schroniska młodzieżowe ..	488	789	1231	920	school youth hostels
ośrodki wczasowe	11	915	290	548	holiday centres
ośrodki szkoleniowo- -wypoczynkowe	1328	1746	2064	1957	training-recreational centres
domy pracy twórczej	73	42	#	#	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b ...	23	-	5302	6805	complexes of tourist cottages ^b
kempingi	1138	#	1095	1186	camping sites
pola biwakowe	3	-	-	#	tent camp sites
zakłady uzdrowiskowe	81	71	151	103	health establishment
pokoje gościnne	1753	1405	1772	rooms for rent
kwatery agroturystyczna	36	146	98	agrotourism lodgings
inne obiekty	2429	1364	2791	4427	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	128884^b	171369	211183	215750	Nights spent
Obiekty hotelowe	115648	151957	179690	175214	Hotels and similar facilities
hotele	95909	125234	157478	152691	hotels
motele	2190	1064	555	414	motels
pensjonaty	225	710	929	922	boarding houses
inne obiekty hotelowe	17324	24949	20728	21187	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	13236 ^b	19412	31493	40536	Other facilities
domy wycieczkowe	371	#	#	#	excursion hostels
szkolne schroniska młodzieżowe ..	939	2350	3325	2357	school youth hostels
ośrodki wczasowe	21	1056	517	1513	holiday centres
ośrodki szkoleniowo- -wypoczynkowe	3041	6435	5929	5901	training-recreational centres
domy pracy twórczej	283	105	#	#	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b ...	57	-	6887	7959	complexes of tourist cottages ^b
kempingi	1500	#	1667	1719	camping sites
pola biwakowe	3	-	-	#	tent camp sites
zakłady uzdrowiskowe	749	723	1237	904	health establishment
pokoje gościnne	3235	2152	4246	rooms for rent
kwatery agroturystyczna	86	1185	884	agrotourism lodgings
inne obiekty	6272	3989	7937	13779	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwatery agroturystycznych; w latach 2015–2018 dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 data concern establishments possessing 10 and more bed places. b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 15 (187). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
WEDŁUG OBYWATELSTWA
 FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a
 BY CITIZENSHIP

KRAJE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	COUNTRIES
	korzystający z noclegów tourists accommodated				udzielone noclegi nights spent				
O G Ó Ł E M	89940	112055	129533	126390	128884	171369	211183	215750	T O T A L
w tym:									of which:
Australia	363	217	245	287	606	385	512	626	Australia
Austria	956	508	475	626	1388	955	1067	1209	Austria
Belgia	1342	793	1130	817	1990	1436	1898	1444	Belgium
Czechy	810	1482	1394	1187	1776	2702	2626	2108	Czech Republic
Dania	261	442	466	501	486	840	1126	806	Denmark
Finlandia	656	579	704	621	867	758	1050	990	Finland
Francja	3106	3509	3265	2714	5117	6945	6066	5238	France
Grecja	189	170	175	228	264	286	372	579	Greece
Hiszpania	918	1709	1258	1094	1458	4018	2805	1906	Spain
Holandia	1310	1157	1359	1363	2086	2290	2403	2299	Holland
Irlandia	518	385	459	503	1050	728	932	1379	Ireland
Izrael	27300	22692	26362	24842	30743	24340	31243	31212	Israel
Japonia	1221	936	673	408	1484	1274	1364	903	Japan
Kanada	424	372	489	348	762	780	1065	993	Canada
Niemcy	6359	5915	7048	7533	11368	11862	14090	15915	Germany
Norwegia	471	1212	999	1202	871	2483	1972	2671	Norway
Portugalia	255	287	258	244	528	1161	617	695	Portugal
Rosja	5751	12993	15091	16310	7655	15853	19776	21077	Russia
Słowacja	699	647	1551	688	988	1160	2270	1185	Slovakia
Stany Zjednoczone Ameryki	2302	1907	2550	3747	4125	4548	5552	7813	United States
Szwecja	986	997	2993	1107	1551	1833	6334	1966	Sweden
Turcja	140	323	314	440	300	1052	862	2668	Turkey
Ukraina	11700	23197	29351	29518	17014	36218	48025	52164	Ukraine
Węgry	1369	800	925	791	1875	1268	1726	1470	Hungary
Wielka Brytania	2851	3485	3672	3748	6185	7957	7991	7947	United Kingdom
Włochy	2573	2658	3812	3215	5265	6520	11265	11243	Italy

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2018 dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 data concern establishments possessing 10 and more bed places.

TABL 16 (188). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych occupancy rate of bed places				stopień wykorzystania pokoi occupancy rate of rooms				
Obiekty hotelowe	26,7	28,9	30,6	30,4	31,8	36,7	38,4	38,9	Hotels and similar facilities
hotele	32,1	31,8	34,2	33,2	37,9	41,2	43,2	42,8	hotels
motele	18,7	14,6	9,8	11,5	25,0	20,1	16,5	19,3	motels
pensjonaty	18,3	27,4	28,0	31,0	19,1	30,6	31,1	35,5	boarding houses
inne obiekty hotelowe	21,4	21,8	19,9	20,5	24,9	24,9	23,5	24,3	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	40,5	32,5	33,3	33,7	x	x	x	x	Other facilities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 241.

a See general notes, item 5 on page 241.

TABL 17 (189). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
Stan w dniu 31 lipca
CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a
As of 31st July

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restauracje Res-taurants	Bary i kawiarnie Bars and coffee shops	Stołówki Canteens	Punkty gastronomiczne Food stands	SPECIFICATION	
OGÓŁEM	2010	112	87	53	36	TOTAL
	2015	135	87	42	15	
	2017	163	83	38	12	
	2018	166	77	37	13	
Obiekty hotelowe	142	58	2	7	Hotels and similar facilities	
hotele	102	42	–	5	hotels	
motele	3	–	–	–	motels	
pensjonaty	9	3	–	1	boarding houses	
inne obiekty hotelowe	28	13	2	1	other hotel facilities	
Pozostałe obiekty	24	19	35	6	Other facilities	
domy wycieczkowe	–	1	–	–	excursion hostels	
szkolne schroniska młodzieżowe ..	–	–	5	–	school youth hostels	
ośrodki wczasowe	3	6	4	3	holiday centres	
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	7	5	6	1	training-recreational centres	
domy pracy twórczej	1	1	–	–	creative arts centres	
zespoły domków turystycznych	1	–	1	–	complexes of tourist cottages	
kempingi	–	1	1	–	camping sites	
zakłady uzdrowiskowe	1	3	6	–	health establishment	
pokoje gościnne	6	1	2	2	rooms for rent	
kwatery agroturystyczne.....	–	–	2	–	agrotourism lodgings	
inne obiekty	5	1	8	–	miscellaneous facilities	

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2018 dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2018 data concern establishments possessing 10 and more bed places.

TABL. 18 (190). **HOTELE WEDŁUG KATEGORII**
HOTELS BY CATEGORY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Kategorie Categories					w trakcie kate- ryzacji in the process of the categor- isation	
		*****	****	***	**	*		
OGÓŁEM^a	2010	49	–	4	21	9	1	14
TOTAL^a	2015	89	1	9	48	20	5	6
	2017	116	1	11	71	21	4	8
	2018	121	1	13	72	23	4	8
Pokoje ^a	2010	1945	–	291	860	327	32	435
Rooms ^a	2015	3070	13	492	1684	634	114	133
	2017	4116	13	625	2362	600	99	417
	2018	4371	13	877	2498	585	100	298
Miejsca noclegowe ^a	2010	3667	–	583	1488	616	50	930
Bed places ^a	2015	5875	31	944	3155	1233	213	299
	2017	8086	26	1222	4569	1177	201	891
	2018	8615	26	1707	4908	1172	203	599
Korzystający z noclegów w tys. ...	2010	306,6	–	52,4	133,8	73,8	4,5	42,1
Tourists accommodated in thousand	2015	466,6	73,7		272,5	91,0	16,2	13,2
	2017	664,4	101,5		382,3	92,1	14,1	74,5
	2018	702,7	167,9		395,9	85,8	14,0	39,2
w tym turyści zagraniczni	2010	72,2	–	12,5	33,6	23,8	0,1	2,2
of which foreign tourists	2015	88,7	11,2		58,5	15,1	0,6	3,2
	2017	101,6	14,4		61,5	13,9	1,7	10,2
	2018	96,9	18,7		56,5	12,6	1,6	7,6
Stopień wykorzystania w %: Occupancy rate in %:								
miejsc noclegowych	2010	32,1	–	34,9	35,7	39,9	#	19,3
bed places	2015	31,8	#	32,2	33,6	32,9	27,3	14,6
	2017	34,2	#	35,1	35,4	30,5	27,9	33,6
	2018	33,2	#	36,3	34,1	28,2	28,5	27,5
pokoje	2010	37,9	–	46,5	39,5	45,7	#	24,1
rooms	2015	41,2	#	44,3	42,7	40,5	34,6	20,0
	2017	43,2	#	46,6	44,6	38,2	39,4	38,3
	2018	42,8	#	46,8	43,7	36,3	40,6	36,7

a Stan w dniu 31 lipca.

a As of 31st July.

Sport

Sport

TABL. 19 (191). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**
Stan w dniu 31 grudnia
PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2016	2018	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ				
PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS				
Jednostki organizacyjne	126	68	61	Organizational entities
Członkowie	10344	6871	5959	Members
Ćwiczący ^a	10454	8191	9512	Persons practising sports ^a
KLUBY SPORTOWE				
SPORTS CLUBS				
Jednostki organizacyjne	787	731	721	Organizational entities
Członkowie	50308	48647	52627	Members
Ćwiczący	49270	47369	50681	Persons practising sports
mężczyźni	35714	35528	37828	males
kobiety	13556	11841	12853	females
w wieku do 18 lat	37519	35231	38388	aged up to 18
Sekcje sportowe	1809	1424	1342	Sports sections
Trenerzy	572	968	1160	Coaches
Instruktorzy sportowi	1439	1151	1096	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	648	410	490	Other persons conducting sports activities

a Dane szacunkowe.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

a Estimated data.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 20 (192). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2018 R.**
 SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a IN 2018

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy Instructors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety fe- males	junio- rzy juniors			
O G Ó Ł E M	1342	54944	14292	42426	1216	1248	TOTAL
w tym:							of which:
Akrobatyka sportowa	3	378	247	378	5	4	Sports acrobatics
Badminton	14	331	162	276	4	14	Badminton
Boks	11	292	60	206	16	9	Boxing
Brydż sportowy	2	25	4	12	–	2	Bridge
Gimnastyka ^b	6	134	134	134	4	3	Gymnastic ^b
Jeździectwo ^b	8	109	92	21	2	33	Equestrian sport ^b
Judo	7	393	89	381	11	5	Judo
Kajakarstwo klasyczne	2	48	9	35	1	2	Classic canoeing
Karate tradycyjne	11	821	338	762	8	9	Traditional karate
Kick-boxing	10	569	177	457	4	20	Kick-boxing
Kolarstwo szosowe	6	126	20	53	5	3	Road cycling
Koszykówka	57	1702	529	1556	47	34	Basketball
Kręglarstwo	1	30	10	–	–	1	Bowling
Lekkoatletyka	65	1565	709	1316	28	55	Athletics
Łucznictwo	2	62	28	48	2	1	Archery
Narciarstwo alpejskie	6	213	86	187	1	13	Alpine skiing
Orientacja sportowa	2	49	27	45	–	2	Orientation races
Piłka nożna	420	23298	1558	17986	685	253	Football
Piłka ręczna	65	2124	903	1978	56	51	Handball
Piłka siatkowa ^b	198	4721	2546	3959	94	130	Volleyball ^b
Pływanie	47	3532	2198	3351	53	64	Swimming
Podnoszenie ciężarów	11	156	56	116	10	5	Weight lifting
Rugby	5	195	17	165	11	–	Rugby
Sport lotniczy ^b	19	831	53	97	–	81	Air sport ^b
Sport motorowy ^b	4	121	20	54	2	6	Motorsport ^b
Strzelectwo sportowe	26	1360	187	186	16	46	Sports shooting
Szachy	22	788	263	603	3	23	Chess
Teakwon-do ITF	15	1203	440	1083	14	34	Teakwon-do ITF
Tenis	16	724	341	534	11	27	Tennis
Tenis stołowy	95	1906	606	1412	15	78	Table tennis
Wspinaczka sportowa	3	90	37	22	–	8	Climbing sport
Zapasy w stylu klasycznym ..	13	408	147	360	9	13	Greco-Roman wrestling
Zapasy w stylu wolnym	12	505	233	418	11	15	Free style wrestling
Żeglarstwo (regatowe)	4	92	30	29	–	11	Sailing (yachting)

a Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi UKS i wyznaniowymi klubami sportowymi. b Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

a Including Students Sports Club UKS and Religious Sports Clubs. b A sports field (consists of related kinds of sports).

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 21 (193). **WYBRANE OBIEKTY SPORTOWE^a W 2018 R.**
 SELECTED SPORTS FACILITIES^a IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W tym dostosowane do niepełno- sprawnych osób ćwiczą- cych Of which adapted for the disabled persons prac- ticing sports	SPECIFICATION
Stadiony	122	47	Stadiums
w tym piłkarskie	67	24	of which football
Boiska do gier wielkich ^b	266	83	Fields for great games ^b
w tym piłkarskie	265	83	of which football
Boiska do gier małych ^b	160	34	Fields for small games ^b
w tym:			of which:
koszykówki	39	10	basketball
piłki ręcznej	16	4	hand ball
piłki siatkowej	55	10	volleyball
Boiska uniwersalne-wielozadaniowe	131	65	Universal-utility fields
Korty tenisowe	67	24	Tennis courts
Hale sportowe	30	18	Sports halls
Salę gimnastyczne ^c	69	32	Gymnastiums ^c
Pływalnie	30	14	Swimming pools
Tory sportowe	2	1	Sports tracks
Lodowiska sztuczne mrożone	7	–	Artificial skating rinks
Ścieżki rowerowe ^d w km	762,0	.	Bicycle paths ^d

a Bez obiektów przyszkolnych. b Łącznie z obiektami niepełnowymiarowymi. c Łącznie z salami pomocniczymi. d Bez szlaków rowerowych.

a Excluding schools facilities. b Including non-full-size facilities. c Including auxiliary gym. d Excluding bicycle trails.

DZIAŁ XII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Uwagi ogólne

Nauka i technika

1. Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- **badania stosowane** (w tym badania przemysłowe), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Prowadzone są w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług. Badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulującym istniejące systemy;
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

CHAPTER XII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

General notes

Science and technology

1. Research and development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge, including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge.

Research and development (R&D) includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
- **applied research** (including industrial research), i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice. It is conducted to develop new products, processes and services or to bring about a significant improvement in existing products, processes and services. This type of research comprises the creation of components of complex systems, construction of prototypes in laboratory environment or in environment simulating existing systems;
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej (B+R) prezentuje się, zgodnie z metodyką stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych**.

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 995/2012 z dnia 26 października 2012 r. statystyki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej na poziomie regionalnym za 2018 r. zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Wzorem lat ubiegłych dane dotyczące podmiotów w tabl. 1 opracowano metodą przedsiębiorstw.

2. Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej (B+R) obejmują:

- 1) **podmioty wyspecjalizowane badawczo**, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:
 - a) **instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk**, działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 1183);
 - b) **instytuty badawcze** działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (tekst jednolity Dz. U. 2019, poz. 1350);
 - c) **uczelnie**, działające zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668, z późniejszymi zmianami); w prezentowanych statystykach B+R termin „uczelnie” obejmuje wszystkie uniwersytety, uczelnie techniczne itp., ale nie obejmuje innych instytucji szkolnictwa wyższego, uniwersyteckich instytutów lub ośrodków badawczych, szpitali i klinik uniwersyteckich oraz organizacji badawczych, których działalność B+R jest kontrolowana przez sektor szkolnictwa wyższego;
 - d) **pozostałe**, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”.
- 2) **podmioty gospodarcze** (niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”), które obok swojej podstawowej działalności prowadzą lub finansują prace badawczo-rozwojowe.

Data on research and development (R&D) are presented, in accordance with methodology applied by Eurostat, in a breakdown by **Statistical classification of economic activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**

According to Commission Implementing Regulation (EU) No 995/2012 of 26th October 2012 statistics on Research and Development at regional level for 2018 have been compiled on the basis of local units data. As in previous years, data on entities in table 1 were compiled using an enterprise method.

2. Information regarding research and experimental development (R&D) covers:

- 1) **dedicated research entities**, i.e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or their direct support; they include:
 - a) **scientific institutes of the Polish Academy of Sciences**, functioning on the basis of the Polish Academy of Sciences Act of 30st April 2010 (consolidated text, Journal of Laws of 2019, item 1183);
 - b) **research institutes** functioning on the basis Research Institutes Act of 30st April 2010 (consolidated text, Journal of Laws of 2019, item 1350);
 - c) **higher education institutions**, operating under the Law on Higher Education and Science (Journal of Laws 2018 item 1668, with later amendments); in presented R&D statistics the term "higher education institutions" comprises all universities, colleges of technology etc., but it does not include other tertiary level education institutions, university research institutes or centres, university hospitals or clinics and research organisations, the R&D of which is controlled by the higher education sector;
 - d) **others**, i.e. other entities classified into NACE Rev. 2 division 72 'Scientific research and development' or other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 'Scientific research and development'.
- 2) **economic entities** (not classified into NACE Rev. 2 division 72 "Scientific research and development") which apart from their main activity perform or fund research and development.

3. Do **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych) w działalności badawczej i rozwojowej zaliczono:

- 1) **badaczy**, tj. osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne;
- 2) **techników i pracowników równorzędnych**, tj. pracowników, którzy uczestniczą w działalności B+R wykonując zadania naukowe i techniczne związane z zastosowaniem pojęć i metod operacyjnych oraz wykorzystaniem sprzętu badawczego, zazwyczaj pod kierunkiem badaczy;
- 3) **pozostały personel pomocniczy**, do którego należą wykwalifikowani i niewykwalifikowani pracownicy na stanowiskach robotniczych oraz pracownicy administracji, sekretariatów i biur, zaangażowani w projekty B+R lub bezpośrednio związani z takimi projektami.

4. Dane o **pracujących – personalu wewnętrznym** obejmują zatrudnionych w danej jednostce na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego (tj. umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania) oraz pracodawców i pracujących na własny rachunek, agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych, osoby wykonujące pracę nakładczą i członków spółdzielni produkcji rolniczej. Dane te prezentowane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność B+R.

Osoby niezaliczone do pracujących w danej jednostce, a zaangażowane w jej projekty B+R zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

5. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują **nakłady wewnętrzne**, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwale łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. Od 2016 r. obejmują one także m.in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe wykorzystywane w działalności B+R przez okres dłuższy niż 1 rok, które do 2015 r. zaliczano do nakładów bieżących.

3. **Persons employed (up to 2015 employees)** in R&D include:

- 1) **researchers (RSE)**, i.e. persons conducting research and improving or developing concepts, theories, models, techniques, instrumentation, software or operational methods;
- 2) **technicians and equivalent staff**, i.e. persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks involving the application of concepts and operational methods and the use of research equipment, normally under the supervision of researchers;
- 3) **other supporting staff**, including skilled and unskilled craftsmen, as well as administrative, secretarial and clerical staff, participating in R&D projects or directly associated with such projects.

4. Data on **employed persons – internal personnel** over persons employed in a given entity under employment relationship (i.e. under a contract of employment, election or appointment) as well as employers and self-employed, agents employed under agency contracts, home workers (outwork) and members of agricultural production cooperatives. Data are presented in two units, i.e. in persons (table 2) and full-time equivalents (tables 1).

Full-time equivalent (FTE) is a conversion unit used to determine the number of persons actually engaged in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

Persons not employed in a given entity but engaged in its R&D projects are included in external personnel.

5. Expenditures on research and development include **intramural expenditures**, including the value of research and development works of a given entity carried out by their own research facilities, regardless of their sources of financing.

Capital R&D expenditures include expenditures on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project. Since 2016 they have included also i.a. expenditures on intangible fixed assets and computer software used in the performance of R&D for more than one year, which up to 2015 were included in current expenditures.

6. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową (tabl. 5) prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze**, obejmujące krajowe grupy podmiotów prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe, wydające środki na tę działalność, jak i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

- 1) **sektor rządowy** — podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych, z wyłączeniem publicznych instytucji wchodzących w skład sektora szkolnictwa wyższego;
- 2) **sektor przedsiębiorstw** — krajowe podmioty gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych instytucji wchodzących w skład sektora szkolnictwa wyższego;
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** — krajowe uczelnie: publiczne i prywatne (w tym organizacji wyznaniowych) oraz podległe im instytuty, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty naukowe PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;
- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** — krajowe klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem tych, które w statystyce B+R są zaliczane do sektora szkolnictwa wyższego (np. uczelnie organizacji wyznaniowych);
- 5) **zagranica** — występuje wyłącznie wśród sektorów finansujących; obejmuje jednostki będące nierezydentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami; włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

6. Data on expenditures on research and development (table 5) are presented in a breakdown by **institutional sectors**, on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as **performance sectors** covering national groups of entities conducting R&D, spending funds on this activity and **financing sectors** which provide outlays on research and development. The following institutional sectors can be distinguished:

- 1) **government sector** — entities of government and local self-government institutions sector in the system of national accounts; excluding public institutions included in higher education sector;
- 2) **business enterprise sector** — national economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sector; excluding private institutions included in higher education sector;
- 3) **higher education sector** — domestic universities and other institutions providing formal tertiary education programmes: public and private (including the ones of religious organisations) and institutes, research centres or clinics super-vised by them. Since 2016 this sector has included also scientific institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes running doctoral studies;
- 4) **private non-profit sector** — entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households; excluding those classified in R&D statistics into the higher education sector (e.g. higher education institutions of religious organisations);
- 5) **abroad** — occurs only among financing sectors; covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connections with residents; also European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included in this sector.

7. Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Prezentowane w dziale dane obejmują działalność innowacyjną w przemyśle i dotyczą opracowania i wprowadzania na rynek nowych lub ulepszonych produktów (wyrobów, usług) – **innowacja produktowa** oraz wprowadzenia nowych lub ulepszenia procesów biznesowych w przedsiębiorstwie – **innowacja procesów biznesowych**.

Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek nowego lub ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), znacznie różniących się od poprzednio oferowanych przez przedsiębiorstwo wyrobów lub usług.

Innowacja procesów biznesowych to wprowadzenie nowych lub ulepszenie procesów biznesowych w przedsiębiorstwie, w ramach jednej lub wielu funkcji biznesowych, które znacząco zmieniają dotychczas stosowane procesy biznesowe.

Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: działalność badawczą i rozwojową (B+R), własny personel pracujący nad innowacjami, materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej, nakłady inwestycyjne na środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne (w tym na zakup i rozwój oprogramowania oraz własności intelektualnej) oraz pozostałe przygotowania (w tym projektowanie produktu, definiowanie sposobu świadczenia usług, przygotowanie produkcji/dystrybucji dla realizacji innowacji, szkolenie i rozwój zawodowy personelu, marketing) do wdrożenia innowacji.

Produkt nowy lub ulepszony to wyrób lub usługa, który znacząco różni się od poprzednich produktów przedsiębiorstwa jedną lub wieloma cechami lub parametrami technicznymi. Zmiany te obejmują dodanie nowych lub ulepszenie istniejących funkcji bądź użyteczności. Istotne cechy funkcjonalne obejmują jakość, parametry techniczne, niezawodność, trwałość, wydajność w użytkowaniu, przystępność, wygodę, użyteczność oraz łatwość obsługi.

8. Wynalazek podlegający opatentowaniu — bez względu na dziedzinę techniki — jest to nowe rozwiązanie, posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania

9. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

7. Innovation activity include all developmental, financial and commercial activities undertaken by the enterprise that are intended to result in an innovation. Data presented in the chapter include innovation activity in industry and concern the development and introduction on the market of new or improved products (goods, services) – **product innovation** and bringing into use in the enterprise new or improved business process – **business process innovation**.

Product innovation is the introduction of a new or improved good or service that that differs significantly from the enterprise's previous goods or services.

Business process innovation is a new or improved business process for one or more business functions that differs significantly from the firm's previous business processes and that has been brought into use in the enterprise.

Expenditures on innovation activity include expenditures on: R&D, own personnel working on innovation, services, materials and supplies purchased from other parties for innovation, capital expenditures on tangible and intangible assets (including acquisition and development of software and intellectual property rights) and other preparations for introducing innovation (including product/service design, preparation of production/distribution for innovation activities, training and professional development for innovation activities, marketing of innovations).

New or improved product is a new or improved good or service that differs significantly from the enterprise's previous goods or services with one or more characteristics or performance specifications. This includes the addition of new functions, or improvements to existing functions or user utility. Relevant functional characteristics include quality, technical specifications, reliability, durability, economic efficiency during use, affordability, convenience, usability, and user friendliness.

8. A patentable invention — regardless of the field of technology — is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is capable of industrial application.

9. An utility model eligible for protection — any new and useful solution of a technical character related to the shape, structure or assembly of an object of permanent form.

Społeczeństwo informacyjne

Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

Dane o **przedsiębiorstwach** dotyczą podmiotów gospodarczych w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) do wybranych sekcji: Przetwórstwo przemysłowe, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja, Budownictwo, Handel; naprawa pojazdów samochodowych, Transport i gospodarka magazynowa, Zakwaterowanie i gastronomia, Informacja i komunikacja, Obsługa rynku nieruchomości, Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej), Administrowanie i działalność wspierająca, Pozostała działalność usługowa – naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego.

Pojęcie **administracja publiczna** odnosi się do organów świadczących usługi publiczne, jak i prowadzących typową działalność administracyjną. Możemy do nich zaliczyć na przykład organy podatkowe, instytucje ubezpieczeń społecznych, organy publicznej służby zdrowia, instytucje związane z ochroną środowiska i pozostałe prowadzące działalność publiczną. Administracja publiczna może być szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego.

Handel elektroniczny prowadzony przez przedsiębiorstwa polega na składaniu zamówienia (zakup) lub przyjmowaniu przez przedsiębiorstwo zamówienia (sprzedaż) za pośrednictwem sklepu internetowego, formularzy elektronicznych na stronie internetowej przedsiębiorstwa, sieci extranet innego przedsiębiorstwa lub wiadomości typu EDI (wiadomości w uzgodnionym formacie, np. EDIFACT, XML posiadające strukturę umożliwiającą ich automatyczne przetwarzanie). Nie uwzględnia się zamówień przyjmowanych lub składanych za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Information Society

The information presented has been compiled on the basis of the generalized results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technologies) usage conducted in the European Union according to a harmonized methodology.

Data on **enterprises** concern economic entities employing more than 9 persons and included in the selected sections according to the NACE Rev.2: manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply, sewerage and waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities; information and communication; real estate activities; professional, scientific and technical activities (excluding veterinary activities); administrative and support service activities; other service activities (repair of computers and communication equipment).

Public authorities refer to both public services and administration activities, e.g. tax, customs, business registration, social security, public health, environment of commune administrations. Public authorities can be at local, regional or national level.

E-commerce conducted by enterprise type of trade where orders are received or sent via web shop, web forms on a enterprises website, an extranet of another enterprise or via EDI-type messages (which means messages in an agreed format, e.g. EDIFACT, XML allowing their automatic processing), without the email messages typed manually.

Nauka i technika

Science and technology

TABL. 1 (194). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

A. PODMIOTY

Stan w dniu 31 grudnia

ENTITIES

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	67	167	202	244	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	29	37	41	46	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	#	#	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	5	#	5	4	research institutes
uczelnie	10	10	11	11	higher education institutions
pozostałe	#	21	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	–	#	–	#	Agriculture, forestry- and fishing
Przemysł	29	75	102	124	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	28	71	97	120	of which manufacturing
Budownictwo	–	#	6	#	Construction
Usługi^a	38	89	94	112	Services^a

B. PRACUJĄCY (personel wewnętrzny)^bINTERNAL PERSONNEL^b

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
	ogółem total			bada- cze re- search- ers	technicy i pra- cownicy równo- rzędni techni- cians and equival- ent staff	pozosta- ły perso- nel pomoc- niczy other sup- porting staff		
	w EPC		in FTE					
OGÓŁEM	3427,4	3880,3	4291,0	4571,2	3567,3	621,2	382,7	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	2987,8	3219,5	3429,2	3564,3	2943,0	355,0	266,3	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	#	#	#	#	#	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	537,7	491,4	463,3	456,4	249,3	#	#	research institutes
uczelnie	2559,2	2512,7	2749,1	2877,2	2504,0	190,9	182,3	higher education institutions
pozostałe	#	#	#	#	#	25,2	12,6	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	–	#	–	#	–	#	–	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	277,0	454,4	607,7	616,0	362,4	#	#	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	277,0	442,9	599,2	610,0	356,4	#	#	#
Budownictwo	–	#	10,0	#	7,4	#	#	Construction
Usługi^a	3150,4	3210,4	3673,3	3942,8	3197,5	437,6	307,7	Services^a

a Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U). b W latach 2010 i 2015 – zatrudnieni.

a Other kinds of activity (sections G–U). b In 2010 and 2015 – paid employees.

TABL. 2 (195). **PRACUJĄCY (personel wewnętrzny)^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**
INTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY EDUCATIONAL LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z wykształceniem With level of education					pozosta- łym others
		wyższym higher				pozostali others	
		z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of		pozostali others		
			doktora habilitowa- nego habilitated doctor ^b (HD)	doktora doctor (PhD)			
OGÓŁEM	2010	7138	610	831		3080	2066
TOTAL	2015	7754	644	1189	2721	2627	573
	2017	8154	625	1333	2720	2916	560
	2018	8965	626	1456	2807	3446	630
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo..... of which R&D dedicated entities		7341	618	1446	2737	2232	308
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	#	#	#	#	#	#	#
scientific institutes of the Polish Academy of Sciences							
instytuty badawcze		708	36	63	176	352	81
research institutes							
uczelnie		6227	565	1362	2489	1615	196
higher education institutions							
pozostałe	#	#	#	#	#	#	#
others							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	#	#	–	–	–	–	#
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		1019	#	4	26	742	#
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		1012	#	4	26	735	#
of which manufacturing							
Budownictwo	#	–	–	–	–	16	#
Construction							
Usługi^c		7926	620	1452	2781	2688	385
Services^c							

a W latach 2010 i 2015 – zatrudnieni; do 2017 r. – stan na 31 grudnia; w 2018 r. – wszystkie osoby, które przeznaczyły na działalność B+R minimum 10% całkowitego czasu pracy lub ich wkład w działalność B+R był bardzo istotny. c Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

a In 2010 and 2015 – paid employees; until 2017 – as of 31st December; in 2018 – all persons who allocated a minimum 10% of their total working to R&D or their contribution to the R&D was very significant. b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions. c Other kinds of activity (sections G–U).

TABL. 3 (196). **NAKŁADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT
ACTIVITY (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018				
	ogółem grand total				nakłady expenditures			
					bieżące current		inwestycyjne capital expenditures	
	razem total	w tym osobo- we of which labour costs	razem total	w tym maszy- ny i wypo- saże- nie ^b of which ma- chinery and equip- ment ^b	w mln zł in million PLN			
OGÓŁEM TOTAL	362,2	733,7	668,6	806,6	631,7	431,8	174,9	104,2
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo of which R&D dedicated entities	316,7	628,9	518,1	558,7	514,8	364,1	43,9	27,5
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk scientific institutes of the Polish Academy of Sciences	#	#	#	#	#	#	#	#
instytuty badawcze research institutes	98,0	141,5	95,4	90,1	#	34,5	#	#
uczelnie..... higher education institutions	178,3	461,0	390,3	429,6	402,2	308,6	27,4	16,7
pozostałe others	#	#	#	#	15,1	#	#	3,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	–	#	–	#	#	#	–	–
Przemysł Industry	35,0	79,3	119,7	180,6	68,3	37,5	112,3	70,3
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	35,0	72,7	118,6	#	#	37,0	#	#
Budownictwo Construction	–	#	0,7	#	#	#	#	#
Usługi^c Services^c	327,2	601,5	548,4	620,8	#	393,5	#	#

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Dotyczy maszyn i urządzeń technicznych, narzędzi, przyrządów, ruchomości, wyposażenia oraz środków transportu (grupy 3–8 KŚT). c Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Concerns machinery and technical equipment, tools, instruments, movable properties, equipment not elsewhere classified and means of transport (groups 3–8 according to Classification of Fixed Assets). c Other kinds of activity (sections G–U).

TABL. 4 (197). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG DZIEDZIN B+R (ceny bieżące)**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT
 BY FIELD OF R&D (current prices)

DZIEDZINY B+R	2010	2015	2017	2018	FIELDS OF R&D
	w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM	362,2	733,7	668,8	806,6	TOTAL
Nauki przyrodnicze	50,2	142,2	120,8	127,8	Natural sciences
Nauki inżynieryjne i techniczne	95,3	217,4	160,8	226,0	Engineering and technology
Nauki medyczne i nauki o zdrowiu	23,4	128,8	111,7	#	Medical and health sciences
Nauki rolnicze i weterynaryjne	138,2	110,3	129,5	161,8	Agricultural and veterinary sciences
Nauki społeczne	37,0	70,1	75,4	#	Social sciences
Nauki humanistyczne i sztuki	18,1	64,9	70,6	88,1	Humanities and the arts

a Wewnętrzne; bez amortyzacji środków trwałych.
 a Internal; excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (198). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY
 BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				w odsetkach in percent				
OGÓŁEM	362,2	733,7	668,8	806,6	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
sektor:									sektor:
Rządowy	239,2	434,0	430,0	503,9	66,0	59,1	64,3	62,5	Government
Przedsiębiorstw	47,9	117,8	157,1	202,5	13,2	16,1	23,5	25,1	Business enterprise
Szkołnictwa wyższego	#	#	54,8	34,3	#	#	8,2	4,3	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	#	#	0,4	0,3	#	#	0,1	0,0	Private non-profit
Zagranica	53,6	#	26,3	65,6	14,8	#	3,9	8,1	Abroad

a Wewnętrzne; bez amortyzacji środków trwałych.
 a Internal; excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (199). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW BADAŃ (ceny bieżące)**
EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY TYPE OF ACTIVITY
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwojowe Expe- rimental develop- ment	SPECIFICATION	
		podsta- wowe basic	stosowa- ne applied			
		w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM	2010	235,4	.	.	.	TOTAL
	2015	733,7	485,2	138,3	110,2	
	2017	668,8	404,9	104,9	159,0	
	2018	806,6	460,9	122,9	222,9	
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		558,7	426,7	102,2	29,8	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk		#	#	-	-	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze		90,1	#	35,6	#	research institutes
uczelnie		429,6	368,0	56,0	5,6	higher education institutions
pozostałe		#	3,4	10,6	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		#	-	-	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		180,6	#	15,7	#	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe ..		#	#	15,7	138,1	of which manufacturing
Budownictwo		#	#	-	0,8	Construction
Usługi^b		620,8	435,3	107,1	78,3	Services^b

a Wewnętrzne; bez amortyzacji środków trwałych. b Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).
 a Internal; excluding depreciation of fixed assets. b Other kinds of activity (sections G-U).

TABL. 7 (200). **STOPIEŃ ZUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI
 BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
 Stan w dniu 31 grudnia
**DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH
 AND DEVELOPMENT ACTIVITY**
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % in %				
OGÓŁEM	60,2	67,3	81,7	86,8	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	60,0	68,2	82,9	89,6	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	#	#	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	67,2	75,8	83,2	87,3	research institutes
uczelnie	#	66,5	82,4	90,2	higher education institutions
pozostałe	#	#	14,1	33,4	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	#	-	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	65,1	47,6	53,5	49,1	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	65,1	47,6	53,6	51,8	of which manufacturing
Budownictwo	-	#	80,8	27,3	Construction
Usługi^a	60,0	67,2	82,9	89,2	Services^a

a Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).
 a Other kinds of activity (sections G-U).

TABL. 8 (201). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYSŁE^a W 2018 R.**

SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2016–2018 Products – in % – introduced into the market during 2016–2018				SPECIFICATION
	ogółem total	z tego produkty nowe lub ulepszone of which new or improved product		w tym eksport ogółem of which export total	
		dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise		
OGÓŁEM	4,9	2,3	2,6	1,6	TOTAL
sektor publiczny	1,1	0,5	0,5	–	public sector
sektor prywatny	5,4	2,5	2,9	1,6	private sector
W tym przetwórstwo przemysłowe	6,7	3,2	3,5	2,2	Of which manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	4,4	1,4	3,0	0,5	Manufacture of food products
Produkcja napojów	0,5	–	0,5	0,2	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	0,7	–	0,7	0,1	Manufacture of pharmaceutical products ^Δ
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	26,2	7,2	19,0	4,4	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	11,0	3,5	7,5	4,1	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja wyrobów z metali ^Δ ...	5,7	2,3	3,5	2,4	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ .	12,0	1,1	10,9	4,3	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ .	25,5	24,6	0,9	16,9	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta, dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2016–2018.

^a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices apply to products introduced into the market during 2016–2018.

TABL. 9 (202). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2016–2018**
 INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2016–2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesy biznesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2016–2018 Industrial enterprises, which introduced product or business process innovation in % of total enterprises during 2016–2018				SPECIFICATION
	ogółem grand total	nowe lub ulepszone produkty new or improved products		nowe lub ulepszone procesy biznesowe new or improved business processes	
		razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market		
O G Ó Ł E M	48,2	11,3	24,9	40,8	TOTAL
sektor publiczny	30,6	2,8	5,6	30,6	public sector
sektor prywatny	50,5	12,5	27,5	42,1	private sector
W tym przetwórstwo przemysłowe	51,0	13,4	28,4	42,1	Of which manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	47,3	10,8	23,0	39,2	Manufacture of food products
Produkcja napojów	60,0	–	20,0	40,0	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	50,0	–	50,0	50,0	Manufacture of pharmaceutical products ^Δ
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	61,1	16,7	50,0	22,2	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	62,5	25,0	37,5	62,5	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja wyrobów z metali ^Δ ...	55,3	7,9	26,3	47,4	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ ..	78,3	21,7	56,5	73,9	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ ..	62,5	50,0	25,0	62,5	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (203). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady na Of which expenditures on				
		działalność badawcza i rozwojowa ^b research and development activity ^b	inwestycje w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne ^c capital on tangible and intangible assets ^c	własny personel pracujący nad innowacjami own personnel working on innovation	materiały i usługi obce na potrzeby działalności innowacyjnej services, materials and supplies for innovation	
		w tys zł in thousand PLN				
OGÓŁEM	2010	490981	46812	.	.	.
TOTAL	2015	555346	157307	.	.	.
	2017	604073	101816	.	.	.
	2018	666146	165370	477406	8898	6985
W tym przetwórstwo przemysłowe		530592	159998	348386	#	6985
Of which manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych		48786	19488	23428	#	1441
Manufacture of food products						
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych		5211	810	4090	#	36
Manufacture of rubber and plastic product						
Produkcja wyrobów z metali ^Δ		32051	11480	14330	1783	3674
Manufacture of metal products ^Δ						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		68194	27049	#	4942	1391
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.						

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Na środki trwałe (grupy 0-8 KŚT), oprogramowanie, ochronę własności intelektualnej oraz zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych.

a Data concern entities employing more than 49 persons. b Intramural and extramural expenditures. c On fixed Assets (groups 0-8 according to Classification of Fixed Assets), software, intellectual property rights and aquisition of external knowledge.

TABL. 11 (204). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSLE^a**
WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a BY SOURCE
 OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z tego środki Of which funds		kredyty, pożyczki i inne zo- bowiązania finansowe od instytucji finansowych credits, loans and other finan- cial liab- ilities from financial institutions	krajowe od instytucji dyspo- nujących środkami publicznymi domestic from institutions disposing of public funds
		własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrot- ne) received from abroad (not re-pay- able)		
w tys zł in thousand PLN					
O G Ó Ł E M 2010	490981	423647	20833	.	.
TOTAL 2015	555346	335919	47901	.	.
2017	604073	520431	39221	.	.
2018	666146	537008	59628	37745	24815
W tym przetwórstwo przemysłowe 530592	423889	40227	#	24815	
Of which manufacturing					
w tym: of which:					
Produkcja artykułów spożywczych 48786	14258	5257	21043	#	
Manufacture of food products					
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych 5211	1759	#	#	#	
Manufacture of rubber and plastic product					
Produkcja wyrobów z metali ^Δ 32051	23563	#	3189	-	
Manufacture of metal products ^Δ					
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ 68194	52652	5803	7989	#	
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.					

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.
 a Data concern entities employing more than 49 persons.

TABL. 12 (205). **WYNAŁAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
 DOMESTIC INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone 124	211	253	304	patent applications	
udzielone patenty 55	185	159	168	patents granted	
Wzory użytkowe:				Utility models:	
zgłoszone 24	48	44	38	utility model application	
udzielone prawa ochronne 24	22	49	27	rights of protection granted	

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
 Ź r ó d ł o: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.
 a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.
 S o u r c e: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Społeczeństwo informacyjne

Information society

TABL. 13 (206). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-TELEKOMUNIKACYJNE**

Stan w styczniu

ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

As in January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Komputery ^b	93,9	93,3	96,6	94,5	Computers ^b
Dostęp do Internetu	91,6	91,6	95,8	94,3	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe ^c	62,4	91,6	95,8	94,3	Internet access via broadband connection ^c
w tym mobilne łącze szerokopasmowe	15,0	54,1	64,1	61,6	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	56,6	61,6	61,9	59,9	Own Website

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Stacjonarne i przenośne, np. laptopy (notebooki); w latach 2015–2018 również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych. c Od 2010 r. obejmuje także mobilne łącze w technologii 3G.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Desktop and portable computers e.g. laptops (notebooks); in 2015–2018 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological processes. c Since year 2010 includes mobile connection via 3G technology.

TABL. 14 (207). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną	96,0	94,0	94,3	95,2	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe	8,3	7,8	12,0	12,4	Enterprises which received orders via computer networks
Przedsiębiorstwa korzystające z mediów społecznościowych	20,8	27,0	26,1	Enterprises using social media

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

DZIAŁ XIII CENY

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług.

Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczono przy przyjęciu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.

System wag opracowano na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP, do 2013 r. – COICOP/HICP).

2. Informacje o **cenach detalicznych** są wynikiem badania cen prowadzonego w zakresie:

- towarów i usług konsumpcyjnych,
- towarów i usług niekonsumpcyjnych nabywanych przez ludność na cele produkcyjno-inwestycyjne związane głównie z rolnictwem.

Źródłem informacji o cenach detalicznych towarów i usług są notowania cen dokonywane przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem cen niektórych artykułów, które obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów. Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych targowiskach. Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

CHAPTER XIII PRICES

General notes

1. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of representatives of goods and services.

Price indices of consumer goods and services have been calculated applying the system of weights from the year preceding the one under the survey.

The weight system was based on the structure of households' expenditure (excluding own consumption) on purchasing consumer goods and services, derived from the household budgets survey. The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP, until 2013 – COICOP/HICP).

2. Information about **retail prices** comes from the following price surveys:

- consumer goods and services,
- non-consumer goods and services purchased for production and investment purposes, mainly with agriculture

The sources of information on retail prices of goods and services are the following quotations conducted by price collectors in selected sales outlets, in selected price survey regions.

Annual prices have been computed as the arithmetic means of the average monthly prices apart from annual prices of selected goods which have been calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

3. Data on **procurement prices** concern prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from their producers. Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected marketplaces. Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.

TABL. 1 (208) **WSKAŹNIK CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH**
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100 previous year = 100				
OGÓŁEM	101,8	98,8	102,2	101,4	TOTAL
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe	102,0	98,5	104,6	102,1	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe ...	105,8	100,8	100,7	101,5	Alcoholic beverages and tobacco
Odzież i obuwie	98,4	96,7	96,2	96,1	Clothing and footwear
Mieszkanie	102,4	100,4	101,7	101,8	Dwelling
Zdrowie	102,5	101,7	101,5	102,6	Health
Transport	106,3	90,4	104,5	102,9	Transport
Rekreacja i kultura	93,4	101,6	99,9	101,6	Recreation and culture
Edukacja	102,3	100,7	102,6	102,0	Education

TABL. 2 (209). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ryż – za 1 kg	4,62	3,97	4,30	4,33	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	1,95	2,07	2,04	2,12	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g	3,76	3,60	3,68	3,95	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg	1,95	2,26	2,26	2,44	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (roastbeef) – za 1 kg	21,49	25,81	26,72	29,10	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe bez kości — schab środkowy (do 2016 r. — z kością) – za 1 kg	14,32	14,45	17,21	16,41	Pork meat, boneless — centre loin (until 2016 — bone in) – per kg
Kurczęta patroszone – za 1 kg	6,51	7,17	6,91	7,17	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg ..	19,69	22,00	21,82	22,83	Pork ham, boiled – per kg
Kiełbasa wędzona – za 1 kg	12,86	14,83	15,71	16,64	Smoked sausage – per kg
Filety z morskiczka mrożone – za 1 kg ..	17,10	23,40	25,26	25,52	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg	12,63	13,06	13,62	13,51	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgłowiony – za 1 kg	8,01	11,14	12,14	11,91	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3–3,5% sterylizowane – za 1 l	2,64	2,91	2,90	2,98	Cows' milk, fat content 3–3,5% sterilized – per l
Ser twarogowy półtłusty – za 1 kg	12,14	13,13	14,26	14,14	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg	17,60	19,20	20,40	20,28	Ripening cheese – per kg
Jaja kurze świeże – za 1 szt.	0,46	0,52	0,56	0,66	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu 82,5% – za 200 g	4,16	4,09	5,75	6,27	Fresh butter, fat content 82,5% – per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l	5,67	5,84	6,21	6,27	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze – za 1 kg	5,10	4,67	5,41	5,31	Oranges – per kg
Jabłka ^a – za 1 kg	2,20	2,40	2,83	3,03	Apples ^a – per kg
Buraki ^a – za 1 kg	1,63	1,72	1,82	1,89	Beetroots ^a – per kg
Marchew ^a – za 1 kg	1,65	2,32	1,86	2,72	Carrots ^a – per kg
Ziemniaki ^a – za 1 kg	1,35	1,21	1,26	1,39	Potatoes ^a – per kg

^a Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

^a Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

TABL. 2 (209). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)**
 RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,77	2,18	3,03	2,05	White sugar, crystallized – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g	6,21	7,10	7,74	8,04	Natural coffee, ground – per 250 g
Herbata czarna liściasta – za 100 g	3,08	3,37	4,53	4,62	Black tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% – za 0,5 l	19,32	25,29 ^a	24,01	24,47	Vodka pure – per 0,5 l:
Papierosy – za 20 szt.	9,24	12,84	13,78	14,10	Cigarettes – per 20 pcs
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny – za 1 kpl	500,91	673,18 ^a	616,00	623,18	Men's suit, fabric of wool – per set
Półbuty męskie skórzane, na podszewie nieskórzanej – za 1 parę	156,77	221,69	229,46	223,36	Men's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na podszewie nieskórzanej – za 1 parę	161,56	187,85	200,02	201,03	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzielowanie obuwia męskiego – za 1 parę	29,29	33,63	35,90	36,97	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodociągowej – za 1 m ³	2,37	2,87	3,11	3,13	Cold water by municipal water-system – per 1 m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^b – za 1 kWh	0,62	0,65	0,66	0,66	Electricity for households (all-day tariff) ^b – per kWh
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych – za 1 kWh ^{bc}	2,46	0,24	0,21	0,21	Natural net-gas, high-methanated for households – per kWh ^{bc}
Węgiel kamienny – za 1 t	740,95	822,46	833,34	897,78	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	19,09	24,60	24,47	24,04	Hot water – per 1 m ³
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych – za 1 m ² p u	3,19	3,57	2,89	2,97	Heating of dwellings - per m ² of usable floor space
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 340 l ^d	1221	1117	1650	1622	Fridge-freezer, capacity about 340 l ^d
Pralka automatyczna domowa, na 5-7 kg suchej bielizny ^e	1145	1197	1334	1278	Automatic washing machine, dry-linen capacity not exceeding 5-7 kg ^e
Odkurzacze typu domowego	373,82	371,74	361,23	398,76	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	234,07	193,91	241,95	236,20	Iron with duschsystem
Proszek do prania – za 300 g ^f	4,18	5,62	5,74	5,80	Washing powder – per 300 g ^f
Benzyna silnikowa bezołowiowa 95-oktanowa – za 1 l	4,61	4,63	4,64	4,96	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy	1,95	2,58	2,78	2,78	Regular ticket for travelling by intra-urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna – za 5 km	15,43	14,89	14,96	15,01	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina	13,73	17,06	17,21	17,09	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich ...	61,52	72,72	73,79	76,00	Women's cold wave
Ciągnik rolniczy	76748	175476	180698	182662	Farm tractor
Kopaczka do ziemniaków ciągnikowa 2-rzędowa, zawieszana	13363	14926	15729	16463	Tractor potato elevator digger 2-row, mounted
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg ...	29,97	38,56	36,14	35,14	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Przemiał pszenicy – za 1 dt	26,70	32,72	35,02	35,02	Grinding of wheat – per dt
Badanie kliniczne krowy	25,72	31,38	33,37	35,21	Cow's clinical examination

a Z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen dane nie w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. b Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. c-e W 2010 r.: c – za 1 m³, d – pojemność ok. 300 l, e – na 5 kg suchej bielizny. f W 2010 r. – za 400 g, w 2015 r. za 280 g.

a Due to the changes of representative item covered by the price survey data not fully comparable to those published in the previous Yearbook. b Including standing and variable charges. c-e In 2010: c – per 1 m³, d – capacity about 300 l, e – dry-lined capacity not exceeding 5 kg. f In 2010 per 400 g, in 2015 per 280 g.

TABL. 3 (210). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					Cereal grain consumer and for feeds – per dt:
pszenicy	59,00	62,72	64,24	69,52	wheat
żyta	39,60	44,83	54,37	57,58	rye
jęczmienia	50,24	61,47	64,42	71,45	barley
owsa i mieszanek zbożowych	33,75	42,35	52,76	58,54	oats and mixed cereal
pszenżyta	44,37	49,42	55,33	62,40	triticale
Ziemniaki – za 1 dt	24,90	29,53	24,97	25,16	Potatoes – per dt
w tym jadalne (bez wczesnych) ...	45,34	45,22	64,63	79,64	of which edible (excluding early kinds)
Buraki cukrowe – za 1 dt	10,83	11,31	10,46	10,88	Sugar beets – per dt
Rzepak i rzepik przemysłowy – za 1 dt	128,75	147,14	154,51	153,05	Industrial rape and agrimony – per dt
Liście tytoniu – za 1 dt	671,11	835,26	853,78	1001	Raw tobacco – per dt
Chmiel surowy – za 1 dt	741,20	1466	2034	1990	Raw hop – per dt
Żywiec rzeźny – za 1 kg					Animals for slaughter – per kg:
bydło (bez cieląt)	4,76	6,52	6,66	7,04	cattle (excluding calves)
cielęta	8,72	10,61	9,46	9,68	calves
trzoda chlewna	3,84	4,24	5,05	4,28	pigs
Mleko krowie – za 1 l	1,02	1,11	1,40	1,33	Cows' milk – per l
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt.	0,19	0,28	0,33	0,27	Consumer hen eggs – per piece

TABL. 4 (211). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
AVERAGE MARKET-PLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ziemniopłydy – za 1 dt					Crops – per dt
Ziarno zbóż:					Cereal grain of:
pszenicy	59,62	66,85	74,27	78,43	wheat
żyta	42,36	52,66	60,26	60,94	rye
jęczmienia	52,34	62,41	68,43	73,86	barley
owsa	39,71	50,48	60,16	61,91	oats
pszenżyta	49,61	58,34	66,74	69,88	triticale
Ziemniaki jadalne (bez wczesnych).	80,99	76,76	77,96	90,47	Edible potatoes (excluding early kinds)
Prosię na chów – za 1 szt.	111,43	147,11	138,75	.	Piglet – per head
Jaja kurze – za 1 szt.	0,50	0,60	0,67	0,74	Hen eggs – per piece

DZIAŁ XIV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

2. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniele) i pszczoł, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

3. Zgodnie z definicjami w ust. 2, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

4. **Powierzchnia użytków rolnych** obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

CHAPTER XIV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the branch of the NACE Rev. 2 in which they are included.

2. An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

A **natural person's agricultural holding** is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Natural person's agricultural holdings include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant (determined by the appropriate thresholds) scale, of which special branches of agricultural activities.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

3. According to the definitions in item 2, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

4. The **agricultural land area** including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi Ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (tekst jednolity Dz. U. poz. 1551, z późniejszymi zmianami) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

Dane dotyczące drzew i krzewów owocowych do 2014 r. uwzględniały ich uprawę poza sadami. W 2015 r. dane o powierzchni uprawy drzew i krzewów owocowych dotyczyły wyłącznie sadów, ale dane o zbiorach z tego okresu obejmowały produkcję owoców zarówno w sadach, jak i poza sadami. Od 2016 r. dane dotyczące powierzchni i zbiorów owoców z drzew i krzewów odnoszą się jedynie do ich upraw w sadach.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek są szacowane łącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółek (**sady**), szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

5. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law of 5th February 2015 on payments under direct support schemes (uniform text Journal of Laws item 1551, with later amendments) – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except for the area of crops which since 2010 were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens as well as area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries include also organic cultivation of this species.

Data on fruit trees and bushes up to 2014 included their cultivation out of plantations. In 2015 area of fruit trees and bushes concerned only orchards but data on fruit production concerned the production from orchards, as well as outside plantations. Since 2016 data on area and fruit production from fruit trees and bushes have related to orchards only.

Since 2014 the area of vegetables, fruit and strawberries have been estimated only by the field location.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (orchards), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

5. Gross agricultural output includes:

1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);

2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywej rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu oraz na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

6. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2017 r. – z lat 2016 i 2017.

7. Dane o **produkcji, plonach i skupie** zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż podstawowych**, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (peluszką, wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. mieszanki strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię). Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na zielonkę.

2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

6. The average national current prices for the year preceding the surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruit, for which the average prices for two consecutive years, i.e., the year preceding the surveyed year and the survey year, e.g. for 2017 – the prices from 2016 and 2017, are assumed.

7. Data regarding the **production, yields and procurement** of pulses and oilseeds plants as well as cereals concerns grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals**, i.e., wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise stated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (field peas, vetch, lupine, field beans and others, e.g., pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e. tobacco, hop, chicory). **Feed plants** include: pulses, legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for green feed.

8. Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

9. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

10. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

11. Dane o **atestowanych gospodarstwach ekologicznych** zostały opracowane na podstawie wykazów producentów przekazanych przez upoważnione jednostki certyfikujące Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 116, poz. 975).

12. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 lipca do 30 czerwca (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 lipca 2016 r. do 30 czerwca 2017 r.).

13. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu.

14. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdań, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

15. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa.

8. Data regarding the production of **animals for slaughter** concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

9. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

10. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

11. Data on **certified organic farms** have been elaborated on the basis of producers registers delivered by authorized certifying bodies to the Main Inspector of Agricultural and Food Quality according to Article 9 point 2 of Legal Act of 25th June 2009 on organic farming (Journal of Laws No. 116, item 975).

12. **Farming years** cover the period from 1st July to 30th June (e.g. the 2016/17 farming year covers the period from 1st July 2016 to 30th June 2017).

13. Intensity ratios were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and livestock as of June, unless otherwise indicated.

14. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production, as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

15. Data – unless otherwise stated – are presented by the official residence of the land user.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub w wieczność przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”), nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (do 31 sierpnia 2017 r. — Agencja Nieruchomości Rolnych),
 - b) gmin (w tym gmin mających od 1999 r. również status miasta na prawach powiatu),

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

- 1) **public forests** owned by:
 - a) the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - State Forests National Forest Holding (abbreviated as „State Forests”) supervised by the Minister of the Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the National Support Centre for Agriculture (until 31st August 2017 the Agricultural Property Agency),
 - b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status since 1999),

- c) innych jednostek publicznych, np. szkół wyższych, instytucji naukowych itp.;
- 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
- osób fizycznych,
 - wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - spółdzielni produkcji rolniczej,
 - innych osób prawnych.

2. Powierzchnia gruntów leśnych obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestru zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat (do 2008 r. – 2 lat) i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat (do 2008 r. – 2 lata) oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (1–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszlórębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębiami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie oraz drzewostany młodszyczych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

c) other public units, e.g. higher education institutions, science institutions etc.;

- 2) **private forests** owned by:
- natural persons,
 - land held in common by all or part of the residents of a village,
 - agricultural production cooperatives,
 - other legal persons.

2. Forest land includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered by forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years (until 2008 – 2 years) and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years (until 2008 – 2 years) as well as crops and greenwoods in age category I (1–20 years), with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in age category II (21–40 years) with plantings of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in age category III or higher (41 years or more) with plantings of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity being simultaneously utilized and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilized through nested fellings of at least 30% of the area) was renewed artificially or naturally as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszlorębne użytkowane rębiami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględnego warunku kontynuacji cięć tymi rębiami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na powierzchni lasów z samosiewu i odrośli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Do zadrzewień nie zalicza się: sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni w miastach i wsiach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Lesistość (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni łądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1034) – do powierzchni łądowej kraju zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

4. Dane o pozyskaniu drewna w podziale według sortymentów drzewnych opracowano na podstawie klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilized through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selection structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activity connected with the utilization, renewal and tending of the forest is conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed in woodland areas through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term excludes orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities and rural, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. Forest cover (the forest cover indicator) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area (including land connected with silviculture) to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. surface flowing waters and surface standing waters). According to the decree of the Minister of Regional Development and Construction dated 29th March 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034) – since 2002 land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

4. Data on removals in the rows according to wood assortments were compiled on the quality-size classification defined by Polish Norms.

Rolnictwo

Agriculture

TABLE 1 (212). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne ^b w tys.	188,3	.	.	.	Agricultural holdings ^b in thousands
w tym gospodarstwa indywidualne	188,1	.	.	.	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	1383,1	1444,0	1455,9	1413,3	Agricultural land area (as of June) ^b in thousand ha
w tym gospodarstwa indywidualne	1341,5	1406,2	1420,9	1380,6	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu) ^b w %:					Share in total sown area (as of June) ^b in %:
zbóż podstawowych	63,2	62,2	63,5	61,5	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	63,4	62,3	63,7	61,7	of which private farms
ziemniaków ^c	2,7	1,9	1,9	1,5	potatoes ^c
w tym gospodarstwa indywidualne	2,8	2,0	2,0	1,5	of which private farms
roślin przemysłowych	9,3	10,3	12,8	15,9	industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	8,9	10,0	12,2	15,7	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zbóż podstawowych	31,3	38,0	44,5	38,9	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	31,3	37,6	44,2	38,8	of which private farms
ziemniaków ^c	277	214	289	280	potatoes ^c
w tym gospodarstwa indywidualne	277	214	289	280	of which private farms
rzepaku i rzepiku	22,1	24,8	32,7	29,9	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	22,2	24,2	32,8	30,0	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bd} na 100 ha użytków rolnych	35,4	27,9	28,4	28,6	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bd} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne ...	35,8	27,9	28,5	28,5	of which private farms
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	48,1	40,7	38,8	37,4	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ...	48,2	40,6	38,8	37,3	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w czerwcu) ^b w %	9,5	8,9	7,4	6,6	Share of sows in pig stocks (as of the end of July) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ...	9,5	8,3	7,4	5,9	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^e na 1 ha użytków rolnych w kg	170,5	169,9	188,1	185,8	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^e per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l: na 1 ha użytków rolnych	536,8	542,1	556,5	549,8	Production of cows' milk in l: per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	542,3	542,5	555,0	548,3	of which private farms
na 1 krowę	4078	5370	5749	5603	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	4059	5351	5718	5582	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) ^b na 100 ha użytków rolnych w szt.	12,1	.	.	.	Agricultural tractors (as of June) ^b per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne ...	12,4	.	.	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^{bf} na 1 ha użytków rolnych w kg	106,0	127,3	165,8	163,3	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient ^{bf} per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne ...	104,7	126,6	165,6	163,5	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Bez ogrodów przydomowych. d Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 294. e Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę poubojową ciepłą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie. f Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18.

a See general notes, item 3 on page 279. b In 2010 data of the Agricultural Census. c Excluding kitchen gardens. d See note to the table 11 on page 294. e Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have changed; data are not incomparable with data for previous years. f Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18 farming years.

TABLE 2 (213). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW^a**
 Stan w czerwcu
 AGRICULTURAL LAND AREA BY LAND TYPE^a
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	W tym	SPECIFICATION
		Grand total	gospodarstwa indywidualne	
		w ha	in ha	
OGÓŁEM	2010 ^b	1383136	1341520	TOTAL
	2015	1443958	1406229	
	2017	1455859	1420932	
	2018	1413267	1380579	
W dobrej kulturze rolnej		1405080	1373024	In good agricultural condition
Pod zasiewami		1099056	1074747	Sown area
Grunty ugorowane		14750	14391	Fallow land
Uprawy trwałe		70348	69848	Permanent crops
Ogrody przydomowe		5449	5446	Kitchen gardens
Łąki trwałe		205047	199194	Meadows
Pastwiska trwałe		10430	9397	Pastures
Pozostałe		8187	7556	Others

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a See general notes, item 3 on page 279. b Data of the Agricultural Census.

TABLE 3 (214). **GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH^a**
 Stan w czerwcu
 FARMS BY AREA GROUPS ^a
 As of June

LATA YEARS	Gospodarstwa Farms									Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha Average total farm area in ha	
	w tys. in thousand	o powierzchni użytków rolnych – w odsetkach with agricultural land area of – in percent								ogółem total	w tym użytki rolne of which agricultural land
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00 – –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 ha i więcej and more		
OGÓŁEM TOTAL											
2010	188,3	1,3	17,1	35,4	27,9	9,6	3,7	4,2	0,8	8,50	7,35
2013	178,1	2,7	15,2	35,6	26,7	9,6	4,1	5,0	1,0	8,89	7,72
2016	180,0	0,6	15,0	39,9	25,3	8,7	3,9	5,2	1,3	9,05	7,94
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE of which PRIVATE FARMS											
2010	188,1	1,3	17,1	35,4	27,9	9,6	3,7	4,2	0,7	8,23	7,13
2013	178,0	2,7	15,2	35,6	26,7	9,6	4,1	5,0	1,0	8,67	7,52
2016	179,8	0,6	15,0	40,0	25,3	8,7	3,9	5,2	1,2	8,76	7,68

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279; dane Powszechnego Spisu Rolnego.

U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a See general notes, item 3 on page 279; data of the Agricultural Census.

N o t e. Since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABLE 4 (215). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
	rok poprzedni = 100				previous year = 100				
Produkcja globalna	101,0	94,0	116,7	100,9	100,9	94,6	117,0	100,9	Gross output
roślinna	101,4	87,5	125,5	96,8	101,2	88,6	125,3	96,8	crop
zwierzęca	100,3	109,2	98,7	111,7	100,2	108,8	99,8	111,4	animal
Produkcja końcowa	103,8	92,5	123,2	96,7	103,7	93,3	123,7	96,6	Final output
roślinna	106,7	83,0	139,5	89,9	106,6	84,4	139,4	89,8	crop
zwierzęca	100,7	109,4	98,8	110,7	100,7	109,0	99,9	110,5	animal
Produkcja towarowa	101,4	95,7	116,2	98,0	101,4	96,2	116,4	97,7	Market output
roślinna	102,9	88,0	127,5	92,5	103,0	89,0	127,1	92,1	crop
zwierzęca	99,7	108,5	99,4	108,5	99,7	108,0	100,4	108,3	animal

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 10, pkt. 1) na str. 25.

a See general notes to the Yearbook, item 10, point 1) on page 25.

TABLE 5 (216). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	62,9	65,3	72,3	69,2	Crop output
Zboża	15,6	21,7	20,4	21,4	Cereals
w tym zboża podstawowe	12,7	19,1	17,6	18,6	of which basic cereals
w tym: pszenica	7,1	10,8	10,4	10,4	of which: wheat
żyto	0,7	1,0	0,6	0,8	rye
jęczmień	2,2	2,6	2,8	2,7	barley
Ziemniaki	4,7	2,9	3,6	3,9	Potatoes
Przemysłowe	6,7	7,1	8,4	8,2	Industrial
w tym buraki cukrowe	2,9	2,5	2,8	3,0	of which sugar beets
Warzywa	10,3	9,3	10,4	11,0	Vegetables
Owoce	14,5	15,4	20,0	14,9	Fruit
Siano łąkowe	2,4	1,3	1,4	1,4	Meadow hay
Pozostałe	8,7	7,6	8,1	8,4	Other

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 10, pkt. 1) na str. 25.

a See general notes to the Yearbook, item 10, point 1) on page 25.

TABL. 5 (216). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA (dok.) GROSS OUTPUT (cont.)					
Produkcja zwierzęca	37,1	34,7	27,7	30,8	Animal output
Żywiec rzeźny ^a	21,8	18,3	15,4	17,4	Animals for slaughter ^a
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	3,4	3,1	2,6	3,5	cattle (excluding calves)
cielęta	1,2	0,3	0,2	0,1	calves
trzoda chlewna	11,6	9,4	7,3	8,6	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	5,3	5,3	5,2	4,9	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	-0,2	-0,3	0,0	0,3	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie	11,0	13,4	9,7	10,0	Cows' milk
Jaja kurze	3,0	1,5	1,5	2,4	Hen eggs
Obornik	1,1	0,7	0,5	.	Manure
Pozostałe	0,4	1,1	0,6	0,7	Other
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	54,0	57,5	65,6	61,9	Crop output
Zboża	6,9	12,2	12,3	11,0	Cereals
w tym zboża podstawowe	6,1	10,9	10,5	9,4	of which basic cereals
w tym: pszenica	4,6	7,5	7,4	6,3	of which: wheat
żyto	0,4	0,7	0,5	0,5	rye
jęczmień	0,8	1,5	1,7	1,5	barley
Ziemniaki	2,6	1,8	2,5	2,6	Potatoes
Przemysłowe	9,5	7,9	7,2	9,5	Industrial
w tym buraki cukrowe	4,4	3,5	3,8	4,0	of which sugar beets
Warzywa	12,5	12,0	13,0	13,9	Vegetables
Owoce	19,8	20,2	25,7	20,2	Fruit
Pozostałe	2,7	3,4	4,9	4,7	Other
Produkcja zwierzęca	46,0	42,5	34,4	38,1	Animal output
Żywiec rzeźny ^a	29,3	24,9	21,0	23,5	Animals for slaughter ^a
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	4,8	4,3	3,6	4,9	cattle (excluding calves)
cielęta	0,6	0,4	0,2	0,1	calves
trzoda chlewna	15,2	12,6	9,8	11,4	pigs
owce	0,1	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	7,3	7,3	7,1	6,8	poultry
Mleko krowie	12,8	15,1	11,0	11,0	Cows' milk
Jaja kurze	3,6	1,7	1,7	2,8	Hen eggs
Pozostałe	0,3	0,8	0,7	0,8	Other

a Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

a Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (217). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a**
 Stan w czerwcu
 SOWN AREA^a
 As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2017	2018		CROPS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
w ha in ha						
OGÓŁEM	1009254	1103653	1113950	1099056	1074747	TOTAL
Zboża	794708	818720	829131	789509	774703	Cereals
zboża podstawowe	637697	686338	707105	675911	663188	basic cereals
pszenica	259485	310011	322387	319654	313016	wheat
żyto	63421	52046	44457	48310	46762	rye
jęczmień	125148	103555	115146	96677	94106	barley
owies	72591	64800	76002	75298	74910	oats
pszenżyto	117053	155926	149113	135972	134394	triticale
mieszanki zbożowe	119905	78032	77104	68676	68517	cereal mixed
gryka, proso i inne zbożowe	18621	15554	13458	17849	17812	buckwheat, millet and cereal others
kukurydza na ziarno	18485	38800	31464	27073	25186	maize for grain
Strączkowe	28693	58993	44910	43469	42867	Edible pulses
konsumpcyjne	16299	27913	23247	26756	26448	edible
pastewne ^b	12394	31080	21663	16713	16419	feed ^b
Ziemniaki	26956	21311	21305	16063	16024	Potatoes
Przemysłowe	94366	113947	143002	174925	168481	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe	33668	32339	40912	41138	39947	sugar beets
oleiste	51593	72564	92385	121214	116053	oilseeds
w tym rzepak i rzepik	44104	65047	84133	112185	107118	of which rape and turnip rape
Pastewne	38704	61629	44151	46267	44361	Feed
w tym:						of which:
okopowe	1738	458	975	363	363	root plants
kukurydza na paszę	21646	35488	28859	29337	28642	maize for feeds
Pozostałe uprawy ^c	25827	29053	31451	28823	28311	Other crops ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno. c Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a In 2010 data of the Agricultural Census. b Including cereal and pulse mixed for grain. c Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (218). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW**
SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2017	2018		CROPS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
ZBIORY w t PRODUCTION in t						
Zboża	2523885	3027230	3641312	3056265	2980346	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe	1996939	2605781	3143473	2631349	2570068	basic cereals
pszenica	974911	1367451	1690700	1507127	1469292	wheat
żyto	150503	153474	140823	126584	121581	rye
jęczmień	383454	354666	464477	357197	344734	barley
owies	175843	191925	243330	188923	188024	oats
pszenżyto	312229	538266	604143	451519	446436	triticale
mieszanki zbożowe	408023	241101	260880	203414	203027	cereal mixed
Ziemniaki	746118	456047	615751	449563	448672	Potatoes
Buraki cukrowe	1614205	1674634	2407160	2413069	2343353	Sugar beets
Rzepak i rzepik	97566	161467	275202	336039	320951	Rape and turnip rape
Siano łąkowe ^a	936978	835850	1059237	979351	965529	Meadow hay ^a
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt						
Zboża	31,8	37,0	43,9	38,7	38,5	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe	31,3	38,0	44,5	38,9	38,8	basic cereals
pszenica	37,6	44,1	52,4	47,1	46,9	wheat
żyto	23,7	29,5	31,7	26,2	26,0	rye
jęczmień	30,6	34,2	40,3	36,9	36,6	barley
owies	24,2	29,6	32,0	25,1	25,1	oats
pszenżyto	26,7	34,5	40,5	33,2	33,2	triticale
mieszanki zbożowe	34,0	30,9	33,8	29,6	29,6	cereal mixed
Ziemniaki	277	214	289	280	280	Potatoes
Buraki cukrowe	479	518	588	587	587	Sugar beets
Rzepak i rzepik	22,1	24,8	32,7	29,9	30,0	Rape and turnip rape
Siano łąkowe ^a	46,3	39,8	49,0	47,8	48,5	Meadow hay ^a

a Od 2016 r. łącznie z powierzchnią wspólnot gruntowych uwzględnioną w gospodarstwach indywidualnych.
a Since 2016 including the area of land communities taken into account in the private farms.

TABLE 8 (219). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WARZYWA	2010	2015	2017	2018		VEGETABLES
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA^b w ha — stan w czerwcu AREA^b in ha — as of June						
OGÓŁEM	15876	15821	15926	15869	15658	TOTAL
Kapusta	1710	1386	1223	1237	1233	Cabbages
Kalafiory	2322	1620	1530	1630	1630	Cauliflowers
Cebula	1191	1169	1116	1125	1040	Onions
Marchew jadalna	2188	2501	2676	2598	2530	Carrots
Buraki ćwikłowe	843	1112	1040	1041	1040	Beetroots
Ogórki	1094	962	911	974	960	Cucumbers
Pomidory	1334	975	973	986	980	Tomatoes
Pozostałe ^c	5194	6096	6458	6278	6245	Others ^c
ZBIORY w t PRODUCTION in t						
OGÓŁEM	460860	364671	503652	439688	432445	TOTAL
Kapusta	81862	48483	64301	52017	51786	Cabbages
Kalafiory	45497	22680	40890	40750	40750	Cauliflowers
Cebula	36347	32262	38500	32704	28704	Onions
Marchew jadalna	97108	81743	115917	95717	93610	Carrots
Buraki ćwikłowe	37423	33545	43160	36404	36400	Beetroots
Ogórki	28550	20735	21251	20801	20544	Cucumbers
Pomidory	50585	29250	45930	40407	40350	Tomatoes
Pozostałe ^c	83490	95974	133703	120888	120301	Others ^c
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt						
Kapusta	479	350	526	421	420	Cabbages
Kalafiory	196	140	267	250	250	Cauliflowers
Cebula	305	276	345	291	276	Onions
Marchew jadalna	444	327	433	368	370	Carrots
Buraki ćwikłowe	444	302	415	350	350	Beetroots
Ogórki	261	216	233	214	214	Cucumbers
Pomidory	379	300	472	410	412	Tomatoes
Pozostałe ^c	161	157	207	193	193	Others ^c

a Łącznie z ogrodami przydomowymi; od 2014 r. według położenia gruntów. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego, w pozostałych latach według szacunków. c Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

a Including kitchen gardens; since 2014 by location of lands. b In 2010 data of the Agricultural Census, in other years data based on estimation. c Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (220). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW^a**
AREA AND PRODUCTION OF FRUIT TREE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA^b w ha — stan w czerwcu
 AREA^b in ha — as of June

OGÓŁEM	30267	30153	30093	30081	29857	TOTAL
Jabłonie	20079	22817	22752	22776	22610	Apples
Grusze	802	590	564	574	540	Pears
Śliwy	1883	1216	1327	1329	1320	Plums
Wiśnie	4248	4705	4628	4618	4610	Cherries
Czereśnie	600	490	510	512	512	Sweet cherries
Pozostałe ^c	2655	335	312	272	265	Others ^c

ZBIORY^d w t
 PRODUCTION^d in t

OGÓŁEM	317982	546462	350426	648360	644120	TOTAL
Jabłka	271385	480630	313980	582646	578816	Apples
Gruszki	5843	6795	5497	11175	10827	Pears
Śliwki	10350	13763	10902	13275	13227	Plums
Wiśnie	25193	39072	17430	34729	34714	Cherries
Czereśnie	2945	4515	1710	5376	5376	Sweet cherries
Pozostałe ^c	2265	1688	907	1160	1160	Others ^c

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4, na str. 279. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego, w pozostałych latach dane według szacunków; do 2014 r. łącznie z ogrodami przydomowymi; od 2015 r. jedynie uprawy w sadach. c Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie. d Od 2016 jedynie owoce zebrane w sadach.

a See general notes, item 4, on page 279. b In 2010 data of the Agricultural Census, in other years data based on estimation; up to 2014 including kitchen gardens; since 2015 orchard only. c Peaches, apricots, walnuts. d Since 2016 fruit harvested in orchards only.

TABL. 10 (221). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH^a**
AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT^a

O W O C E	2010	2015	2017	2018		F R U I T
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA^b w ha — stan w czerwcu
 AREA^b in ha — as of June

Truskawki ^c	5547	7973	7973	7979	7975	Strawberries ^e
Maliny ^d	18621	18753	20773	20773	20770	Raspberries ^d
Porzeczki	14453	17020	16958	16925	16865	Currants
Agrest	639	554	703	702	702	Gooseberries
Pozostałe ^e	6821	4016	5487	5691	5486	Others ^e

ZBIORY^f w t
 PRODUCTION^f in t

O G Ó Ł E M	230473	219548	225662	241142	240095	T O T A L
Truskawki ^c	46468	57083	47838	54948	54948	Strawberries ^e
Maliny ^d	72175	63084	84294	89313	89310	Raspberries ^d
Porzeczki	87259	78106	68552	75540	75436	Currants
Agrest	2960	3850	3690	4635	4635	Gooseberries
Pozostałe ^e	21611	17425	21287	16707	15766	Others ^e

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4, na str. 279. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego, w pozostałych latach dane według szacunków; do 2014 r. łącznie z ogrodami przydomowymi; od 2015 r. dla krzewów jedynie uprawy w sadach, dla truskawek nadal łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. c Od 2010 r. łącznie z poziomkami; do 2009 r. poziomki uwzględniano w pozycji „pozostałe”. d łącznie z jeżyną bezkolcową. e Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. f Od 2016 r. jedynie owoce zebrane w sadach.

a See general notes, item 4, on page 279. b In 2010 data of the Agricultural Census, in other years data based on estimation; up to 2014 including kitchen gardens; since 2015 for fruit bushes in orchard only, in case of strawberries area of cultivation in kitchen gardens is still included. c Since 2010 including wild strawberries; until 2009 wild strawberries was included in item "others". d Including thornless blackberry. e Chokeberry, highbush blueberry, grape, hazel and others. f Since 2016 fruit harvested in orchards only.

TABL. 11 (222). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA I OWCE^a**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS AND SHEEP^a

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
W SZTUKACH IN HEADS									
Bydło	387014	366284	374180	373409	379393	359061	366844	365992	Cattle
w tym krowy	186035	149186	145293	139673	182831	145811	142213	136580	of which cows
Trzoda chlewna	997034	574611	616217	553917	981189	546627	602556	527955	Pigs
w tym lochy	94872	51331	45888	36569	93514	45502	44815	31090	of which sows
Owce	17076	12309	15306	18957	15464	11333	14144	17728	Sheep
w tym maciorki	12349	8261	11005	10527	11089	7453	10187	9401	of which ewes
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	489688	40347 ^b	413521 ^c	403851 ^c	480138	392633 ^b	405163 ^c	393578 ^c	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt.
PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND in heads

Bydło	28,0	25,4	25,7	26,4	28,3	25,5	25,8	26,5	Cattle
w tym krowy	13,5	10,3	10,0	9,9	13,6	10,4	10,0	9,9	of which cows
Trzoda chlewna	72,1	39,8	42,3	39,2	73,1	38,9	42,4	38,2	Pigs
w tym lochy	6,9	3,6	3,2	2,6	6,9	3,2	3,2	2,3	of which sows
Owce	1,2	0,9	1,1	1,3	1,2	0,8	1,0	1,3	Sheep
w tym maciorki	0,9	0,6	0,8	0,7	0,8	0,5	0,7	0,7	of which ewes
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	35,4	27,9 ^b	28,4 ^c	28,6 ^c	35,8	27,9 ^b	28,5 ^c	28,5 ^c	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279. b–c Do obliczeń przyjęto stan koni z: b – 2013 r., c – 2016 r.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy wykorzystaniu następujących współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 279. b–c For the calculation we use the horses stocks of: b – 2013, c – 2016.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0,8, for pigs – 0,15, for sheep – 0,08, for horses – 1,0.

TABL. 12 (223). **DRÓB^a**
 Stan w końcu roku
 POULTRY^a
 As of the end of year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospo- darstwa indywidualne of which private farms	
Kury w tys. szt.	7475,4	5393,9	6555,0	6605,2	6422,8	Hens in thousand heads
w tym nioski	2256,1	1254,5	2085,5	1859,3	1763,8	of which laying hens
Gęsi w tys. szt.	371,5	99,4	58,9	96,1	96,1	Geese in thousand heads
Indyki w tys. szt.	547,2	639,8	788,0	1410,0	1410,0	Turkeys in thousand heads
Kaczki ^c w tys. szt.	540,1	320,3	352,7	577,4	576,4	Ducks ^c in thousand heads
Kury na 100 ha użytków rolnych ^d w szt.	540,5	373,6	450,3	467,4	465,2	Hens per 100 ha of agri- cultural land ^d in heads
w tym nioski	163,1	86,9	143,3	131,6	127,8	of which laying hens

a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Łącznie z drobiem pozostałym. d Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279.

a In 2010 and 2015 more than 2 weeks. b Data of the Agricultural Census. c Including other poultry. d See general notes, item 3 on page 279.

TABL. 13 (224). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŻNEGO^a**
 PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospo- darstwa indywidualne of which private farms	

W TYSIĄCACH SZTUK
 IN THOUSAND HEADS

Bydło (bez cieląt)	80,5	71,2	111,8	90,8	88,7	Cattle (excluding calves)
Cielęta	83,8	11,5	1,8	-0,6	-0,6	Calves
Trzoda chlewna	1278,6	1088,7	1174,2	1163,2	1141,9	Pigs
Owce	14,2	7,2	9,7	12,2	11,7	Sheep
Konie	6,0	4,4	3,0	1,6	1,6	Horses

W TYSIĄCACH TON ŻYWEJ WAGI
 IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT

Bydło (bez cieląt)	47,3	44,1	57,3	53,3	52,1	Cattle (excluding calves)
Cielęta	8,4	1,2	0,2	-0,2	-0,2	Calves
Trzoda chlewna	161,6	166,6	178,1	184,1	181,7	Pigs
Owce	0,4	0,2	0,3	0,4	0,4	Sheep
Konie	3,2	2,5	1,6	0,9	0,9	Horses
Drób	92,5	109,6	126,8	100,9	100,9	Poultry
Kozy i króliki	0,6	0,1	0,0	0,1	0,1	Goats and rabbits

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (225). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
 PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami)	235,9	245,3	273,9	262,6	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	223,4	233,0	259,6	249,2	meat and fats
wołowe	24,7	22,8	29,4	27,6	Beef
cielęce	5,1	0,7	0,1	-0,1	Veal
wieprzowe	126,1	129,9	138,9	143,6	pork
baranie	0,2	0,1	0,2	0,2	mutton
końskie	1,7	1,3	0,9	0,5	horseflesh
drobiowe	64,7	76,7	88,8	76,0	poultry
kozie i królicze ^b	0,9	1,4	1,5	1,4	goat and rabbit ^b
podroby	12,5	12,4	14,2	13,4	Pluck
NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w dt PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in dt					
OGÓŁEM	170,5	160,9	188,1	185,8	TOTAL

a W wadze poubojowej ciepłej. Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę poubojową ciepłą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie. b Łącznie z dziczyzną. c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279.

a In post-slaughter warm weight. Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have changed; data are not incomparable with data for previous years. b Including game. c See general notes, item 3 on page 279.

TABL. 15 (226). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
 PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka:						Milk production:
w mln l	742,4	782,7	810,1	777,1	757,0	in million l
na 100 ha użytków rolnych ^a w tys. l	53,7	54,2	55,6	55,0	54,8	per 100 ha agricultural land ^a in thousand litres
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l	4078	5370	5749	5603	5582	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	462,4	254,6	471,7	388,7	378,2	Eggs production in million units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury nioski w szt.	191	179	242	192	196	Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279.

a See general notes, item 3 on page 279.

TABL. 16 (227). **CIĄGNIKI ROLNICZE**
 Stan w czerwcu
 AGRICULTURAL TRACTORS
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	W tym gospodar- stwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach	2010 ^a	166815	165935	In units
	2013	172286	171550	
	2016	182494	181694	
Powierzchnia użytków rolnych ^b na 1 ciągnik w ha	2010 ^a	8,3	8,1	Agricultural land area ^b per tractor in ha
	2013	8,0	7,8	
	2016	7,8	7,6	

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279.

U w a g a. Od 2010 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a Data of the Agricultural Census. b See general notes, item 3 on page 279.

N o t e. Since 2010 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 17 (228). **ZUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH
 W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK**

CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS IN TERMS
 OF PURE INGREDIENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10 ^a	2014/15	2016/17	2017/18		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indywidu- alne of which private farms	
W TONACH IN TONNES						
Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	146642	183822	241414	230798	225723	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	79966	96611	122987	116519	113667	nitrogenous
fosforowe	32065	34960	47374	44810	44033	phosphatic
potasowe	34611	52251	71054	69469	68023	potassic
Nawozy wapniowe ^c	37907	34912	72832	96994	93603	Lime fertilizers ^c
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in kg						
Nawozy mineralne ^b	106,0	127,3	165,8	163,3	163,5	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	57,8	66,9	84,5	82,4	82,3	nitrogenous
fosforowe	23,2	24,2	32,5	31,7	31,9	phosphatic
potasowe	25,0	36,2	48,8	49,2	49,3	potassic
Nawozy wapniowe ^c	27,4	24,2	50,0	68,6	67,8	Lime fertilizers ^c

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wieloskładnikowymi. c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym. d Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279.

a Data of the Agricultural Census 2010. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime. d See general notes, item 3 on page 279.

TABL. 18 (229). **WARTOŚĆ SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)**
 VALUE OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem grand total	w tym od gospodarstw indywidualnych of which from private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND ZLOTYS						
OGÓŁEM	3015832,5	4045655,9	4415762,0	4039810,3	3904051,2	TOTAL
Produkty roślinne	1497832,2	2131478,7	2083906,0	1987264,4	1896275,6	Crop products
w tym:						of which:
Zboża	298307,3	474268,6	481169,4	553112,4	511796,0	Cereals
w tym zboża						of which basic
podstawowe	259175,1	417695,9	399509,1	484590,4	448391,0	cereals
pszenica	196033,1	321356,3	301743,6	354490,9	326547,1	wheat
żyto	16109,0	11957,4	13083,4	13420,3	13073,8	rye
jęczmień	34144,9	63658,8	64894,8	86153,5	82524,4	barley
owies i mieszanki						oats and cereal
zbożowe	1409,9	3304,2	2565,5	3664,3	2847,9	mixed
pszenżyto	11478,2	17419,3	17221,7	26861,5	23397,8	triticale
w tym zboża						of which consumer
konsumpcyjne						and for feeds
i paszowe	296374,1	471611,5	479724,0	551281,1	510102,0	cereals
w tym zboża						of which basic
podstawowe	257308,2	415164,7	398235,6	482810,0	446747,9	cereals
pszenica	194971,9	320161,1	301603,4	354022,8	326079,1	wheat
żyto	16096,6	11695,0	12983,4	13281,4	12940,3	rye
jęczmień	33724,9	62983,3	64586,3	85673,2	82081,7	barley
owies i mieszanki						oats and cereal
zbożowe	1256,7	3269,5	2428,2	3570,2	2760,3	mixed
pszenżyto	11258,1	17055,9	16634,2	26262,5	22886,5	triticale
Strączkowe kon-						Edible pulses ^b
sumpcyjne ^b	4553,2	14400,1	24964,6	28440,7	28440,7	
Ziemniaki	6317,9	7719,0	10848,5	15165,5	15008,2	Potatoes
Buraki cukrowe	174696,7	191000,5	250856,6	263969,9	254540,8	Sugar beets
Rzepak i rzepik	128393,2	140681,4	164032,2	205142,7	191381,8	Rape and turnip rape
Warzywa	129429,4	133545,6	149566,6	158189,0	141165,7	Vegetables
Owoce	587852,0	977440,5	777465,8	581274,4	574053,3	Fruit
Produkty zwierzęce .	1518000,3	1914177,2	2331856,0	2052545,8	2007776,0	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny ^c	984112,2	1272616,0	1499620,4	1248074,2	1229581,7	Animals for slaughter ^c
bydło (bez cieląt)	184787,2	252784,7	363425,3	365419,6	358296,4	cattle (excluding
cielęta	21681,2	24594,4	8260,0	6339,7	5846,3	calves)
trzoda chlewna	469143,1	559357,6	630063,6	478316,8	467624,8	pigs
owce	1677,3	1519,0	2158,7	2834,3	2725,5	sheep
konie	8362,7	12398,5	10045,0	7140,0	7140,0	horses
drób	298460,6	421961,8	485667,8	388023,8	387948,7	poultry
Mleko krowie	515122,0	604997,5	796510,3	770591,7	744841,2	Cow milk
Jaja kurze konsumpcyjne	2287,8	1085,3	1298,5	395,8	395,8	Consumer hen's eggs
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in PLN						
OGÓŁEM	2180	2802	3033	2858	2828	TOTAL
Produkty: roślinne	1083	1476	1431	1406	1374	Products: crop
zwierzęce ...	1098	1326	1602	1452	1454	animal

^a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. ^b Bez materiału siewnego. ^c W wadze żywej. ^d Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 279.

^a Paid to suppliers; excluding VAT. ^b Excluding sowing. ^c In live weight. ^d See general notes, item 3 on page 279.

TABL. 19 (230). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym od gospodarstw indywidualnych of which from private farms	
Zboża w t	527381	778729	756021	810169	751449	Cereals in t
w tym zboża podstawowe	470249	685231	630285	703123	653626	of which basic cereals
pszenica	332129	512070	469724	509929	472244	wheat
żyto	40666	26753	24057	23308	22671	rye
jęczmień	67738	103477	100724	120581	115741	barley
owies i mieszanki zbożowe	4037	7785	4827	6260	5042	oats and cereal mixed
pszenżyto	25679	35146	30953	43045	37928	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe	524420	774688	753956	807869	749283	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	467318	681239	628330	700856	651493	of which basic cereals
pszenica	330453	510449	469521	509378	471693	wheat
żyto	40645	26085	23882	23111	22478	rye
jęczmień	67123	102470	100261	119993	115183	barley
owies i mieszanki zbożowe	3724	7720	4602	6139	4925	oats and cereal mixed
pszenżyto	25373	34515	30064	42235	37214	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t	1585	5013	9429	9095	9095	Edible pulses ^a in t
Ziemniaki w t	25369	26138	43446	60268	60044	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t	1613298	1688759	2397370	2426781	2343643	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik ^a w t	99727	95610	106166	133478	123966	Rape and turnip rape ^a in t
Warzywa w t	166031	158249	159368	167595	158043	Vegetables in t
Owoce w t	340625	547353	341057	587735	584605	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t	250038	278810	304219	257454	253754	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt)	38784	38768	54543	51894	50696	cattle (excluding calves)
cielęta	2487	2317	873	655	609	calves
trzoda chlewna	122306	131844	124844	111627	109216	pigs
owce	250	209	315	406	391	sheep
konie	1525	1649	1045	691	691	horses
drób	84686	104023	122599	92181	92151	poultry
Żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w t	177442	198133	212418	184362	181807	Animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in t
Mleko krowie w tys. l	507491	544591	569828	577631	558133	Cow milk in thousand litres
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.	11919	3828	3983	1466	1466	Consumer hen's eggs in thousand units

^a Bez materiału siewnego. ^b W wadze żywej. ^c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze poubojowej ciepłej.

a Excluding sowing. b In live weight. c Beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABL. 20 (231). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

LATA YEARS	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010	1386	23538	576	11316
2015	1643	29586	182	4466
2017	1387	22938	517	6063
2018	1466	22682	482	5746

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.
Source: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo

Hunting

TABL. 21 (232). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a**
Stan w dniu 10 marca
MAJOR GAME SPECIES^a
As of 10th March

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010 ^b	2015	2017	2018	GAME SPECIES
	W SZTUKACH		IN HEADS		
Łosie	1525	3956	4054	4298	Moose
Daniele	58	382	327	346	Fallow deer
	W TYSIĄCACH SZTUK		IN THOUSAND HEADS		
Jelenie	4,8	8,2	8,5	9,0	Deer
Sarny	47,3	54,6	56,1	58,0	Roe deer
Dziki	13,4	16,8	11,4	3,7	Wild boars
Lisy	18,5	17,8	15,7	15,2	Foxes
Zające	51,8	78,6	88,4	92,7	Hares
Bażanty	41,2	47,3	55,5	58,4	Pheasants
Kuropatwy	39,4	27,0	28,4	27,9	Partridges

a Dane szacunkowe. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Estimated data. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests

Source: data of the Generale Directorate of the State Forests, Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 22 (233). **ODSTRZAŁ^a WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**
SHOOT^a OF MAIN GAME SPECIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^b	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
	w sztukach		in heads		
Łosie	–	–	–	–	Moose
Daniele	–	75	80	64	Fallow deer
Jelenie	963	2728	3129	3622	Deer
Sarny	8020	12718	14985	16133	Roe deer
Dziki	11984	20670	16558	7772	Wild boars
Lisy	11475	11056	11639	11440	Foxes
Zające	1441	1653	1753	2260	Hares
Bażanty	4113	7143	7593	8488	Pheasants
Kuropatwy	273	78	39	131	Partridges

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego, tzn. obejmują okres od 1 kwietnia do 31 marca (np. łowiecki rok gospodarczy 2018/19 oznacza okres od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2019 r.). b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierząt zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierząt.

a Data concern the hunting year, i.e., cover the period from 1st April to 31st March (e.g. the 2018/19 hunting year covers the period from 1st April 2018 to 31st March 2019). b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests

S o u r c e: data of the Generale Directorate of the State Forests, Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 23 (234). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE**
Stan w dniu 10 marca
CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS
As of 10th March

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^a	120	119	120	120	number ^a
członkowie ^b	6428	7280	7624	7777	members ^b
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	323	323	321	320	number
powierzchnia ogółem w tys. ha	2111,6	2098,5	2169,8	2175,8	area in thousand ha
w tym na gruntach leśnych ...	483,3	487,5	574,6	575,8	of which in forest land

a Dane grupowane według siedziby koła łowieckiego. b Dane grupowane według siedziby zamieszkania członka koła.
Ź r ó d ł o: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data grouped according to the seat of hunting club. b Data grouped according to the seat of member of hunting club.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo

Forestry

TABL. 24 (235). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**
Stan w dniu 31 grudnia
FOREST LAND
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	585811	592426	594597	596172	T O T A L in ha
Lasy	577347	584034	586197	587768	Forests
Publiczne	344989	344951	345244	346211	Public
zalesione	340582	340490	340087	340949	wooded
niezalesione	4407	4462	5157	5262	non-wooded
w tym:					of which:
własność Skarbu Państwa	343887	343611	343862	344794	owned by the State Treasury
zalesione	339484	339157	338715	339543	wooded
niezalesione	4403	4454	5147	5251	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwowych	323396	328338	328864	328895	managed by the State Forests
zalesione	319977	324166	324000	323926	wooded
niezalesione	3419	4172	4865	4969	non-wooded
parki narodowe	12030	12170	12178	12187	national parks
zalesione	11870	11899	11908	11917	wooded
niezalesione	161	271	271	271	non-wooded
własność gmin	1101	1330	1357	1379	owned by gmina
zalesione	1098	1322	1347	1368	wooded
niezalesione	4	8	11	11	non-wooded
Prywatne	232359	239083	240953	241556	Private
zalesione	230016	236830	238528	239222	wooded
niezalesione	2343	2253	2425	2334	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	8464	8392	8400	8404	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	23,0	23,2	23,3	23,4	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI LĄDOWEJ WOJEWÓDZTWA w %	23,5	23,8	23,8	23,9	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVODSHIP in %

Uwaga do tablic 25, 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej w latach 2014–2018 przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

Note to tables 25, 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country conducted in 2014–2018 by the Bureau for Forest Management and Geodesy.

TABL. 25 (236). **POWIERZCHNIA LASÓW**
FOREST AREAS

A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie od- nowienia ^a i o budowie przerębowej in renewal class ^a with a trough fell construction
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21– 40)	III (41– 60)	IV (61– 80)	V (81– 100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)		
OGÓŁEM	586196	98,3	10,1	15,3	23,6	26,3	15,4	5,0	2,6	
TOTAL										
w tym: / of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych	328864	98,5	11,4	13,8	20,1	25,7	17,2	6,8	3,5	
Managed by the State Forests										
Lasy prywatne	240953	97,9	8,7	17,9	28,5	27,5	13,1	1,7	0,5	
Private forests										

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total		W tym Of which		SPECIFICATION
			w zarzą- dzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w ha	in ha	w odsetkach	in percent	
OGÓŁEM	586196	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	320766	54,8	56,0	53,7	Coniferous trees
w tym: sosna	307148	52,5	53,9	51,0	of which: pine
świerk	3935	0,7	0,5	0,9	spruce
jodła	5969	1,0	1,1	1,0	fir
Drzewa liściaste	265430	45,2	44,0	46,3	Broadleaved trees
w tym: buk	16942	2,9	2,8	2,3	of which: beech
dąb	77323	13,2	15,4	11,0	oak
grab	40492	6,9	5,7	8,7	hornbeam
brzoza	50289	8,6	7,8	9,2	birch
olsza	46594	7,9	8,0	7,1	alder
osika	16096	2,7	1,8	4,2	aspen

a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Including regeneration class.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 26 (237). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
GROWING STOCK OF STANDING WOOD

A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w tys. m ³ Gross ^a grand total timber in thousand m ³	W tym – w % ogółem – na powierzchni zalesionej Of which wooded area in % of grand total area								
		ra- zem total	drzewostany tree stands						w klasie odnowienia ^c o budowie przerebowej ^c in renewal class ^c with a trough fell construction	przestoje ^b holdover trees ^b
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21– 40)	III (41– 60)	IV (61– 80)	V (81– 100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)		
O G Ó Ł E M	158357,7	99,9	0,9	9,4	24,4	31,5	21,6	8,3	3,2	0,6
TOTAL										
w tym: / of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych	93323,6	99,8	0,5	8,3	20,0	30,7	24,8	10,9	3,9	0,7
Managed by the State Forests										
Lasy prywatne	58804,3	99,9	1,6	12,1	32,1	33,2	17,5	2,5	0,4	0,5
Private forests										

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber		W tym Of which		SPECIFICATION
			w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w tys. m ³ in thousand m ³	w odsetkach in percent			
O G Ó Ł E M	158357,7	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	97915,4	61,9	65,1	57,7	Coniferous trees
w tym: sosna	94425,9	59,7	62,6	55,7	of which: pine
świerk	611,8	0,4	0,4	0,4	spruce
jodła	1868,9	1,2	1,5	0,8	fir
Drzewa liściaste	60442,3	38,1	34,9	42,3	Broadleaved trees
w tym: buk	6393,4	4,0	3,4	3,3	of which: beech
dąb	16016,7	10,1	10,9	9,8	oak
grab	9709,0	6,1	4,6	8,8	hornbeam
brzoza	8799,6	5,6	4,7	6,6	birch
olsza	12011,0	7,6	8,0	6,5	alder
osika	3541,5	2,2	1,5	3,6	aspen

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębności. c Łącznie z klasą do odnowienia.

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed through fell order. c Including regeneration class.

S o u r c e: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 27 (238). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATIONS AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne ^a private forests ^a	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
Powierzchnia produkcyjna szkółek leśnych (stan w dniu 31 XII)	144	122	125	125	125	125	.	Production area of forest nurseries (as of 31 XII)
Odnowienia i zalesienia	2158	2678	2698	2691	2476	2476	215	Renewals and afforestations
odnowienia	1762	2526	2507	2523	2465	2465	58	renewals
sztuczne	1547	2120	2095	2071	2044	2044	27	artificial
zrębów ^b	1481	2072	2063	2043	2030	2030	13	felling sites ^b
halizn i płazowin	67	48	32	29	14	14	15	blanks and irregularly stocked open stands
naturalne	215	406	412	452	421	421	31	natural
zalesienia ^c	396	153	190	168	11	11	156	afforestations ^c
Poprawki i uzupełnienia ^d	245	265	294	242	234	233	8	Corrections and supplements ^d
Pielęgnowanie ^e	13073	15204	16730	15849	15188	15183	661	Tending ^e
w tym:								of which:
upraw ^f	10814	12825	13709	13230	12569	12567	661	crops ^f
młodników	1872	2354	3006	2616	2616	2616	.	greenwoods
wprowadzanie podszytów ^g	4	-	1	-	-	-	.	introduction of undergrowth ^g
Melioracje	2403	3323	3033	3471	3471	3471	.	Drainage

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f W lasach prywatnych łącznie z pielęgnowaniem młodników. g Sadzenie krzewów lub drzew stałe znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinning. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f In private forests including greenwoods tending. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (239). **POZYSKANIE DREWNA^a**
REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
				ogółem grand total	las publiczne public forests		las prywatne private forests	
					razem total	w tym wła- sność Skarbu Pań- stwa of which owned by the State Treas- ury		
OGÓŁEM w dam ³	1486,5	1897,3	1978,3	1970,1	1813,4	1813,1	156,7	TOTAL in dam ³
Grubizna	1446,6	1842,2	1929,3	1924,4	1767,7	1767,4	156,7	Timber
Grubizna iglasta	957,1	1229,5	1310,9	1332,7	1220,1	1219,9	112,6	Coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe	532,2	669,9	686,2	717,3	633,3	633,1	84,0	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	322,7	421,5	492,6	488,0	471,0	470,9	17,0	medium-size wood for industrial uses
Grubizna liściasta	489,5	612,7	618,4	591,7	547,6	547,6	44,1	Non-coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe	151,6	146,5	130,6	122,6	102,8	102,8	19,8	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	242,6	308,1	332,1	333,5	322,9	322,9	10,6	medium-size wood for industrial uses
Drewno małowymiarowe^b	39,9	55,0	48,9	45,7	45,7	45,7	-	Slash^b
Do przerobu przemysłowego	0,5	0,3	0,1	0,2	0,2	0,2	-	Slash for industrial uses
Opałowe	39,4	54,7	48,8	45,5	45,5	45,5	-	Slash for fuel
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m ³	250,6	315,4	329,1	327,4	510,6	512,6	64,9	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREAS in m³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wyłącznie w lasach publicznych.
Uwaga. Dla prezentowanych lat nie pozyskano karpiny.

a Excluding logging (large timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

Note. For presented years the stump wood wasn't gained.

TABL. 29 (240). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIENI**
TREES AND SHRUPS OUTSIDE THE FOREST AND REMOVALS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na grun- tach prywat- nych of which on private land	
Sadzenie w szt.:						Plantings in units of:
drzew	35232	21615	20880	30575	10934	trees
krzewów	24664	23010	16922	20185	4922	bushes
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a w m ³	98210	125021	73777	97115	61049	Removals (timber) ^a in m ³
grubizna iglasta	15953	22151	14115	19510	13376	coniferous
w tym drewno wielkowymia- rowe ogólnego przezna- czenia	7290	11743	7802	10953	7356	of which large-size general purpose wood
grubizna liściasta	82257	102870	59662	77605	47673	non-coniferous
w tym drewno wielkowymia- rowe ogólnego przezna- czenia	25044	33832	19512	25597	16686	of which large-size general purpose wood

a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny).

a Estimated data; excluded from data on total removals (timber).

TABL. 30 (241). **POŻARY W LASACH^a**
FOREST FIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pożary	156	637	272	418	Number of fires
w tym: podpalenia	42	164	66	126	of which: arson
nieostrożność dorosłych ..	97	384	160	193	negligence of adults
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	61,6	315,4	77,1	139,5	Area of forest burned in ha
w tym: podpalenia	24,2	79,2	18,2	49,9	of which: arson
nieostrożność dorosłych ..	31,9	194,7	38,4	55,5	negligence of adults
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha	0,4	0,5	0,3	0,3	Average forest areas burned by fire in ha

a Łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.

Źródło: dane Instytutu Badawczego Leśnictwa.

a Including fires extinguished without the participation of fire service units.

Source: data of the Forest Research Institute.

DZIAŁ XV PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Ponadto w tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług — PKWiU 2015 oraz nomenklaturą PRODPOL stosowaną w badaniach produkcji wyrobów przemysłowych, która zharmonizowana jest z Listą PRODCOM, rekomendowaną przez EUROSTAT do badań produktowych w krajach członkowskich UE.

W niektórych przypadkach wyroby prezentuje się według dodatkowych grupowań, stanowiących sumę niektórych pozycji PKWiU/PRODPOL-u.

Ponadto w niektórych wyrobach zastosowano również skrócone nazwy.

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;

CHAPTER XV INDUSTRY AND CONSTRUCTION

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE rev. 2, in the sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

Moreover, data in table 3 show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind-of-activity as classified according to NACE Rev. 2.

2. Data were compiled using **the enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of goods, which were compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Products and Goods — PKWiU 2015 and PRODPOL nomenclature applied in surveys on production of industry products which is harmonised with PRODCOM List, recommended by the EUROSTAT for product surveys in EU member states.

In some cases products are presented according to additional groupings, comprising the sum of some PKWiU/PRODPOL headings.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e., both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

- 1) the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;

- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencji;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 9 na str. 24.

Jako **cenę stałą** w 2018 r. przyjęto cenę stałą 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.).

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne — na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) — czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np.: słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym wynagrodzeniu miesięcznym** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) lub stosunku służbowego i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych — na terenie kraju — w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) do sekcji „Budownictwo”.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika ust. 5 na str. 23.

- 2) the value of paid work and services rendered, i.e., both industrial and non-industrial;
- 3) lump sum agent fees in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent fees in the case of concluding an agency agreement;
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9 on page 24.

As constant prices in 2018 were adopted 2015 constant prices (2015 average current prices).

5. Data concerning production include the value of outwork.

Outwork in industry is the paid execution, by natural persons — on the order of and for the benefit of economic entities (work providers) — of activities consisting in the manufacturing of products or their parts from materials supplied by the work provider as well as from raw materials of local origin, e.g.: straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the work provider.

6. Data regarding **average employment and average monthly wages and salaries** concerns hired employees, i.e., persons employed on the basis of a work agreement (labour contract, appointment, promotion or selection) or service relation and includes full-time and part-time paid employees, within the country, calculated as full-time employment.

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE rev. 2, in the section “Construction”.

2. Data were compiled using **the enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Produkcja budowlano-montażowa dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów — wykonane siłami własnymi systemem zleceńowym (tj. na rzecz obcych zlecających) przez podmioty budowlane.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytku według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Informacje o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów):

— w zakresie liczby budynków obejmują tylko budynki nowo wybudowane,

— w zakresie kubatury budynków obejmują budynki nowo wybudowane i rozbudowane (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym wynagrodzeniu miesięcznym** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) lub stosunku służbowego i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych — na terenie kraju — w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

3. Construction and assembly production concerns activity realized domestically and includes construction works with an investment and a restoration — conservation character as well as temporary construction on construction sites realized by construction entities on the basis of the contract system (i.e. for outside clients).

4. The division of construction and assembly production by type of construction as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Construction Objects (PKOB).

5. Information on **buildings completed** (by all investors):

— within the scope of the number of buildings includes only newly built buildings,

— within the scope of the cubic volume of buildings includes newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

6. Data regarding **average employment and average monthly wages and salaries** concerns hired employees, i.e., persons employed on the basis of a work agreement (labour contract, appointment, promotion or selection) or service relation and includes full-time and part-time paid employees, within the country, calculated as full-time employment.

Przemysł

Industry

TABLE 1 (242). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
	w mln zł in million PLN				w odsetkach in percent	2017=100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące		current prices			
OGÓŁEM	22631,3	31256,9	34486,9	36715,6	100,0	105,8
TOTAL						
w tym: of which:						
Przetwórstwo przemysłowe	16351,6	22937,2	25922,6	28002,6	76,3	107,3
Manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych	5303,2	5999,7	7098,3	7392,8	20,1	106,0
Manufacture of food products						
Produkcja napojów	1188,7	1222,3	1462,9	1646,7	4,5	113,9
Manufacture of beverages						
Produkcja wyrobów tekstylnych	40,1	65,2	92,8	101,3	0,3	110,4
Manufacture of textiles						
Produkcja odzieży	209,3	260,6	328,7	325,6	0,9	88,2
Manufacture of wearing apparel						
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ	107,1	122,7	169,0	146,2	0,4	80,8
Manufacture of leather and related products						
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	526,8	831,3	949,9	1084,7	3,0	113,3
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ						
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	418,0	718,2	816,7	925,9	2,5	109,1
Manufacture of paper and paper products						
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	246,3	307,9	418,2	434,5	1,2	96,5
Printing and reproduction of recorded media						
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	120,4	321,9	116,2	120,4	0,3	110,2
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ						
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych ..	480,7	#	696,4	771,5	2,1	112,4
Manufacture of rubber and plastic products						
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	610,9	570,3	710,6	757,8	2,1	109,5
Manufacture of other non-metallic mineral products						
Produkcja metali	183,2	541,7	779,9	925,1	2,5	117,4
Manufacture of basic metals						
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	1062,0	1745,2	1913,1	2295,2	6,3	116,3
Manufacture of metal products ^Δ						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	983,6	1694,3	1746,9	1786,9	4,9	97,3
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.						
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	464,2	1085,5	1682,4	2148,1	5,9	117,6
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers						
Produkcja mebli	1059,6	1218,3	1288,4	1371,0	3,7	100,9
Manufacture of furniture						

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (243). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
 SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM	22631,3	31256,9	34486,9	36715,6	TOTAL
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 osób i mniej	2788,9	3743,4	4207,5	4366,8	49 persons and less
50-249	5504,7	7496,0	7155,8	7280,2	50-249
250 osób i więcej	14337,7	20017,4	23123,5	25068,6	250 persons and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (244). **PRODUKCJA WAŻNIEJSZYCH WYROBÓW^a**
 PRODUCTION OF MAJOR PRODUCTS^a

WYROBY	2010	2015	2017	2018		PRODUCTS
				ogółem total	udział w produkcji krajowej w % share in domestic production in %	
Produkty uboju ^b wliczane do wydajności poubojowej w tys. t:						Slaughter products ^b included in slaughter capacity in thousand t:
bydła i cieląt	28,0	14,0	14,6	15,5	7,2	cattle and calves
trzody chlewnej	70,0	73,2	71,2	77,6	5,5	pigs
Soki owocowe i warzywne w tys. t	24,7	100	81,1	158,4	12,4	Fruit and vegetables juice in thousand t
Masło oraz inne tłuszcze otrzymane z mleka w tys. t	16,4	18,8	#	#	#	Butter and other fats from milk in thousand t
Mleko płynne przetworzone w tys. hl	864	764	660	537	1,6	Processed liquid milk in thousand hl
Sery podpuszczkowe dojrzewające w tys. t	26,2	44,1	50,8	52,9	15,0	Rennet ripening cheese in thousand t
Ser świeży niedojrzewający i twaróg w tys. t	20,3	16,4	16,5	16,0	3,4	Non-ripening fresh cheese and cottage in thousand t
Mąka pszenna w tys. t	286	284	370	383	15,6	Wheat flour in thousand t
Mąka żytnia w tys. t	17,8	11,9	10,4	15,9	6,3	Rye flour in thousand t
Obuwie z wierzchami wykonanymi ze skóry w tys. par	682	510	768	521	4,5	Footwear with leather uppers in thousand pairs
Tarcica iglasta w dam ³	83,2	72,2	79,3	81,7	1,9	Coniferous sawnwood in dam ³
Tarcica liściasta w dam ³	20,4	39,7	43,1	40,8	7,2	Leafy sawnwood in dam ³
Okna i drzwi, ościeżnice i progi drewniane w tys. m ²	532	699	3179	3566	17,6	Wooden windows, doors, window frames and thresholds in thousand m ²

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpady); w wadze poubojowej cieplej.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal animal disposal unfit for human consumption.

TABL. 4 (245). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018
OGÓŁEM	92481	91208	96399	99658
TOTAL				
sektor publiczny	17106	9928	10182	10216
public sector				
sektor prywatny	75376	81280	86218	89442
private sector				
w tym: of which:				
Przetwórstwo przemysłowe	67250	66190	71262	74524
Manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych	19173	17238	18147	19361
Manufacture of food products				
Produkcja napojów	1103	1325	1510	1656
Manufacture of beverages				
Produkcja wyrobów tekstylnych	219	389	387	482
Manufacture of food products				
Produkcja odzieży	3920	3268	3624	3519
Manufacture of wearing apparel				
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ	1045	915	1072	1037
Manufacture of leather and related products				
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	3536	3569	4089	4424
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	1513	1700	1965	2068
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	776	1006	1226	1232
Printing and reproduction of recorded media				
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	694	823	544	579
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	2239	2190	2517	2585
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	3080	2682	2847	2873
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja metali	527	771	889	905
Manufacture of basic metals				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	5150	6015	6825	7020
Manufacture of metal products ^Δ				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	5935	6401	6518	6681
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	1235	1474	1759	3085
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers				
Produkcja mebli	5487	5760	6435	6536
Manufacture of furniture				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (246). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018
	w zł in PLN			
OGÓŁEM	3166,22	3868,97	4215,14	4433,63
TOTAL				
sektor publiczny	4010,03	4528,44	4990,67	5118,02
public sector				
sektor prywatny	2974,68	3788,42	4123,50	4355,46
private sector				
w tym: of which:				
Przetwórstwo przemysłowe	2557,75	3285,47	3672,23	3899,36
Manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych	2312,53	2797,05	3248,84	3437,42
Manufacture of food products				
Produkcja napojów	3572,61	4067,47	4513,29	5185,62
Manufacture of beverages				
Produkcja wyrobów tekstylnych	1721,58	2155,06	2448,97	2605,05
Manufacture of food products				
Produkcja odzieży	1509,03	2025,96	2284,25	3448,30
Manufacture of wearing apparel				
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^A	1779,15	1984,14	2310,99	2436,80
Manufacture of leather and related products				
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^A	2155,59	2654,53	3053,67	3258,37
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^A				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	2688,97	3677,03	4087,65	4287,45
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	2798,51	2715,27	3271,73	3378,12
Printing and reproduction of recorded media				
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^A	3826,04	4259,85	4660,78	4713,54
Manufacture of pharmaceutical products ^A				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	2131,55	2437,07	2799,27	2970,13
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	2586,53	2904,20	3286,56	3610,53
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja metali	2691,10	4039,22	4369,56	5129,01
Manufacture of basic metals				
Produkcja wyrobów z metali ^A	2468,60	3392,09	3778,87	4040,40
Manufacture of metal products ^A				
Produkcja maszyn i urządzeń ^A	2642,55	3529,74	3770,45	4017,24
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^A	3257,54	3745,74	4149,43	3762,81
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers				
Produkcja mebli	2390,12	2933,76	3305,03	3596,73
Manufacture of furniture				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo

Construction

TABL. 6 (247). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				w odsetkach in percent	
OGÓŁEM	5175,7	6103,5	6419,5	7997,1	100,0	TOTAL
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób	3044,7	2800,6	2932,1	3570,7	44,6	Of which entities employing more than 9 persons
budowa budynków ^A	1252,0	880,8	852,4	1044,1	13,0	construction of buildings
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^A	1173,5	1109,7	1133,5	1477,3	18,5	civil engineering
roboty budowlane specjalistyczne	619,2	810,2	946,3	1049,2	13,1	specialised construction activities

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa budowlane mające siedzibę zarządu na terenie województwa lubelskiego, siłami własnymi bez podwykonawców.

^a Realized by construction enterprises which have a seat of board in the lubelskie voivodship, by own resources without subcontractors participation.

TABL. 7 (248). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
		w mln zł in million PLN		
OGÓŁEM				TOTAL
.....2010	3044,7	1951,8	1092,8	
.....2015	2800,6	2151,2	649,4	
.....2017	2932,1	2327,1	605,1	
..... 2018	3570,7	2910,3	660,4	
Budynki	1717,1	1410,0	307,2	Buildings
Budynki mieszkalne	660,8	603,5	57,3	Residential buildings
budynki mieszkalne jednorodzinne ...	94,2	71,7	22,5	one-dwelling buildings
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe	499,6	469,8	29,8	two- and more dwelling buildings
budynki zbiorowego zamieszkania ...	66,9	62,0	4,9	residences for communities
Budynki niemieszkalne	1056,4	806,4	249,9	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	33,0	26,9	6,1	hotels and similar buildings
budynki biurowe	119,1	108,2	11,0	office buildings

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa budowlane mające siedzibę zarządu na terenie województwa lubelskiego, siłami własnymi bez podwykonawców. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by construction enterprises which have a seat of board in the lubelskie voivodship, by own resources without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (248). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
		w mln zł	in million PLN	
Budynki niemieszkalne (dok.)				Non-residential buildings (cont.)
budynki handlowo-usługowe	220,2	111,2	109,0	wholesale and retail trade buildings
budynki transportu i łączności	19,0	17,3	1,6	traffic and communication buildings
budynki przemysłowe i magazynowe .	404,0	324,8	79,2	industrial buildings and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej	224,4	189,5	34,9	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings and sport halls
pozostałe budynki niemieszkalne	36,6	28,5	8,1	other non-residential buildings
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej ...	1853,6	1500,3	353,3	Civil engineering works
w tym:				of wich:
Infrastruktura transportu	1093,3	874,7	218,6	Transport infrastructures
w tym autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	963,6	755,6	208,0	of wich highways, streets and roads
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	567,9	468,4	99,5	Pipelines, communication and electricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	367,2	298,9	68,3	long-distance pipelines, communi- cation and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	200,8	169,5	31,2	local pipelines and cables

a Wykonana przez przedsiębiorstwa budowlane mające siedzibę zarządu na terenie województwa lubelskiego, siłami własnymi bez podwykonawców. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Realized by construction enterprises which have a seat of board in the lubelskie voivodship, by own resources without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (249). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a**
BUILDING COMPLETED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Budynki^b	4428	5225	5097	5016	Buildings^b
miasta	1326	1238	1207	1269	urban areas
wieś	3102	3987	3890	3747	rural areas
Budynki mieszkalne	3404	3749	3810	3698	Residential buildings
jednorodzinne ^c	3251	3591	3630	3538	single-family ^c
wielorodzinne ^d	53	60	85	90	multi-family ^d
domy letnie, domki wypoczynko- we i rezydencje wiejskie ^e	99	95	95	66	summer homes, holiday cottages and rural residences ^e
budynki zbiorowego zamieszka- nia	1	3	-	4	residences for communities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 310. b Nowe. c Budynki mieszkalne o jednym lub dwóch mieszkaniach; bez domów letnich, domków wypoczynkowych i rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania. d Budynki mieszkalne o trzech lub więcej mieszkaniach. e Nieprzystosowane do stałego zamieszkania (budynki te są zaliczane do mieszkalnych, jednak nie ma w nich mieszkań)

a See general notes, item 5 on page 310. b New. c Residential buildings with one or two dwellings; excluding summer homes, holiday cottages and rural residences not adapted for permanent residence. d Residential buildings with three or more dwellings. e Not adapted for permanent residence (these buildings are classified as residential, however there are no dwellings in them).

TABL. 8 (249). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a (cd.)**
BUILDING COMPLETED^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Budynki niemieszkalne	1024	1476	1287	1318	Non-residential buildings
budynki hoteli	15	21	8	6	hotel buildings
budynki zakwaterowania turystycznego pozostałe	2	21	7	11	other short-stay accommodation buildings
budynki biurowe	20	35	17	21	office buildings
budynki handlowo-usługowe	182	217	110	118	wholesale and retail trade buildings
budynki łączności, dworców i terminali	2	11	1	5	terminals and associated buildings
budynki garaży	194	244	207	202	garage buildings
budynki przemysłowe	33	63	38	30	industrial buildings
zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	95	112	101	109	reservoirs, silos and ware- houses
ogólnodostępne obiekty kultural- ne	26	13	4	10	public entertainment buildings
budynki muzeów i bibliotek	–	1	1	–	museums and libraries
budynki szkół i instytucji badawczych	7	9	6	18	school, university and research buildings
budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	7	11	8	7	hospital or institutional care buildings
budynki kultury fizycznej	25	14	7	4	sports halls
budynki gospodarstw rolnych ...	402	685	599	645	non-residential farm buildings
budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	2	7	5	2	buildings used as places of worship and for religious activities
pozostałe budynki niemiesz- kalne, gdzie indziej nie wymienione	12	12	168	130	other non-residential buildings not elsewhere classified
Kubatura^b w dam³	6004,9	9174,1	9365,7	7503,4	Cubic volume^b in dam³
miasta	2818,7	4830,0	4943,2	3484,8	urban areas
wieś	3186,2	4344,1	4422,5	4018,6	rural areas
Budynki mieszkalne	2993,8	3385,3	3788,1	3683,2	Residential buildings
jednorodzinne ^c	2247,2	2555,7	2619,6	2551,7	single-family ^c
wielorodzinne ^d	702,8	783,5	1138,3	1106,7	multi-family ^d
domy letnie, domki wypoczynko- we i rezydencje wiejskie ^e	30,2	29,3	30,2	20,5	summer homes, holiday cottages and rural residences ^e
budynki zbiorowego zamieszka- nia	13,6	16,8	–	4,3	residences for communities
Budynki niemieszkalne	3011,1	5788,8	5577,6	3820,2	Non-residential buildings
budynki hoteli	94,4	124,4	78,8	43,2	hotel buildings
budynki zakwaterowania turystycznego pozostałe	4,3	7,7	1,0	3,6	other short-stay accommodation buildings
budynki biurowe	151,2	290,1	175,5	199,6	office buildings
budynki handlowo-usługowe	635,8	1490,2	868,8	486,0	wholesale and retail trade buildings
budynki łączności, dworców i terminali	15,2	16,2	0,1	27,4	terminals and associated buildings
budynki garaży	46,1	130,1	63,8	57,4	garage buildings

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 310. b Budynków nowych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).
c Budynki mieszkalne o jednym lub dwóch mieszkaniach; bez domów letnich, domków wypoczynkowych i rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania. d Budynki mieszkalne o trzech lub więcej mieszkaniach. e Nieprzystosowane do stałego zamieszkania (budynki te są zaliczane do mieszkalnych, jednak nie ma w nich mieszkań).

a See general notes, item 5 on page 310. b Of new and expanded buildings (only concerning the expanded part).
c Residential buildings with one or two dwellings; excluding summer homes, holiday cottages and rural residences not adapted for permanent residence. d Residential buildings with three or more dwellings. e Not adapted for permanent residence (these buildings are classified as residential, however there are no dwellings in them).

TABL. 8 (249). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a (dok.)**
BUILDING COMPLETED^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Budynki niemieszkalne (dok.)					Non-residential buildings (cont.)
budynki przemysłowe	459,8	755,0	853,9	479,5	industrial buildings
zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	680,9	1116,3	1802,6	931,2	reservoirs, silos and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne	91,8	196,2	9,2	11,0	public entertainment buildings
budynki muzeów i bibliotek	–	9,4	4,3	3,5	museums and libraries
budynki szkół i instytucji badawczych	163,5	152,7	88,3	169,8	school, university and research buildings
budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	38,0	158,3	57,2	43,7	hospital or institutional care buildings
budynki kultury fizycznej	144,3	190,6	51,3	37,8	sports halls
budynki gospodarstw rolnych ...	472,1	1123,0	1431,1	1264,9	non-residential farm buildings
budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	2,9	23,7	36,0	1,7	buildings used as places of worship and for religious activities
pozostałe budynki niemieszkalne, gdzie indziej nie wymienione	10,8	4,9	55,6	59,8	other non-residential buildings not elsewhere classified

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 310.

a See general notes, item 5 on page 310.

TABL. 9 (250). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE I PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W BUDOWNICTWIE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	18846	14680	15860	16923	Average paid employment
sektor publiczny	224	128	115	111	public sector
sektor prywatny	18622	14552	15745	16812	private sector
Budowa budynków [^]	7512	4559	4778	5247	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej [^]	6467	5525	6451	6779	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne	4868	4595	4631	4897	Specialised construction activities
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	2637,02	3189,29	3572,30	3821,31	Average monthly gross wages and salaries in PLN
sektor publiczny	2357,07	2695,83	3019,20	3549,77	public sector
sektor prywatny	2640,39	3193,63	3576,34	3823,10	private sector
Budowa budynków [^]	2335,77	2745,04	2981,48	3050,40	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej [^]	3002,99	3712,48	4237,29	4640,70	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne	2615,15	3001,68	3255,54	3513,02	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

DZIAŁ XVI TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA

Uwagi ogólne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 grudnia ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i towarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

CHAPTER XVI TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS

General notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31st December was established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and wide gauge railway lines (data concerning the length of these lines is given in terms of standard gauge lines) operating on that day. **The railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. **National roads** include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Voivodship roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among national roads.

Powiat roads include roads other than those mentioned above, which link powiat capital cities with gmina capital cities and gmina capital cities with other such cities.

Gmina roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Municipal roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

3. Informacje o pojazdach samochodowych i ciągnikach zarejestrowanych według stanu w dniu 31 grudnia prezentowane są na podstawie danych centralnej ewidencji pojazdów prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji (do 26 listopada 2015 r. – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych).

4. Linia autobusowa jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy w km pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od ilości kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. Transport samochodowy zarobkowy, zarówno w zakresie przewozu ładunków, jak i pasażerów, obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą; ponadto w zakresie przewozu pasażerów obejmuje również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy.

6. Informacje o komunikacji miejskiej naziemnej dotyczą **komunikacji autobusowej, tramwajowej i trolejbusowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, publicznych i prywatnych.

Komunikacja miejska — gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących (jeśli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych i trolejbusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

Non-municipal roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Information on registered vehicles and tractors as of 31st December presented according to central vehicle register maintained by the Ministry of Digital Affairs (until 26th November 2015 – Ministry of Interior).

4. A bus line is a permanent road link between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses travelling between these locations on a regular basis according to a defined schedule.

The length of a bus line is the length of the route in km between the two terminal locations regardless of the number of trips made by buses on that line.

5. Road transport for hire or reward with respect to transport of goods as well as transport of passengers includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity; moreover, in regard to transport of passengers includes also services for remuneration carried out by entities with basic economic other than road transport.

6. Information regarding urban ground transport concerns **bus, tram and trolley bus communication** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies.

Urban transport — gmina transport of passengers carried out within the administrative borders of city or city and gmina or neighbouring cities and gminas (if they signed agreement or association between gminas in order to implement together collective public transport); including service for rural area in urban-rural gminas; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles designated with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, tram and trolley-bus lines over which vehicles designated with separate numbers or letters travel.

7. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Telekomunikacja

1. **Łącza abonenckie** są to łącza, do których tytuł prawny posiada przedsiębiorca telekomunikacyjny (niedzierżawionych od innego przedsiębiorcy, ani niebędących własnością abonenta), za pomocą których świadczy abonentom usługi telefoniczne w stacjonarnej publicznej sieci telekomunikacyjnej.

2. **Odbiorcami usług telekomunikacyjnych** są:

- konsumenci – osoby fizyczne wnioskujące o świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych lub korzystające z takich usług dla celów nie związanych bezpośrednio z ich działalnością gospodarczą lub wykonywaniem zawodu;
- biznes – użytkownicy końcowi z wyłączeniem konsumentów.

7. Data regarding **road traffic accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

A **road traffic accident fatality** is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A **road traffic accident injury** is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Telecommunications

1. **Subscriber lines** are lines to which the telecommunications undertaking have legal title (not leased from another undertaking, or not owned by the subscriber), through which it provides subscribers with telephone services in the fixed public telecommunications network.

2. **Telecommunication receivers of services** are:

- consumers – natural persons applied for rendering of the public available telecommunication services or used the same services for purposes not directly connected with their economical activities or profession;
- business – final users, excluded consumers.

Transport

Transport

TABL. 1 (251). LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE^a

Stan w dniu 31 grudnia

RAILWAY LINES OPERATED^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w km		in km		
OGÓŁEM^b	1039	1042	1047	1048	TOTAL^b
w tym zelektryfikowane	409	416	416	416	of which electrified
jednotorowe	662	662	667	667	single track
dwu i więcej torowe	377	380	380	381	double and more tracks
Na 100 km² powierzchni ogólnej	4,1	4,1	4,2	4,2	Per 100 km² of total area

a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami sieci kolejowej. b Łącznie z szerokotorowymi.

a Data concern PKP network and other entities managing railway network. b Including wide gauge.

TABL. 2 (252). DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI

Stan w dniu 31 grudnia

HARD SURFACE PUBLIC ROADS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o na- wierzchni ulepszonej of which improved	
				w km in km		
OGÓŁEM	20217,1	21581,4	22289,8	23516,6	22364,9	TOTAL
miejskie	2435,8	2569,4	2658,6	2698,7	2640,4	urban
zamiejskie	17781,3	19012,0	19631,2	20817,9	19724,5	non-urban
Krajowe	1058,2	1085,8	1076,0	1041,4	1041,2	National
miejskie	192,8	189,8	183,9	176,0	175,8	urban
zamiejskie	865,4	896,0	892,1	865,4	865,4	non-urban
Wojewódzkie	2208,1	2239,2	2256,5	2298,6	2298,1	Regional
miejskie	230,7	239,5	248,3	257,4	257,4	urban
zamiejskie	1977,4	1999,7	2008,2	2041,2	2040,7	non-urban
Powiatowe	9261,9	9271,9	9286,8	9314,8	9265,1	District
miejskie	701,3	703,7	711,1	715,4	714,6	urban
zamiejskie	8560,6	8568,2	8575,7	8599,4	8550,5	non-urban
Gminne	7688,9	8984,5	9670,5	10861,8	9760,5	Communal
miejskie	1311,0	1436,4	1515,3	1549,9	1492,6	urban
zamiejskie	6377,9	7548,1	8155,2	9311,9	8267,9	non-urban

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate of Domestic Roads and Motorways.

TABL. 3 (253). **POJAZDY SAMOCHODOWE I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE^a**
Stan w dniu 31 grudnia
REGISTERED ROAD VEHICLES AND TRACTORS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1322252	1576418	1709175	1773836	TOTAL
w tym:					of which:
Samochody osobowe	905627	1100685	1205507	1256265	Passenger cars
Autobusy	6198	6793	7072	7192	Buses
Samochody ciężarowe ^b i ciągniki siodłowe	145217	170771	182114	188201	Lorries ^b and road tractors
Ciągniki balastowe i rolnicze	191768	207889	214262	216557	Ballast and agricultural tractors
Motocykle	65870	81065	90068	94620	Motorcycles

a Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 320. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.

a See general notes, item 3 on page 320. b Including vans.

TABL. 4 (254). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**
Stan w dniu 31 grudnia
REGULAR BUS TRANSPORT LINES^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Krajowe:					National:
liczba	1652	1172	1044	865	number
długość w km	93689	66024	56230	45714	length in km
dalekobieżne:					long distance:
liczba	64	50	33	25	number
długość w km	20685	17523	11473	8988	length in km
regionalne:					regional:
liczba	356	263	294	164	number
długość w km	29440	17814	18784	12130	length in km
podmiejskie:					suburban:
liczba	1231	857	714	674	number
długość w km	43558	30667	25948	24576	length in km
miejskie:					urban:
liczba	1	2	3	2	number
długość w km	6	20	25	20	length in km
Międzynarodowe:					International:
liczba	73	10	4	4	number
długość w km	171269	8544	6840	2503	length in km

a Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzące regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (255). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
HIRE OR REWARD ROAD TRANSPORT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					National communication
Przewozy ładunków w tys. t	3503,0	4964,6	4881,4	.	Transport of goods in thousand t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	159	132	192	.	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	29118	22701	23527	20363	Transport of passengers ^b in thous
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	30	35	31	29	Average transport distance per passenger in km
Komunikacja międzynarodowa					International communication
Przewozy ładunków w tys. t	1572,4	2541,9	2828,5	.	Transport of goods in thousand t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	992	1048	984	.	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	138	105	31	39	Transport of passengers ^b in thousand
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	1664	2390	2554	1843	Average transport distance per passenger in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

a Data concerns enterprises employing more than 9 persons. b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (256). **KOMUNIKACJA MIEJSKA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
URBAN TRANSPORT^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie w km	1718	2138	2333	2461	Transport network – lines in km
autobusowe	1637	2012	2173	2297	bus
trolejbusowe	81	126	160	165	trolleybus
Tabor:					Fleet of:
autobusy: w szt.	379	401	414	458	buses: in units
liczba miejsc w tys.	36,8	41,5	43,0	48,1	number of seats in thousand
trolejbusy: w szt.	58	109	109	120	trolleybus: in units
liczba miejsc w tys.	6,2	9,5	9,5	11,2	number of seats in thousand
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln	98,9	143,5	141,3	128,8	Transport of passengers ^b (during the year) in million:

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane szacunkowe.

a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

TABL. 7 (257). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Wypadki	1820	1252	1242	1216	Accidents
Na 10 tys. pojazdów silnikowych ^b	14	8	7	7	Per 10 thousand registered motor vehicles ^b
Ofiary wypadków	2544	1624	1589	1465	Road casualties
Śmiertelne	256	188	157	179	Fatalities
na 100 tys. ludności	11,7	8,8	7,4	8,4	per 100 thousand population
Ranni	2288	1436	1432	1286	Injured
na 100 tys. ludności	104,9	67,0	67,3	60,6	per 100 thousand population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 320.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Vehicles as of 31 XII; see general notes, item 3 on page 320.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 8 (258). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018 ^b	SPECIFICATION
Wypadki	1252	1242	1216	Accidents
Ważniejsze przyczyny wypadków				Major causes of accidents
Z winy kierujących pojazdami	1065	1073	1039	Guilt of drivers
w tym:				of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu ..	290	284	265	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu ...	260	260	255	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	61	54	66	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego ...	151	132	136	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	61	75	65	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	116	111	114	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	67	69	66	of which carelessly entering to the roadway
Wypadki według pojazdu sprawcy				Accident by culprit's vehicle
Samochody osobowe	795	804	777	Passenger cars
Motocykle	42	43	48	Motorcycles
Rowery	80	72	81	Bicycles
Motorowery	45	33	25	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	68	77	70	Lorries
Inne pojazdy ^c	35	44	38	Other vehicles ^c
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	173	149	123	Accidents involving intoxicated road users
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:				of which caused by intoxicated:
Kierujących	89	86	80	Drivers
samochodami osobowymi	65	55	56	of passenger cars
motocyklami	7	8	4	of motorcycles
rowerami	10	8	10	of bicycles
motorowerami	3	10	6	of mopeds
samochodami ciężarowymi	1	3	1	of lorries
innymi pojazdami	3	2	3	of other vehicles
Pieszonych	28	23	43	Pedestrians

a Zarejestrowanych przez Policję. b Dane z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWIK) według stanu na 25 lutego 2019. c Łącznie z pojazdami nieustalonymi.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Data from Accident and Collision Register System as of 25th February 2019. c Including unidentified vehicles.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

Telekomunikacja

Telecommunications

TABL. 9 (259). **ŁĄCZA ABONENCKIE^a, DOSTĘP DO SIECI INTERNET^b**
 Stan w dniu 31 grudnia
 SUBSCRIBER LINES^a, ACCESS TO INTERNET NETWORK^b
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Łącza abonentkie:					Subscriber lines:
w tysiącach	379,5	247,1	207,8	183,7	in thousands
tego:					of which:
konsumenci	283,1	190,0	156,9	132,7	consumers
biznes	96,4	57,2	51,0	51,0	business
na 1000 ludności	174,2	115,5	97,7	86,8	per 1000 population
Dostęp do sieci Internet w tys. km poprzez linie:					Access to Internet network in thousand km by lines:
światłowodowe	9,4	22,1	21,2	fiber optic
kablowe ^c	95,8	24,5	18,4	cable ^c

a Własne; dane częściowo szacunkowe. b Na podstawie Systemu Informacyjnego Internetu Szerokopasmowego (SIIS)
 c Dane częściowo szacunkowe.

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

a Own; partly estimated data. b Based on the Broadband Internet Information System. c Partly estimated data.

Source: data of the Office of Electronic Communication.

DZIAŁ XVII HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których przeważającym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana według PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

- 1) sprzedaż towarów w w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców w:
 - punktach sprzedaży detalicznej,
 - hurtowniach oraz u producentów;
- 2) sprzedaż towarów handlowych oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej nie uwzględniono sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

3. Podziału towarów na żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe i towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo. Grupa „towary nieżywnościowe” obejmuje towary, które w poprzednich latach klasyfikowane były jako towary konsumpcyjne nieżywnościowe i towary niekonsumpcyjne.

4. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agencji, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

CHAPTER XVII TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the principal activity of which is the sale of commodities, classified with NACE rev. 2 into the section "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles".

2. Data regarding the **retail sale** include:

- 1) the sale of goods in quantities indicating purchases for the individual needs of the purchaser at:
 - retail sales outlets,
 - wholesale stores as well as at producers;
- 2) the sale of commercial goods as well as catering products in catering establishments.

The marketplace sales made by salesmen only paying a stall fee (e.g., sales of agricultural products conducted by farmer producers, sales at automobile markets) are not included in the value of real sales.

Data concerning retail sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP).

3. The division of consumer goods into food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages and non-foodstuffs was made by estimation. The group "non-foodstuffs" includes goods which in previous years were classified as consumer goods -non-foodstuffs and non-consumer goods.

4. Data regarding the **wholesale of commodities** include sales from warehouses, in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sale realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers), as well as the value of sale realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

5. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hipermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechne są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m².

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do **pozostałych sklepów** zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

Podziału sklepów dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji sklepu.

6. Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

7. Do **placówek gastronomicznych** zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowywanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż sześć miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

8. **Magazyny handlowe** (hurtu i rozdzielcze detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne,

5. The division of **stores by organizational forms** was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are stores with multiple departments, selling a broad and universal assortment, primarily non-foodstuff goods, with a sales floor area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are stores with a sales floor from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods.

Hipermarkets are stores with a sales floor above 2500 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

Universal stores are stores primarily selling foodstuff goods for daily consumption and also often purchased non-foodstuff goods, with a sales area from 120 to 399 m².

Specialized stores are stores selling a wide assortment of articles to fully meet specific needs, (e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods, etc.).

Other stores include stores with a sales floor up to 119 m².

The division of shops was made on the basis of the actual location of a shop.

6. Shops include public pharmacies.

7. **Catering establishments** include permanent and seasonal catering establishments and outlets, the scope of activity of which is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and takeout consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than six months in a calendar year.

Mobile retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

8. **Trade warehouses** (wholesale and retail distribution) are organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing up commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel

dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

9. Magazyny handlowe (hurtu i rozdzielcze detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

10. Dane o działalności handlowej, w tym informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dane dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 4% próbie tych jednostek. Dane o sprzedaży hurtowej, działalności gastronomicznej i magazynach handlowych dotyczą wyłącznie jednostek o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

11. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** uznano te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

to service these means and, in addition, registering the amount and the changes in stocks.

9. Trade warehouses (wholesale and retail distribution) are organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing up commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering the amount and the changes in stocks.

10. Data regarding trade activity, including information about shops and petrol stations are compiled based of reporting. For entities employing up to 9 persons, the data have been generalized on the basis of the results of sample survey conducted on a 4% sample of these entities. Data regarding wholesale, catering activity and trade warehouses concern exclusively entities employing more than 9 persons.

11. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or weekly (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where trade outlets conduct activity for a period of 6 months, in connection with increased demand from buyers (e.g., holiday demand) and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (260). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**
RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	19188,7	24382,5	25585,1	24942,7	T O T A L in million PLN
W tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					Of which in trade enterprises ^a :
w mln zł	5055,0	6100,9	6705,3	6848,0	in million PLN
w %	26,3	25,0	26,2	27,5	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	8796	11377	12016	11756	PER CAPITA in PLN

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (261). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP^a (ceny bieżące)**
 RETAIL SALES BY GRUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
OGÓŁEM	10120,1	12418,7	14268,4	14119,3	TOTAL
W ODSETKACH IN PERCENT					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Żywność i napoje bezalkoholowe	33,9	37,3	34,8	37,7	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	4,7	4,7	5,8	5,1	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe	61,4	58,0	59,4	57,2	Non-foodstuffs

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises conducting trade activity (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (262). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a**
 (ceny bieżące)

WHOLESALE IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
OGÓŁEM	18743,4	21068,2	23310,4	24098,3	TOTAL
W ODSETKACH IN PERCENT					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Żywność i napoje bezalkoholowe..	33,9	17,5	17,7	16,0	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	6,4	1,3	1,4	1,7	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	59,7	81,2	80,9	82,3	Non-foodstuffs goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (263). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^a**

Stan w dniu 31 grudnia

SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sklepy	16496	19372	19446	17779	Shops
Domy towarowe	3	2	3	3	Department stores
Domy handlowe	21	16	13	13	Trade stores
Supermarkety	213	313	321	325	Supermarkets
Hipermarkety	22	27	27	27	Hypermarkets
Sklepy powszechne	355	351	344	350	Universal shops
Sklepy wyspecjalizowane	1393	1871	1958	2000	Specialized shops
Pozostałe sklepy ^b	14489	16792	16780	15061	Other shops ^b
Stacje paliw	785	615	532	550	Petrol stations

a Według lokalizacji sklepu/stacji paliw. b Ujęto również sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

a According to location of shop/petrol station. b Data concern shops of economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (264). **GASTRONOMIA^a**
CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	509	507	492	427	Number of catering establishments (as of 31 XII) of which restaurants Sales from catering activity (current prices) in thousand PLN of which: from catering production from the sale of alcoholic beverages and tobacco
w tym restauracje	123	189	195	197	
Sprzedaż z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł ..	254810	364589	430580	492520	
w tym: z produkcji gastronomicznej	203436	284463	355410	404642	
ze sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych	28201	44711	39156	42601	

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (265). **MAGAZYNY HANDLOWE^a**
Stan w dniu 31 grudnia
TRADE WAREHOUSES^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2015	2018	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:				Secured warehouses: number storage area in thousand m ²
liczba	1070	1030	1284	
powierzchnia składowa w tys. m ²	1144,1	985,0	785,9	
Magazyny zadaszone:				Roofed warehouses: number storage area in thousand m ²
liczba	164	185	186	
powierzchnia składowa w tys. m ²	68,4	148,2	98,9	
Place składowe:				Storage sites: number storage area in thousand m ²
liczba	220	209	185	
powierzchnia składowa w tys. m ²	470,8	789,2	601,9	
Silosy i zbiorniki:				Silos and reservoirs: number capacity in dam ³
liczba	302	395	719	
pojemność w dam ³	146,9	590,0	886,1	

a Hurtu i rozdzielcze detalu; dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Wholesale and retail distribution; data concern enterprises employing more than 9 persons.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (266). **TARGOWISKA**
Stan w dniu 31 grudnia
MARKETPLACES
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces: number of which with predominance of small-retail sales
liczba	191	187	182	181	
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	166	181	176	175	area in thousand m ² of which sales area permanent small-retail sales outlets of which at marketplaces opened daily
powierzchnia w tys. m ²	1101,0	1131,3	1097,2	1086,0	
w tym sprzedażowa	747,5	760,6	777,9	773,5	
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	5401	4581	4979	4859	
w tym na targowiskach czynnych codziennie	3774	2613	2627	2505	
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku) ..	57	120	257	246	Seasonal marketplaces ^a (during the year) Annual receipts from marketplace fees in thousand PLN
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	11232,5	10035,8	8449,8	7657,0	

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically.

DZIAŁ XVIII FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz.U. 2019 r. poz. 351).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku;
- 3) pozostałe przychody operacyjne (związane pośrednio z podstawową działalnością podmiotu), do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, przychody związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę

CHAPTER XVIII FINANCES OF ENTERPRISES

General notes

1. Financial results of enterprises are adjusted to the Accounting Act dated 29th September 1994 (uniform text Journal of Laws 2019 item 351).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net revenues from sale of products (goods and services), including subsidies on products;
- 2) net revenues from sale of goods and materials, including sums due from the sale of re-use packages;
- 3) other operating revenues (indirectly related to entity's main activity): profit on disposal of non-financial fixed assets (fixed assets, assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets (cash) received free of charge (including donations), damages, provision reversal, revaluation of non-financial assets, revenues from social activities, revenues from the rent or lease of fixed assets or from investments in real estate and rights, revenues from extraordinary events since 2016;
- 4) financial revenues, i.e., revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on time deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether

ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

3. Koszty uzyskania przychodów z całości kształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- 3) pozostałe koszty operacyjne (związane pośrednio z działalnością podmiotu), do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, straty związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży: produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem opustów w postaci rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych do 2015 r. (zyski i straty nadzwyczajne) to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik finansowy na działalności gospodarczej, do 2015 r. korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

partially or totally), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) the cost of products sold (goods and services), i.e., the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
- 2) the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;
- 3) other operating costs (indirectly related to the entity's main activity), to which the following are included: loss on the sale of non-financial fixed assets, i.e., surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition, restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets received free of charge, losses from extraordinary events since 2016;
- 4) financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investment, the surplus of foreign exchange losses over gains.

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of: products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices taking into account discounts in the form of rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. The financial result on economic activity is the sum of the financial result from the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Result on extraordinary events until 2015 (extraordinary profits and losses) are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity, and not connected with general risk of activity, in particular, the result of coincidental events.

7. The gross financial result (profit or loss) is the financial result on economic activity, until 2015 corrected by result on extraordinary events.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

9. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczoną, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

10. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

11. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 4 obliczono następująco:

- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
 - 2) **wskaźnik rentowności obrotu:**
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
 - **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
 - 3) **wskaźnik płynności finansowej:**
 - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych.
- 12. Aktywa obrotowe** obejmują: zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe) i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

8. Obligatory encumbrances of gross financial result include corporate income tax and personal income tax as well as other payments resulting from separate regulations

9. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obligated to pay after considering abatements granted. It includes:

- the current part, i.e., the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
- the deferred part, i.e., a difference between the state of provisions and assets, by virtue of deferred tax (because of the temporary differences between the gross financial result and the basis for taxation resulting from the different moments of the income and cost statement, in accordance with the tax and accounting regulations) at the end and the beginning of the reporting period.

10. The net financial result (profit or loss) is derived after decreasing the gross financial result by obligatory encumbrances.

11. The economic relations presented in table 4 were calculated as follows:

- 1) **cost level indicator** as the relation of costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;
- 2) **turnover profitability rate:**
 - **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
 - **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;
- 3) **financial liquidity ratio of:**
 - **first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities excluding special funds,
 - **second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities excluding special funds,
 - **third degree** as the relation of current assets (stocks, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities excluding special funds.

12. Current assets include: stocks, short-term dues, short-term investments (cash equivalents, short-term securities) and short-term inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of its due date).

13. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne.

Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych — kapitał zakładowy,
- w przedsiębiorstwach państwowych — fundusz założycielski,
- w spółdzielniach — fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych — kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszany o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

14. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów bankowych i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe — gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, krótkoterminowe — gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

15. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

13. Share equity (funds) is recorded in accounting ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Until 2015 it has also included share capital (fund) not paid up and entity's shares (stock).

Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital — in limited liability, joint stock, joint stock-limited companies,
- founders' capital — in state owned enterprises,
- participation fund — in co-operatives,
- owners' capital — in limited partnership, unlimited partnership professional partnership and civil law partnership companies.

Core capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in co-operatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

14. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from bank credits and loans and are divided into: long-term liabilities — when their repayment period on the balance day is longer than one year, and short-term liabilities — when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

15. Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended activities or were liquidated within the course of the year.

TABL. 1 (267). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł		in million PLN		
Przychody z całokształtu działalności	63507,8	71133,3	76036,1	80602,5	Revenues from total activity
sektor publiczny	6148,4	5926,5	5557,4	6160,6	public sector
sektor prywatny	57359,4	65206,8	70478,6	74441,9	private sector
w tym:					of which:
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług)	33065,5	40740,9	43391,7	46359,5	Net revenues from sale of products (goods and services)
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	28878,9	28671,4	30518,1	32407,5	Net revenues from sale of goods and materials
Przychody finansowe	650,3	553,7	443,4	587,5	Financial revenues
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	60785,3	66933,2	71091,7	76455,9	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny	5725,3	5261,4	5148,4	5984,2	public sector
sektor prywatny	55060,0	61671,9	65943,3	70471,7	private sector
w tym:					of which:
Koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług)	33499,8	39476,3	43132,8	46412,2	Cost of products sold (goods and services)
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	25415,3	25014,9	26130,2	27849,8	Value of goods and materials sold
Koszty finansowe	561,3	566,7	658,4	778,7	Financial costs
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	2722,5	4200,1	4944,3	4146,6	Financial result on economic activity
sektor publiczny	423,0	665,2	409,0	176,5	public sector
sektor prywatny	2299,5	3534,9	4535,3	3970,2	private sector
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych	0,8	0,2	x	x	Result on extraordinary events
sektor publiczny	0,2	0,0	x	x	public sector
sektor prywatny	0,6	0,1	x	x	private sector
Zyski nadzwyczajne	6,6	1,8	x	x	Extraordinary profits
Straty nadzwyczajne	5,8	1,7	x	x	Extraordinary losses
Wynik finansowy brutto	2723,3	4200,2	4944,3	4146,6	Gross financial result
sektor publiczny	423,2	665,2	409,0	176,5	public sector
sektor prywatny	2300,1	3535,0	4535,3	3970,2	private sector
Zysk brutto	3085,5	4864,2	5324,4	4756,2	Gross profit
Strata brutto	362,2	664,0	380,1	609,5	Gross loss
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto^a	456,3	548,3	841,3	717,1	Obligatory encumbrances on gross financial result^a
sektor publiczny	93,4	101,2	76,9	48,8	public sector
sektor prywatny	362,9	447,0	764,4	668,3	private sector
Wynik finansowy netto	2267,0	3651,9	4103,1	3429,5	Net financial result
sektor publiczny	329,8	564,0	332,2	127,6	public sector
sektor prywatny	1937,2	3088,0	3770,9	3301,9	private sector
Zysk netto	2594,6	4247,2	4464,8	4036,3	Net profit
Strata netto	327,6	595,3	361,8	606,8	Net loss

a Obejmują tylko podatek dochodowy.
a Include only income tax.

TABL. 2 (268). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG WYBRANYCH SEKCJI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SELECTED SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przychody z całokształtu działalności Revenues from total activity	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności Costs of obtaining revenues from total activity	Wynik finansowy brutto Gross financial result	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto ^a Obligatory encumbrances on gross finan- cial result ^a	Wynik finansowy netto Net financial result
		w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM	2010	63507,8	60785,3	2723,3	456,3	2267,0
TOTAL	2015	71133,3	66933,2	4200,2	548,3	3651,9
	2017	76036,1	71091,7	4944,3	841,3	4103,1
	2018	80602,5	76455,9	4146,6	717,1	3429,5
w tym: of which:						
Przemysł		40629,8	37874,7	2755,0	524,3	2230,7
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe		29949,3	28589,5	1359,8	250,8	1109,0
of which manufacturing						
Budownictwo		3860,9	3602,3	258,6	29,4	229,2
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		27570,1	26937,5	632,6	78,9	553,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		3456,0	3250,3	205,7	39,5	166,2
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		176,3	171,9	4,5	0,9	3,6
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		598,0	491,5	106,5	21,2	85,3
Information and communication						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		960,3	935,3	25,0	8,3	16,8
Real estate activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		371,6	352,1	19,4	3,2	16,2
Administrative and support service activities						
Edukacja		202,2	187,1	15,1	0,2	14,9
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		662,0	632,9	29,1	5,0	24,1
Human health and social work activities						

a Obejmują tylko podatek dochodowy.
a Include only income tax.

TABL. 4 (270). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the		
			brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree
			w %		in %		
OGÓŁEM	2010	95,7	4,3	3,6	43,9	107,7	151,3
TOTAL	2015	94,1	5,9	5,1	40,9	110,7	161,7
	2017	93,5	6,5	5,4	39,0	104,0	153,1
	2018	94,9	5,1	4,3	39,6	102,1	149,5
w tym: of which:							
Przemysł		93,2	6,8	5,5	28,6	107,2	157,6
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		95,5	4,5	3,7	26,9	98,5	158,3
of which manufacturing							
Budownictwo		93,3	6,7	5,9	48,4	107,8	163,4
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		97,7	2,3	2,0	16,2	71,6	137,2
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa ...		94,0	6,0	4,8	40,8	145,2	160,7
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		97,5	2,5	2,0	43,3	58,9	104,1
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		82,2	17,8	14,3	74,2	231,6	247,5
Information and communication							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		97,4	2,6	1,7	149,7	186,0	223,0
Real estate activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		94,8	5,2	4,4	35,5	140,2	162,3
Administrative and support service activities							
Edukacja		92,5	7,5	7,4	160,1	237,5	249,5
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ...		95,6	4,4	3,6	44,0	111,7	124,1
Human health and social work activities							

TABL. 5 (271). **AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 grudnia
CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES
As of 31st December

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Zapasy			
			razem total	w tym		
				materiały materials	półprodukty i produkty w toku semi-finished products and work in progress	
w mln zł						
1	OGÓŁEM	2010	19841,2	5368,9	1291,9	602,3
2	TOTAL	2015	24068,7	7070,0	1680,4	948,9
3	2017	25635,2	7663,7	1857,6	1050,4
4	2018	27532,6	8088,7	2016,2	1114,4
	w tym: of which:					
5	Przemysł		13840,4	4152,0	1786,0	776,4
	Industry					
6	w tym przetwórstwo przemysłowe		11073,0	3978,0	1642,2	775,3
	of which manufacturing					
7	Budownictwo		1869,6	514,7	91,8	229,7
	Construction					
8	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		6695,0	3127,2	74,7	16,4
	Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
9	Transport i gospodarka magazynowa		895,7	51,6	25,0	0,1
	Transportation and storage					
10	Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		65,4	27,7	1,4	24,0
	Accommodation and catering ^Δ					
11	Informacja i komunikacja		240,2	6,5	1,8	0,6
	Information and communication					
12	Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		547,6	11,8	5,8	3,9
	Real estate activities					
13	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		88,6	6,4	1,0	0,2
	Administrative and support service activities					
14	Edukacja		50,6	0,3	0,0	-
	Education					
15	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		145,0	7,0	6,0	-
	Human health and social work activities					

Stocks		Należności krótkoterminowe Short-term dues		Inwestycje krótkoterminowe Short-term investments	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe Short-term inter-period settlements	Lp. No.
of which		razem total	w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services			
produkty gotowe finished products	towary goods					
in million PLN						
879,0	2530,0	8377,0	7061,0	5754,4	340,8	1
1330,0	3054,4	10392,2	8003,4	6085,4	521,2	2
1294,5	3333,0	10881,4	9226,7	6530,1	560,0	3
1273,5	3545,2	11506,3	9376,9	7298,4	639,2	4
1134,2	415,6	6898,3	5423,2	2511,3	278,8	5
1114,7	407,8	5011,7	4110,9	1879,2	204,2	6
37,3	142,8	679,7	539,0	553,8	121,4	7
36,7	2917,9	2701,0	2422,1	792,7	74,1	8
0,0	25,0	581,8	508,4	227,4	34,8	9
0,7	1,5	9,8	5,6	27,2	0,7	10
0,0	3,9	152,8	143,3	72,1	8,9	11
1,0	1,1	89,1	65,4	367,5	79,1	12
2,0	2,9	57,1	44,6	19,4	5,6	13
–	0,2	15,7	11,0	32,5	2,1	14
–	0,8	79,1	58,3	51,5	7,5	15

TABL. 6 (272). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 grudnia
SHARE EQUITY (FUNDS) OF ENTERPRISES
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym		Of which	
			kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplemen- tary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczo- ny) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) fi- nancial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year
			w mln zł		in million PLN	
OGÓŁEM	2010	34542,1	18606,6	6852,1	2334,6	2261,4
TOTAL	2015	41140,6	19775,3	10713,4	1837,5	3645,7
	2017	43724,4	20155,4	11957,0	2132,7	4138,9
	2018	46221,4	20745,8	13662,9	2468,2	3455,2
w tym: of which:						
Przemysł		35318,0	15584,1	9960,2	2995,2	2253,0
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe		14006,5	4134,9	6328,1	-340,8	1127,8
of which manufacturing						
Budownictwo		1218,4	319,6	495,3	16,7	229,7
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		3639,6	1191,8	1481,1	-132,6	556,6
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		1361,0	761,8	432,1	-260,6	166,2
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		87,4	53,7	23,9	-10,8	3,6
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		439,3	201,5	146,7	-6,3	85,3
Information and communication						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2521,3	1796,7	570,2	-25,7	16,8
Real estate activities						
Administrowanie i działalność wspierają- ca ^Δ		118,2	71,7	36,2	-5,3	16,2
Administrative and support service activities						
Edukacja		38,8	4,5	27,2	-9,1	14,9
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		156,4	101,9	86,6	-75,3	24,1
Human health and social work activities						

TABL. 7 (273). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a**
Stan w dniu 31 grudnia
SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym mienie		Of which estate	
			Skarbu Państwa of the State Treasury	państwowych osób praw- nych of state legal persons	krajowych osób fizycznych of domes- tic natural persons	osób zagra- nicznych of foreign persons
			w mln zł		in million PLN	
OGÓŁEM	2010	15260,5	487,7	163,5	1090,7	901,4
TOTAL	2015	16532,5	106,3	285,8	1260,6	1403,6
	2017	16957,0	85,7	303,6	1271,0	1668,2
	2018	17340,2	86,1	313,1	1263,7	1663,5
w tym: of which:						
Przemysł		14848,0	12,3	205,9	566,4	1406,6
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe		3410,2	12,3	205,9	394,1	1396,6
of which manufacturing						
Budownictwo		173,4	–	0,0	103,5	1,7
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		778,3	0,2	6,0	408,8	139,6
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa ...		648,7	–	93,5	45,6	14,2
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		51,7	–	1,1	34,4	0,8
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		201,5	1,2	–	9,8	90,5
Information and communication						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		253,0	51,9	2,1	4,7	0,0
Real estate activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		69,6	20,4	–	6,9	0,8
Administrative and support service activities						
Edukacja		9,1	–	–	6,1	0,1
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..		101,2	–	–	28,7	2,2
Human health and social work activities						

a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (274). **ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW**
 Stan w dniu 31 grudnia
 LIABILITIES OF ENTERPRISES
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Długoterminowe Long-term			Krótkoterminowe Short-term		
		Ogółem Grand total	razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which	
						kredyty i pożyczki credits and loans	zobowią- zania z tytułu dostaw i usług liabilities from deli- veries and services
		w mln zł		in million PLN			
OGÓŁEM	2010	17341,9	3959,6	2331,6	13382,3	2381,8	6646,9
TOTAL	2015	20914,1	5798,7	3194,1	15115,4	4230,0	6795,7
	2017	23194,1	6163,3	3722,5	17030,8	4527,8	7959,9
	2018	24287,2	5563,2	3268,6	18724,1	5467,2	8310,3
w tym: of which:							
Przemysł		11889,6	3032,1	1792,6	8857,5	1844,2	3988,0
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		9669,1	2629,8	1578,3	7039,4	1749,6	3316,5
of which manufacturing							
Budownictwo		1353,3	195,7	169,9	1157,6	193,4	486,2
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		5805,7	909,5	659,9	4896,2	1063,8	3154,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		1424,2	859,3	155,1	564,9	79,4	324,4
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		142,1	78,8	77,9	63,3	17,5	14,9
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		121,6	24,1	19,1	97,5	12,0	31,3
Information and communication							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		626,3	222,9	192,1	403,4	23,3	137,1
Real estate activities							
Administrowanie i działalność wspierają- ca ^Δ		61,8	6,8	5,8	55,0	5,8	14,5
Administrative and support service activities							
Edukacja		43,5	23,1	22,7	20,4	3,9	9,8
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		175,5	55,9	32,8	119,6	23,8	48,9
Human health and social work activities							

DZIAŁ XIX FINANSE PUBLICZNE

Uwagi ogólne

1. Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, wydatkowanie środków publicznych, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów oraz województw), zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzanie środkami publicznymi, zarządzanie długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej. Podstawę prawną określającą te procesy stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 869) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157, poz. 1241) z późniejszymi zmianami. W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego również ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 506), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 511), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 512) oraz ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1530).

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące dochodów i wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych.

3. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są określane w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy (budżetowy), w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych.

Miasto na prawach powiatu realizuje równocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na

CHAPTER XIX PUBLIC FINANCE

General notes

1. Public finance include processes connected with the accumulation and allocation of public funds, and particularly: collecting and accumulating revenue, spending public funds, financing of loan needs of the state budget and of the budgets of local government units (i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships), incurring liabilities involving public funds, managing public funds and public debt, as well as settlements with the European Union budget. The legal basis defining such processes is the Law on Public Finances, dated 27th August 2009 (uniform text Journal of Laws 2019 item 869) and regulations introducing the Law on Public Finances (Journal of Laws 2009 No. 157, item 1241) with later amendments. With respect to the financial management of local government units, the legal basis is additionally provided by the Law on Gmina Local Government, dated 8th March 1990 (uniform text Journal of Laws 2019 item 506), the Law on Powiat Local Government dated 5th June 1998 (uniform text Journal of Laws 2019 item 511), the Law on Voivodship Local Government, dated 5th June 1998 (uniform text Journal of Laws 2019 item 512) and the Law on Incomes of Local Government Units, dated 13th November 2003 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1530).

2. The presented data include information regarding revenue and expenditure of the budgets of local government units as well as revenue and costs of local government budgetary establishments.

3. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are determined in the budgetary law passed by relevant councils for a period of one calendar year (a budgetary year) within the periods and in accordance with the principles set forth in statutory acts and in the Law of Public Finances.

City with powiat status realizes tasks of gmina as well as powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received both by gmina and powiat) as well as expenditure realized jointly by gmina and powiat. Therefore in tables concerning revenue and expenditure of gminas, data for cities with powiat status include revenue of gminas as well as powiats and expenditure of both gmina and powiat are given jointly.

prawach powiatu podane są łącznie z dochodami i wydatkami części gminnej i powiatowej. Powyższa uwaga dotyczy również samorządowych zakładów budżetowych.

4. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych, tj. w podziale na działy – określające rodzaj działalności oraz paragrafy – określające rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku. Dane opracowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1053, z późn. zm.).

5. Na dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się:

1) dochody własne, tj.:

- a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
- b) wpływy z podatków oraz opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłata skarbową,
- c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze,
- d) środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł;

2) dotacje:

- a) celowe z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
- b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, płatności z budżetu środków europejskich (paragrafy 200 i 620 oraz od 2015 r. — 205 i 625), według szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. (tekst jednolity Dz. U. 2014 poz. 1053, z późniejszymi zmianami),
- c) otrzymane z funduszy celowych,
- d) pozostałe dotacje;

The above note concerns also local government budgetary establishment.

4. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are grouped in accordance with the provisions set forth in the Law on Public Finances, i.e. they are grouped into divisions – defining types of activity, and into paragraphs – defining types of revenue, income or expenditure. The data were compiled in accordance with the decree of the Minister of Finance, dated 2 III 2010 on Detailed Classification of Incomes, Expenses, Revenues and Expenditures, and Funds from Foreign Resources (unified text: Journal of Laws 2014 item 1053, with later amendments).

5. Budget revenues of local government units comprise:

1) own revenue, i.e.:

- a) revenue from shares in receipts from corporate and personal income taxes,
- b) receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, of which the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, the tax on civil law transactions, stamp duty,
- c) revenue from property, e.g. revenue from renting and leasing as well as agreements with a similar character,
- d) funds for additional financing of own tasks from other sources;

2) grants:

- a) targeted grants from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, task fulfilled on the basis of agreements with bodies of the government administration
- b) provided under programmes financed with European funds and other foreign funds that are not reimbursable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620 and since 2015 — 205 and 625), according to the detailed classification of income, expense, revenue and expenditure, and funds from foreign sources, as stated in regulation of the Minister of Finance dated 2nd March 2010 (uniform text Journal of Laws 2014 item 1053, with later amendments),
- c) received from the appropriated funds,
- d) other grants;

3) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej i regionalnej.

6. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:

- wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
- wydatki na zakup materiałów i usług,
- dotacje m.in. dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
- wydatki na obsługę długu publicznego, w tym wypłaty z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji.

7. Od 2010 r. w sektorze finansów publicznych funkcjonują samorządowe zakłady budżetowe, które odpłatnie wykonują zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych oraz ewentualnych dotacji przedmiotowych, a także z dotacji celowych na zadania bieżące i z dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

8. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano w Głównym Urzędzie Statystycznym na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

3) general subvention from the state budget, comprising: equalisation, educational, compensating, balancing and regional parts.

6. Expenditure of local government units are divided into: property-related (including investment-related) and current expenditures, such as:

- expenditure on wages and salaries (including derivatives),
- expenditure on the purchase of materials and services,
- grants, among others, for organisational and legal units operating within local government units budgets,
- expenditure on public debt servicing, of which payments related to granting endorsements and guarantees.

7. Since 2010 in the sector of public finance are functioning local government budgetary establishments which perform tasks for a fee, and cover the costs related to their activity from own revenues and from possible product grants, as well as from targeted grants for current tasks and targeted grants for financing or co-financing of the investment-related costs, obtained from the budgets of local government units.

8. Information concerning budgets of local government units is compiled in the Central Statistical Office on the basis of the Ministry of Finance budgetary reporting.

TABL. 1 (275). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG RODZAJÓW**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Powiaty Powiats	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Wojewódz- two Voivodship
		w tys. zł in thousand PLN				
OGÓŁEM	2010	8485240,6	4341496,0	1441825,3	1949448,9	752470,4
TOTAL	2015	10258360,4	5150093,2	1445615,1	2520607,4	1142044,7
	2017	11819786,0	6414443,0	1500203,2	3035818,3	869321,6
	2018	13049712,1	7137228,3	1739678,8	3306763,4	866041,6
Dochody własne		4608585,9	2301597,1	508246,6	1544990,8	253751,4
Own revenue						
w tym: of which:						
Udział w podatku dochodowym: Share in income tax:						
od osób prawnych		233983,0	27756,4	5787,0	49944,7	150495,0
corporate income tax						
od osób fizycznych		1909936,1	912286,3	246206,8	690116,6	61326,5
personal income tax						
Podatek od nieruchomości		832112,6	527426,0	x	304686,6	x
Tax on real estate						
Podatek rolny		154396,4	153004,7	x	1391,7	x
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych		54892,6	35790,2	x	19102,4	x
Tax on means of transport						
Podatek od czynności cywilnoprawnych		82647,9	45822,7	x	36825,2	x
Tax on civil law transactions						
Opłata skarbowa		19168,5	9269,8	x	9898,7	x
Stamp duty						
Dochody z majątku		216292,1	91160,9	21740,0	97618,9	5772,4
Revenue from property						
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze		98719,3	43577,1	6899,7	43479,1	4763,4
of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character						
Wpływy z usług		364884,6	98999,0	129203,1	120486,1	16196,4
Revenue from services						
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł		88795,6	81667,4	5987,0	648,4	492,9
Funds for additional financing of own tasks from other sources						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (275). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Powiaty Powiats	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł		in thousand PLN		
Dotacje	4656261,2	2780132,7	547801,0	971524,3	356803,2
Grants					
Dotacje celowe	3408619,4	2266942,1	380413,6	662255,5	99008,2
Targeted grants					
z budżetu państwa na zadania: from the state budget for tasks:					
z zakresu administracji rządowej	2699932,3	1917284,7	171089,9	568275,6	43282,0
for government administration tasks					
własne	501212,3	293359,5	98938,3	77381,5	31532,9
for own tasks					
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	4214,7	1009,3	1462,2	1742,5	0,7
realized on the basis of agreements with government administration bodies					
na działania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	56622,5	29289,1	16606,5	10726,9	–
for tasks realized on the basis of agreements between local government units					
otrzymane z państwowych funduszy celowych received from state appropriated funds	40225,7	18202,2	6041,7	3008,9	12972,8
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań	106412,0	7797,1	86275,1	1120,0	11219,7
for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks					
Dotacje z paragrafów 200 i 620 ^b	87091,0	27788,0	2728,4	2157,3	54417,3
Grants from paragraphs 200 i 620 ^b					
Dotacje z paragrafów 205 i 625 ^b	1160550,8	485402,6	164659,1	307111,5	203377,7
Grants from paragraphs 205 i 625 ^b					
Subwencja ogólna z budżetu państwa	3784865,1	2055498,5	683631,2	790248,2	255487,1
General subvention from the state budget					
W tym część oświatowa	2435282,2	1235977,0	431092,5	731490,2	36722,6
Of which education part					

^a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. ^b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

^a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. ^b Of the classification of budget revenue and expenditure.

TABL. 2 (276). DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG DZIAŁÓW W 2018 R.
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Powiaty	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
OGÓŁEM	13049712,1	7137228,3	1739678,8	3306763,4	866041,6
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	211239,6	166556,0	15607,6	81,9	28994,1
Agriculture and hunting					
Transport i łączność	885903,8	138491,6	230717,7	372202,4	144492,1
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	240056,7	108897,1	31970,1	94243,1	4946,4
Dwelling economy					
Działalność usługowa	55260,8	2026,8	43672,4	7837,8	1723,8
Service activity					
Administracja publiczna	57230,5	32798,0	5365,0	11734,2	7333,3
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciw- pożarowa	153354,4	13073,3	79553,1	60728,1	–
Public safety and fire care					
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	3489696,7	1798745,8	300548,6	1178003,4	212398,9
Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal personality and expenses associated with their intake					
Oświata i wychowanie	319496,3	198424,9	60938,3	59814,2	318,9
Education					
Ochrona zdrowia	62790,1	92,4	40202,0	13046,2	9449,6
Health care					
Pomoc społeczna	389808,4	164626,0	147970,0	76452,1	760,3
Social assistance					
Edukacyjna opieka wychowawcza	27893,2	17801,2	4480,3	5599,5	12,1
Educational care					
Rodzina	2285960,0	1762206,0	47528,3	474497,4	1728,2
Family					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	590514,6	500996,8	6835,0	82385,8	297,0
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	43999,1	28365,2	397,3	14942,3	294,3
Culture and national heritage					
Kultura fizyczna	31334,7	26683,2	279,4	4334,6	37,5
Physical education					

^a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (277). **WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Powiaty	Miasta na	Wojewódz-
		Total	Gminas ^a	Powiatas	Cities with powiat status	two Voivodship
		w tys. zł		in thousand PLN		
OGÓŁEM	2010	9338507,4	4918039,8	1522555,4	2130686,6	767225,6
TOTAL	2015	10524883,2	5135811,7	1433269,2	2615271,5	1340530,9
	2017	11910281,9	6424309,9	1530951,4	3096121,3	858899,4
	2018	13609277,9	7445411,3	1801454,3	3426708,4	935703,8
Wydatki bieżące		10604642,9	5843280,2	1336293,1	2840046,2	585023,3
Current expenditure						
w tym:						
of which:						
Dotacje		992263,5	350316,3	67645,6	356119,2	218182,5
Grants						
w tym dla samorządowych zakładów						
budżetowych		11105,2	7424,8	1515,1	2165,3	–
of which for local government budgetary						
establishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych		2498570,3	1917572,8	61366,5	513316,6	6314,3
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych		6985659,7	3529720,2	1194076,8	1920011,1	341851,6
Current expenditure of budgetary units						
w tym:						
of which:						
wynagrodzenia		3860393,2	1958344,0	717643,9	1024749,4	159655,9
wages and salaries						
w tym osobowe		3510934,2	1775933,9	648981,0	938897,4	147121,8
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b		708189,0	375759,0	120235,7	183451,4	28742,9
derivatives from wages and salaries ^b						
zakup materiałów i usług		1964704,4	940076,0	272729,5	617612,1	134286,8
purchase of materials and services						
Obsługa długu publicznego		103340,8	36616,5	8908,4	40537,6	17278,4
Public debt servicing						
Wydatki majątkowe		3004635,0	1602131,1	465161,2	586662,2	350680,5
Property expenditure						
W tym inwestycyjne ^c		2929696,7	1591357,2	464539,0	546120,0	327680,5
Of which investment expenditure ^c						

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including allocations for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (278). **WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2018 R.**

EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Powiaty Powiats	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
OGÓŁEM	13609277,9	7445411,3	1801454,3	3426708,4	935703,8
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	319014,9	275217,4	15918,4	110,1	27769,0
Agriculture and hunting					
Transport i łączność	2241679,2	602751,5	465097,8	700206,9	473622,9
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	160223,7	93913,2	11736,2	48736,9	5837,4
Dwelling economy					
Działalność usługowa	65700,5	11606,4	35223,3	11837,6	7033,1
Service activity					
Administracja publiczna	1096630,0	634441,8	171786,1	185199,0	105203,1
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	230957,9	74037,4	81380,9	74405,9	1133,8
Public safety and fire care					
Obsługa długu publicznego	103590,9	36716,5	8908,4	40537,6	17428,4
Public debt servicing					
Oświata i wychowanie	3828132,3	2210751,5	471150,3	1100947,7	45282,9
Education					
Ochrona zdrowia	136562,4	22451,8	49216,4	27094,1	37800,1
Health care					
Pomoc społeczna	700951,4	347451,2	170860,0	178422,2	4218,1
Social assistance					
Edukacyjna opieka wychowawcza	302472,9	69327,3	117927,2	112606,8	2611,6
Educational care					
Rodzina	2423580,2	1788960,3	98190,5	534694,3	1735,1
Family					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1011817,3	824948,8	6832,7	173040,3	6995,6
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	430337,0	235738,5	10498,5	119536,9	64563,1
Culture and national heritage					
Kultura fizyczna	201473,4	122026,9	2917,0	71773,8	4755,8
Physical education					

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 5 (279). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH**
REVENUE AND COSTS OF local GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Powiaty Powiats	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Wojewódz- two Voivodship
		w tys. zł		in thousand PLN		
Przychody	2015	185707,4	99603,1	5545,0	80559,3	–
Revenue	2017	170041,0	90241,3	5925,5	73874,1	–
	2018	175372,4	96643,1	6417,4	72311,9	–
w tym: of which:						
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług		127327,6	68129,5	3050,4	56147,7	–
Revenue from sale of products, asset components and services						
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b		11131,2	7346,0	1619,9	2165,3	–
Grants from local government units budgets ^b						
Koszty	2015	182242,7	97399,9	5399,4	79443,4	–
Costs	2017	166556,4	89437,9	5991,7	71126,9	–
	2018	172980,0	95917,3	6408,8	70654,0	–
w tym: of which:						
Materiały i usługi		84613,5	36228,3	2264,6	46120,6	–
Materials and services						
Podatek dochodowy od osób prawnych		1483,9	372,5	–	1111,3	–
Corporate income tax						
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego		344,9	344,9	–	–	–
Surplus payments to local government units budgets						

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of local government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments from the European funds budget.

DZIAŁ XX INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi ogólne

Inwestycje

1. Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów oraz inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

W przypadku ujemnych różnic kursowych walut suma nakładów na poszczególne grupy rodzajowe może być większa do nakładów na środki trwałe ogółem.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

Nakłady inwestycyjne na drogi publiczne, ulice i place zalicza się do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”.

CHAPTER XX INVESTMENTS. FIXED ASSETS

General notes

Investments

1. Investment outlays are financial or material expenditures, aimed at creating new fixed assets or improving (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernisation) existing fixed capital items as well as outlays on so-called initial equipment for the investment.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include expenditures on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as civil and water engineering structures), including, among others, construction and assembly works, design-cost-estimate documentations,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and equipment),
- transport equipment,
- others, i.e. irrigation and drainage, land quality improvements as well as livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and loans for the period of investment implementation.

In the case of foreign exchange losses of currencies, the sum of outlays on particular groups of assets may exceed the total value of outlays on fixed assets.

Other outlays are expenditures on so-called initial equipment for the investment and other costs related to the implementation of the investment. Those outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g.: residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

Investment outlays on public roads, streets and squares are included in the section "Transportation and storage".

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytkowania. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa niezakończonego w końcu i na początku danego roku.

Środki trwałe

1. Do środków trwałych zalicza się kompletne i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z pobocznymi i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty i inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują:

- wartości gruntów uznanych od 1 stycznia 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529)
- prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 stycznia 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 351 z późniejszymi zmianami).

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organisational units without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,
- legal persons and organisational units without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on private residential construction and private recreational construction (not adapted for permanent residence) and on sacral construction was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimate regarding the value of investment outlays in private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e. do not include the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets

1. Fixed assets include asset components and other objects completed and ready for usage with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also: public roads, streets and squares together with shoulders and foundations, development of land tracts, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land, livestock (basic herd) as well as since 1st January 2002 cooperative ownership right to residential premises and cooperative right to non-residential (of utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include:

- value of land recognised, since 1st January 1991, as fixed assets, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12th December 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529),
- right of perpetual usufruct of land, regarded as fixed assets since 1st January 2002, in accordance with Accounting Act dated 29th September 1994 (uniform text Journal of Laws 2019 item 351, with later amendments).

2. Wartość brutto środków trwałych jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez **wartość brutto** środków trwałych w **bieżących cenach ewidencyjnych** według stanu w dniu 31 grudnia należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
 - przed 1 stycznia 1995 r. — wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
 - po 1 stycznia 1995 r. — wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia,
- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 stycznia 2005 r. — również wycenę według wartości godziwej.

Wartość brutto w cenach odtworzenia została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 stycznia 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 stycznia 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz. U. Nr 7, poz. 34).

3. Dane według sekcji PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**, co oznacza, że wszystkie środki trwałe danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwałe użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Obsługa rynku nieruchomości^{Δ1}”.

Wartość dróg publicznych, ulic i placów zaliczono do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”.

4. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,

2. The gross value of fixed assets is the value equal to the outlays incurred on their purchase or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The **gross value** of fixed assets **at current book-keeping prices** is understood, as of 31st December:

- within the scope of fixed assets designated for exploitation:
 - before 1st January 1995 — at the value at replacement prices of September 1994,
 - after 1st January 1995 — as the purchase or manufacturing value at current prices,
- in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1st January 2005 — also revaluation according to fair value.

The **gross value at replacement prices** was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy made as of 1st January 1995, in accordance with the decisions of the decree of the Ministry of Finance, dated 20th January 1995, regarding the depreciation of fixed assets and intangible fixed assets, as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No. 7, item 34).

3. Data by sections of the NACE Rev. 2 were compiled using the **enterprise method**, i.e. all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g. in an enterprise classified in the section “Manufacturing” all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care, etc.) are included in the section “Manufacturing”. An exception are residential buildings on private farms in agriculture which were classified in the section “Real estate activities”

The value of public roads, streets and squares was included to section “Transport and storage”.

4. The gross value of fixed assets:

- of legal persons and organisational units without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych – ustalono szacunkowo.

5. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale; od 1 stycznia 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji wodnych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwałe, tj.: zasadzenia wieloletnie, melioracje wodne i inwentarz żywy (stado podstawowe).

- of legal persons and organisational units without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (natural persons) and recreational not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, irrigation and drainage and water structures, was estimated.

5. The value of fixed assets by groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and premises; since 1st January 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
 - b) civil engineering works (excluding irrigation and drainage);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and other equipment;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e., long-term plantings, irrigation and drainage and livestock (basic herd).

Inwestycje

Investments

TABL. 1 (280). **NAKLADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)**
 INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018
	w mln zł		in million PLN	
OGÓŁEM	8288,1	10366,3	8826,8	11373,1
TOTAL				
sektor publiczny	4082,4	4613,6	3570,1	5352,1
public sector				
sektor prywatny	4205,7	5752,7	5256,6	6021,1
private sector				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	326,4	434,6	420,0	516,4
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	2645,3	3177,3	2797,2	4114,3
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe	1115,7	1769,3	1767,7	2057,3
of which manufacturing				
Budownictwo	302,1	164,5	209,1	205,0
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	663,5	686,7	605,0	777,9
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa ^b	1371,6	1957,1	2236,7	2736,5
Transportation and storage ^b				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	103,9	94,9	73,3	40,6
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	66,5	136,5	79,3	69,1
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	61,1	101,5	28,4	37,5
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	1214,7	1494,1	1339,2	1248,5
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	113,7	89,3	74,1	140,4
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	18,9	24,4	27,2	27,1
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	355,8	939,9	191,5	442,8
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja	382,2	458,9	204,4	423,2
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	298,9	346,2	291,4	333,6
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	317,7	244,0	220,0	231,6
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa	45,9	16,5	30,1	28,5
Other service activities				

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.

a According to investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (281). **NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018
	w mln zł		in million PLN	
OGÓŁEM	3783,6	4453,9	4253,7	5619,5
TOTAL				
sektor publiczny	1663,0	1217,9	1210,5	2002,6
public sector				
sektor prywatny	2120,6	3236,0	3043,2	3616,9
private sector				
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	47,8	44,9	101,8	67,8
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	2184,5	2684,5	2547,5	3436,1
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe	1049,8	1637,8	1648,1	1950,6
of which manufacturing				
Budownictwo	160,0	92,5	126,8	131,2
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	455,2	494,3	471,3	565,2
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa	249,9	482,8	531,7	916,5
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	42,1	25,6	51,3	21,3
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	52,6	85,2	54,4	53,2
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	60,7	42,2	26,0	29,9
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	124,9	96,2	88,1	78,7
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	77,3	50,2	21,4	20,5
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	7,0	8,8	10,9	9,1
Administrative and support service activities				
Edukacja	73,5	70,5	18,7	10,5
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	238,9	252,9	180,5	252,5
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	8,0	20,5	22,7	26,6
Arts, entertainment and recreation				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

TABL. 3 (282). **NAKLADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equipment and tools	środki transportu transport equipment	
					w mln zł
OGÓŁEM	2010	4030,6	2155,4	1523,5	342,7
TOTAL	2015	4458,9	2396,6	1694,7	350,1
	2017	4810,3	2494,8	1991,9	310,6
	2018	5596,3	2951,2	2146,8	480,4
w tym: of which:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		62,3	38,4	13,4	4,4
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł.....		4228,0	2371,3	1712,8	134,7
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe		1668,4	539,4	1064,5	60,1
of which manufacturing					
Budownictwo		128,2	48,7	48,8	30,2
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		408,1	191,2	145,6	70,5
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		348,0	108,0	22,9	216,4
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		14,3	8,9	4,7	0,7
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja		17,4	1,0	8,3	8,2
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		13,6	5,9	6,8	0,9
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		71,8	65,0	5,7	1,1
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		31,3	7,5	18,4	5,3
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		6,9	1,7	4,2	1,0
Administrative and support service activities					
Edukacja		11,4	7,5	3,3	0,3
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		231,1	80,5	144,3	6,3
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		23,4	15,6	7,4	0,4
Arts, entertainment and recreation					

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (283). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a (bieżące ceny ewidencyjne)**

Stan w dniu 31 grudnia

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018
	w mln zł		in million PLN	
OGÓŁEM	108425,0	151490,8	164786,2	171485,8
TOTAL				
sektor publiczny	46349,2	65845,0	71273,2	74600,0
public sector				
sektor prywatny	62075,8	85645,8	93513,0	96885,8
private sector				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11249,0	12466,3	13017,4	13393,1
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	24676,3	35854,1	39771,4	42412,2
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe	12595,2	17673,1	19466,5	24088,0
of which manufacturing				
Budownictwo	1621,2	2673,8	2727,4	2197,6
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	5658,5	7502,1	8190,5	8200,0
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa ^b	22026,2	33481,7	36325,1	37928,8
Transportation and storage ^b				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	492,2	691,0	787,2	802,1
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	1893,7	2015,1	2391,6	2501,2
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	769,4	912,8	930,4	957,9
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	26002,1	33992,0	37012,8	38160,6
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	979,8	1518,2	1650,2	1711,4
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	275,5	467,1	548,5	1084,5
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4147,0	5898,8	6069,6	5808,0
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja	4442,4	6976,7	7378,0	7782,1
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2837,1	4230,8	4796,9	5179,3
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1008,6	2274,9	2659,0	2817,5
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa	346,0	535,4	530,2	549,4
Other service activities				

a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności. b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

a The division of fixed assets by NACE rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit. b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (284). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
(bieżące ceny ewidencyjne)
Stan w dniu 31 grudnia
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018
	w mln zł		in million PLN	
OGÓŁEM	39299,0	53948,5	58807,5	61102,9
TOTAL				
sektor publiczny	13270,8	14500,7	15971,4	17073,8
public sector				
sektor prywatny	26028,2	39447,8	42836,1	44029,1
private sector				
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybnictwo	622,4	867,3	975,5	906,2
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	21422,2	30844,7	34442,2	36608,8
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe	11924,0	16732,7	18415,1	22989,2
of which manufacturing				
Budownictwo	1226,2	1955,9	1894,0	1305,2
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	3589,5	4699,2	5110,4	4983,6
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa	1896,5	2955,0	2917,4	3092,4
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	316,5	447,0	510,6	480,6
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	1724,7	1765,1	2103,0	2205,9
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	687,6	792,0	799,9	823,3
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	4352,0	4179,7	4131,9	4006,4
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	596,3	917,2	977,6	986,7
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	92,1	167,0	180,1	650,9
Administrative and support service activities				
Edukacja	379,4	692,9	734,7	718,7
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2143,6	3137,9	3440,7	3712,2
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	224,1	490,7	565,7	604,1
Arts, entertainment and recreation				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

DZIAŁ XXI RACHUNKI REGIONALNE

Uwagi ogólne

1. Rachunki regionalne opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)”, wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 czerwca 2013 r., z późniejszymi zmianami).

2. W systemie rachunków regionalnych dla każdego regionu/województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

3. Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

4. Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

5. Produkcja globalna obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

CHAPTER XXI REGIONAL ACCOUNTS

General notes

1. Regional accounts were compiled according to the principles of the “European System of Accounts 2010 (the ESA 2010)”, introduced by Regulation (EU) No 549/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26 June 2013, with later amendments).

2. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each region/voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

3. Gross domestic product (GDP) presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

Current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices in the calculations of gross domestic product volume indices.

4. Gross value added (GVA) measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

5. Gross output includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

6. Zużycie pośrednie obejmuje wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych, usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM), koszty podróży służbowych (bez diet) oraz inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie własnych pojazdów do celów służbowych, opłaty giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych). Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem obrotów wewnętrznych.

8. Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności.

9. Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniężne, pozostałe świadczenia z ubezpieczeń społecznych, świadczenia z pomocy społecznej pieniężne) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju regionów/województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według regionów/województw.

6. Intermediate consumption includes the value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases, outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting services, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly measured (FISIM), costs of business trips (excluding travelling allowances) as well as other costs (e.g. advertising, representation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments for using personal vehicles for official business, stock exchange payments as well as payments from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption is valued at purchaser's prices.

7. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including internal turnover is accepted.

8. Gross primary income in the households sector is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income.

9. Gross disposable income in the households sector is obtained as a result of correcting gross primary income by: current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, other social security benefits, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by regions/voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by regions/voivodships.

10. Grupowanie danych z rachunków regionalnych w przekroju regionów/województw i podregionów w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. zgodnie z siedzibą i podstawowym rodzajem działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego **sektora instytucjonalnego** są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe),
- 2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym i pomocniczą działalnością finansową, z wyłączeniem Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, podmioty zajmujące się ubezpieczeniami oraz jednostki niekomercyjne, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczania do sektora instytucji finansowych,
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki, których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczania do sektora,
- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł,
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

10. Grouping regional accounts data by regions/voivodships and subregions according to kind of activity of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) was accomplished applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. in accordance with the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria for classifying a given unit of the national economy into specific **institutional sector** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services),
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation and auxiliary financial activity, excluding the Bank Guarantee Fund, entities engaged in insurance activity as well as non-profit units, which according to the ESA 2010 meet the criteria for classifying into the financial corporations sector,
- 3) general government sector, which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and according to the ESA 2010 meet the criteria for classifying into the sector,
- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working on own-account outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources,
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi seksualne).

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług seksualnych przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

13. Dane z rachunków regionalnych za lata 2015-2017 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych. Zmiany wynikają z wytycznych zawartych w najnowszym Podręczniku Deficytu i Długu Sektora Instytucji Rządowych i Samorządowych (MGDD, edycja 2019), dotyczących traktowania składek podlegających zwrotowi. Ponadto do sektora instytucji rządowych i samorządowych przeklasyfikowane zostały jednostki z sektora przedsiębiorstw niefinansowych, sektora instytucji finansowych oraz sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczania do tego sektora. Zmienione zostały również dane o dochodach w sektorze gospodarstw domowych z tytułu włączenia danych o wynagrodzeniach pracowników instytucji eksterytorialnych.

14. Opis wprowadzonych do rachunków narodowych zmian został zawarty w informacji sygnałnej „Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2018 rok” z dnia 4 października 2019 r., dostępnej na stronie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-pkb-za-2018-rok,9,5.html>.

15. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

12. The estimation of hidden economy and illegal activities is included in regional accounts. **Hidden economy** covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity (including persons providing sexual services).

Within **illegal activities** there were included estimations concerning activity of persons deriving profits from exploiting sexual services, production and trafficking in narcotics and smuggling of cigarettes.

13. Data from regional accounts for the years 2015-2017 were changed in relation to those previously published, following revision in annual national accounts. The changes result from guidelines included in the latest edition of the "Manual on Government Deficit and Debt" (MGDD, 2019 edition) concerning the treatment of refundable contributions. Moreover, units were reclassified into the general government sector from the non-financial corporations sector, the financial corporations sector and the non-profit institutions serving households sector, which according to the ESA 2010 meet the criteria for classifying into this sector. Data on income in the households sector were also changed due to inclusion of data on wages and salaries of extraterritorial institutions' employees.

14. Description of introduced in national accounts changes was included in the Statistics Poland news release "Revised estimate of gross domestic product for the year 2018" of 4 October 2019, available at website <https://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revised-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2018,7,5.html>.

15. Information concerning regional accounts are placed in the publication "Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych".

TABL. 1 (285). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2015	2016	2017	2015	2016	2017
	w mln zł in million PLN			w odsetkach in percent		
OGÓŁEM	68749	71270	76039	x	x	x
TOTAL						
W tym wartość dodana brutto	60996	62952	66779	100,0	100,0	100,0
Of which gross value added						
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw niefinansowych	24221	24879	26242	39,7	39,5	39,3
non-financial corporations						
instytucji rządowych i samorządowych	12535	12933	13580	20,6	20,5	20,3
general government						
gospodarstw domowych	21783	22510	24211	35,7	35,8	36,3
households						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ...	2711	3323	4260	4,4	5,3	6,4
Agriculture, hunting and forestry; fishing						
Przemysł	13512	13824	14150	22,2	22,0	21,2
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe	10253	10652	10854	16,8	16,9	16,3
of which manufacturing						
Budownictwo	4404	4242	4524	7,2	6,7	6,8
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja	17228	17631	18875	28,2	28,0	28,3
Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^Δ	5805	6101	6222	9,5	9,7	9,3
Financial and insurance activities; real estate activities						
Pozostałe usługi	17336	17831	18748	28,4	28,3	28,1
Other services						
NA 1 MIESZKAŃCA^a	32077	33371	35712	x	x	x
PER CAPITA^a						

a W złotych.

a In zlotys.

TABL. 2 (286). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
 BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN			
Produkcja globalna	123426	128905	137045	Gross output
Zużycie pośrednie	62430	65953	70266	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto	60996	62952	66779	Gross value added
w tym koszty związane z zatrudnieniem	25661	26870	28731	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto	35980	37373	38782	Gross operating surplus

TABL. 3 (287). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
 NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				Gross primary income:
w mln zł	50130	53066	55853	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	23390	24847	26231	per capita in PLN
Dochody do dyspozycji brutto:				Gross disposable income:
w mln zł	50364	54032	56694	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	23499	25299	26626	per capita in PLN

DZIAŁ XXII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Uwagi ogólne

1. Prezentowane w tablicach dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** wpisanych do rejestru REGON i obejmujące osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 649 z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. (Dz. U. poz. 2009, z późniejszymi zmianami) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

2. Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

3. Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników, oraz – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

CHAPTER XXII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

General notes

1. The data presented in tables concerning **entities of the national economy** entered in the REGON register and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO. The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29th June 1995 (uniform text Journal of Laws 2019 item 649, with later amendments) and the provisions of the decree of the Council of Ministers of 30th November 2015 (Journal of Laws item 2009, with later amendments) on the mode and methodology of running and updating the National Official Business Register, application, questionnaire, certificate specimens and detailed condition.

2. The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

3. The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above-mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

TABL. 1 (288). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	164076	173184^b	177365^b	180805^b	T O T A L
sektor publiczny	5727	5750	5305	5233	public sector
sektor prywatny	158349	166363	170299	173424	private sector
z liczby ogółem:					of total number:
Przedsiębiorstwa państwowe	5	4	3	3	State owned enterprises
Spółki	18608	22382	24675	23112	Companies
w tym:					of which:
handlowe	8752	12448	14757	13198	commercial
cywilne	9719	9763	9734	9725	civil
Spółdzielnie	1156	1170	1162	794	Cooperatives
Fundacje	498	924	1115	1101	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	5603	6633	7051	6697	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	127467	129484	131000	136231	Natural persons conducting economic activity

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b W podziale na sektory własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In division by ownership sectors – excluding entities, for which information on ownership form does not exist in the REGON register.

TABL. 2 (289). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**

Stan w dniu 31 grudnia

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
BY LEGAL FORMS AND SECTIONS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity		
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which						spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives
				spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives			
				razem total	w tym of which	z udziałem kapitału z zagranicy with foreign capital participation					
			jednoosobowe Skarbu Państwa sole- shareholder companies of the State Treasury								
O GÓŁEM	2010	164076	36609	5	8752	20	1075	9719	1156	127467	
TOTAL	2015	173184	43700	4	12448	9	1562	9763	1170	129484	
	2017	177365	46365	3	14757	8	1966	9734	1162	131000	
	2018	180805^b	44574	3	13198	6	1744	9725	794	136231	
w tym: of which:											
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		3697	709	–	207	–	25	202	76	2988	
Agriculture, forestry and fishing		15188	3369	1	2065	2	287	1149	75	11819	
Przemysł Industry		14001	2766	1	1596	2	247	1097	65	11235	
w tym przetwórstwo przemysłowe		23632	2241	–	1413	–	154	751	24	21391	
of which manufacturing		44697	8014	1	3560	1	625	4268	170	36683	
Budownictwo		12697	1411	–	873	2	253	512	5	11286	
Construction		4681	1125	–	377	–	50	653	17	3556	
Handel, naprawa pojazdów samochodowych		5178	982	–	800	1	58	173	1	4196	
Trade; repair of motor vehicles ^a		5072	575	–	354	–	15	104	56	4497	
Transport i gospodarka magazynowa		5930	4699	1	633	–	42	184	309	1231	
Transport and storage		15497	2223	–	1368	–	80	734	7	13274	
Zakwaterowanie i gastronomia ^A Accommodation and catering ^A		4655	770	–	539	–	101	193	18	3885	
Informacja i komunikacja		6937	3985	–	245	–	16	137	7	2952	
Information and communication		12064	1468	–	502	–	12	394	16	10596	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		3535	2068	–	127	–	15	129	5	1467	
Financial and insurance activities		14158	7750	–	116	–	10	142	5	6408	
Obsługa rynku nieruchomości ^A Real estate activities											
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna											
Professional, scientific and technical activities											
Administrowanie i działalność wspierająca ^A											
Administrative and support service activities											
Edukacja											
Education											
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna											
Human health and social work activities											
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją											
Arts, entertainment and recreation											
Pozostała działalność usługowa Other service activities											

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In division by PKD section – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

TABL. 3 (290) **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 grudnia
COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships		
			razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	razem total	w tym of which	
							jawne unlimited	komandytowe limited
OGÓŁEM	2010	8752	7069	239	6830	1683	1482	93
TOTAL	2015	12448	10264	261	10003	2184	1609	332
	2017	14757	12395	272	12123	2362	1620	521
	2018	13198^a	10778	237	10541	2420^b	1602	602
w tym: of which:								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		207	182	4	178	25	11	8
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł		2065	1742	74	1668	323	242	71
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe		1596	1302	58	1244	294	225	60
of which manufacturing								
Budownictwo		1413	1180	41	1139	233	122	95
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		3560	2675	32	2643	885	698	173
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa		873	727	9	718	146	113	30
Transport and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		377	295	4	291	82	61	18
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja		800	762	13	749	38	23	13
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		354	305	13	292	49	25	14
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		633	479	13	466	154	69	69
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		1368	1209	21	1188	159	65	54
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		539	482	2	480	57	33	24
Administrative and support service activities								
Edukacja		245	212	1	211	33	29	3
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		502	297	3	294	205	91	20
Human health and social work activities								
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		127	115	7	108	12	7	4
Arts, entertainment and recreation								
Pozostała działalność usługowa		116	99	-	99	17	11	6
Other service activities								

a W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON. b W tym 124 spółki partnerskie i 92 spółki komandytowo-akcyjne.

a In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity doesnot exist in the REGON register. b Of which 124 professional partnerships and 92 limited joint-stock partnerships.

TABL. 4 (291). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a**
WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI
 Stan w dniu 31 grudnia
 ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a
 BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies					cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	
		razem total	w tym of which		akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
			razem total	handlowe commercial					
OGÓŁEM	2010	17729	1041	600	6	478	436	5	15630
TOTAL	2015	14723	1404	1153	9	1012	243	7	12514
	2017	15998	1351	1167	8	1040	176	13	13997
	2018	18238^b	1405	1198	9	1038	202	24	15370
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		187	11	11	1	9	–	–	176
Przemysł Industry		1305	141	123	–	108	18	9	1152
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		1239	120	103	–	88	17	6	1111
Budownictwo Construction		3799	179	159	–	136	19	2	3618
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		3094	272	217	–	185	55	2	2818
Transport i gospodarka magazynowa Transport and storage		1343	100	83	–	78	17	–	1243
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		489	55	40	1	30	15	1	432
Informacja i komunikacja Information and communication		909	104	101	2	96	3	–	805
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		412	50	45	–	37	5	–	361
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		314	71	56	1	41	11	1	157
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		1670	215	191	3	169	24	1	1450
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		838	85	76	–	69	9	4	749
Edukacja Education		516	30	23	–	20	7	–	414
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		862	41	34	–	28	7	4	812
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		332	19	13	1	12	6	–	265
Pozostała działalność usługowa Other service activities		1956	28	22	–	17	6	–	918

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

TABL. 5 (292). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a
BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies					cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	
		razem total	w tym of which						
			handlowe commercial	w tym of which					
razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability							
OGÓŁEM	2010	9973	344	93	15	44	240	13	9309
TOTAL	2015	12510	354	117	8	50	237	9	11686
	2017	12328	394	187	4	103	206	15	11170
	2018	13893^b	2944	2751	41	2604	193	391	9147
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		305	48	45	1	44	3	94	122
Agriculture, forestry and fishing									
Przemysł		1264	498	475	5	456	23	31	725
Industry									
w tym przetwórstwo przemysłowe .. of which manufacturing		1208	476	453	5	434	23	31	693
Budownictwo		2159	370	351	10	333	19	106	1678
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		3981	1326	1260	18	1205	66	65	2587
Trade; repair of motor vehicles ^Δ									
Transport i gospodarka magazynowa Transport and storage		809	59	50	–	46	9	7	743
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		377	62	47	–	43	15	1	313
Accommodation and catering ^Δ									
Informacja i komunikacja		304	96	90	1	85	6	1	205
Information and communication									
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa		346	46	43	2	36	3	4	296
Financial and insurance activities									
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		188	46	40	1	29	6	66	76
Real estate activities									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		897	224	209	3	196	15	13	656
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		572	60	54	–	48	6	1	508
Administrative and support service activities									
Edukacja		456	27	21	–	20	6	–	231
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		355	35	25	–	24	10	–	315
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		355	24	23	–	23	1	–	150
Arts, entertainment and recreation									
Pozostała działalność usługowa		1381	19	14	–	14	5	1	542
Other service activities									

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

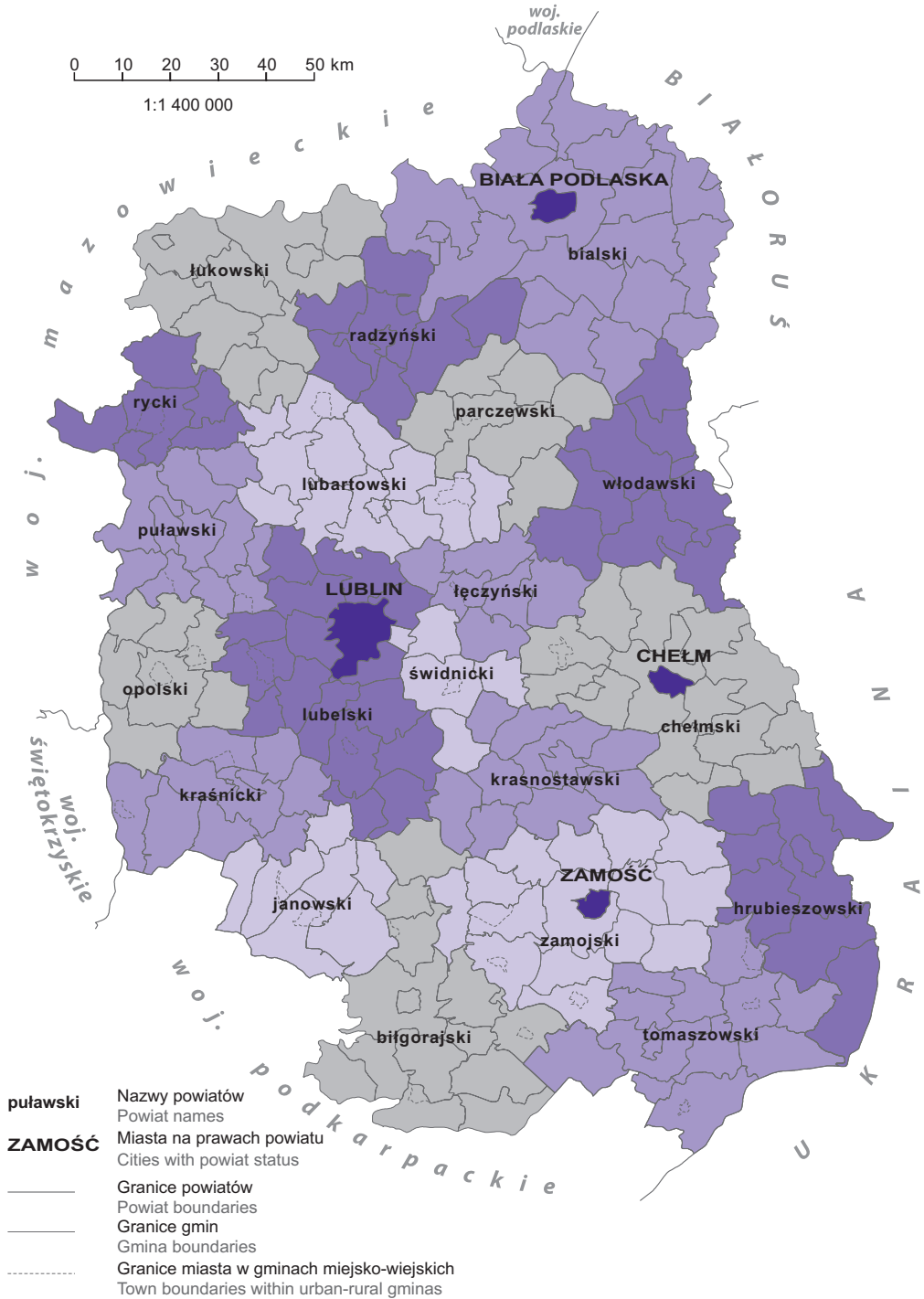
^a Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO W 2018 R.

Stan w dniu 31 grudnia

ADMINISTRATIVE DIVISION OF LUBELSKIE VOIVODSHIP IN 2018

As of 31st December

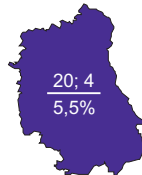
**PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO WEDŁUG NOMENKLATURY
JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NUTS)**

Stan w dniu 1 stycznia 2019 r.

DIVISION OF THE LUBELSKIE VOIVODSHIP ACCORDING TO THE NOMENCLATURE
OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICAL PURPOSES (NUTS)

As of 1st January 2019

Liczba powiatów; liczba miast na prawach powiatu
Udział w ogólnej liczbie ludności^a w %

Number of powiats; number of cities with powiat status
Share in total number of population^a in %

PODREGIONY (NUTS 3):
SUBREGIONS:

9 BIALSKI

Powiaty Powiats (NUTS 4):

bialski (19)
parczewski (7)
radzyński (8)
włodawski (8)

Miasto na prawach powiatu (NUTS 4):

City with powiat status:
Biała Podlaska (1)

10 CHEŁMSKO-ZAMOJSKI

Powiaty Powiats (NUTS 4):

biłgorajski (14)
chełmski (15)
hrubieszowski (8)
krasnostawski (10)
tomaszowski (13)
zamojski (15)

Miasta na prawach powiatu (NUTS 4):

Cities with powiat status:
Chełm (1)
Zamość (1)

11 LUBELSKI

Powiaty Powiats (NUTS 4):

lubartowski (13)
lubelski (16)
łęczyński (6)
świdnicki (5)

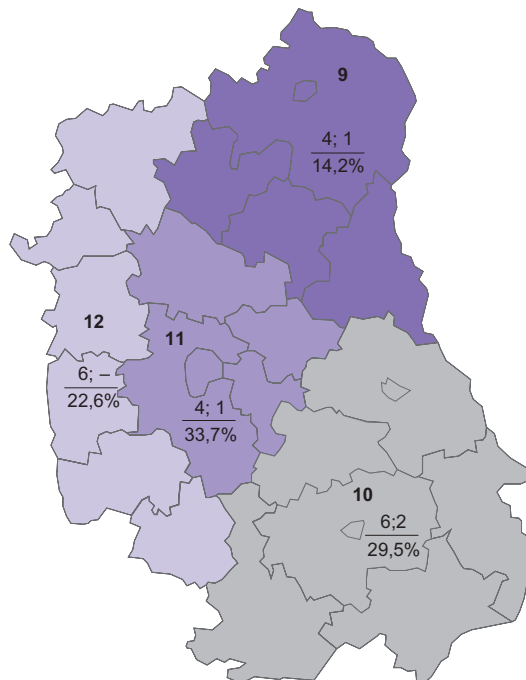
Miasto na prawach powiatu (NUTS 4):

City with powiat status:
Lublin (1)

12 PUŁAWSKI

Powiaty Powiats (NUTS 4):

janowski (7)
kraśnicki (10)
łukowski (11)
opolski (7)
puławski (11)
rycki (6)

W nawiasach podano liczbę gmin (NUTS 5).

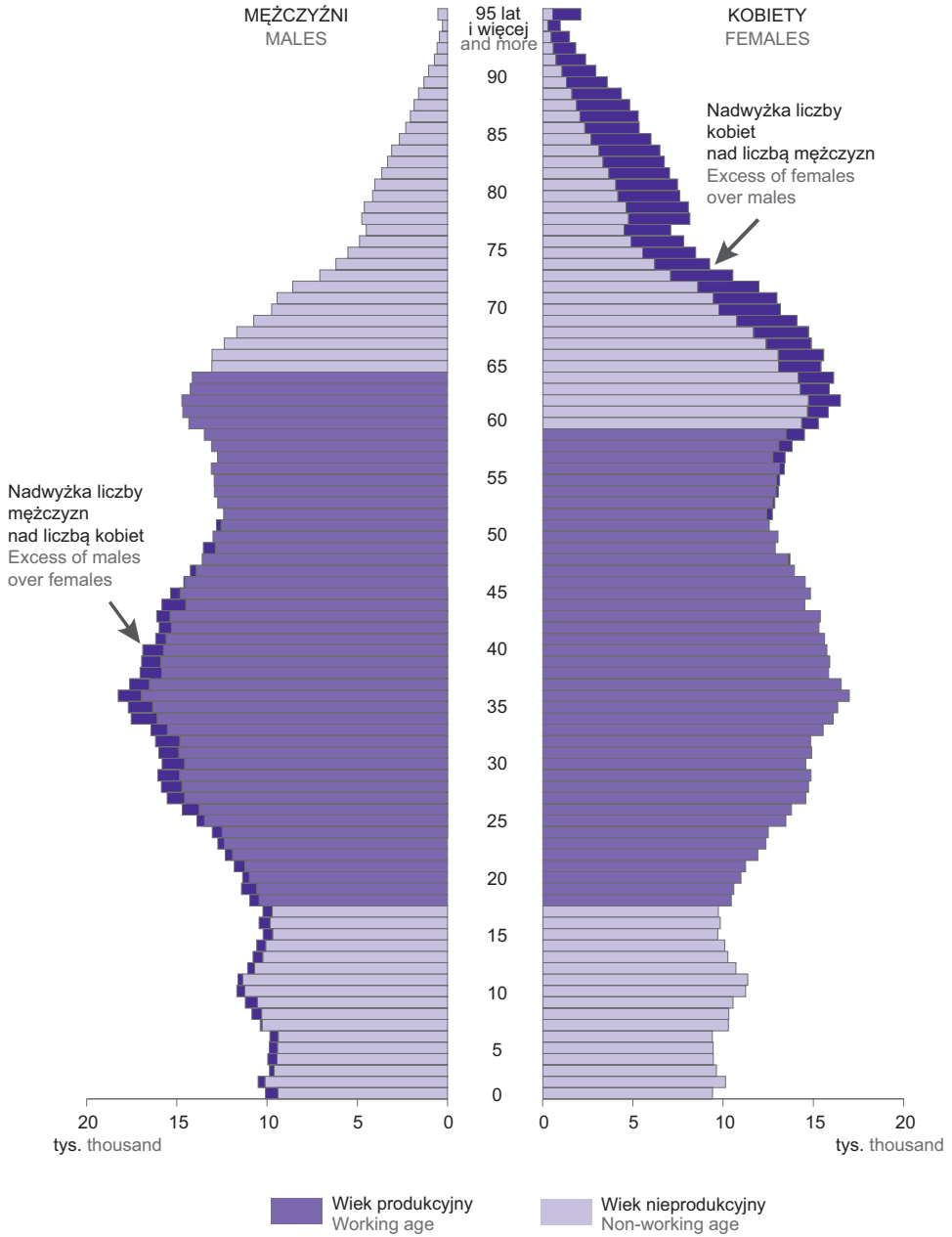
Number of gminas (NUTS 5) is given in parentheses.

a Stan w dniu 31 grudnia 2018 r.; odpowiednio: dla województwa – udział w kraju, dla podregionów – udział w województwie.

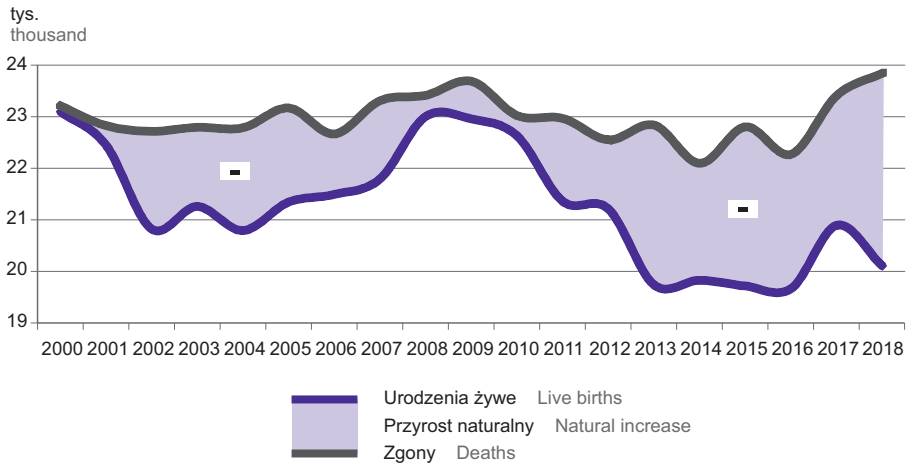
a As of 31st December 2018; respectively: for voivodship – share in country, for subregions – share in voivodship.

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2018 R.

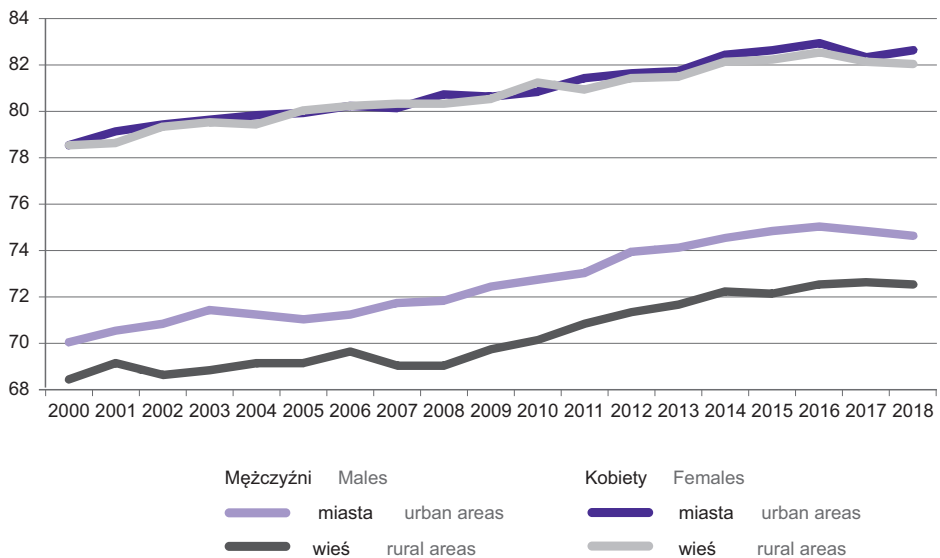
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION BY SEX AND AGE IN 2018
As of 31st December

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI VITAL STATISTICS

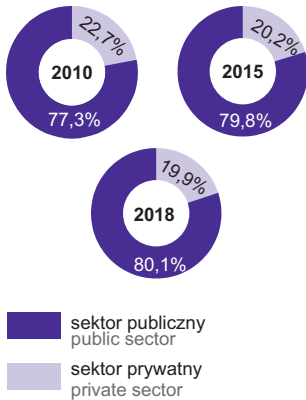

PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT LIFE EXPECTANCY AT 0 AGE

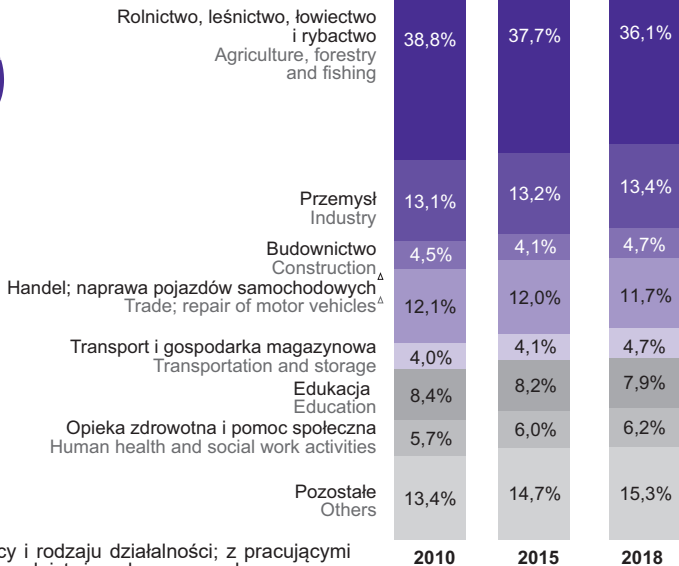

STRUKTURA PRACUJĄCYCH^a
 Stan w dniu 31 grudnia
STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS^a
 As of 31st December

**WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚĆ
 BY OWNERSHIP SECTOR**

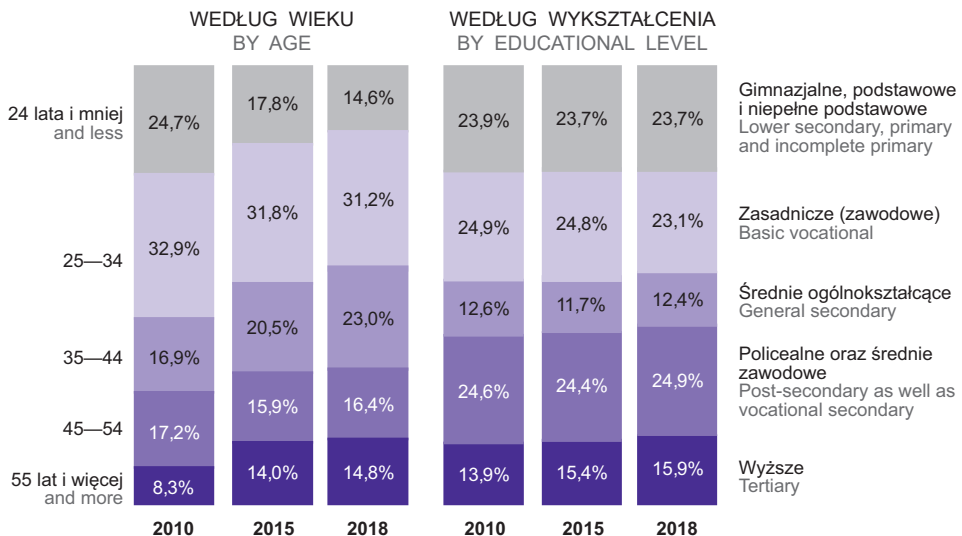

**WEDŁUG SEKCJI
 BY SECTIONS**

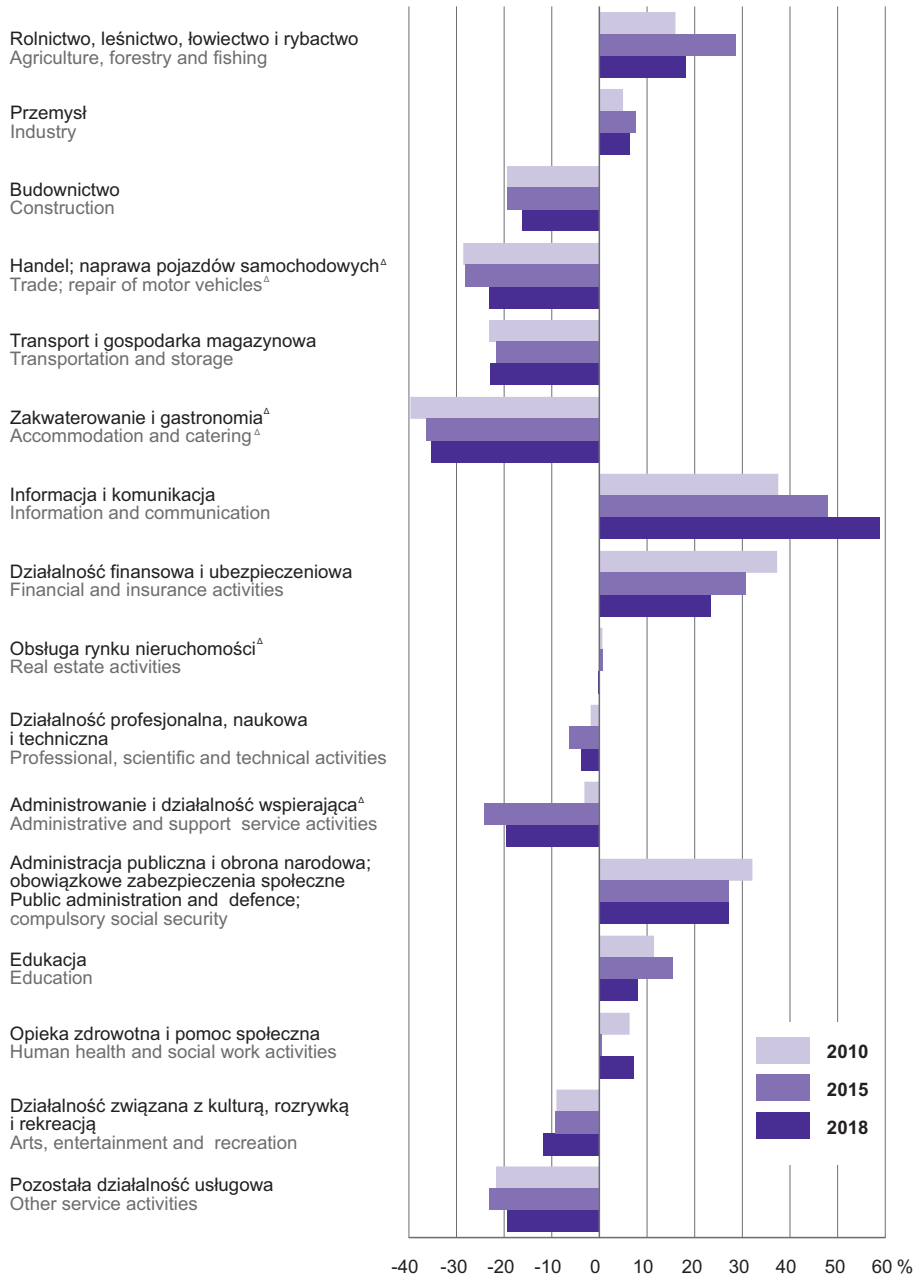

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – dane szacunkowe.
^a By actual workplace and kind of activity; with the employed persons on private farms in agriculture – estimated data.

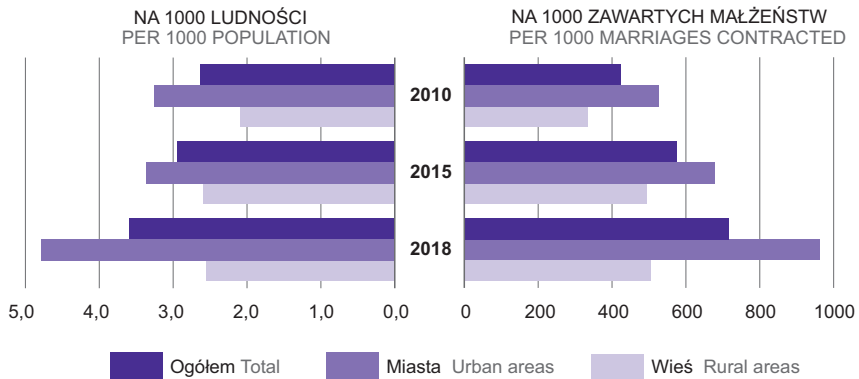
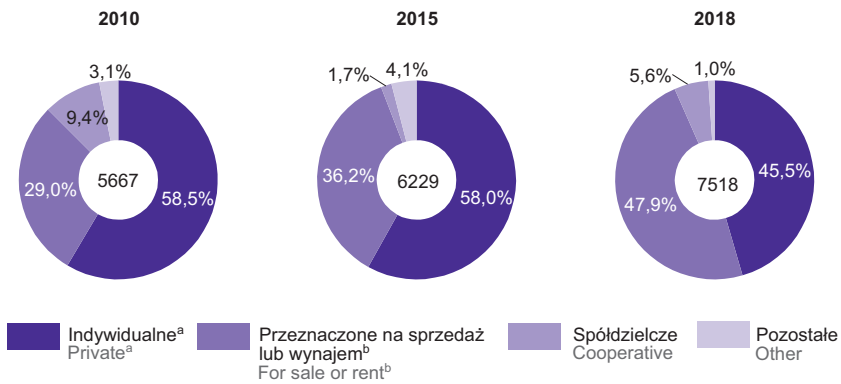
**STRUKTURA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH
 WEDŁUG WIEKU I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**
 Stan w dniu 31 grudnia
**STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS
 BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL**
 As of 31st December

**ODCHYLENIA WZGLĘDNE PRZECIĘTNYCH WYNAGRODZEŃ W SEKCJACH
OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W GOSPODARCE NARODOWEJ**
RELATIVE DEVIATIONS OF AVERAGE WAGES AND SALARIES IN SECTIONS
FROM THE AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE NATIONAL ECONOMY

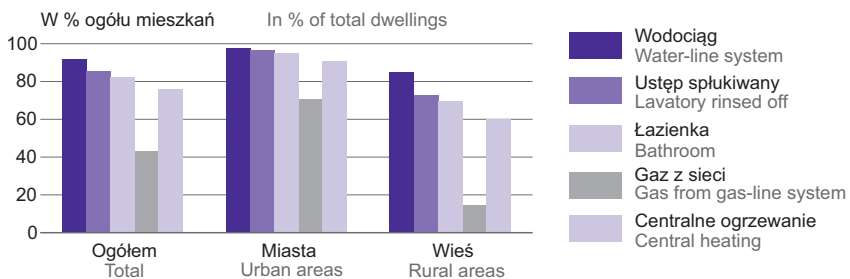
MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA DWELLINGS COMPLETED

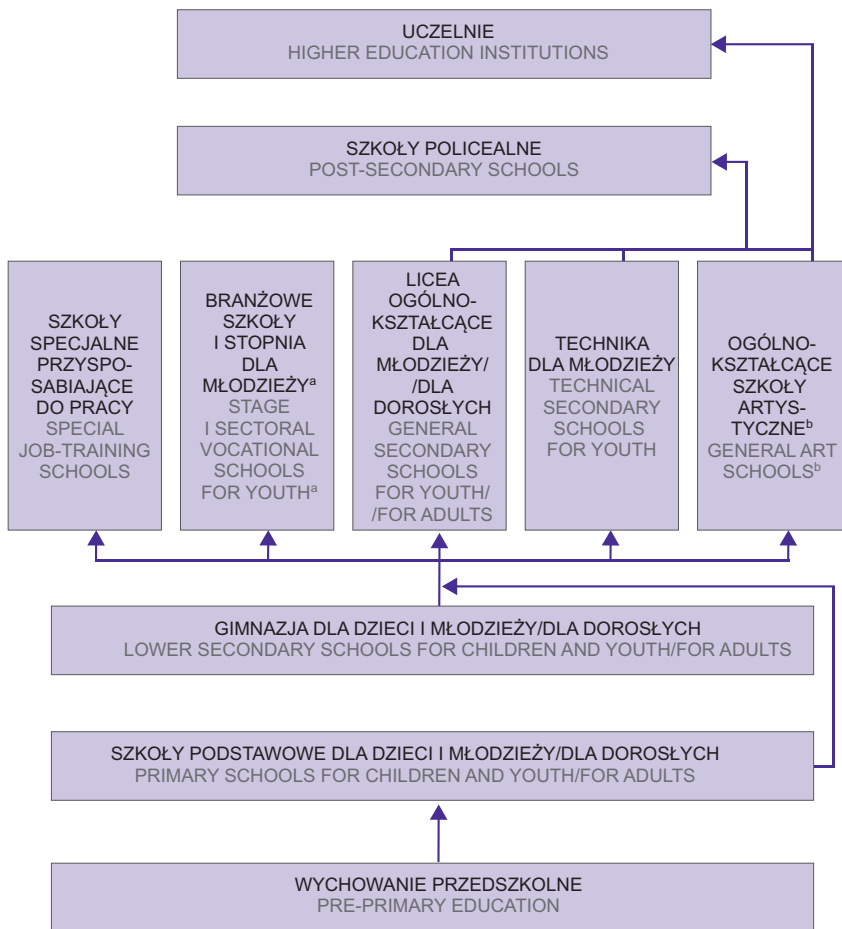
a Bez budownictwa osób fizycznych przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku. b Łącznie z budownictwem osób fizycznych przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku.
a Excluding construction realised by natural persons designated for sale or rent in order to achieve profit. b Including construction realised by natural persons designated for sale or rent in order to achieve profit.

MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE W 2018 R.

Stan w dniu 31 grudnia
DWELLINGS FITTED WITH INSTALLATIONS IN 2018
As of 31st December

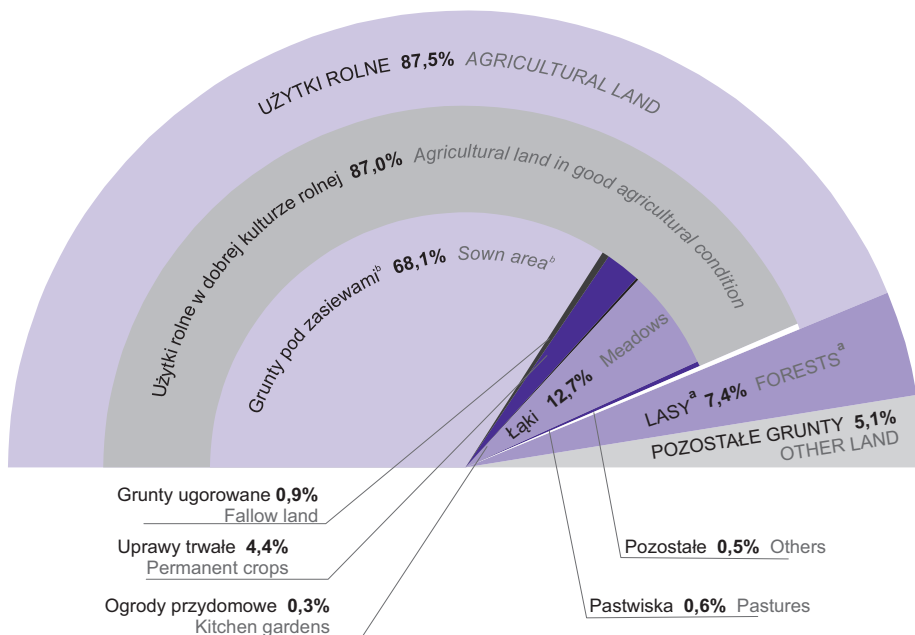
EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2018/19
EDUCATION BY EDUCATIONAL LEVEL IN THE 2018/19 SCHOOL YEAR

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe.
 a Including basic vocational schools sections. b Leading to professional certification.

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2018 R.

Stan w czerwcu
LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2018
As of June

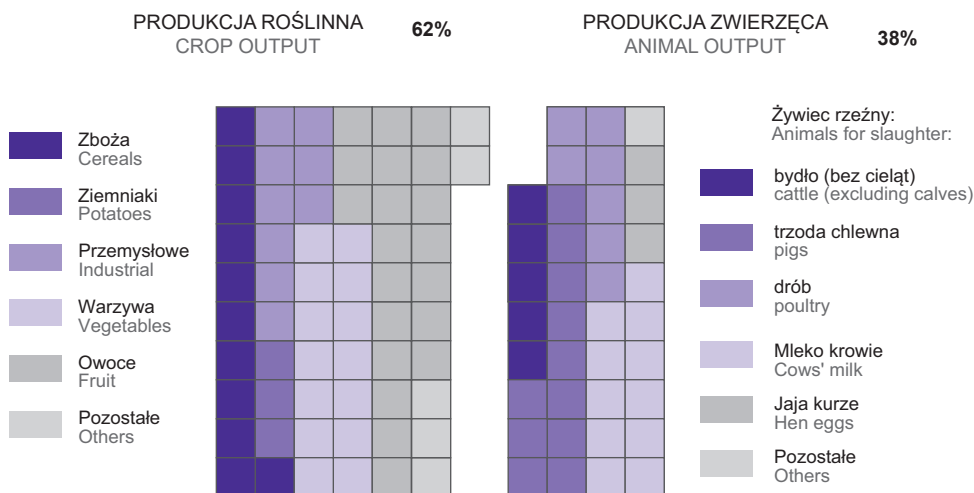

a Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną. b Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone).

a Including land connected with silviculture. b Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers).

STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ W 2017 R. (ceny stałe 2016 r.)

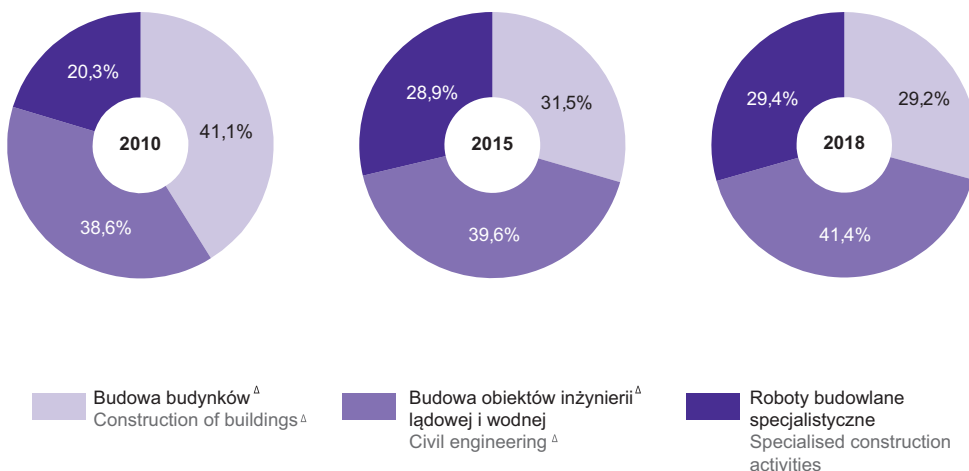
STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT IN 2017 (constant prices 2016)

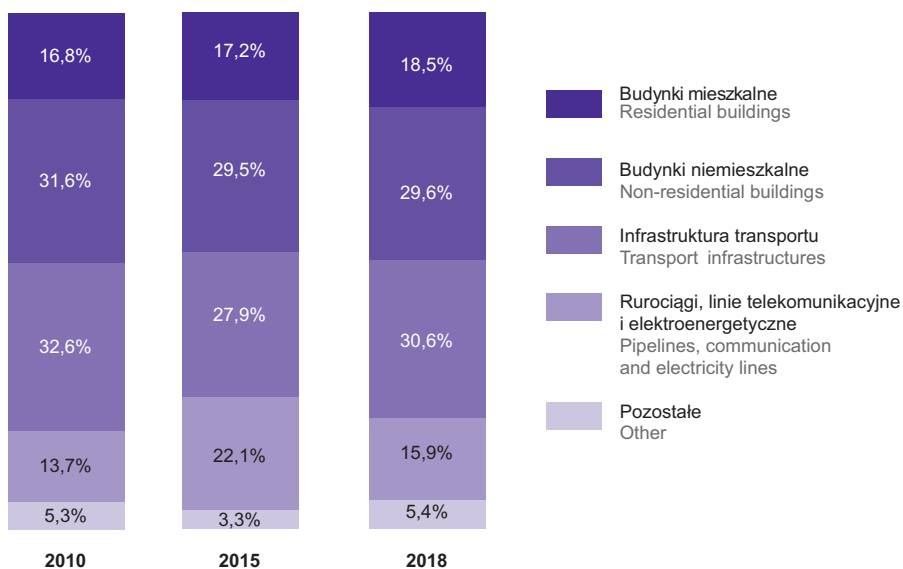
STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ^a (ceny bieżące)
STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WEDŁUG DZIAŁÓW

BY DIVISIONS

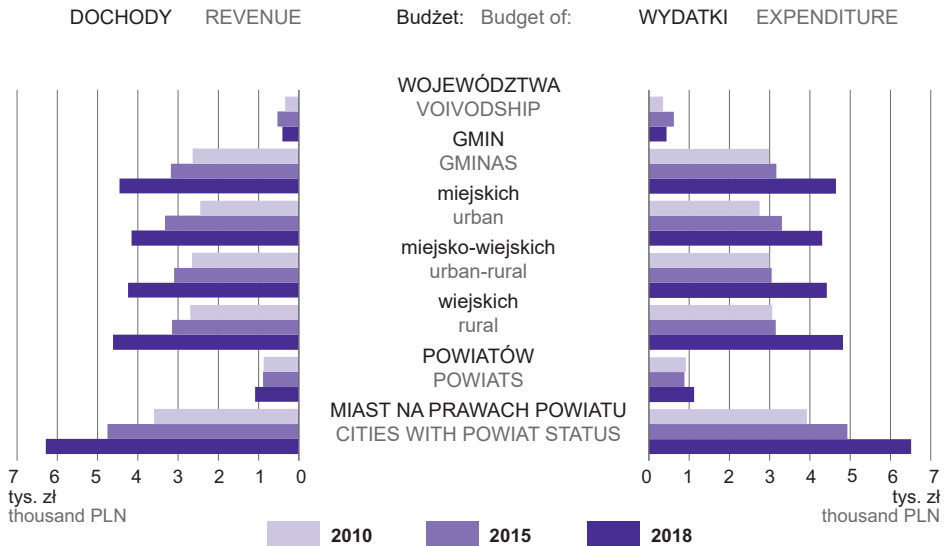

WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH
 BY TYPE OF CONSTRUCTIONS

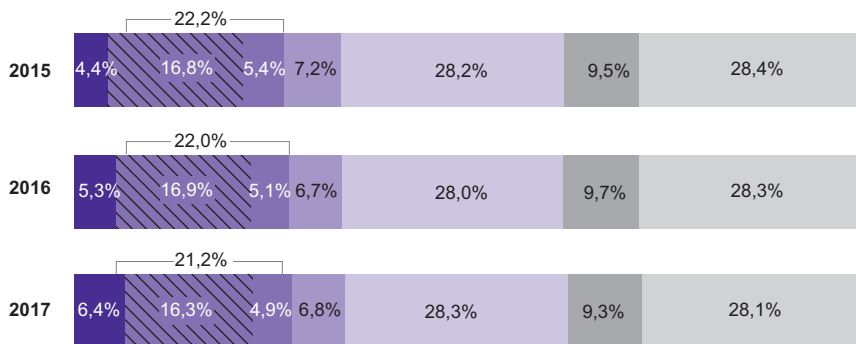

^a Wykonanej przez przedsiębiorstwa budowlane mające siedzibę zarządu na terenie województwa lubelskiego, siłami własnymi bez podwykonawców. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Realized by construction enterprises which have a seat of board in the Lubelskie voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

**DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
NA 1 MIESZKANCA**
REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS
PER CAPITA

**STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI
(ceny bieżące)**
STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED BY KINDS OF ACTIVITIES
(current prices)

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Agriculture, forestry and fishing

Przemysł
Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe
of which manufacturing

Budownictwo
Construction

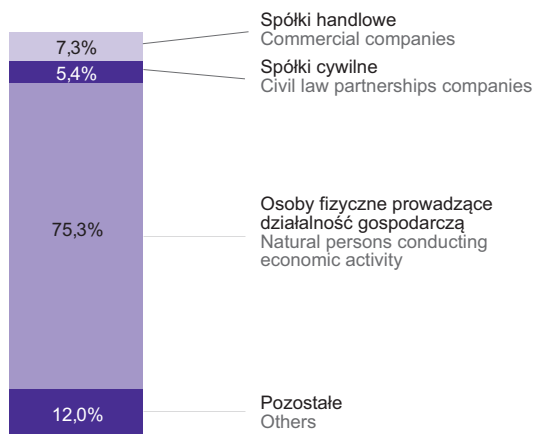
Handel; naprawa pojazdów samochodowych^Δ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia^Δ; informacja i komunikacja
Trade; repair of motor vehicles^Δ; transportation and storage; accommodation and catering^Δ; information and communication

Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości^Δ
Financial and insurance activities; real estate activities

Pozostałe usługi
Other services

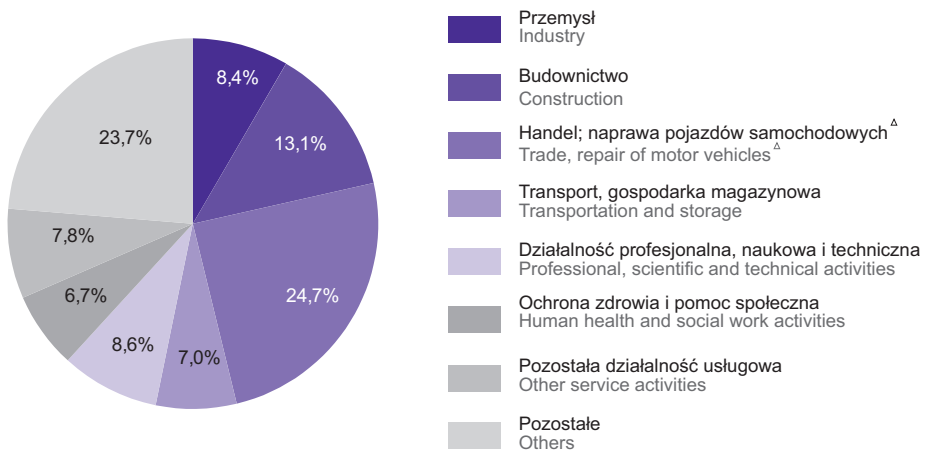
STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ^a W 2018 R.
Stan w dniu 31 XII
STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN 2018
As of 31 XII

WEDŁUG FORM PRAWNYCH
BY LEGAL STATUS

WEDŁUG SEKCJI

BY SECTIONS

^a Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.
^a Excluding persons tending private farms.